

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
SOSYOLOJİ PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİ KADIN
CİNAYETLERİNİN İSTANBUL GAZETELERİNE
YANSIMA BİÇİMLERİ (1923-1945)**

**EBRAR BEGÜM ÜSTÜN
16737002**

**TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. SETENAY NİL DOĞAN**

**İSTANBUL
2020**

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
SOSYOLOJİ PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİ KADIN
CİNAYETLERİNİN İSTANBUL GAZETELERİNE
YANSIMA BİÇİMLERİ (1923-1945)**

**EBRAR BEGÜM ÜSTÜN
16737002
ORCID NO: 0000-0002-6370-9290**

**TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. SETENAY NİL DOĞAN**

**İSTANBUL
2020**

ÖZ

ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİ KADIN CİNAYETLERİNİN İSTANBUL GAZETELERİNE YANSIMA BİÇİMLERİ (1923-1945)

Ebrar Begüm Üstün

Şubat, 2020

Şiddet, “sertlik, kaba güç ve duyguda veya davranışta aşırılık” anlamlarına gelmektedir. Fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik unsurlar içermesi ve farklı türlerde sınıflandırılması dolayısıyla şiddet çok yönlü bir olgudur ve toplumsal bir sorundur. Bu çalışma, kadına yönelik şiddetin en uç noktasında yer alan kadın cinayetlerine odaklanmaktadır. Kadın cinayeti kadınların kadın olması dolayısıyla erkekler tarafından öldürülmesini ifade eden bir kavramdır ve eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinin ve ataerkil rejimin bir tezahürüdür. Tıpkı günümüzde olduğu gibi erken Cumhuriyet döneminde de kadınlar “kıskançlık”, “aşk”, “namus”, “hırsızlık” ya da “anlaşmazlık” gibi gerekçelerle öldürülmüştür. Bu çalışma erken Cumhuriyet döneminde (1923-1945) işlenen kadın cinayetlerinin İstanbul’da yayımlanan, *Cumhuriyet*, *Son Posta* ve *İkdam* gazetelerine yansıma biçimlerini analiz etmektedir. İşlenen cinayetlerde kadınların öldürülme gerekçeleri, kadın cinayetlerinin haber metinlerine aktarılırken hangi ifadelerin sıklıkla kullanıldığı ve nelere vurgu yapıldığı incelenmektedir. Ayrıca, haber metinlerinde kadın cinayetlerine “fail”, “mağdur” ve toplumsal cinsiyet açısından nasıl yaklaşıldığı araştırılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: kadına yönelik şiddet, kadın cinayeti, erken Cumhuriyet dönemi, basın, gazete

ABSTRACT

AN ANALYSIS ON THE WAYS ISTANBUL NEWSPAPERS COVERED FEMICIDES IN THE EARLY REPUBLICAN PERIOD (1923-1945)

Ebrar Begüm Üstün
February, 2020

Violence refers to fierceness, brute force, and behavioral or emotional extremity. It is a multifaceted phenomenon as well as a social issue, since it includes physical, sexual, psychological, and economic factors and has different categories. This study focuses on femicide which is the most extreme type of violence against women. Femicide is a concept that refers to the killing of a woman by a man on account of her gender. It is a reflection of unequal gender relations and patriarchy. Just as women are murdered today, they were murdered in the early Republican period of Turkey (1923-1945) as well because of the reasons like "jealousy", "love", "honor", "thievery", or "discord. This study examines how the incidents of femicide in the early Republican period were reflected in the newspapers published in Istanbul, namely *Cumhuriyet*, *Son Posta*, and *İkdam*. The reasons behind the femicides, the words and phrases that were regularly used in the newspapers, and the aspects of the femicides which were involved the news focused on have been investigated. Furthermore, their approaches to these femicides has been analyzed with a perspective on the positions of “perpetrator”, “victim” and gender.

Key Words: violence against women, femicide, early Republican period, press, newspaper

Şiddetin her türüyle mücadele etmek zorunda kalan bütün kadınlara...

ÖN SÖZ

Ön söz metnime bu çalışmayı hazırlarken yardımını ve desteğini benden hiçbir zaman esirgemeyen çok değerli danışman hocam Doç. Dr. Setenay Nil Doğan’a sonsuz teşekkürlerimi sunarak başlamak istiyorum. Tez yazım sürecim boyunca ümitsizliğe kapıldığım her an verdiği tavsiyelerle, entelektüel birikimi ve hoş sohbetiyle görüşmelerimizin sonunda yanından keyifle ayrıldığım günler benim için her zaman kıymetli olacak. Bu yüzden çok şanslıyım. Ayrıca, savunma sınavıma katılmayı kabul eden, yapıcı eleştirileri ve değerli yorumlarıyla çalışmamın gelişmesini sağlayan hocalarım Prof. Dr. Ayşegül Baykan’a ve Dr. Tuba Demirci’ye teşekkür ederim.

Bana çok uzun gelen ve kimi zaman “galiba hiç bitmeyecek” dediğim bu süreci Nur Karameşe, Aslı Coşkun, Eda Uysal, Merve Arslan, Meryem Nur Şener, Merve Tarhanacı ve Furkan Yıldırım dostluklarıyla kolaylaştırdı. Bu yüzden bir de burada onlara çok teşekkür ederim.

Bu çalışmaya başladığım andan beri yanımda olan ve desteklerini her zaman hissettiğim hayatımdaki güzel kadınlara; Tuğba, Fethiye, Hazal ve Cemile’ye minnettarım. Sayelerinde biliyorum ki kız kardeşlik çok güzel ve güçlü!

Bir parçası olduğum “*bir araya getirilmiş, yekpâre*” Universus’a yapabilmeye ve dayanışmaya olan inancımı pekiştirdiği için binlerce kez teşekkürler.

Ve elbette hayatımın her döneminde maddi ve manevi desteklerini benden hiçbir zaman esirgemeyen ve beni yüreklendiren anne ve babama; canım kardeşim Cihan Burak Üstün’e ne kadar çok teşekkür etsem az kalacak, iyi ki varlar.

Yazar kısmında benim adım yazıyor olsa da bu çalışmanın kolektif bir emeğin ürünü olduğunu her zaman hatırlayacağım.

İstanbul; Şubat, 2020

Ebrar Begüm Üstün

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Çalışmanın Amacı	1
1.2. Çalışmanın Önemi	4
1.3. Çalışmanın Sınırları.....	5
1.4. Çalışmanın Yöntemi.....	6
2. KADINA YÖNELİK ŞİDDET ve KADIN CİNAYETLERİ.....	8
2.1. Kadına Yönelik Şiddet	8
2.1.1. Kadına Yönelik Şiddet: Ataerkil Rejimin Bir Tezahürü	19
2.2. Kadın Cinayetleri	21
2.2.1. “Namus” vs. “Tutku”: Farklı Kadın Cinayeti Biçimleri	23
3. TÜRKİYE’DE KADINLARIN DURUMUNA GENEL BİR BAKIŞ (1923-1945) ve KADIN CİNAYETLERİ TARTIŞMALARI.....	32
3.1. Kadın Meselesine Milliyetçi Bakış	32
3.2. Erken Cumhuriyet Döneminde Kadın Sorunu (1923-1945)	37
3.2.1. Türkiye’de “Yeni Kadın” Meselesi	38
3.3. Türkiye’de Kadın Cinayetleri Tartışmaları	43
3.3.1. “Töre”, “Namus” ve Gelenek İlişkisi	47
3.4. Türkiye’de 1980 Sonrası Kadın Hareketi.....	51
4. TÜRK BASIN TARİHİ ve KADIN CİNAYETLERİNİN İSTANBUL GAZETELERİNE YANSIMA BİÇİMLERİ (1923-1945).....	59
4.1. Haberlerin İnşası.....	60
4.2. Türk Basın Tarihi	62
4.2.1. <i>Cumhuriyet</i> (1924 -)	65
4.2.2. <i>Son Posta</i> (1930-1960).....	66
4.2.3. <i>İkdam</i> (1894-1961).....	66
4.3. Erken Cumhuriyet Dönemi’nde İşlenen Kadın Cinayetlerinin Analizi (1923-1945).....	68

4.3.1. Elza Niyego Olayı	86
4.3.2. “Kıskançlık” veya “Aşk” Gerekçesiyle İşlenen Kadın Cinayetleri... ..	101
4.3.3. Ayrılık/Boşanma Talebi veya Erkeğin Reddedilmesi Sonucunda İşlenen Kadın Cinayetleri	108
4.3.4. Cinsel Saldırı Sonrasında İşlenen Kadın Cinayetleri	111
4.3.5. “Namus” Gerekçesiyle İşlenen Kadın Cinayetleri	112
4.3.6. Anlaşmazlık Gerekçesiyle İşlenen Kadın Cinayetleri.....	116
4.3.7. İşsizlik/Maddi Problemler/Hırsızlık Gibi Gerekçelerle İşlenen Kadın Cinayetleri	118
5. SONUÇ	125
KAYNAKÇA	133
EKLER.....	150
ÖZ GEÇMİŞ	305

1. GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Amacı

Bu çalışma, 1923-1945 yılları arasında Türkiye’de gazetelere yansıyan kadın cinayeti haberlerini incelemeyi hedeflemektedir. Kadın cinayetleri, “kadınların kadın olmaları dolayısıyla erkekler tarafından öldürülmesini” ifade eden bir kavramdır ve eşitsiz cinsiyet ilişkilerinin ve ataerkil rejimin bir tezahürüdür. Son 10 yıl içinde işlenen kadın cinayetleri sayısına bakıldığında 2019, kayıtlara geçtiği kadarıyla 411 kadınla Türkiye’de en çok kadın cinayetinin işlendiği yıl olmuştur.¹ Tıpkı günümüzde olduğu gibi erken Cumhuriyet döneminde de kadınlar çeşitli “gerekçelerle” öldürülmüştür. Bu çalışmada ise temel motivasyon, erken Cumhuriyet döneminde işlenen kadın cinayetlerinin çalışmaya dahil edilen gazetelere -*Cumhuriyet*, *Son Posta* ve *İkdam*- nasıl yansıdığını, kadınların hangi gerekçelerle öldürüldüğünü, sunulan gerekçelerin gazetelerde ne sıklıkla tekrar ettiğini, “fail”, “mağdur” ve toplumsal cinsiyet açısından işlenen cinayetlere nasıl yaklaşıldığını ve basının işlenen cinayetlere yönelik tutumlarını analiz etmektir.

Günümüzde kadına yönelik şiddet ile ilgili haberler yerel, ulusal ve uluslararası düzeylere ulaşmıştır. Kadına yönelik şiddetin ve kadın cinayetlerinin artması bu şiddeti üreten toplumsal koşullar hakkında çalışmalar yapılmasını gerekli kılmaktadır. Çünkü dünya üzerinde birçok kadının fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik şiddete maruz kalması, şiddetin fail ve mağdur arasında meydana gelen münferit veya bireysel bir meseleden çok daha karmaşık olduğunu göstermektedir. Ataerkil rejimin somut tezahürlerinden biri olan kadına yönelik şiddetin (ve kadın cinayetlerinin) tüm çağdaş toplumlarda mevcut olması ataerkinin sahip olduğu köklü yapının hafife alınmamasını gerekli kılmaktadır. Çünkü ataerkil rejim,

¹ Türkiye’de kadına yönelik şiddet sonucunda ölen kadınların anısını yaşatmak için internet üzerinden kurulmuş bir anıt ve her gün güncellen bir sayaç için anitsayac.com adresine bakınız. “*anitsayac’ta bu kadar kadın ismi yeter!*”

psikolojik veya kişisel problemlerden ziyade sosyal ve tarihsel bir kurumdur ve eril toplumsal cinsiyetin egemenlik uygulama biçimidir (Mojab, Abdo, 2006, 3).

1980'lerden beri Türkiye'de kadına yönelik şiddet üzerine yapılan çalışmalar giderek artmaktadır ve bu çalışmalar kadına yönelik şiddet meselesinin aslında ataerkil rejimin tezahürlerinden biri olduğunu göstermektedir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda "kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi" varlığının tanımlandığı 17. madde herkesin yaşam hakkını garanti altına almayı ve kimsenin "insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamayacağını"nın garantisini vermesine rağmen, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet bu anayasal hakkın ihlali anlamına gelmektedir ve bu ihlalin önlenmesi için devlete belirli sorumluluklar düşmektedir (Altınay, Arat, 2008, 11)

Cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, bir kişinin toplumsal cinsiyetine (*gender*) veya cinsiyetine (*sex*) dayalı olarak o kişiye yönlendirilmiş şiddet (UNHCR, [5.10.2019]) anlamına gelmektedir ve kadınların ve erkeklerin eşit hak ve özgürlüklerden yararlanmalarını engelleyen bir ayrımcılık biçimidir. Tüm dünyada olduğu gibi, Türkiye'de de kadınlar ve kız çocukları, aile içerisinde, sokakta, okulda veya iş hayatında fiziksel, ekonomik, psikolojik ve cinsel şiddete maruz kalmaktadırlar ve kadınlara uygulanan şiddet, milyonlarca kadının bedensel ve ruhsal bütünlüğünü tehdit etmektedir (Altınay, Arat, 2008, 12).

Türkiye'de kadına yönelik şiddetin sorunsallaştırılması ve meselenin ataerkil rejimle olan tarihsel-toplumsal ilişkisinin kavranması önemlidir. Kadınların Türkiye toplumunda var olma biçimleri ve geçmişleri, başlangıcı 19. yüzyılın ikinci yarısına dayanan kadın hareketi (Işık, 2007, 43), Batı'da yükselen ikinci dalga feminizmin etkilerinin Türkiye'de görülmesi ve 1980 askeri darbesiyle sol ideolojilerin siyasal hegemonyasının sarsılmasıyla oluşan ideolojik boşluk, kadın hareketinin güçlenmesine katkıda bulunmuştur (Altınay, Arat, 2008, 17). Kadına yönelik şiddetin 1980'lerin ortasından itibaren doğrudan eleştirilmesiyle beraber bu şiddet biçiminin sistematik yapısı ve ataerkil rejimin bir tezahürü olarak kadın üzerinde tahakküm kurma biçimi olduğunu anlaşılmaya başlamıştır. Böylece hem akademinin hem de toplumsal algının değişmesine ve yeniden şekillenmesine katkıda bulunan çalışmalar üretilmeye başlamıştır (Altınay, Arat, 2008, 12). Böylece, 1990'lara gelindiğinde sivil toplum kuruluşları aracılığıyla devlet sistemi

dönüştürülmeye ve devlet düzeyinde kadına yönelik şiddetle mücadele mekanizmaları harekete geçirilmeye başlamıştır (Altınay, Arat, 2008, 12).

Kadın hareketlerini hazırlayan koşulların oluşmasında kadınların içerisinde yaşadıkları toplumsal koşulların etkisinin de önemli bir yeri olduğu söylenebilir. Normalleştirilen ve meşrulaştırılan kadına yönelik şiddetin toplum içerisindeki konumuna direniş kadın hareketinin itici gücünü teşkil etmiştir ve hâlâ etmektedir. Kültür, toplumsal cinsiyet rejimi, militarizm, hukuk, din ya da aile ideolojisinin üretmiş olduğu yerleşik değerler sistemi kadına yönelik şiddeti meşrulaştırmaktadır ancak bu meşruiyetin çerçevesi muğlaktır.

Cumhuriyet rejimi, 1926 tarihli Türk Medeni Kanunu'yla beraber kadınlara belirli haklar vermiş ve bu haklarla kadın ve erkek arasındaki eşitliği sağlamayı amaçlamıştır. Resmî nikah zorluluğu ve evliliğin tek eşlilik esasına dayalı olması; boşanma ve miras haklarında kadın-erkek eşitliğinin sağlanması bu anlamda önemli atılımlardır. Ancak bu gelişmelere rağmen, Türk Medeni Kanunu'nun kocayı ailenin reisi kabul eden 152. maddesi (Türk Medeni Kanunu, 1926)² veya evli kadınlara çalışmak için kocalarından izin alma şartı koşan 159. maddesi (Türk Medeni Kanunu, 1926)³ bir anlamda toplumsal cinsiyet hiyerarşisinin devlet rejimiyle yeniden üretildiğini göstermektedir.

Benzer şekilde, 1926 tarihli Türk Ceza Kanunu da kadın bedeni üzerinde erkeğe, aileye ve hatta topluma denetim yetkisi vermektedir. Bu bağlamda, kadının tecavüze uğramasını bireysel hak ve özgürlüklerin ihlali olarak görmek yerine “adabı umumiye ve nizamı aile”ye (Türk Ceza Kanunu, 1926)⁴ karşı işlenmiş bir suç olarak kabul etmektedir. Dolayısıyla, Türk Medeni Kanunu ve Türk Ceza Kanunu kadın ve erkek arasında hukuki eşitliği sağladığını iddia etse de erkeğe sağladığı ayrıcalıklar ve kadın bedenini toplumsal bir “mesele” kabul etmesi eşitsizliği üretmeye devam etmektedir.

² 1926 tarihli Türk Medeni Kanunu 154. maddesine göre, koca birliğin temsilcisi kabul edilmekteydi. Ancak 2004 yılında kabul edilen Türk Medeni Kanunu 188. maddesi ile birlikte “eşlerden her biri, ortak yaşamın devamı süresince ailenin sürekli ihtiyaçları için evlilik birliğini temsil etmektedir.”

³ 1926 tarihli Türk Medeni Kanunu'nun 159. maddesi 29 Kasım 1990 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır.

⁴ 1926 tarihli Türk Ceza Kanunu, Sekizinci Bap: Adabı Umumiye ve Nizamı Aile Aleyhine Cürümler olarak düzenlenmiştir. 1 Haziran 2005'te yürürlüğe giren Türk Ceza Kanunu'yla “cinsel suçlar”, “kişilere karşı suçlar” kapsamında ele alınmaktadır.

Ataerkil rejimin baskıcı/zorlayıcı yapısı ve güç aracılığıyla yeniden üretilmesi, bu rejimin sistematik bir yapısının olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, iktidarın toplumsal cinsiyet eşitliği temeline dayanmaması sonucunda toplum içerisindeki kadın ve erkek ilişkileri hiyerarşik ve çatışmalı bir hal almaktadır. Bu nedenle, çeşitli gerekçelerle işlenen cinayetlerin sorumlusu erkeklerin yanı sıra *eril tahakkümün* işbirlikçisi kadınlar ve diğer cemaat üyeleri de olabilmektedir. Ayrıca, sınıf, ırk veya etnik unsurlardan da beslenen erkek egemenliği, dil, hukuk, din, eğitim, aile, popüler kültür ve medya gibi diğer toplumsal güçler ve kurumlar tarafından üretilmektedir ve yeniden üretilmektedir (Mojab, Abdo, 2006, 3).

Türkiye’de kadın hareketi sayesinde devlet düzeyinde elde edilen kazanımlar yeterli olmasa da kıymetlidir. Örneğin, 26 Eylül 2004 yılında düzenlenen ve 1 Haziran 2005’te yürürlüğe giren Türk Ceza Kanunu “töre” saikiyle işlenen cinayetlere ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası vermektedir. Ancak, “namus” gerekçesiyle işlenen cinayetler söz konusu olduğunda yasa büyük bir dirençle karşılaşmıştır. Bu durum düzenlemelerin yetersizliğinin göstergesidir. Yine de artık “namus” adına işlenen cinayetlerin faile şeref kazandıran, “namusu temizleyen” veya “meşru” sayılan cinayetler olarak kabul edilmediği iddia edilebilir.

1.2. Çalışmanın Önemi

Yapılan literatür taraması sonucunda, erken Cumhuriyet döneminde işlenen kadın cinayetlerini ele alan herhangi bir çalışma ile karşılaşılmamıştır. Osmanlı İmparatorluğu’nun son dönemlerinde işlenen kadın cinayetlerine dair elde edilen çalışmalar (Deal, 2017; Aksin, 2016) ve Zafer Toprak’ın (2011; 2014) erken Cumhuriyet Dönemi’nde genç kadın intiharlarına dair yapmış olduğu çalışmalar cinayetlerin gerekçeleri ve dönemin toplumsal yapısı hakkında fikir sahibi olmayı sağlamaktadır. Ancak kadın cinayetlerine dair bahsedilen bu çalışmalar da kadın cinayeti meselesini ataerkil sistemin bir tezahürü olarak ele almamaktadır ve bu cinayetler gündelik hayatın içerisinde meydana gelen vakalar olarak sunulmaktadır. Bu nedenle, çalışma erken Cumhuriyet döneminde işlenen kadın cinayetlerinin - haber metinleri üzerinden de olsa- gerekçeleri hakkında fikir sahibi olmayı sağlaması bakımından önemlidir ve literatüre bir katkı sunmayı hedeflemektedir.

Ayrıca çalışma 1923-1945 yılları arasındaki dönemi ele almaktadır böylece, Osmanlı Türkçesiyle yayımlanan gazeteler ve 1 Kasım 1928 yılında ilan edilen Harf

Devrimi'nden sonraki süreçte Latin alfabesi kullanılarak yayımlanan gazeteler çalışmaya dahil edilmiştir. Eski ve yeni alfabenin kullanıldığı dönemin birlikte incelenmesi çalışmayı önemli kılmaktadır.

1.3. Çalışmanın Sınırları

Ankara Hükümeti tarafından 1 Kasım 1922 yılında saltanatın kaldırılmasının ardından 29 Ekim 1923'te Türkiye Cumhuriyeti kurulmuş ve 3 Mart 1924'te halifelik kaldırılmıştır (Kandiyoti, 1991, 22). Cumhuriyet'in ilan edildiği 1923'ten 1945'e kadar olan yıllar Türkiye'de tek parti iktidarının hâkim olduğu dönemi kapsadığı için ve 1945'ten sonra Türkiye'nin çok partili hayata geçmesi dolayısıyla çalışma bu tarih aralığı ile sınırlandırılmıştır. Çalışmada, kadınların kadın olmaları dolayısıyla erkekler tarafından hangi gerekçelerle öldürüldüğü ve bu cinayetlerin gazetelere nasıl yansıdığı anlaşılmaya çalışılmıştır. Çalışmayı kısıtlayabilmek adına, sadece erkekler tarafından öldürülen kadınlar çalışmaya dahil edilmiştir ve çeşitli gerekçelerle öldürülen erkekler araştırmanın dışında tutulmuştur. Kadınların yaş aralığı konusunda bir sınırlama getirilmemiştir ve kız çocukları da araştırmaya dahil edilmiştir. İncelenen dönem bağlamında ele alındığında 18 yaşın altındaki genç kızların da evlendirildiği görülmüştür ve örneğin, 12 yaşındaki bir kız çocuğunun bir erkeğin duygusal ilişki teklifini reddetmesi sonucunda öldürüldüğü tespit edildiğinden kadınlar belirli bir yaş aralığı ile sınırlandırılmamıştır.

Çalışma, incelenen dönemde işlenen kadın cinayetleri hakkında istatistiki bilgi vermeyi ya da bu cinayetlerin mahkeme ve cezai süreçlerini araştırmayı hedeflememektedir. Ancak, kadın cinayetlerinin gazetelerdeki sunumu bu cinayetlere toplumsal açıdan nasıl yaklaşılmakta olduğuna dair çeşitli ipuçları vermektedir. Çalışma boyunca bütüncü ve genelleyci bir tutumdan uzak durmak hedeflense de kadın cinayetleri gazetelerdeki yansıma/sunum biçimlerine göre sınıflandırılmıştır. Cinayetlerin gerekçeleri olarak haber metinlerinde aktarılan beyanlar esas alınmıştır.

1.4. Çalışmanın Yöntemi

Bu çalışma için, erken Cumhuriyet döneminde İstanbul'da yayımlanan, uzun bir basın geçmişine sahip olan ve ideolojik olarak birbirlerinden ayrılan (ya da ayrıldığını iddia eden) *Cumhuriyet*, *Son Posta* ve *İkdam* gazeteleri seçilmiştir. Cumhuriyet'in ilan edildiği 1923'ten çok partili sisteme geçilen 1945 yılına kadar olan tarihsel aralık çalışmaya dahil edilmiştir.

Bu çalışmada gazete haberleri birincil kaynak olarak kullanılmıştır ve incelenen gazetelere Atatürk Kitaplığı'ndaki çevrimiçi arşivinden ve Beyazıt Devlet Kütüphanesi'ndeki arşivden ulaşılmıştır. Yirmi iki yıllık süreçte işlenen kadın cinayetleri yayımlanan gazeteler aracılığıyla incelenmeye çalışılsa da dönemin basına yönelik kısıtlamaları ve günümüze ulaşan gazetelerin eksik olması araştırma açısından sınır teşkil etmektedir. Ulaşılan gazetelerin her biri günlük olarak taranmıştır ve çalışmaya dahil edilen 80 kadın cinayeti vakasının hangi gerekçelerle gazetelere yansıdığı analiz edilmeye çalışılmış ve bu gerekçeler kategorize edilmiştir.

Cumhuriyet gazetesi için 1924'ten 1945'e kadar erişilen gazete arşivleri, *Son Posta* gazetesinde 1930'dan 1945'e kadar ulaşılan arşivler ve *İkdam* gazetesi için ise 1929'dan 1945 yılına kadar yayımlanan gazete haberleri taranmıştır ve bu gazetelere yansıyan kadın cinayeti haberleri incelenmiştir. Kadın cinayetlerinin dönemin gazetelerine nasıl yansıdığı, sıklıkla hangi gerekçelerin vurgulandığı, kadın cinayetleri meselesindeki etnik ya da sınıfsal hiyerarşilerin tezahürlerinin haber metinlerine nasıl yansıdığı ve haber metinleri aracılığıyla nasıl üretildiği anlaşılmaya çalışılmıştır.

Çalışma, erken Cumhuriyet döneminde işlenen kadın cinayetlerini yayımlanan haber metinleri üzerinden ele almaktadır. Çünkü haber metinleri, araştırmaya dahil edilen dönemde işlenen kadın cinayetlerine yönelik bakış açısını anlamaya yardımcı kaynaklar işlevi görmektedir. Haber metinlerinin “fail”e ve “mağdur”a bakış açısını anlamak ve *eril tahakküm*ün işlenen cinayetler üzerindeki etkisini görebilmek açısından kadın cinayetlerini çalışmanın temel konusu olarak ele almak değerlidir. Ancak, bu çalışma yalnızca İstanbul'da yayımlanan üç gazeteye odaklanmaktadır ve cinayetlerin mahkeme kayıtları bu çalışmaya dahil edilmemiştir. Bu da cinayetlerin sadece basına yansıyan yönünü incelemeyi

sağlamıştır. Mahkeme kayıtları üzerinden kadın cinayetlerini incelemek başka bir çalışmanın konusu olmak üzere şimdilik ele alınmayacaktır.

Bu çalışma giriş ve sonuç bölümleriyle beraber toplamda beş bölümden oluşmaktadır. İkinci bölümde kadına yönelik şiddetin ne olduğu, ataerkil rejimin bu şiddet biçiminin oluşmasına sağladığı koşullar ve farklı ekollerin kadına yönelik şiddeti ele alış biçimleri anlatılmaktadır. Ardından kadına yönelik şiddetin en aşırı noktasında yer alan kadın cinayetleri ele alınmaktadır. Kadın cinayetlerinin “töre”, “namus”, “tutku” ve “kıskançlık” gibi kavramlarla gerekçelendirilmeye çalışılmasına ve işleniş biçimi dolayısıyla farklı şekillerde adlandırılrsa da aslında bu cinayetler ataerkil rejimin farklı tezahürleridir. Dolayısıyla amaç, kadınların ve kadın cinselliğinin denetlenmesidir. Bu denetimin kesintiye uğraması kadınların erkekler tarafından öldürülmesini “meşrulaştırmaktadır.”

Üçüncü bölümde, erken Cumhuriyet döneminde kadın meselesi ele alınmıştır. Cumhuriyet rejiminin hukuki, toplumsal ve kültürel alanda getirdiği yenilikler kadınların kamusal alandaki konumlarının da şekillenmesine yol açmıştır. Kamusal alanda görünümü ve işlevi artan “yeni kadın” imgesi, aynı zamanda erkek için tedirgin edici bir “unsur” halini almıştır ve bahsedilen bu “yeni kadın”ın denetimi erken Cumhuriyet döneminin önemli bir meselesi haline gelmiştir. Ayrıca, bu bölümde kadın cinayetleri tartışmaları Türkiye bağlamında ele alınmış ve Türkiye’de 1980 sonrası yükselen kadın hareketiyle elde edilen kazanımlardan bahsedilmiştir.

Dördüncü bölümde ise, haber metinlerinin inşa süreçleri tartışması, Türkiye’de basın tarihi ve çalışmaya dahil edilen gazetelerin tarihçeleri hakkında kısa bir bilgi verildikten sonra, 1923-1945 yılları arasında gazetelere yansıyan kadın cinayeti haberleri incelenmiştir. Kadın cinayetlerinin faillerinin kimler olduğu, cinayetlerin işlenme biçimleri ve gerekçeleri analiz edilmiştir. Ayrıca, faillerin belirttiği gerekçeler ya da muhabirlerin/haber metinlerinin kadın cinayetlerini sunma biçimleri belirli bir sınıflandırmaya tabi tutulmuştur.

Son olarak, çalışmada analiz edilen haber metinlerinin orijinalleri ekler kısmında yer almaktadır.

2. KADINA YÖNELİK ŞİDDET ve KADIN CİNAYETLERİ

Kadına yönelik şiddete dair çalışmaları incelemeden önce kısaca kavramsal olarak şiddetin ne anlama geldiğini bilmek önemlidir. “Sertlik, kaba güç ve duyguda veya davranışta aşırılık” (Türk Dil Kurumu, 2005, 1866) anlamlarına gelen şiddet, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından,

“fiziksel güç veya iktidarın kasıtlı bir tehdit veya gerçeklik biçiminde bir başkasına uygulanması sonucunda maruz kalan kişide yaralanma, ölüm ve psikolojik zarara yol açması ya da açma olasılığı bulunması”

olarak tanımlanmaktadır (Violence Prevention Alliance, [5.10.2019]). Dolayısıyla, şiddet güce dayanırken farklı türlerde sınıflandırılması dolayısıyla çok yönlü bir olgu ve toplumsal bir sorundur.

Bir eylem olarak şiddet bedensel bir saldırı içermesinin yanı sıra normlarla da ilişkilidir, bu nedenle görecelidir. Dolayısıyla, zamana, mekâna ve değişen normlara bağlı olarak şiddet eyleminin niteliği de değişebilmektedir ya da şiddet eylemi anlamını yitirebilmektedir (Michaud, 1991, 25). Şiddetin kim(ler) tarafından kim(ler)e uygulandığı, uygulanış şekli, baskı ve zor içerme durumu ve toplumların değişim evrelerine göre değişiyor olması bu olgunun çeşitlilik kazanmasında etkilidir (Kovanlıkaya, 2014, 438).

Bu bölümde öncelikle şiddetin bir türü olan kadına yönelik şiddet ve sonrasında kadına yönelik şiddetin dünyadaki en aşırı biçimi olan kadın cinayeti olgusu incelenecektir.

2.1. Kadına Yönelik Şiddet

Küresel, ulusal ve yerel düzlemlerde erkeklerin kadınlara yönelik şiddeti yaygın bir sosyal problem ve tüm toplumlarda ve kültürlerde kalıcı bir insan hakları sorunudur (McCarry, Lombard, 2016, 128). Bazı araştırmalar, dünyadaki kadınların neredeyse yarısının ev içi şiddete maruz kaldığını göstermektedir. Kadına yönelik şiddet, karmaşık bir olgudur ve şiddetin failleri karmaşık bir dizi psikolojik, ailevi,

ekonomik, politik, çevresel ve toplumsal faktör tarafından motive edilir (Levy, 2008, 1-3). Önemli bir yaralanma nedeni olan şiddet, kadınların insan haklarının ciddi bir şekilde ihlal edildiğini gösterir ve birçok fiziksel ve psikolojik sağlık sorunu için risk faktörüdür (Watts, Zimmerman, 2002, 1232).

Kelly, kadına yönelik şiddeti açıklarken, “şiddet içeren fiziksel güç veya tehdit yoluyla ve kadınları korkutucu, zorlayıcı veya zarar verici davranışlar” olduğunu belirtmiş, bir kadın tarafından, o sırada ya da daha sonra bir tehdit, saldırı veya taciz olarak tecrübe edilen fiziksel, görsel, sözlü veya cinsel eylemleri ve kadını incitme, aşağılama ve başka biriyle olan bağlantısını kontrol etme veya bu yeteneğini elinden alma gibi eylemler’in tamamını olguya dahil etmiştir (Kelly, 1988’den aktaran Levy, 2008, 4). Bu açıklama, kapsamlı olması ve önemli unsurlar içermesi dolayısıyla önemlidir. Öncelikle, şiddeti, zorlama ve duygusal istismarı içeren bir dizi farklı davranış türü olarak tanımlamaktadır. İkinci olarak, bu davranışlar, maruz kalan kadınlar ve kızlar⁵ tarafından zararlı olarak kabul edilmektedir. Üçüncüsü, “failin” niyetleri ve algıları yerine, davranışın “mağdur” üzerindeki etkilerine odaklanmaktadır. Son olarak ise, kadına yönelik şiddetin sosyal bir sorun olarak görünmesinin önemli bir yönü olan başka biriyle iletişimi kontrol etme yeteneğinin ortadan kaldırılmasının etkileri de vurgulanmaktadır (Levy, 2008, 4).

Birleşmiş Milletler 20 Aralık 1993 tarihinde yayınlamış olduğu, “Kadına Yönelik Şiddetin Yok Edilmesi Bildirgesi”nde, kadına yönelik şiddeti:

“İster kamusal alanda ister özel hayatta meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik acı veya ıstırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayanan bir eylem veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma”

olarak tanımlamaktadır (United Nations, [5.10.2019]). Bu geniş kapsamlı açıklama, şiddeti neden olan ya da zarar verme potansiyeline sahip eylemler bütünü olarak tanımlarken aynı zamanda bu eylemlerin cinsiyet eşitsizliğine dayandığını vurgulamaktadır (Watts, Zimmerman, 2002, 1232).

⁵ Kız terimi, kız (dişi cinsten olan çocuk kimse) anlamına geldiği gibi aynı zamanda bekâret vurgusu da taşımaktadır. Bu bağlamda kız ve kadın kavramsal olarak farklılaşmaktadır ve kadın, bekâret eksikliğini belirtmektedir. Fakat bâkire ve bâkire olmayan erkekleri veya evli veya bekâr erkekleri ayırt edecek benzer kelimeler yoktur. Çünkü erkeklerin cinsellikleri ve medeni halleri sıkı bir şekilde takip edilmemektedir (Sev’er, Yurdakul, 2001, 973). Ancak ben çalışmamda kadın ve kız kavramlarını birbirinden ayırırken ayrımı “bekâret” üzerinden yapmadığımı, bireylerin yaşlarını vurguladığımı belirtmek isterim.

Toplumsal alanda kadına yönelik şiddet çok çeşitlidir. Örneğin, çeyiz dolayısıyla yaşanan şiddet (*dowry-related violence*) ve cinayetler (*dowry-related femicide*) Hindu ülkelerinde yaygınken, tecavüz Amerika Birleşik Devletleri'nde İngiltere'den önemli ölçüde yüksektir. Dolayısıyla, kadına yönelik şiddet kadın sünneti, çeyiz, “namus” ve töre cinayetleri gibi yine coğrafi ve kültürel olarak kendine özgü istismar biçimleriyle dünya çapında görülen toplumsal bir sorundur (Watts, Zimmerman, 2002, 1232). Nahid Toubia (2018, 271), kadın sünnetinden (kadınların genital mütilasyonu) bahsederken bunun “herhangi bir toplum tarafından kadınların cinselliğini ve üremesini kontrol etmek için alınan en feci önlem” olduğunu söylemektedir. Dolayısıyla, kadına yönelik şiddet yalnızca cinsiyet eşitsizliğinin bir tezahürü değildir, aynı zamanda kadınlar ve erkekler arası eşitsiz güç dengesinin korunmasına da hizmet etmektedir. Çünkü şiddet bazı durumlarda failler tarafından bilinçli bir itaat aracı olarak da kullanılmaktadır. Böylece, kadınların eşitsiz statüsü, şiddete karşı savunmasızlıkların yaratılmasına yardımcı olurken aynı zamanda onlara karşı kullanılan şiddeti teşvik edici bir hal de alır (Watts, Zimmerman, 2002, 1232). Yüzyıllar boyunca kadınların düşük statüsünü koruyan sosyal yapılar, toplumlar değişse bile, kadına yönelik şiddeti meşrulaştırma ve görünür kılma konusunda etkili bir güç olmuştur (Levy, 2008, 3). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir tezahürü olan kadına yönelik şiddet, aşağıda meydana geldiği farklı türleri ve tezahür biçimleriyle birlikte ele alınacaktır.

Kadına yönelik şiddetin en yaygın türlerinden biri yakın eş (*intimate partner*) tarafından uygulanmaktadır. Bu şiddet biçimi, bir kişi yakın bir heteroseksüel ya da eşcinsel ilişkide kontrol sağlamak için güç ya da güç tehdidi kullandığında ortaya çıkmaktadır. Failler, mevcut ya da eski erkek arkadaş, karı, koca veya kız arkadaş; ayrı veya beraber yaşayan çiftler; genç ya da yaşlı insanlar olabilirler (Levy, 2008, 5). Genellikle ev içi şiddet olarak adlandırılan yakın eş şiddeti, tokat, yumruk, tekmeleme, silahlı saldırılar ya da cinayet gibi fiziksel şiddet ve zorla cinsel ilişki ve zorla cinsel eylemlere katılma gibi biçimleriyle cinsel şiddet de içinde barındırabilmektedir. Bu davranışlara ek olarak sıklıkla, kadının ailesini ve arkadaşlarını görmesini yasaklama, küçümseme, aşağılama ve korkutma gibi kötü niyetli davranışlar ve kadının çalışmasını önleme ve kazancına el koymak gibi ekonomik kısıtlamalar ve diğer kontrol davranışları da kadına yönelik şiddete dahildir (Watts, Zimmerman, 2002, 1233).

Yakın eş şiddeti, tüm toplumlarda ve kültürlerde yaygındır. Bazı ilişkilerde erkekler kadınlar tarafından istismara uğrasa da, sıklıkla kadınlar yakın eş şiddetinin kurbanı olmaktadır (Levy, 2008, 5). Yakın eş şiddeti, fiziksel ve cinsel istismarı, *stalking*'i (ısrarlı takip), psikolojik/duygusal istismarı barındırmasından dolayı karmaşık ve çok boyutludur. *National Violence Against Women Survey (NVAWS)*'e göre *stalking*, makul bir kişide korkuya neden olacak görsel ve fiziksel yakınlık, rıza dışı iletişim ya da sözlü, yazılı veya ima edilen tehditlerin tekrarlanan durumlarına (McFarlane ve diğ., 1999, 301) verilen addır. Bu durumlara sebep olan kişiler (*stalker*) genellikle, cezalandırıcı, korkutucu ve ürkütücü davranışlarını kontrollü bir şekilde uygulayan eski partnerler (Levy, 2008, 6) olmakla birlikte, bazen *stalker* mağdur tarafından tanınmayan, mağdurla karşılıklı ilişkisi olmayan kişiler de olabilmektedir.

Yakın partner/eş şiddetinin adının konmasında “rıza” konusu önemli boyutlardan biridir. Yakın partner/eş ilişkisi bağlamında “rıza” ve “güç kullanımını” tanımlamak, cinsel tacizin meydana gelme biçimlerini göstermektedir. Çünkü birçok kadın, özellikle evlilik içinde, istemedikleri zamanlarda yaşadıkları cinsel deneyimleri cinsel istismar ya da tecavüz olarak nitelendirmezler. Eşlerini reddetmekten korkarlar ve eşleri tarafından cinsel ilişkiye zorlanırlar (Levy, 2008, 5). Üstelik bu sadece kadınların yaşadıkları cinsel şiddeti şiddet olarak nitelememesinden ibaret bir sorun değildir; devlet kurumları da kadınlarla hemfikirdir. Evlilik içinde tecavüzün suç sayılması çok yeni bir durumdur (Kürkçü, [1.11.2019]). Psikolojik veya duygusal şiddet, zorlama veya tehdit yoluyla başka birinin psikolojik bütünlüğünü ciddi şekilde bozan herhangi bir kasıtlı davranıştır (European Institute for Gender Equality, [5.10.2019]).

Burada, istismarı uygulayanın fiziksel şiddet kullanıp kullanmadığına bakılmaksızın eylem kötü niyetli durumlarda meydana gelmektedir. Psikolojik şiddet, kadınların özgüvenini ve değerli bir kimliğe sahip olma duygusunu baltalayıcı etkiye sahiptir (Levy, 2008, 6-7). Sebep olduğu hasarlara bakıldığında psikolojik şiddetin fiziksel şiddete göre daha uzun süreli etkileri olduğu söylenebilir. Partner terörizmi olarak adlandırabileceğimiz bu durum, güç ve kontrol sağlamak ve bunları korumak için tacize yönelik davranışların ve fiziksel kuvvetin sistemli bir şekilde eş üzerinde uygulanmaktadır. Kötü niyetli davranışlar zamanla, mağdur üzerinde korkuya yol açmanın ve itaat etmenin yanı sıra kronik

olarak yaralanmalara ve travmalara da neden olmaktadır. Fail, şiddeti, günlük yaşamın “normal” etkileşimleriyle, bir kadının herhangi bir şiddet olayının başlangıcını ve sonunu açıkça tanımasını zorlaştıracak şekilde uygulamaktadır.

Lundgren (2012, 17) şiddetin, kadın açısından bakıldığında aynı zamanda bir değer kaybetme süreci olduğunu belirtmektedir. Yani, erkeğin kadına uyguladığı geliştikçe bu normal kabul edilerek yaşanmaya başlamaktadır. Fiziksel istismara uğrayan kadınların çoğu düzenli olarak fiziksel şiddeti yaşamaktadırlar (Levy, 2008, 8). Bu durum, mağdurların yanı sıra şiddete tanık olan çocuklar ve ayrıca toplum açısından da yıkıcı ve zararlı etkilere sahiptir. Toplumsal cinsiyet hiyerarşisinin kurulmasında şiddet, özellikle erkekler açısından, aktif bir rol oynamaktadır. Çünkü şiddet uygulayan erkekler, herhangi bir şiddet sahnesinde “erkek” olduklarını vurgulama şansını elde edebilmektedirler ve bu sahnede kadınlık ve erkeklik kavramları, cinsellik ve iktidar iç içe geçmiş durumdadır. Şiddet, kadına yöneltilmiş kontrollü bir harekettir ve şiddet uygulayan erkekler, kadınların hareketlerine bir sınırlama getirmek için şiddeti bir yöntem olarak kullanmaktadırlar. Bu süreçte hangi davranışların olumsuz olarak değerlendirildiği ise erkekten erkeğe ve zamana ve mekâna göre değişiklik gösterebilmektedir (Lundgren, 2012, 18-27). Şiddetin bir başka biçimi olan cinsel şiddet, birinin “rıza”sı olmadan bir başkasını istenmeyen cinsel faaliyetlere zorlaması veya manipüle etmesi anlamına gelmektedir (National Sexual Violence Resource Center, [5.10.2019]).

Bu şiddet biçiminde mağdurlar şantaj, hile, tehdit veya fiziksel olmayan zorlamalarla karşılaşabilmektedirler (Watts, Zimmerman, 2002, 1234). Aslında kavram, erkeğin iktidar, egemenlik ve kontrol arzusuna dayanmaktadır (Radford, 1992, 3). Bunun yanı sıra her ne kadar, yabancıların cinsel saldırıları suç olarak kabul edilse de evlilikte tecavüz, okullarda cinsel baskı, iş karşılığı seks ve zorla evlendirme birçok ülkede tolere edilen ve toplumsal olarak göz yumulan cinsel şiddet biçimleridir (Watts, Zimmerman, 2002, 1234). Bu nedenle, tecavüzün veya cinsel saldırının tanındık, sevgili, yabancı ve evlilik içi olmak üzere birkaç türü bulunmaktadır (Levy, 2008, 11). Her yaştan, cinsten, cinsel yönelimden, sınıftan, etnik kökenden ve yaşam tarzından kişi cinsel şiddetin hedefi olabilmektedir. Toplumsal cinsiyetle ilişkili olan tecavüzün -vajinal, oral veya anal yollardan zorla gerçekleştirilen cinsel birleşme- büyük çoğunluğu erkekler tarafından kadınlara

karşı yapılmaktadır. Bu bağlamda tecavüz, rızasız cinsel ilişkidir ve bedene zarar tehdidiyle ya da mağdurun rıza gösteremediği durumlarda fiziksel kuvvetle elde edilmektedir (Levy, 2008, 12).

Çalışmalar, tecavüz vakalarında failin genellikle mağdur tarafından tanındığını göstermektedir (Levy, 2008, 12). Bu sebeple, tanıdık kişi tarafından işlenen tecavüz olaylarına yabancılar tarafından işlenen tecavüzlerinden daha sık rastlanmaktadır ve genellikle gizli bir suç olarak işlenmektedir. Çünkü bazı durumlarda -evlilik içinde ya da ensest ilişkilerde- mağdurlar, tecavüz deneyimlerini tecavüz olarak etiketlememektedirler, fakat sıklıkla tecavüzden kaynaklanan genel ve zihinsel sağlık problemleri ve sosyal problemler yaşamaktadırlar. Tanıdık kişi tarafından ya da evlilik içi zor kullanılarak yaşanan cinsel ilişkiler genellikle tecavüz olarak tanımlanmayabilmektedir. Bu hatalı düşüncelerin çoğu, toplumsal cinsiyetin ürettiği sosyal ve kültürel beklentilere ve erkeklerin ve kadınların ilişkideki rollerine dayanmaktadır. Hatta cinsel saldırganlık ilişkinin bir parçası ve ciddi olmayan bir durum olarak bile görülebilir (Levy, 2008, 12-13).

Bazı çalışmalar, cinsel taciz ve cinsel saldırı durumlarında tüm kadınların eşit derecede risk altında olmayabildiğini iddia etmektedir (Gartner, McCarthy, 2014). Örneğin, genç, bekar ve boşanmış kadınların, yaşlı ve evli kadınlara göre daha fazla risk altında olabileceği ya da bazı durumlarda -cinayet işleme ihtimalinin yüksek olduğu saatlerde ya da ev dışında fazla vakit geçirilmesi gibi- cinayet oranlarının daha yüksek olduğu savunulmaktadır. Ancak ben bu açıklamaların, karmaşık bir toplumsal olgu olan kadına yönelik şiddete yol açan dinamikleri anlamaktan ziyade, yaygın kültürel normları pekiştirici etkisinin olduğunu düşünmekteyim. Ayrıca, kadına yönelik şiddetin en çok kadının mevcut ya da eski yakın ilişkisi tarafından veya ev içinde yaşanmasından yola çıkarak bu iddiaların sorunlu olduğunu belirtmek gerekir.

Tüm bunların yanı sıra seks işçilerine yönelik fiziksel ve cinsel şiddetten (Watts, Zimmerman, 2002), homoseksüel ilişkilerde partnerlerden birinin diğerine uyguladığı şiddetten (Levy, 2008) ve Çin, Tayvan, Güney Kore, Hindistan, Pakistan ve bazı Afrika ülkelerinde görülen cinsiyet seçici kürtaj, dişi cenin düşürme, doğumdan sonra kız bebeklerin kasten öldürülmesi ya da kadınların sağlık ve beslenme ihtiyaçlarının sistemli bir şekilde sağlanmaması gibi durumlarla da karşılaşılmaktadır ve bu sistemli şiddet sonucunda ülkelerde meydana gelen

sistemli kadın ölümleri demografik eşitsizliklere yol açmaktadır (Watts, Zimmerman, 2002, 1236).

Birçok perspektif kadına yönelik şiddetin nedenlerini açıklamaya çalışmaktadır. Bu sebeple kadına yönelik şiddet analizleri çeşitlilik göstermektedir. Perspektifler genel olarak, birey ve bireye özgü şiddet içeren davranışların sebeplerine; sosyokültürel, toplumun ve kültürün etkilerine odaklanmak üzere iki gruba ayrılabilir. Walby (1990, 129), kadına yönelik şiddeti incelerken erkeklerin şiddeti neden ve nasıl kullandıklarına odaklanmaktadır.

Erkek şiddetini incelerken, şiddetin, psikolojik açıdan dezavantajlı erkekler tarafından uygulanan bir davranış biçimi olarak görme eğilimi olabilir ve bu erkekler, diğer erkeklerden farklı ve “anormal” olarak kabul edilirken, sayılarının az olduğu iddia edilebilmektedir (Walby, 1990, 129). Bu analiz, sosyal bağlamdan ziyade psikolojik süreçlere odaklanmakta ve kadına yönelik erkek şiddet eylemlerinin kötü çocukluk deneyimlerinin ve bozulmuş aile ilişkilerinin bir ürünü olduğu ileri sürülmektedir. Dolayısıyla, sorunlu çocukluklarının bir sonucu olarak bu erkekler “normal” erkeklik formunu kazanamamaktadırlar. Ancak, bu argümanın ampirik kanıtlarla ilişkin ciddi problemleri vardır. Öncelikle, bütün ya da çoğu cinsel saldırı failinin ciddi psikolojik sorunlara sahip olduğu düşüncesi problemlidir. İkinci olarak, psikolojik anormalliklerin bir sonucu olarak kadına yönelik şiddet, bu teorilerin öne sürdüğü gibi nadir ya da sıra dışı bir olay değildir. Erkek şiddetinin kuşaktan kuşağa psikolojik süreçlerle aktarılması bu şiddetin ancak küçük bir kısmını açıklayabilir. Kadına yönelik erkek şiddeti, birkaç erkeğin psikolojik problemlerinin bir sonucu değildir (Walby, 1990, 129-131). Bu sebeple, psikolojiye odaklanan teoriler erkeklerin kadına yönelik şiddetinin toplumsal doğasını kavrama konusunda yetersizdir (Walby, 1990, 142).

Birey odaklı bakış açıları, bir kişinin bulunduğu ortamdan öğrendiği şiddet davranışlarını açıklayan sosyal öğrenme teorileridir. Bu teorilere göre, bireyler şiddete maruz kaldıkları durumlarda nasıl davranacaklarını öğrenirler. Davranışlarına cevap verilmesi durumunda, o davranışa devam etmek için şartlandırılmış olurlar. Bu süreç, kadına yönelik şiddetin bir nesilden diğerine öğrenilmesinden ve nesiller arası şiddet aktarılmasından sorumludur. Şiddet istediğini elde etmek veya duygularını ifade etmek için bir taktik olarak öğrenilmektedir (Hunnicutt, 2009, 556). Ancak, mağdurun veya suçlunun bireysel

özelliklerine özel olarak odaklanmak, kadına yönelik şiddeti büyük bir sosyal organizasyona dahil etmemesi dolayısıyla sorunludur (Hunnicutt, 2009, 556). Bu sebeple, bazı faktör veya faktörler kadına yönelik şiddete neden olan bu sorunlarla veya bozukluklarla birleştirilmelidir. Bunların yanı sıra, biyolojik ve fizyolojik açıklamalar, erkeklerin kadınlara yönelik saldırganlık ve şiddet içeren davranışlarını doğal seleksiyon sürecinin bir parçası olarak kullandıklarını iddia etmektedir (Levy, 2008, 17-19).

Sosyokültürel teoriler, kadına yönelik şiddetin sosyal yapılardan veya kültürel koşullardan kaynaklandığını belirtmektedir. İstenilen amaca ulaşmak için şiddeti meşru bir araç olarak güçlendiren toplumlar kadına yönelik şiddeti destekleyebilmektedir. Örneğin, bireyler veya gruplar, stresle karşı karşıya kaldıklarında, yoksulluk, ayrımcılık, göç sorunları, toplumsal krizler, kişisel zorluklar veya tıbbi problemlerle başa çıkamadıkları durumlarda stres şiddetli davranışlara yol açma potansiyeline sahiptir (Walby, 1990, 136).

Erkek şiddetinin radikal feminist analizleri hem şiddetin toplumsal cinsiyete dayalı karakterine hem de toplumsal yapısına odaklanmaktadır. Burada, şiddeti şekillendiren sosyal güç dinamikleri incelenmektedir. Radikal feministler, erkek şiddetini, erkeklerin kadınlar üzerindeki kontrolünün aracı olarak görmektedirler. Bu yaklaşıma göre hem şiddet hem de cinsellik toplumsal olarak inşa edilmektedir (Walby, 1990, 136). Radikal feministler, kadına yönelik erkek şiddetini toplumsal cinsiyete dayalı bir fenomen olarak ele alarak yapısal analize katkıda bulunmuşlardır (Walby, 1990, 142). Böylece, iktidara, cinsiyete ve erkek egemen, ataerkil bir kültürdeki ilişkilerin yapısına odaklanılmaktadır. Çünkü kadına yönelik şiddet cinsiyetçi bir düzenlemenin ürünüdür (Hunnicutt, 2009, 556).

Kadına yönelik şiddete katkıda bulunan temel faktörler, tarihsel olarak erkek egemen sosyal yapıları ve kadın ve erkek cinsiyetlerine özgü rolleri öğreten sosyalleşme uygulamalarını içermektedir. Feministler, kadına yönelik şiddetin politik, yasal ve ekonomik sistemlerde kurumsallaşmasının görünmez ve kabul edilebilir kılındığını açıklamak için baskı dinamiklerini ve cinsiyet, ırk ve sınıf kesişimini analiz etmektedirler. Bunun yanı sıra, feminist teorinin kadına yönelik şiddeti açıklamada toplumsal cinsiyete yapmış olduğu vurgu bazı eleştirilere maruz kalmıştır. Bu eleştirilere göre, kadına yönelik şiddet yalnızca toplumsal cinsiyet sorunu olarak anlaşılamayacak kadar karmaşıktır. Toplumsal cinsiyet rolleri ve

toplumsal yapılara gömülen cinsiyetçilik ve ırkçılık, kadına yönelik erkek şiddetinin güçlü bileşenleridir. Ayrıca, ekonomik, cinsel, psikolojik veya çevresel faktörler de kadına yönelik şiddete katkıda bulunmaktadır ve çoklu koşulların birbirleriyle etkileşime girmesi kadına yönelik şiddeti karmaşık, açıklanması ve ortadan kaldırılması zor bir hale getirmektedir (Levy, 2008, 20-21).

Kadına yönelik erkek şiddetinin sınıf temelli analizi, sınıf hiyerarşisinin altında kalan erkeklerin, koşulların yarattığı hayal kırıklığı nedeniyle kadınlara şiddet uyguladıklarını iddia etmedir. Bu görüşü savunanlar, kadınlara yönelik erkek şiddetinin ekonomik stres durumlarında çok yaygın olduğunu belirtmektedirler. Ancak, kadına yönelik şiddetin sınıf temelli bu açıklaması genel olarak şiddetin alt sınıf erkekler tarafından uygulandığını iddia etmesi dolayısıyla sorunludur. Kadına yönelik erkek şiddeti, sadece alt sınıftan insanlar arasında değil, toplumun tüm katmanlarında görülebilen bir sorundur (Walby, 1990, 132-133). Bu nedenle sınıf temelli analiz, kadına yönelik şiddetin toplumsal cinsiyete dayalı doğasını tam olarak kavrama konusunda başarılı değildir (Walby, 1990, 142).

Kadına yönelik şiddetin çok boyutlu açıklamaları ise, sınıf, şiddet, cinsiyet ve kültür gibi sosyal faktörleri, aile geçmişi ve alkol veya uyuşturucu kullanımı gibi bireysel durumlarla bütünleştirir. Kurumların kadına yönelik şiddete müdahale etmedeki isteksizliği, kültürel şiddetin toplumsal yapı içinde onaylanması ve “erkeklik(ler)”in sosyal yapıları şiddetin meşruiyetini sağlayan önemli faktörlerdir. Bu çok boyutlu analizler kadına yönelik şiddeti karmaşık bir olgu olarak görmekte ve soruna neden olan ve sürekliliği sağlayan bireysel ve sosyal faktörleri birlikte ele almaktadır (Levy, 2008, 22).

Kadına yönelik şiddetin yaygınlığı kurumsallaşmış cinsiyetçilik ile ilişkilidir. Bourdieu, uzun süreli toplumsal eşitsizliklerin doğrudan kurumsal dışlamalarla değil, bireylerin bedenleri ve yönelimleri üzerinde iktidar ilişkilerinin aşılmasıyla kurulduğunu düşünür (MacNay, 2000’den aktaran Öztimur, 2014, 591). Tahakküm ve itaat ilişkisi Bourdieu’nün *sembolik şiddet* olarak adlandırdığı şeyin tezahürüdür; “yumuşak, kurbanlarınca bile hissedilmeyen ve görülmeyen, çoğunlukla iletişimin ve tanımanın veya daha kesin olarak tanımamanın ve kabullenmenin veya hatta, hissetmenin saf sembolik kanallarıyla uygulanan şiddet” (Bourdieu, 2015, 12). Bu bağlamda, kültürel normlar ve beklentiler kadınları erkek şiddetinin “meşru kurbanları” haline getirmektedir. Genel anlamda, kültürel normlar ve beklentiler,

belirli bir sosyal statü ya da kategorideki tüm insanların haklarını ve sorumluluklarını -rollerini- belirler, kısıtlar ya da yasaklar. Evde, iş yerinde ya da akran gruplarında öğrenilir ve bir nesilden diğerine aktarılır. Çoğu toplumda, cinsiyet ve şiddet ile ilgili normlar kadınların itaatini destekleyip pekiştirirken, erkek şiddetini haklı çıkarmaktadır. Bu normlar ve değer yargıları, yasal sistemleri, edebiyatı, medyayı ve gündelik söylemleri etkilemektedir. Aynı zamanda, bazı spesifik toplumsal dinamikler, kadına yönelik şiddetin meşruiyetini ve kabul edilebilirliğini kadınları kontrol etmenin bir aracı olarak uygulamak için birlikte çalışır. Bu toplumsal dinamiklerle ev içi şiddet özel bir konu halini almakta, erkek şiddeti erotikleştirilmekte ve erkekleri sorumlu tutmamaktadır ve doğrudan mağdur olsun ya da olmasın kadınlar için şiddetin gerçek sonuçları önemsizleştirilmektedir (Levy, 2008, 22-23).

Toplumsal cinsiyet ve buna bağlı roller, erkekliği ve kadınlığı toplumlarda ve kültürel gruplarda eril olarak görülenlere bağlı olarak tanımlanmaktadır (Bourdieu, 2015, 67). Kendilerini alçaltma ve yok saymaya eğilimli bir toplumsallaşma süreci ile karşı karşıya olan kadınlar feragat, teslim ve sessizlik gibi olumsuz erdemleri öğrenirken, erkekler tahakkümde hak iddia etmeye ve onu uygulamaya sevk edilir. Bu toplumsallaşma uzun bir inşa sürecine dayanır. Kadına ve erkeğe atfedilen çeşitli rol kalıplarının uzun bir toplumsallaşma sürecinin ürünü olduğunu kabul eden Bourdieu, toplumsal kimliğin biyolojik doğaya kazınarak *habitus*'a -bedenselleşmiş toplumsal yasa- dönüştüğünü savunur (Bourdieu, 2015, 67-68). Erkeklerin baskın, güçlü ve “sorumlu” olduğu ve kadınların pasif, irrasyonel, zayıf ve itaate mecbur olduğu inancı bu duruma örnek olarak verilebilir. Bu beklentiler doğal olarak erkeklere ve kadınlara özgü değildir, ancak kültür, sınıf, etnik köken ve diğer statülere göre değişen özelliklerdir. Kadınların küresel anlamda mülk olarak görülmesinin bir sonucu olarak, tecavüz kültürü, erkeklerin saldırgan, kadınların pasif ve anlayışlı olduğu varsayımlarına dayanarak, şiddete elverişli bir ortam yaratan bir dizi değer ve inancı beraberinde getirir. Aynı zamanda toplumsal cinsiyetle ilgili bu varsayımlar kadına ve erkeğe yönelik çifte standartlar doğurur. Örneğin, cinsel olarak saldırgan olan ya da evlilik öncesi aktif cinsel hayatı olan erkekleri “eril” olarak, “meşru olmayan” cinsel deneyimleri olan kadınları ise olumsuz olarak damgalayabilir. Kadınlar ve kadınların mekânı sessizliği, gizliliği ve sadeliği yansıtırken; erkekler hareketi temsil eder (Bourdieu, 2001’den aktaran

Öztimur, 2014, 585). Bu nedenle, kadın bedenini kontrol etme hakkı, ataerkilliğin temel taşıdır ve ataerkillik erkeklerin kadınlara hükmettiği, onları bastırdığı ve sömürdüğü sosyal yapılar ve uygulamalar sistemi olarak çalışmaktadır. Ancak her ne kadar bu sosyal fenomen ataerkillik ve erkek üstünlüğü ya da erkek egemenliği olarak kavramsallaştırılsa da bu sistem aynı zamanda erkeklerin kadınlara yönelik baskılarını meşrulaştırmaya ve sürdürmeye hizmet eden tutarlı bir ideolojik ve yapısal uygulama olarak çalışmaktadır. Bu bağlamda şiddet, “erkeklerin kadınları korku içinde tuttuğu bilinçli bir süreç” olarak işlemektedir. Böylece şiddet bir gruba karşı baskı üreten bir sosyal kontrol aracı olarak işlev görmektedir (Levy, 2008, 23-30). Erkekler sahip oldukları olağan iktidar biçimlerinin eksik olduğu en dezavantajlı durumlarda avantajlarını korumak (Hunnicutt, 2009, 560), kadınlar üzerindeki kontrolü sağlamak için şiddete başvurmaktadırlar (Walby, 1990, 136).

Eva Lundgren (2012, 21), *Şiddetin Normalleştirilme Süreci* adlı çalışmasında güç eşitsizliğinin kültürel açıdan “normal” olarak algılanan toplumsal cinsiyet yapısının vazgeçilmez bir parçası olduğunu belirtmektedir. Yani, her ne kadar yasal olarak şiddet meşru kabul edilmese de eşine şiddet uygulayan erkek toplum içinde “erkek” olmanın gereklerini yerine getirmiş olur ve kültürel anlamda şiddet meşru kabul edilir. Kültürel olarak “normal” kabul edilen şiddet bu çevre ile uyumlu erkekler tarafından uygulanır ve şiddet sosyal normal ile ilişkili hale gelir. Bu bağlamda, Bourdieu *eril tahakküm*ün kadını olduğu kadar erkeği de egemenlik altına alan bir sistem olduğunu savunur. Bu sistem içinde erkek hep güçlü, yetkin, etkili, iktidar sahibi bir varoluş sergiler ve mücadele alanında ideal erkek tanımına uymaya çalışır (Öztimur, 2014, 597). Şiddet sahasında erkek, kadın partneriyle birlikte, kadının yaşama alanını tamamıyla kontrol ederek “erkek” olur. Bu durum aynı zamanda erkeği psikolojik anlamda kadına bağımlı kılar. Böylece sistemli bir şekilde eşine şiddet uygulayan erkek, partneri kendisini terk etmek istediğinde onu kaybetmemek için daha çok şiddet uygulamaya başlayabilir (Lundgren, 2012, 38). Ayrıca, şiddetin normalleştirilme süreci kadın ve erkek açısından aktif bir değersizleşme sürecidir. Bu süreç içerisinde sistemli ve sürekli bir şekilde şiddete maruz kalan kadın, erkeğin şiddet kullanma nedenlerini, beklenti ve taleplerini zaman içerisinde içselleştirir. Bu içselleştirme sürecinde kadın kendisini erkeğin gözünden görmeye başlar ve gördüklerini değiştirmek ister (Lundgren, 2012, 49). Şiddetin normalleştirilme sürecinde, erkekler kadar, popüler kültür temsilleri de toplumsal

cinsiyet normlarından, toplumsal cinsiyete ve cinselliğe dayalı imge ve sembollerden destek almaktadır (Lundgren, 2012, 60). Şiddete iktidar ve kontrol perspektifinden bakıldığında şiddet, cinsiyetli iktidarın bir yansımasıdır ve burada kadınlık ve erkeklik ile ilgili beklentiler göz önüne alınır (Lundgren, 2012, 72).

Erkek şiddeti tarihsel kökeni çok eskiye dayanan bir toplumsal olgudur ve sosyal, ekonomik ve siyasi yapının dokusuna nüfuz etmiştir (Mojab, 2006, 17). Bu bağlamda, kadına yönelik şiddet, erkek ve kadın arasında tarihsel olarak eşitliğe dayanmayan güç ilişkilerinin bir göstergesidir. Bu güç ilişkilerinde kadınlar erkeklere göre daha aşağı bir statüde konumlanır. Cinsiyete dayalı iktidarın eşitsiz dağılımı dil, sanat dalları, kültür, hukuk, sınıf, ulus, din, bilim ve diğer tüm sosyal yapılar tarafından üretilir ve yeniden üretilir. Cinsiyetler iktidarı kullanırlar fakat bu iktidarın dağılımı eşit değildir (Mojab, 2006, 26). Dolayısıyla, kadına yönelik şiddet fenomeninin daimî kılınmasından sorumlu güçlerin, devletler ve devlet kurumları dahilinde aranması/bulunması gerekmektedir (Abdo, 2006, 64).

2.1.1. Kadına Yönelik Şiddet: Ataerkil Rejimin Bir Tezahürü

Ataerkillik, kadına yönelik şiddeti kuramsallaştırmayı sağlayan bir kavramdır. *Sosyal Bilimler El Sözlüğü*'nde ataerkillik, “erkeklerin kadınlar üzerinde baskın hakimiyet sahibi olduğunu düşündükleri sosyal organizasyon” olarak tanımlanmaktadır (Arda, 2003, 50). Terim, toplumsal cinsiyet hiyerarşilerini, tahakküm ve güç düzenlemelerini ortaya çıkarmaktadır. Bu hiyerarşiler basitçe “baskı uygulayan” ve “baskı uygulanan” formülü ile anlaşılamaz çünkü, ataerkil sistemler hem erkeklerin hem de kadınların farklı türlerde ve miktarlarda güç sahibi olduğu “güç alanları” olarak düzenlenmektedir (Hunnicut, 2009, 553).

Lerner, *The Creation of Patriarchy* adlı çalışmasında (1986, 212), ataerkilliğin yaklaşık 2500 yıl süren bir süreçte oluşturulmuş bir tarihi eser⁶ olduğunu belirtmektedir ve bu sistemin temel birimi, kurallarını ve değerlerini ataerkil aile içerisinde sürekli olarak üretmektedir. Böylece aile, diğer egemenlik sistemlerini destekleyen kültürel araç halini almaktadır. Ataerkil toplum, bir grup olarak erkeklerin, bir grup olarak kadınları domine ettiği hem yapısal hem de ideolojik olarak erkekleri ayrıcalıklı kılan, tarihi ve sosyal alanda ortaya çıkan hiyerarşik düzenlemelerdir. Bu sistem içerisinde bürokrasi, hükümet, hukuk, piyasa, din gibi

⁶ Vurgu bana ait.

makro sistemlerin yanı sıra bireylerarası etkileşimler, aileler ve örgütler gibi mikro düzeyli ilişkiler de bu sisteme hizmet etmektedir (Hunnicutt, 2009, 557).

Genel olarak kadına yönelik şiddeti açıklamak için kullanılan teoriler ya toplumsal cinsiyet körüdür ya da açıklamalarında toplumsal cinsiyetin etkisini azaltmaktadır. Ancak, kadınlara yönelik şiddet teorisi, ataerkil yapılardaki çeşitliliği hesaba katmak zorundadır. Çünkü farklı kültürler veya gruplar arasında farklı ataerkil tezahürler bulunmaktadır (Hunnicutt, 2009, 555). Her ataerkillik tikel olsa da bütün ataerkil sistemler, kadına yönelik fiziksel ya da sembolik şiddeti sürdürdükleri ölçüde, evrensel bir rejim oluşturmaktadır (Mojab, 2006, 40). Bu toplumların her biri ataerkil olarak nitelendirilirken, ataerkil rejimde ve kadına yönelik şiddet teorisinde zamansal ve mekânsal farklılıklar önemlidir (Hunnicutt, 2009, 559). Bunun yanı sıra, ataerkil sistemler, diğer tahakküm sistemleri ile bağlantılı olabilmektedir. Bu sistemde, yaşlıların gençlere, erkeklerin kadınlara, beyazların renkli insanlara egemen olduğu, gelişmiş ulusların geliştirmekte olan uluslara ve insanların doğaya hükmettiği hiyerarşi alanları birbiriyle eklemelenmiş durumdadır (Hunnicutt, 2009, 563). Dolayısıyla, *eril tahakkümü* hem kadınların hem de erkeklerin sorumlu olduğu bir yapı olarak tanımlamak mümkündür. Burada, kadınlar ve erkekler hiyerarşik ve çatışmalı güç düzenlerini yaratmakta ve sürdürmektedirler. Yaşlı kadınlar saygı ve statü sahibi oldukları kendi ataerkil aile sistemlerinde, ailenin erkek üyeleri ile işbirlikçi olabilirler. Bir birey bir grup içerisinde aynı zamanda hem ezen hem de ezilen olabilir (Hunnicutt, 2009, 564). Bu durumda, kadınların sınıfa erişimi bir erkekle kurdukları cinsel bağlarla sağlanır. “Saygıdeğer kadınlar” babaları ve kocaları aracılığıyla sınıfsal statü sahibi olurlar ancak, cinsel kuralları çiğnemeleri onları bulundukları sınıftan çıkarabilir (Lerner, 1986, 215).

Feminist söylem içerisinde eğitim ve farkındalık yaratma, şiddeti önleme çalışmaları alanında kilit araçlar olarak belirlenmiştir. Eğitimin ve farkındalığın artırılması yoluyla, ataerkil ideolojiye meydan okuyabilir ve direnç gösterilebilir, bu da nihayetinde yapı değişikliğine yardımcı olabilir. Çünkü eğitim stratejilerinin amacı farkındalığı artırmak, davranış kalıplarını değiştirmek ve şiddetin kabul edilemez olduğu anlayışını geliştirmektedir (McCarry, Lombard, 2016, 130).

2.2. Kadın Cinayetleri

“How much of this truth can I bear to see and still live unblinded?”

(Audre Lorde, 1981)

Kamusal alanda yaygınlaşan bir terim olarak “kadın cinayeti” (*femicide*), Birleşmiş Milletler tarafından uluslararası olarak tanınmakta ve kadınlara ve kızlara yönelik şiddetin ve ayrımcılığın en aşırı hali olarak görülmektedir. Cinsiyete dayalı ve nefret içeren bir suç olarak kadın cinayetlerine dair tanımlar kültürel bağlamlara göre değişebilmektedir. Geçmişte Batı’da cadıların yakılmasından, kadınların “namus” adına öldürülmesine kadar kadın cinayetlerinin yaygın geleneklerle beraber uzun zamandır devam ettiği görülmektedir (Radford, 1992; Russell, 2012).

“Kadın cinayeti” teriminin kullanımı, kadınlara yönelik düşmanca şiddeti anlamak açısından önemlidir. İngilizcesi *femicide* olan terim, feminist yazar Diana Russell tarafından ilk kez Mart 1976’da Brüksel’de, Nicole van de Ven ile beraber düzenledikleri Birinci Uluslararası Kadına Yönelik Suçlar Mahkemesi’nde kullanmıştır. Terimin asıl hedefi, kadınların şiddet içeren ölümlerinin cinsiyetten bağımsız “cinayet” (*homicide*) terimiyle karıştırılmaması gereken bir suç olduğunu göstermek ve bu konudaki bilinci artırmaktır (Corradi ve diğ., 2016, 2). *Oxford Dictionary*’e göre, kökeni 19. yüzyıla dayanan ve Latince “*femina*” “kadın” + “*cide*” “öldürülen bir insanı ya da şeyi belirtmek için kullanılan ek” in birleşmesi sonucunda oluşmuştur. Kavramsal olarak cinayet (*homicide*), bir insanın başka bir insan tarafından öldürülmesini ifade etmektedir ve cinsiyetten bağımsız olarak algılanmaktadır. Dolayısıyla hem erkek hem de kadın kurbanları belirtmek için kullanılmaktadır. Bu nedenle kadın cinayetlerinin toplumsal cinsiyet temelli cinayetten farkını, cinsiyete dayalı özelliğini yok etmektedir (Corradi ve diğ., 2016, 3).

Cinayet teriminden ayrı olarak yeni bir terim üretmek ve bunun ulusal ve uluslararası düzeyde tanınır olması önemlidir. Çünkü kelimeler dünyaya anlam katar, gerçekliği şekillendirir ve sosyal ve politik değişimler üretmeye yardımcı olur (Corradi ve diğ., 2016, 2). Bu nedenle *femicide* kavramının kullanılmasının ardında kadınların ölümlerini anlama konusunda etki yaratma ve ölümleri meşrulaştıran ya da tolere eden bu toplumsal düzenlerin yapısında değişiklikler üretmeye çalışan politik bir amaç vardır (Corradi ve diğ., 2016, 2).

Russell'in kadın cinayetleri tanımı (2001, 3), "kadınların kadın olmaları dolayısıyla erkekler tarafından öldürülmesi" durumunu belirtmektedir. Kendi deyimiyle bu cinayetler bir soygun sırasında öldürülen kadın ya da erkek cinayetlerinden farklıdır. Burada kadın cinayetlerinin cinsiyete dayalı özelliği ve işlenen cinayetlerin niyeti ve amacı vurgulanmaktadır. Russell (2001, 13), erkeklerin bu cinayetleri cinsiyetçi amaçlarla işlediklerini belirtmektedir. Bu sebeple, kadın cinayeti tanımı içeriğinde, kadına yönelik nefreti, kadına karşı üstünlük kurma hissini veya kadını aşırı sahiplenici tavırların motivasyonlarını barındırmaktadır. Cinsel saldırı, işkence, cinsel kölelik, fiziksel ve duygusal kötü muamele, kamusal veya özel alanda cinsel taciz, kadının hamile kalmaya zorlanması gibi çeşitli fiziksel, psikolojik ve sözlü istismarı içeren kadın karşıtı terörün en aşırı noktasında kadın cinayetleri yer almaktadır. Bu eylemler kadının ölümüyle sonuçlandığında "kadın cinayeti" meydana gelir. Aynı zamanda cinayetler genellikle erkekler tarafından işlense de bazı durumlarda kadın aile üyeleri de cinayetlerin iş birliği olabilmektedir (World Health Organization, [5.10.2019]).

"Kadın cinayetleri" kadınların sadece fiziksel olarak öldürülmelerini değil, aynı zamanda "gerçek ölüme yol açan zorlu sürecin" tehditleri ve bir dizi eylemi veya durumu belirtmektedir (Welchman, Hossain, 2005, 7). Sürekli korku halinde yaşamak, hayal kırıklığı ve tecrit, kadınların "kişisel mahrem yaşamlarını kontrol etme yeteneklerine" zarar vermesi kadın cinayetlerinin yalnızca bir cinayet meselesi değil, aynı zamanda politik bir mesele olduğunu da göstermektedir (Corradi ve diğ., 2016, 9). Kadın cinayetlerini anlamak için, çok katmanlı bir çerçevede analiz edilmesi gerekmektedir. Araştırmacıların makro düzeydeki süreçlerin analizini (toplumsal cinsiyet eşitliği evrimi, istihdam, göç ve politikalar gibi) belirli bir olayla, mağdur ve fail özellikleriyle bütünleştirerek yapması kadın cinayetlerinin politik yapısını anlamak açısından önemlidir (Corradi ve diğ., 2016, 8).

Bazı araştırmalar, kadın cinayetlerini belirli bir kültürün sonucu olarak incelemeye meyillidir. Biçimlerinin değişmesine rağmen küresel bir problem olan kadın cinayetlerinin sebeplerini belirli bir kültüre veya dine bağlamak olgunun karmaşık yapısını basite indirgemektedir. Kadın cinayetleri, bir kadının veya kızın öldüğü şiddetli bir durumun sonucudur ve bu nedenle daha geniş bir sosyal bağlamda incelenmesi gerekmektedir (Corradi ve diğ., 2016, 11).

Kadına yönelik şiddette olduğu gibi, kadın cinayetleri failleri de çoğunlukla erkekler, sıklıkla mağdurun aile üyeleri veya mevcut ya da eski eşleri olmaktadır. Yapılan araştırmalar ateşli silahlara sahip olmanın ölümcül şiddette önemli bir rol oynadığını göstermektedir (Nowak, 2012, 3). Ayrıca araştırmalar, ateşli silahların yanı sıra cinayetlerin balta veya keskin uçlu aletler kullanılarak, boğarak, bıçaklayarak ya da kadınları zehirleyerek veya intihara zorlayarak işlendiğini de göstermektedir (World Health Organization, Femicide, [5.10.2019]).

Bu cinayetlerin medyaya yansımaları incelendiğinde, genellikle erkek failler sempatik bir biçimde sunulmaktadır. Yani, erkeğin kadına yönelttiği aşkta yaşadığı “başarısızlık” sonucunda kadın cinayeti işlemeye “mecbur” kalmış gibi yansıdığı görülmektedir. Ayrıca muhabirler, yakın eş/partner tarafından işlenen kadın cinayetlerini gazetelere “ev içi kavgaların” veya “tartışmaların” bir sonucu olarak yansıtabilmektedir. Bu haberlerde genellikle kadınların kendilerini savunmaları mümkün değilken istismarın geçmişi de çoğunlukla gizlenmektedir. Medya anlam ve bakış açıları inşa etme, etiketleme, basmakalıp ifadeler üretme veya şiddete ilişkin onayı veya onaylamamayı sağlamada önemli bir araç olması sebebiyle gazeteciler kadın cinayetlerinin dinamiklerini gizlemeye ortak olabilmektedirler (Campbell, 1992, 110). Campbell (1992, 109), erkeklerin kadın cinayeti işlerken en önemli motivasyonlarından birinin kıskançlık olduğunu belirtmektedir. Erkeklerin kıskançlığı, yakın oldukları (ya da olmak istedikleri) kadınları kontrol etme ve onlara sahip olma girişimlerinin bir dışavurumu şeklinde olabilmektedir. Bu sebeple, kıskançlık motivasyonu beslenen kadın cinayetleri ataerki geleneğinin altında “affedilebilir” kılınmaktadır.

2.2.1. “Namus” vs. “Tutku”: Farklı Kadın Cinayeti Biçimleri

Kadına yönelik şiddet cinselliğin düzenlenmesiyle yakından ilişkilidir. Bu şiddetin temelinde ise kadın cinselliğine duyulan korku yatmaktadır. Yani, dünyada kadınların veya kızların erkek akrabaları veya eşleri tarafından denetlenmedikleri durumlarda yanlış yollara sapma ihtimalinin çok yüksek olduğu ve kendi iffetlerini koruyamayacaklarına dair bir algı mevcuttur (Akpınar, 2003; Pole, 2006). Bu nedenle kadın cinselliği, namus ve utanç kurallarına göre erkek kontrolüne teslim edilmiştir (Akpınar, 2003, 425). Bunun sonucunda, toplum, erkeklerin cinsel deneyimlerini, onların gelişimlerinin doğal bir parçası sayarken, kadınların benzer

deneyimlerine korkunç bir musibet, namuslarını ve iyi ve güzel faziletlerini kaybetmeleri gözüyle bakmaktadır (Goldman, 2006, 62).

Bunun yanı sıra, kadına yönelik şiddeti devam ettiren yapılar toplumsal olarak inşa edilirken, tarihsel sürecin bir ürünü olarak ortaya çıkmaktadırlar (Welchman, Hossain, 2005, 2) ve ataerkil ideoloji, bu suçların daimî hale gelmesinde önemli bir etkiye sahiptir (Abdo, 2006, 70). İşlenen suçların ismi kültürel ve toplumsal açıdan farklılık gösterse bile, “namus”, “tutku”, “kıskançlık” ya da “töre”, aslında hepsi ataerkil ideolojinin farklı tezahürleridir.

Konu ile ilgili literatür incelendiğinde, dünya çapında “namus cinayetleri”nin ve “tutku cinayetleri”nin birbirinden farklı kategoriler(miş) gibi ele alındığı görülmektedir (Pole, 2006; Mullen, 1993; Welchman, Hossain, 2005). Burada, “namus” adına işlenen cinayetlerin Doğu kültürünün bir parçası olduğu, “tutku” cinayetlerinin ise genellikle Batı’ya özgü cinayetler olduğu yönünde bir ayrım söz konusudur. Bu bağlamda Batı, namus cinayetlerini kendi toplumunun gerçeğinden uzak, yabancı ve dehşet verici bir cinayet türü olarak görme eğilimine sahiptir. Böylece, bu tür cinayetlerin genellikle az gelişmiş ülkelerin problemi olduğu ve Batı’da yaygın olan şiddet türleri ile bir ortak yanının olmadığı mesajı verilmektedir (Pole, 2006, 107).

Kavramsal olarak “tutku suçları”, bir kişinin acıyla ya da öfkeyle işlediği suç eylemi anlamına gelirken (Welchman, Hossain, 2005, 11), namus cinayetleri, bir kadının evlilik öncesi veya evlilik dışı cinsel ilişkide bulunması ya da bundan şüphelenilmesi dolayısıyla, babası, erkek akrabaları (Abu-Odeh, 2018, 243) veya kocası tarafından öldürülmesini ifade eden bir terimdir. Dolayısıyla, “tutku” ve “namus” cinayetleri arasındaki temel farkın öncelikle failin mağdurla olan ilişkisine dayandığı görülmektedir. Burada, kadının cinsel yakınlığı olan (eşler veya sevgililer) ve olmayanlar (akrabalar) tarafından öldürülmesi durumu söz konusudur (Welchman, Hossain, 2005, 11). Bunun yanı sıra “tutku” cinayetlerinde cinayetin ne zaman gerçekleştiği de önemli bir detaydır. Çünkü herhangi bir sadakatsizlik (ya da sadakatsizlik iddiası) sonucunda, erkeğin bir anlık öfkeyle işlediği cinayetler Batı yasalarına göre “tutku cinayeti” kategorisinde değerlendirilmektedir. Bu bağlamda namusun utançla kurduğu ilişkinin benzeri, “tutku” ve “kıskançlık” arasında kurulmaktadır. Utanç, namus temelli toplumlardaki davranışları

düzenlemede merkezi bir role sahipken, kıskançlıktan kaynaklanan cinayetler “tutku suçu” başlığıyla ayırt edilmektedir (Mullen, 1993, 1-3).

Türk Dil Kurumu namus kavramını, “bir toplum içinde ahlak kurallarına ve toplumsal değerlere bağlılık, iffet” (Türk Dil Kurumu Sözlüğü, 2011, 1455) olarak açıklamaktadır. Bu açıklama bütün bireyleri kapsamasına rağmen, birçok toplumda sosyal yaşam içerisinde “namus”un kadın bedeni ve cinselliğiyle sıkı bir ilişki içerisinde olduğu yadsınamaz. Hatta, Türkçe’de namus için kullanılan birçok farklı kelimenin olduğu göz önünde bulundurulduğunda kavramın kültürel açıdan oldukça önemli bir gerçeklik olduğu söylenebilir (Sev’er, Yurdakul, 2001, 973). Örneğin, “şeref” bir erkeğin kendisinin veya bir erkek akrabasının başarısı durumunda kazanılmaktadır. Bu durum, özellikle Akdeniz ve Doğu toplumlarında, şerefin neredeyse yalnızca erkekler tarafından sahiplenildiğini göstermektedir. Fakat, erkeğin kendisinin veya erkek akrabalarının başarıları ile artabilen şeref, “uygunsuz” bir durumda kaybedilebilme riskini de barındırmaktadır. Bahsedilen bu toplumlarda toplumsal hiyerarşi içinde daha yüksek bir konuma ulaşmak veya o konumu meşrulaştırmak için bu kodların ahlaki erdemlerine uygun davranmak oldukça önemlidir (Abu-Lughod, 2004, 119). Şerefin erkek merkezli yapısından farklı olarak, namusla eş anlamlı kullanılan gurur, onur, ar, prestij ve izzet kavramları da genellikle toplumsal cinsiyetten bağımsızdır. Buna karşılık namus, kadınların sahip olması gereken fiziksel ve ahlaki nitelikleri öngören bir tür cinsel onurdur (Sev’er, Yurdakul, 2001, 973). Bourdieu’nün ifadesiyle (2015, 69):

“Cinsel veya toplumsal üreme becerisinin ötesinde, savaşma veya şiddet uygulama becerisi gibi de algılanan erkeklik öncelikle ve her şeyden çok, bir görevdir. Kadın için namus negatif olarak tanımlanır ve yalnızca korunabilir ya da kaybedilebilir, zira kadının erdemi sırasıyla bekâret ve sadakatten ibarettir; oysa “gerçek” bir erkek, zafer ve ayrıcalık elde etmek için kamusal alanda önüne çıkan fırsatları değerlendirmeye alma ihtiyacını hissedendir. Eril değerlerin yüceltilmesi, dişilikle harekete geçirilen korku ve endişelerde kendi karanlık tarafını bulur.”

Birçok toplumda geleneksel ya da modern erkeklik ideali, bireysel olarak bir erkeğin, bir ailenin ya da bir toplumun “namus” öğretisiyle desteklenmektedir ve namus temelde kadın davranışları ve cinselliğiyle ilişkili bir hal almaktadır (Coomaraswamy, 2005, xi). Bu durumda, erkekler kendi başlarına “namusa” sahip olamamaktadırlar. Çünkü namus her zaman annelerin, eşlerin, kızların veya kız kardeşlerin namuslarına göre belirlenmektedir. Böylece, erkekler kadınların

“uygunsuz” hal ve hareketleriyle kendi namuslarının ihlal edilmesine karşı savunmasız durumadırlar (Sev’er, Yurdakul, 2001, 976).

Kadın ve erkek arasındaki bu ilişkiyi Bourdieu’nün oyun analojisine benzetmek mümkündür. Bir mücadele alanı olarak sosyal hayat, katılımcılarına çeşitli ödüller sağlamaktadır. Ancak bu ödüllere kavuşmak için oyunun kurallarına göre oynanması ve çeşitli stratejilere başvurulması gerekmektedir (Ayas, 2015, 139). Bu mücadele alanı içerisinde erkek aktörler oyunun kurallarını belirlemektedirler ve kadınlar erkeklerin ideal benliklerinin resimlerini yansıtan “nesne” işlevini görmektedirler (Akpınar, 2003, 431). Bu “nesne”nin ahlaklı ve namuslu kalmasını sağlama görevi, yine mücadele alanındaki erkek aktörlere emanet edilmiştir. Çünkü ahlaklı ve namuslu olmayan kadınlar hem kendi değerlerini hem de içinde bulundukları sosyal alandaki erkek aktörlerin değerlerini düşürmektedirler (Pole, 2006, 109). Dolayısıyla, namus genellikle somut izdüşümünü kadın bedeninde bulan bir kavramdır (Coomaraswamy, 2005, xi). Bu kavram, toplum içerisinde tanımlanan belirli cinsel ve ailevi rollerle kadınlara nasıl davranmaları gerektiğini öğretmektedir. Bu nedenle, zina, evlilik öncesi ilişkiler (cinsel ilişkileri içerebilir ya da içermeyebilir), cinsel saldırıya maruz kalmak veya “uygunsuz” bir ilişkide bulunmak “aile namusuna” ihlal teşkil edebilmektedir (Welchman, Hossain, 2005, 5).

Uygunsuzluğun çerçevesi, cinsel veya duygusal eylemleri, iddiaları veya söylentileri içerebildiği gibi (Sev’er, Yurdakul, 2001, 965), bir kadının ailesinin istemediği bir erkekle ilişkisine kadar genişleyebilmektedir. Dolayısıyla, kavram son derece muğlak bir yapıya sahiptir ve bir toplum içerisinde namusun ne olduğu konusunda fikir ayrılıkları olabileceği gibi bireylerin sahip olması gereken namus derecesinin ne olduğu konusunda da ayrılıklar olabilir (Ecevitoğlu, Aytaç, 2007, 103). Ayrıca, kavramın sahip olduğu kodlar ya da kurallar hem erkekler hem de kadınlar için geçerliymiş gibi görünse de cinslere farklı görevler ve sorumluluklar yükleyebilmektedir (Gill, 2014, 5). Böylece, namus erkeğin sahip olması gereken bir özellik iken kadının utancına dayanmaktadır (Akpınar, 2003, 430). Nitekim, Türkçe’de sıkça kullanılan bir deyim olan “namusunu temizlemek” “ahlak ve onura ters düşen bir durumdan kurtulmak için birini veya kendini öldürmek” (Türk Dil Kurumu, 2005, 1455), anlamına gelse de genellikle “kirlenen” namusun bedelini kadınlar ödemektedir. Böylece, namus ve bunun doğal bir sonucu olan “utanç”,

ailenin erkek üyeleri tarafından kadınların cinselliğini ve hareket özgürlüğünü kontrol etmek, yönlendirmek ve düzenlemek için çalışmaktadır. Erkekler, potansiyel utanç karşısında dayanma gücü göstermeleri konusunda toplumsal olarak teşvik edilmektedirler. Burada utanç, normatif bir söylem işlevi görmektedir ve etkisini normal-anormal ayrımını inşa ederek yaratmaktadır (Gill, 2014, 5). Namus kavramı, erkeklerin denetleme yetkisi olan kadınlarla aralarındaki kontrollü bir güç ilişkisine dayanmaktadır ve savunulması gereken kadınların namusu değil, erkeklerinkidir. Bir kadın, erkeğin namusunun tahrip edildiği ya da onarıldığı bir “şey” halini almaktadır (Elden, 1998, 91). Bu bağlamda, kadınların ve kızların kendi yaşamlarını ve bedensel bütünlüklerini kontrol etme, ifade özgürlüğü, örgütlenme, hareket hakları sınırlanmış olur (Coomaraswamy, 2005, xi). Bu nedenle, namus genel olarak yıkıcı bir kavramdır (Kardam, 2005, 24) ve sahip olunması gereken namus derecesinin ne olduğu her zaman tartışmaya açıktır (Ecevitoglu, Aytaç, 2007, 103).

Batı toplumlarında kadınlara yönelik şiddet, daha çok sosyal bir mesele olarak değerlendirilirken, Batı dışı toplumlarda “namus” adına işlenen cinayetler - özellikle Müslüman topluluklarsa- kültür içindeki ataerkil yapıyla değil, o kültürün kendisiyle ilişkilendirilir ve bu olayların gerçekleşmesi kaçınılmaz görülmektedir (Pole, 2006, 107). Ancak, bu anlayış önyargılara ve ırkçılığa yol açmaktadır. Bu nedenle, namus cinayetlerini belli bir inanç sisteminden ayırmak ve kadına yönelik ataerkil şiddet kalıplarının sürekliliği üzerine yerleştirmek gerekmektedir (Sev’er, Yurdakul, 2001, 964). Büyük bir çoğunluğu erkek kardeşler, babalar, kuzenler, amcalar ve kocalar olmak üzere ailenin erkek üyeleri tarafından işlenen (Abdo, 2006, 65) namus suçları, aslında evrensel bir fenomendir ve özel mülkiyet kültürünün, ataerkilliğin ve sömürü düzeninin ayrılmaz bir parçasıdır. Devlet öncesi yapılanmaların içinde bile namus cinayetleri örneklerine rastlanması meselenin ataerkil sisteme dayalı yapısı hakkında fikir vermektedir (Abdo, 2006, 64). Bu nedenle, cinsel ilişkiler üzerindeki sıkı kontrolün yalnızca İslâm hukukunun baskın yorumlarında değil, çağdaş Müslüman (ve diğer) toplumlarda da mevcut olduğunu belirtmek gerekmektedir (Welchman, Hossain, 2005, 13).

Namus cinayetlerinin, Batı toplumlarında son derece yaygın olan ev içi şiddet, cinsel saldırı ve ihtiras suçları gibi diğer kadınlara yönelik şiddet şekillerinden çok da farklı bir şey olmadığı bir gerçektir. Kendisini terk etmek istediği için kadını

öldüren, sahiplenici ve kıskanç Batılı erkek ile Doğu'da kızını öldüren babanın durumu benzer tezahürlerdir. Bu iki durumda da cinayet vakalarını tetikleyen unsurlar, erkeklerin yaralanmış onurları, egemenlik kurma istekleri ve kadınların denetim altına alınabilecekleri ve alınmaları gerektiği yönündeki inançlardır. Aradaki çizgi çok ince olmasına rağmen, Batı için “tutku” suçlarının altında yatan nedenler ya da duygular “anlaşılabilir” olarak görülürken namus cinayetleri konusunda aynı şey düşünülmemektedir (Pole, 2006, 111). Mojab'ın da belirttiği gibi (2006, 26), gelenek, kültür, din, hukuk, tutumlar ve alışkanlıklar aracılığıyla ataerkil cinsiyet ilişkileri devamlı olarak üretilir ve yeniden üretilir. Bu sebeple, iki cinsiyet arasında anayasal ve hukuki eşitlik sağlamış olsa bile, toplumsal hayatta eşitsizlik ve şiddet devam etmektedir.

Şiddetin üretilmesinde ve yeniden üretilmesinde kültür önemli bir yere sahiptir. Williams'a göre kültür, bir insanın, grubun ya da toplumun yaşam biçiminin tümünü, faaliyetlerini, inançlarını ve göreneklerini temsil etmektedir (Williams, 1976'dan aktaran Smith, 2007, 14). Dolayısıyla, kültür müzik, edebiyat, sanat, dil ve daha birçok unsurun bileşiminden oluşan bir yapıdır (Pole, 2006, 108) ve kadınlara karşı ayrımcılık yapan gelenekler ve toplumsal uygulamalar da bu kültürün bir parçasıdır (Pole, 2006, 108). Ancak kültürü dini ve ideolojik bir yapı olarak gören ve bu suretle kültürelci bir yaklaşımı benimseyen Doğu ve Batı literatürleri, “namus cinayetleri” fenomenini sınırlı bir İslâm dini/kültürü bağlamı dahilinde açıklama eğilimi göstermektedir (Abdo, 2006, 69). Bu bakımdan, namus cinayetlerini açıklarken, kültürün etkisine değinen yaklaşımlardan biri de kültürel görelilik (*cultural relativism*)'tir. Kültürel görelilik, bir kültürü kendi şartları altında anlama ve kendi kültürünün standartlarını kullanarak yargıda bulunmamayı amaçlayan bir yaklaşımdır. Buna göre bir kültür, kendisine has değerlere ve doğrulara sahiptir ve bunları değerlendirmek için kullanılacak hiçbir evrensel ölçüt ya da kriter mevcut değildir. Bir kültür içinde bulunduğu bağlam içerisinde ele alınmalı ve -namus cinayeti bile olsa- kültürün değerleri yanlış olarak görülmemeli ya da reddedilmemelidir (Mojab, 2006, 28). Bu nedenle, kültürel görelilik yaklaşımı, toplumdaki ve ailedeki insanlık dışı ve ayrımcı uygulamalarla kadınların haklarının ihlal edilmesine yardımcı olmaktadır (Coomaraswamy, 2005, xii). Bu sebeple, kültürün bu şekilde akademik kuramsallaştırmaları, namus

cinayetlerine yönelik mücadelede olumsuz etkiye sahip olabilmektedir (Mojab, 2006, 28).

İnsan haklarının evrenselliği ve kültürel görelilik arasındaki gerilim, kadınların kimlikleri kendi kültürleri ve toplulukları ile bütünleşik bir şekilde bağlantılı olduğu için oldukça karmaşıktır (Coomaraswamy, 2005, xii). Kültürel göreliliğin yanı sıra, farklılıklara saygının ve hoşgörünün altını çizen post-modern teoriler de ötekileştirmeye karşı çıkmaktadır. Fakat, bazen bu hoşgörü “öteki” kültürlerdeki veya toplumlardaki baskının ve şiddetin kabullenilmesine ya da meşrulaştırılmasına yol açabilmektedir (Mojab, 2006, 29). Bu teoriler, şiddete karşı olmalarına rağmen kültürel farklılıkları nedeniyle yargılayamayacakları “ötekiler” tarafından uygulanan şiddet konusunda hiçbir şey söylememektedir. Bu durum, namus cinayetlerinin, ataerkil rejim ya da sisteme dayanmayan bireysel bir davranışa ve “uygulamaya” indirgenmesine yol açmaktadır (Mojab, 2006, 30). Namusa dayalı şiddetin ve cinayetlerin neden ortaya çıktığını anlamak, kültürel kalıp yargıların (*stereotype*) ötesine bakmayı ve farklı toplumlarda “namus” terimine atfedilen anlamları incelemeyi gerektirmektedir (Gill, 2014, 5). Yalnızca kültüre odaklanan yaklaşımlar, bir kültüre üyeliğin bir bireyin ilgili tüm normları içselleştirmeyeceğini kabul etmemektedir. Ancak, kültürlerin genelinde bireylerin baskın sosyal normlara ve değerlere bağlılıklarında da önemli farklılıklar bulunmaktadır (Gill, 2014, 9).

Antropoloji literatürü, “akrabalığa dayalı toplumlar”ın yapılarını, kan bağı veya evlilik ilişkilerinin, birbirinden farklı kimlik biçimlerini şekillendiren ve sosyal ilişkileri kurgulayan bir model olarak ele almaktadır. Birbirine akrabalık bağı ile bağlı olan kişilerden oluşan bir toplumda üretim ve dağıtım ilişkileri, egemenlik kurma ve itaat etme ilişkileri akrabalık temeline dayanmaktadır. Akrabalık, bireylere temel bir kimlik verirken aynı zamanda davranışları da yönlendirmektedir. Bu tür topluluklarda grubun üremesi tamamıyla üyelerin cinsel davranışlarına bağlıdır ve bu yüzden de bireysel cinsellik tüm topluluğun denetimi ve kontrolü altına alınmaktadır. Namusun hem bir kişinin diğerleri karşısındaki kimliğini hem de kişinin kendi içinde sahip olduğu değeri belirleyen bir unsur olarak ortaya çıkışı bu tür toplumlar içinde olmuştur (Sirman, 2006, 47-48).

Namusa dayalı şiddet ve namus cinayetleri ile ilgili medya ve politika söylemleri, sorunu esasen kültürel özcü bir bakış açısı ile ele almaktadır (Gill, 2014, 1). Bu

cinayetler medyaya Arap ya da İslâm inancının çoğunlukta olduğu “diğer” toplumlarda işlenen cinayetlermiş gibi yansıtılmaktadır. Böylece, suç zaten olumsuz kodlanmış Müslüman dünyasıyla ayrılmaz bir şekilde bağlantılı hale gelmektedir. Ancak namus cinayetleri İslâm öğretileriyle tutarlı olmadığı gibi, bu cinayetlerin geçmişi İslâm dininin öncesine dayanmaktadır. Bu nedenle, kadınların namus adına öldürülmesini anlamak için İslâm dinini ya da başka bir dini seçmeye gerek yoktur (Abdo, 2006; Ecevitoğlu, Aytaç, 2007; Sev’er, Yurdakul, 2001). Ayrıca, istatistikler genellikle işlenen namus cinayeti vakalarının çok küçük bir kısmını göstermektedir. Bu durum, bazen namus cinayetlerinin raporlara farklı biçimlerde yansıtılabileceği sorusunu akla getirmektedir.

İrkçılık, bir ırkın iktidar kurma biçimidir ve toplumsal yaşamda bir iktidar kurma aracıdır. İnsanlar, gruplar, kurumlar ve devletler güç kullanmak ve iktidara sahip olmak için ırka dayalı bir söyleme ihtiyaç duymaktadır (Mojab, 2006, 33). Burada, namus adına işlenen cinayetleri özellikle bir kültürün veya ırkın problemi olarak ele almak sorunlu bir yaklaşımdır. Çünkü, ırkçı bir yaklaşımla namus cinayetlerini herhangi bir kültürle bağdaştırmak, kadınların öldürülmesinin hem Doğu’daki hem de Batı’daki ataerkil kültürlerde görülen evrensel bir fenomen olduğu gerçeğini engellemektedir (Mojab, 2006, 33).

Namus cinayetlerinin yaygın olduğu ataerkil topluluklarda sadece eş değil tüm cemaat bir sahiplik duygusu içindedir. Ayrıca, yargıçlardan yasa koyuculara kadar herkes, namus adına işlenmiş cinayetlere karşı müsamahalı olabilmektedir (Pole, 2006, 110). Fakat, namus suçlarını önlemek ve cezalandırmak için ceza hukuku tedbirleri güçlü ve etkili olmalı ve yalnızca kâğıt üzerinde reform yapma riskinden kaçınması gerekse de (Coomaraswamy, 2005, xii) tüm dünyadaki toplumların yasaları ve mahkemeleri aracılığıyla kadınlara yönelik şiddet uygulayan erkeklere büyük ölçüde fayda sağlayan yasal savunmaları desteklemeye devam ettiği de açıktır (Welchman, Hossain, 2005, 13). Türkiye’de de feministlerin namus adına suç işleyenlerin haksız tahrik gerekçesiyle ceza indiriminden yararlanmalarının engellenmesi yönündeki talepleri ciddi bir dirençle karşılanmıştır (Sirman, 2006, 46).

Son olarak, namus cinayetleri, yoksul, eğitimsiz ve cahil kesime has bir olgu değildir. Bu tür koşullar namus cinayetlerini tetikleyici etkiye sahip olsa da olgu, tüm kültürel koşullarla, sınıflarla, ırklarla ve milliyetlerle kesişen bir yapıya sahiptir

(Abdo, 2006, 64). Ayrıca, “namus suçları” ve “namus cinayetleri” denince akla öncelikle mağdur ya da kurban olan kadınlar gelse de erkekler de bu tür suçlarda kurban olabilmektedirler. Ancak çalışmanın kapsamı dolayısıyla, bu tür suçların mağduru olan erkekler çalışmaya dahil edilmeyecektir.

3. TÜRKİYE’DE KADINLARIN DURUMUNA GENEL BİR BAKIŞ (1923-1945) ve KADIN CİNAYETLERİ TARTIŞMALARI

Bu bölümün amacı, 1923’ten 1945’e kadar olan dönemde Türkiye’deki kadın kimliğinin yeni kurulan Cumhuriyet rejimi içerisinde milliyetçi bir söylemle “ideal yeni kadını” nasıl inşa ettiğini ve iktidarın bu kadından neler beklediğini incelemeyi hedeflemektedir. Ayrıca, literatürdeki kadın cinayetleri tartışmaları Türkiye bağlamında ele alınacaktır. Atatürk rejim içerisindeki kurumların bu cinayetleri nasıl pekiştirdiği ve yerelleştirdiği anlaşılmaya çalışılacaktır.

3.1. Kadın Meselesine Milliyetçi Bakış

Toplumbilimlerin araştırma nesnesi olması bakımından milli, etnik, dinsel cemaatlerin kurulma aşamaları ve bunların toplumsal cinsiyetle arasındaki bağlantılar bu araştırmalara yeni bir bakış açısı katması açısından oldukça önemlidir (Sirman, 2002, 226). Milliyetçi ideolojiler, kadınlara yüklediği çelişkili rollerden ötürü bir yandan, geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin yıkılmasını ve buna bağlı olarak daha çok kadının toplumsal ve siyasal yaşama katılmasına yardımcı olurken diğer yandan, kadınları “anne” ya da “ulusun gelenek taşıyıcıları” gibi kimliklere/rollere hapsedmektedir (İlkkaracan, 2003, 21). Çünkü kadınlar milletlerin, biyolojik, kültürel ve sembolik yeniden üreticileridir (Yuval-Davis, 2010, 19). Dolayısıyla, milliyetçi ideolojiler kadın meselesini muhafazakâr bir tutumla ele almaktadır (Bora, 2005, 243).

Cumhuriyet rejimi de bu bağlamda kadınlara, ulusal erdemleri ve özgünlüğü korumak gibi güçlü bir sorumluluk vermiştir ve Batılılaşma ve modernleşme aracılığıyla kadınların “kurtuluşunu” vadetmiştir (Kadıoğlu, 1998, 89). Ancak erkek egemen iktidar tarafından sınırları çizilen bu kurtuluş vaadinde kadınların inşa edilmeye çalışılan kimliğe uygun davranmaları onların yüceltilmesine yardımcı olurken, sınırları aşmaları cezalandırılma tehdidini de barındırmaktadır (Sirman, 2002, 230). Örneğin, milliyetçi ideoloji içerisinde kendisinden iyi bir eş/anne olması beklenen kadınlar, bu toplumsal rolü reddetmeleri halinde “fettan”

kadın olarak damgalanabilmektedir. Böylece, topluluğun ya da “ulusun” kimliğinin korunması ve yeniden üretilmesi için, kadınları ve cinselliklerini kontrol etme stratejileri üretilmektedir (İlkkaracan, 2003, 21). Berktaş’ın (2009, 356) “*ideal kadın*” ile “*varolan kadın*” arasındaki *çelişkinin ataerkil çözümü* ifadesiyle, kadınlara bir yandan Batılılaşma ve modernleşmenin taşıyıcısı rolü verilirken, diğer yandan bu rolün sınırları ulus-devletin erkekleri tarafından belirlenmektedir. Çünkü “belirsizliğin, değişim ve altüst oluşun egemen olduğu dünyada, erkekler, kadınların koşulsuz güvenine ihtiyaç duymakta ve dolayısıyla, bu kuraldan sapma kendi kimliklerine ve başarılarına yönelik bir tehdit halini almaktadır” (Berktaş, 2003, 145). Kadınların modernleşen kimliklerinin sınırlarının erkekler tarafından belirlenmiş bir çerpele güvence altına alındığı söylenebilir.

Anthias ve Yuval-Davis (1994, 313) kadınların etnik ve ulusal süreçlere katılma biçimlerini beş farklı kategoride ele almaktadır: Etnik toplulukların üyelerinin biyolojik üreticileri olarak; etnik/ulusal grupların sınırlarının yeniden üreticileri olarak; topluluğun ideolojik olarak yeniden üretilmesinde merkezi katılımcı ve kültürün aktarıcısı olarak; etnik/ulusal farklılıkların gösterenleri olarak (etnik/ulusal kategorilerin inşası, dönüşümü ve yeniden üretiminde kullanılan ideolojik söylemlerin merkezinde yer alan semboller olarak); ulusal, ekonomik, politik ve askeri mücadelelerde katılımcı olarak. Ancak, kendisine yüklenen yeni görevlerle kadınlar ulusal projeye bazen gönüllü veya mücadeleye istekli bir şekilde katılırlarken, bazen zorla veya ırkın sürdürücüsü olarak bazen de pasif semboller olarak iştirak edebilmektedirler (Walby, 2013, 44). Dolayısıyla kadınlar, milli ve etnik süreçleri farklı şekillerde etkilemekte ve bunlardan etkilenmektedirler (Yuval-Davis, 2010, 61).

Kadınlar milletin biyolojik üreticileri olarak “doğallaştırılan” rolleriyle, milletlerin kültürel oluşumunu sağlayıcı rolleriyle, vatandaşlık hakları ve yükümlülükleri aracılığıyla milletin oluşumunda kilit bir noktada konumlanmaktadırlar (Yuval-Davis, 2010, 23). Dolayısıyla, toplumsal cinsiyetle milliyetçilik ilişkisinin tarihselliği, belirli toplumsal koşullara bağımlılığı ve toplumu etkileyen siyasetlerin temelinde cinselleştirilmiş ilişkilerin hâkim olduğu görülmektedir (Sirman, 2002, 231). Bu toplumsal cinsiyete dayalı ilişkiler içerisinde kadınların “topluluğun ruhu”nu simgelemeleri, toplumun kurtuluşu ya da ilerlemesini temsil etmeleri kadar

çürümesi ve gerilemesinin öncü sebebi olarak görülmeleri -Batılı ya da Doğulu- ataerkil düşüncenin genel bir özelliğidir (Berktaş, 2009, 352).

Klasik ataerkil sistemde, bütün ilişkiler babanın egemenliği altında ve hiyerarşik olarak kurulmaktadır. Modern ataerkil rejimin barındırdığı yenilik ise, ataerkilliği “kardeşlik” temelinde inşa etmektedir. (Berktaş, 2007, 278). Bu yeni ulus-devletin ataerkilliğinde, üretilen kadın kimliği hem modernleşmenin hem de milli birlik ve düzenin sağlanması açısından simgesel bir anlam taşımaktadır ve kadınlık modern politikaların nesnesi halini almaktadır (Berktaş, 2007, 277). Geleneksel ataerkil sisteme göre, daha özgürlükçü bir tutum hedefleyen modern ataerkil düzende kadınlar “erkek kardeşler”inin yanında gerçekten de görece özgürlük elde etmişlerdir. Ancak, vatanı bir kadın bedeni olarak tahayyül eden (ya da erotikleştiren) modern/milliyetçi ataerkil söylem, kadınların erkek kardeşler birliği tarafından korunmasını gerekli kılmaktadır. Artık kadınların davranışlarını belirleyen “gelenek” ya da din değil, ulus-devletin kendisidir (Berktaş, 2007, 278). Burada, vatanın bedenini koruyamayan aciz erkeklerin, “şerefsizlikle” suçlanabilme tehlikesi her zaman mümkündür ve bu tıpkı sevdiği kadının bedenini koruyamayan bir erkeğin utancına benzer bir duygu yaratabilmektedir (Najmabadi, 2013, 122). Böylece, milliyetçilik ideolojisi kadın kimliğinin yanı sıra erkeklikleri de beslemekte ve erkekliklerden beslenmektedir.

Aslında idealleştirilen “yeni” kadın *yeni* bir ataerkil rejime maruz bırakılırken (Chatterjee, 2013, 108) tahakkümün bütün biçimlerinde olduğu gibi, bu ataerki de otoritesini ikna ve rıza ile inşa etmektedir ve böylece cinsiyetler arasındaki hiyerarşik ilişkiler ideolojik olarak yeniden üretilmektedir (Chatterjee, 2013, 115). Dolayısıyla, öncelikle bu “yeni” kadının eğitilmesi, sonrasında da onun kendi çocuklarını eğitmesi ulus-devletin bekâsı açısından gerekli görülmektedir. Eğitimin amacı, kadınlara düzenlilik, tutumluluk, temizlik, sorumluluk duygusu, okuma-yazma, hesap-kitap ve sağlıkla ilgili pratik beceriler, dış dünyanın yeni fiziksel ve ekonomik koşullarına uygun bir biçimde ev idare etme becerisi kazandırmaktır (Chatterjee, 2013, 111-112). Cumhuriyet döneminin uzun soluklu dergilerinden *Yeni Adam*’da vurgulanan evli kadının sahip olması gereken on iki meziyet bu açıdan anlamlıdır: “açlığa dayanmak; tuvalet; bilgisini satmamak; turşu, reçel, salata yapmasını bilmek; para göz olmamak; zevkiyle modea dışına çıkmak; sevimlilik; tasarruf; sebepsizce kıskanmamak; neşeli olmak; erkeğin kaprislerini

anlamak; çocuk nedir bilmek.” (Baltacıoğlu, Yeni Adam, 1937, 3 aktaran Köksal, 1998, 33).

Kadınlar bu görevleri üstlenirken, milliyetçilik ideolojisi geleneksel kadın imajını bırakıp, “yeni” bir kadın kimliği inşa etmektedir. Kullanılan imgeler kadınları toplumsal geriliğin kurbanları, modernliğin timsalleri veya kültürel safiyyetin seçkin taşıyıcıları gibi yansıtmaya işlevi görmektedir (Kandiyoti, 2013, 166). Bu nedenle Cumhuriyet’in ilk yıllarında yeni devletin modernliği rejimin ikonografisinde kilit önem taşıyan kadın imgeleri ile simgelenmiştir (Kandiyoti, 1998, 112). Örneğin bu bağlamda, fotoğraflar, kadınlar konusunda büyük adımları ve başarıları özetleme işlevine sahiptir. Diğer bir deyişle, örtülü olmayan bir kadının fotoğrafı, bir traktörden, bir sanayi kompleksinden veya yeni bir demiryolundan pek de farklı görülmemiştir, çünkü yeni kadın imgesi erkeklerin kazandığı başarılarından birini temsil etmektedir (Schick, 1990, 369). Kadınlara “verilen” haklar demokratikleşmenin bir “aracı” değil, aynı zamanda bir “kanıtı” olmuştur (Baykan, 2009, 38).

Cumhuriyet rejiminin inşa sürecinde kadınlara verilen en önemli rolün annelik olduğu ve annenin sosyalizasyonu sağlayan işlevi gösterdiği görülmektedir. Çünkü toplumların bekâsı için yeni kuşakların yetiştirilmesinde toplumsal kodların iletilmesinde kadınlar, annelik rolleriyle, ulus devlet ideolojileri çerçevesinde tüm toplumsal projelerde merkezi bir öneme sahip olmuştur (Durakbaşı, 1998, 36). Bu sebeple, modern uluslar genellikle aile metaforlarıyla tahayyül edilmektedir (Najmabadi, 2013, 118). Ailenin milletin en küçük birimi olduğu düşüncesi, “milli aile” kurumunun inşa edilmesini gerekli kılmıştır. Bu bağlamda, Ziya Gökalp de *Türkçülüğün Esasları*’nda aile ahlakına değinirken Türk feminizminden bahsetmekte ve Eski Türklerin hem demokrat hem de feminist olduklarını savunmaktadır. Eski Türk ailelerinin tek eşli olduklarını ve kadın-erkek arasındaki ilişkilerde eşitliğin esas olduğunu vurgulamaktadır (Gökalp, 2018, 180-181). Gökalp “milli aileyi” bu şekilde ideal Türk ailesine dayandırmaktadır (Durakbaşı, 1988, 41). Gökalp’in görüşlerinden etkilenen Cumhuriyet’in resmî ideolojisi de kadınların özgürleşmesi meselesinin Batı’dan ithal, yabancı bir şey değil, kökleri Orta Asya’da bulunan ve Türk kültürünün ayrılmaz bir parçası olduğunu göstermeye çalışmıştır (Kandiyoti, 2013, 147). Böylece, aile ulusun ahlaki bir ünitesi olarak tanımlanmıştır. Ancak ev içi iş bölümü geleneksel cinsiyet rollerine

göre, evi geçindiren erkek ve ev bakımını üstlenen kadın olarak belirlenmiştir (Durakbaşı, 1998, 36). Modern hayata karışmanın yoldan çıkarıcı etkisiyle annelik vazifesini yerine getirmek istemeyen kadınlar, milliyetçi ve muhafazakâr bakış açısı tarafından *femme fatale* olarak etiketlenmiştir/etiketlenmektedir (Bora, 2005, 244).

Kadınlar ulus-devletle olan ilişkilerinde farklı şekillerde denetlenebilmektedir. Bu bağlamda, kadınların bedenlerinin kontrol edilmesiyle biyolojik olarak yeniden üretim sağlanabilmektedir (Sirman, 2002, 229). Kadınların sözde “doğal” rolü - çocuk doğurmak- hem millet kurgularında hem de kadınların toplumsal konumlanışlarında işlevsel bir role sahiptir çünkü milletlerin kurulmasında çeşitli kültürel, yasal ve siyasi söylemler kullanılırken bu söylemler, insanları “biz” ve “onlar” şeklinde sınıflandırmaya yardımcı olmaktadır. Kadınlar, insanların biyolojik “üreticileri” olarak bu sınırlar içinde, “topluluğun taşıyıcıları” görevine sahiptirler (Yuval-Davis, 2010, 61). Dolayısıyla, kadınlığın milliyetçilik tarafından biyolojikleştirilmesinin maddi boyutu, nüfus politikalarında kendini gösterir. Kadınlar milletin biyolojik yeniden üretiminin nesnesi konumunda yer alırlar. Böylece, onların bedenlerinin ve cinselliklerinin kontrolünün sağlanması “milli” bir görevdir (Bora, 2005, 243). Bu kontrol mekanizmaları nüfusun içine kimlerin dahil edilip edilmeyeceğini belirlerken “ulusun anası” gibi simgesel tamlamalar kadınları kimliğin kültürel taşıyıcıları haline dönüştürmektedir (Sirman, 2002, 229). Bu bağlamda milletin “kalitesi” ile ilgilenen öjenizm, milliyetçi ideolojilerin zirve noktadaki denetim yöntemlerinden biridir (Yuval-Davis, 2010, 70).

Türkiye’de de Cumhuriyet’in kurulmasından 1965’e kadar olan süreçte *pro-natalist* (doğumu teşvik edici) politikalar nüfus siyasetinin temelini oluşturmuştur (Alemdaroğlu, 2009, 414). Bu sayede, Cumhuriyet elitleri nüfusun sadece niceliksel değil aynı zamanda niteliksel olarak da geliştirilmesi gerektiğini, sağlıksız ve kalabalık bir nüfusun milli ekonomiye katkı sağlamayacağını, toplumsal düzen ve refaha da zarar vereceğini öne sürmüşlerdir (Alemdaroğlu, 2009, 414). İnşa edilmeye çalışılan “yeni kadın” yeni bir beden düşüncesini de beraberinde getirmiştir bu nedenle kadının “nazenin, kırılgan, hastalıklı değil, güç, sağlık, çeviklik, başarı” ile özdeşleşen “diri” bir güzelliğe sahip olması gerekmektedir (Köksal, 1998, 32). En genel düzeyde öne sürülen amaç milli

ilerleme yolunda çalışacak sağlıklı ve güçlü bir Türk milletinin yaratılmasıdır (Alemdaroğlu, 2009, 420).

3.2. Erken Cumhuriyet Döneminde Kadın Sorunu (1923-1945)

“Elbet sefil olursa kadın, alçalır beşer”⁷

“Modernizasyon” 19. yüzyılın ilk yarısında, Batı fikirlerinin Doğu’ya “nüfuz” etmesiyle başlamıştır (Chartterjee, 2013, 96). Türkiye’de kadınlar üzerine söylemin dönüşümündeki kilit noktalar, Osmanlı İmparatorluğu’ndan Türkiye Cumhuriyeti’ne geçiş sürecindeki can alıcı yol ayrımlarına denk gelmektedir ve İslâmî, teokratik ve çeşitli etnik grupların yer aldığı bir imparatorluktan modern, laik devlete geçiş, toplumsal dokunun her açıdan incelenmesini gerekli kılmıştır (Kandiyoti, 2013, 147). Osmanlı Devleti Tanzimatla beraber bu süreçten etkilenirken, Cumhuriyet rejiminin temel amaçlarından biri de Batı kültürü yönünde değişim inşa etmek olmuştur (Duman, Duman, 1997, 20).

Bu süreç içerisinde İmparatorluk’tan Cumhuriyet’e geçiş, beraberinde önemli toplumsal sarsıntılar, değişimler ve kırılmalar getirirken bireysel düzlemde de derin travmaların, yoğun kaygı ve korku duygularının yaşanmasına yol açtığına dair iddialar bulunmaktadır (Berktaş, 1999, 267). 19. yüzyılın sonunda ve 20. yüzyılın başlarında modernleşme projesi çerçevesinde Türk kadınının durumunun onlara hukuk ve eğitim alanlarında haklar tanınarak iyileştirilmesi ve böylece ulusun ilerlemesi ve toplumun çağdaşlaşması gerektiği düşüncesi öne sürülmüştür (Durakbaşı, 2007, 67). “Kadın” -toplumun geri kalmışlığının sebebi- çözülmesi gereken bir “sorun” olarak gündeme gelmiştir (Durakbaşı, 1998, 37).

Bu tartışmalardan hareketle toplumsal, siyasal, ekonomik yapılar değişirken, hukuk ve eğitim alanlarında da reformlar yapılmıştır (Çakır, 1983, 750) ve kadın kimliğinin kamusal alandaki konumu tartışma konusu halini almıştır. Tanzimatla beraber Osmanlı Devleti’nin yaşadığı değişim sürecinde kadınların toplumsal açıdan iyi anne, iyi eş ve iyi Müslüman olabilmeleri için eğitilmeleri gerektiği vurgusu belirginlik kazanmıştır (Kadıoğlu, 1998, 92). “Kadının, yeni bir “terbiye-i vicdaniye ve ahlakiye” ile donatılması ve Avrupalılaştırmış “süs kadınları” olarak şekil ve kıyafet-i harici ile değil, vatana evlat yetiştirecek sorumluluğun bilincinde

⁷ Epigrafi şair Tefik Fikret’e ait olup, Arat’ın (1999, 1) çalışmasından alıntılanmıştır.

anneler olarak, “terbiye-i dimağiye ve ahlakla” medeni milletlerin kadınların arasında yer alması savunulmuştur” (Durakbaşı, 1988, 40). Bu değişim sürecinde kadınların talepleri de otoriteyle uyumu bir şekilde ilerlemiştir. Ancak, 19. yüzyılda artan modernleşme hareketinin temel hedefi Osmanlı Devleti’nin muhafazasını sağlamak olunca (Kadioğlu, 1996, 12) kadınların toplumsal konumları açısından radikal bir dönüşüm yaşanmamıştır ve kadınlar kendilerine vaat edilen hak ve özgürlükleri tam anlamıyla kazanamamışlardır (Toska, 1998, 75). Bu nedenle kadın hareketinin otoriteyle arasındaki uyumlu birliktelik özgürlük eşitlik, kardeşlik ilkeleriyle yola çıkan II. Meşrutiyet’in ilanından sonra bozulmaya başlamıştır. Ancak, 1908’den sonra kadınların iş hayatında yer almaya başlamasının, 1917’de yeni bir aile hukukunun kabul edilmesinin ve çökeşliliğin ilk eşin rızası zorunlu kılınarak sınırlanmasının önemli gelişmeler olduğunu da belirtmek gerekir (Baykan, 2009, 23).

1923 yılında Cumhuriyet’in ilan edilmesiyle ise, ekonomik, politik ve toplumsal reformları içeren planlı bir Avrupalılaşma süreci başlamıştır (Kadioğlu, 1998, 93). Cumhuriyet rejimiyle kadınlara “tepeden” verilen haklarla kadına iyi bir eş ve iyi bir anne vazifesinin yanı sıra “ulusu eğitime” görevi de verilmiştir (Kadioğlu, 1998, 94). Türkiye’de Tanzimat ve Cumhuriyet dönemlerinde, ülkenin geri kalmışlığının kadının geri kalmışlığı ile ilgili olduğu düşüncesi kadın kimliğinin yeniden inşa edilmesine ve kadınların görevlerinin yeniden belirlenmesine yol açmıştır (Toska, 1998, 71). Cahillikten kurtarılan kadınların yetiştirdiği çocukların toplumun geri kalmışlığının önüne geçebileceği düşüncesi vurgulanmıştır. Geleceğin şekillenmesinde bugünün çocuklarının aldığı eğitimin payının büyük olduğu ve bu eğitimi sağlayacak olanın da anneler olduğu Cumhuriyet rejimin kadına yönelik temel düsturu olmuştur (Toska, 1998, 78). Dolayısıyla, iyi bir anne olmak kadının toplumsal açıdan en önemli “görevidir.” Ancak aslî görevi iyi bir anne olmak olan kadının kamusal alandaki konumunun da çeşitlenmiş olduğunu unutmamak gerekir. Dünya’nın ilk kadın savaş pilotu olan Sabiha Gökçen, bu açıdan önemli bir örnektir (Altınay, 2013).

3.2.1. Türkiye’de “Yeni Kadın” Meselesi

Modernleşme projelerinde genellikle kadınların bedenleri, arzulanan modernliği ve gelenekselliği bir arada gerçekleştirmek üzere temel nesne işlevi görmektedir ve

yerli/milli ahlaki kodlar ve semboller bu bedenler üzerinden kurulmaktadır (Durakbaşı, 2000, 128). Tanzimatla başlayan ve Cumhuriyetin ilan edilmesiyle devam eden ideal kadının nasıl olması gerektiği tartışmaları dönemsel olarak belirli farklılıklar taşısa da dönemler arasındaki ortak nokta kadın kimliğinin belli zıtlıklar üzerinden inşa ediliyor olmasıdır. Çünkü, milliyetçi ideolojiler, ürettikleri karşıtlıklar aracılığıyla yeni kadını hem alt sınıfın “avam” kadınından hem de sömürgecilerle ilişki içinde olan sonradan görme zengin ailelerin Batılılaşmış kadınından kültürel olarak üstün bir statüye koymaktadır (Chatterjee, 2013, 108). Chatterjee’nin sömürgeci toplumlar üzerinden yapmış olduğu bu açıklama Türkiye için de geçerlidir. Bu bağlamda, Cumhuriyet rejiminin 1928’den sonra belirginlik kazanan İstanbul kadını-Anadolu kadını tartışmaları bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Dışarıdaki koşullar ne şekilde değişirse değişsin, milliyetçi söylemde kadınların özlerindeki manevi (kadınlık) erdemlerini kaybetmemeleri gerekmektedir yani, Batılılaşmamalıdır (Chatterjee, 2013, 107).

Kamusal alana çıkabilen ve çalışabilen kadınlar kendilerini “Türk kadını”nın temsilcileri olarak görmüşlerdir (Arat, 1998, 88). Ancak, Kemalist reformlar kentli burjuva kadınlara doğrudan yarar sağlamış olsa da reformların uzun bir süre, özellikle kırsal alanlarda etkisiz kaldığı da bir gerçektir (Kandiyoti, 1987, 322). Dolayısıyla, Cumhuriyet modernleşmesi, yoldaşlarını (“yeni adamların eşlerini”) yaratmak için erkekler tarafından kurgulanmış bir modernleşme ideolojisine dayanmaktadır (Durakbaşı, 1998, 50). Bu nedenle, Cumhuriyet projesinin önemli sonuçlarından biri merkez ve taşra kültürleri arasında bir kopuş üretmesi olmuştur (Kadioğlu, 1996, 13). Bu bağlamda Zürcher’in (2000, 253), Kemalistlerin gerçek bir sosyo-ekonomik devrim ya da reform hareketinin önünü açmayı birden durdurduklarını ve ülkedeki mülkiyet ilişkilerini değiştirmek için hiçbir girişimde bulunmadıklarını iddia etmektedir.

Dolayısıyla, Kemalist ideolojinin “özgürleşmiş” kadın imgesi aslında Anadolu kadını için oluşturulmuş bir model değildir. Üst-orta sınıf kentli kadınlar için oluşturulmuştur ve modern Türkiye Cumhuriyeti’nin simgesi kabul edilmiştir (Durakbaşı, 2007, 122). Ancak 1930’lar basınında gazetelerde yapılan anketlerde erkeklere hayallerindeki kadınların nasıl olması gerektiği sorulduğunda verilen cevaplarda genel olarak evli kadınların çalışmasının yüksek öğrenim görmüş erkeklerce bile desteklenmediği ve evli bir kadının “yerinin” evi olduğunun kesin

ve “doğal” bir dille ifade edildiği görülmüştür (Özel, 1996, 38). Bu durum toplumsal açıdan “ideal” kadın imgesinin geleneksel olanla bağlarını henüz koparmadığını göstermektedir. Aslında, Kemalist erkeklerin inşa etmeyi hedeflediği ideal kadın tipinin “eski kadına” kıyasla radikal bir değişim süreci geçirmediği söylenebilir (Köksal, 1998, 33).

Saktanber (2009, 324), konuya kadınların toplumsal konumu açısından bakıldığında eğitim kurumlarındaki sınırlı atılımların dışında kadınların toplumsal statüleri açısından önemli bir ilerleme mevcut olmadığını vurgulamaktadır. Cumhuriyet’in ilanından önce gelenek ile modern arasında köprü görevi sağlayan kadın birey ve yurttaş olarak değil, eş ve anne olarak tanımlanmıştır ve Cumhuriyetin ilanına gelinceye kadar toplumsal projelerin nesnesi konumunda yer almıştır (Kadıoğlu, 1998, 92). Kemalist rejim, toplumda değişimleri başlatan güçlü bir faktör olmuştur ancak, rejim Cumhuriyet kadınına bireyselliğini keşfedemeden vatandaş konumuna taşımıştır (Kadıoğlu, 1996, 13).

Kadıoğlu (1996, 12-13), 19. yüzyılda kadın statüsünde meydana gelen dönüşümde kadınların özel alandaki rollerinin pekiştirildiğini ve dolayısıyla kadınların ne birey ne de vatandaş olamadıklarını vurgularken, Cumhuriyet rejimiyle kadınların bireyselliği keşfedemeden vatandaş olduklarını belirtmektedir. Dolayısıyla, kadınlara verilen haklar araçsal olarak ulusal meselelere hizmet etmiştir (Öztamur, 2002, 46). Bu haklar, eğitilmiş iyi annelerin ve eşlerin Cumhuriyetçi ataerkil düzene katkılarını artırmıştır (Öztamur, 2002, 46).

Burada sorulması gereken önemli bir soru vardır: “Fedakâr Anadolu kadını”nın çağdaş toplumun üyesi olması amacı gerçekleştirilmiş midir? (Toska, 1998, 87). Bu sorunun cevabını *Cumhuriyet’in 50. Yılında Türk Kadın Hakları* adlı çalışmasında veren Taşkiran (1973, 166-167), cevabın olumlu olduğunu söylemenin zor olduğunu belirtmiştir. Çünkü kanunların geniş halk kitlelerine henüz ulaşmadığını, gelenek ve göreneklerin etkilerinin derin, yaygın ve girift olduğunu ve bunları birdenbire sökmenin kolay bir iş olmadığını iddia etmiştir. Kanunlar Türkiye’nin büyük bir ihtiyacını karşılamıştır ancak, sonradan gelen kuşakların -Türk erkekleri ve Türk kadınları- bu kanunların yerleşmesi için çalışmakla görevli olduğunu vurgulamıştır.

Uluslaşma sürecinde modernleşmenin gündeme girmesiyle, kadın imajı “tepeden” tekrar biçimlendirilmiştir ve bu projeler kadını birey olarak değil, toplumsal düzenlemelerin hizmetindeki bir nesne olarak ele almıştır (Kadıoğlu, 1998, 90).

Dönemin popüler dergileri “yeni Türk kadınından” uzun betimlemelerle sık sık bahsederken bu kadın aynı zamanda edebiyat eserlerinde de yerini almıştır. Örneğin, Yakup Kadri Karaosmanoğlu tarafından yazılan ve Cumhuriyet’in kuruluş yıllarının ele alındığı *Ankara* romanında Selma, üretken ve toplumdaki değişim ve yeniliklere karşısındaki erkeklerden daha fazla sahip çıkan bir kadındır ve yeni devletin kuruculuğunda aktif bir role sahiptir (Çeri, 1999, 27).

Kadının meslek kadını olarak toplumdaki yeni rolünün yanı sıra geleneksel rolü olan annelik de vurgulanmaya devam etmiştir ve kadın “biyolojik” bir işlev görmüştür (Durakbaşı, 1988, 43). Ancak, Türkiye’deki değişimler, toplumsal cinsiyet ilişkilerinde önemli bir yere sahip olan cinselliğe dair konularla neredeyse hiç ilgilenmemiştir. Bu nedenle Kandiyoti’nin değişimiyle (2013, 78) Türkiye’de kadınlar “kurtulmuş” ancak “özgürleşememişlerdir.”

Cumhuriyet reformları o dönemde gelişmekte olan ülkelerdeki kadınlarla karşılaştırıldığında Türk kadınlarına birçok hukuki haklar kazandırmıştır (Öztamur, 2002, 46). Ancak, Kemalist hükümet, öncelikle kadın hakları konusunu modernleşme/çağdaşlaşma projesinin önemli bir parçası olarak görmüştür. Ancak çağdaş Cumhuriyet’in göstergesi olan kadın hakları, hükümetin sınırlarını kendisinin çizdiği şekilde gerçekleşmiştir. Bu bağlamda Zihnioğlu (1999, 11), Kemalistlerin, “kadınlara haklarını biz verdik” şeklindeki bir tutumla kadın haklarının kazançlarını kendilerine mal etmek istediklerini vurgulamaktadır. Dolayısıyla, kadın hakları konusunda yapılan reformların ulusal bir amaca hizmet ettiğini belirtmektedir. Tekeli de (1991, 96) kadınlara sağlanan haklar konusunda Kemalist ideolojinin işlevinin önemli olduğunu teslim etse de bu dönüşümlerin devlet katında önemli bir araçsallığı olduğunu savunmaktadır. Yani, Kemalizm kendi rejimini dönemin faşist rejimlerinden ayırmış ve böylece farklılığını vurgulamıştır. Dolayısıyla “kadınlara hakları Batı ülkelerinden bile önce verildi” *cliché*sinin dayanağı yerini bulmaktadır. Kadının toplum içerisindeki konumunun devletin rejimi hakkında ipuçları verdiği düşüncesinden yola çıkıldığında Nazi

Almanya'sının ünlü sloganı “*kinder, küche, kirche*”nin⁸ kadınların toplum içerisindeki konumunun yansıması olduğu savunulabilir. Aynı şekilde dönemin faşist İtalya'sında kadınlara zaten hiçbir hak verilmemiştir. Bu bağlamda, laikleşme ve modernleşme süreçlerinin, Osmanlı mirasıyla bağları koparmaya çalışma sürecinin ve yeni bir meşruiyet yaratma sürecinin içinde kadın hakları oldukça önemli bir yere sahiptir (Tekeli, 1991, 97). Yapılan reformlar Osmanlı mirasından devrimci bir kopuşa işaret etse de bu tesadüfi bir gelişme değildir (Saktanber, 2009, 323).

Bütün bu oluşturulması hedeflenen “yeni kadın” kimliği ve kadın hakları vurgularının yanı sıra, kadınlara verilen bu hakların bir de “bedeli” olmuştur. Örgütlenen kadınlar 1923'te “Kadınlar Halk Fırkası” adıyla siyasi bir örgüt kurmak istediklerinde yakında kurulacak olan “Halk Fırkası”nın karşısında “bölücü” nitelikte olacağı düşünülerek fırkanın kurulması engellenmiştir (Toprak, 1988, 31). Ardından, Kadınlar Birliği'nin 1935'de Türkiye'de düzenlenen feminizm kongresine ev sahipliği yapması ve savaş döneminde kongrede barış meselesi üzerine konuşulması, tek parti rejiminin kabul edemeyeceği “politik” bir durum olması dolayısıyla birliğin kapatılmasına neden olmuştur (Arat, 1998; Tekeli, 1991; Toprak, 2014). Buradan Tek Parti rejiminin, sivil toplumun varoluşunu reddetme eğilimde olduğu anlaşılmaktadır (Kandiyoti, 2013, 171). Afet İnan (1984, 351) bu durumu açıklarken, kadınların artık “bütün kanuni haklara sahip olduklarını, ideallerine ulaşmış olduklarını ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının siyasi hakları bakımından kanun karşısında eşit bir duruma geldiği için” birliğin feshedildiğini belirtmektedir. Bu diğer bir deyişle, Cumhuriyet'in kadınlara bütün hakları verdiği ve kadınların artık örgütlenmesine gerek kalmadığı düşüncesinin bir göstergesidir (Arat, 1998, 90). Afet İnan'ın açıklaması, Kemalist rejimin kadın hareketine bakış açısına yönelik izler taşıması açısından önemlidir. 1935'ten sonra ise Türkiye'de kadın hareketi otuz yıllık bir uykuya dalmıştır (Toprak, 2014, 481). Kısacası, Kemalist rejim bağımsız kadın seslerinin siyasi muhalefetine izin vermemiş, kadınlardan eleştirel bir katılım yerine minnettar ve uyumlu bir vatandaşlık talep etmiştir (Saktanber, 2009, 327). Böylece, kadın haklarının Kemalist rejimle “tepeden inme olarak verildiği” düşüncesi kadınların ataerkilliği sorgulamalarını ve siyasi açıdan aktif bireyler haline gelmelerini engelleyen önemli

⁸ Çocuk, Mutfak, Kilise

bir ideolojik etken halini almıştır. Böylece, Cumhuriyet rejimine kuvvetle bağlı kadınlar (Afet İnan, Nermin Abadan-Unat, Tezer Taşkiran) devletin kadın hakları adına en iyi olanı yapacaklarına dair ideolojik inançlarını uzun süre sürdürmüşlerdir (Saktanber, 2009, 329). Bu da Kemalist rejimin, “taşıyıcıları” aracılığıyla ideolojisini pekiştirdiğini ve kadın tarihine Kemalist bir çerçeve oluşturulduğunu göstermektedir (Zihnioğlu, 1999, 11).

Böylece, kadınlar hem modernliğin sözde imgeleri hem de eski toplumsal dokunun çözülmesini engelleyen “geleneğin bekçileri”⁹ olmuştur. Cumhuriyetçi erkeklerin kafasındaki evcil ve şefkatli kadın imajı bu “yeni kadın”ın namuslu, aynı zamanda cinsiyetsiz kimliğiyle kuvvetlendirilmiştir (Kadioğlu, 1998, 95-96). Bu kimliklerin merkezinde duran kavram ise “iffet”tir ve iffet sayesinde kadınların cinselliklerini ve feminenliklerini vurgulamaları engellenmiştir (Öztamur, 2002, 47). Böylece Kemalist kadın, bir erkek tahayyülü içinde faaliyet göstermek zorunda kalmıştır. Bu da kamusal alanda yer sahibi olabilmek için belirli geleneksel rolleri aşmayı ya da kırmayı engellerken, kadınların erkeklerin denetimine boyun eğmesini gerektirmiştir (Durakbaşı, 2007, 119-120). Dolayısıyla, Kemalizmin “cinslerarası eşitliği” ancak cinselliğin içeriği silindiği zaman tanınmaktadır (Durakbaşı, 2007, 126). Böylece “modern Türk kadını” kamusal alanda dışiliğini silikleştirerek ve “cinsiyetsiz” bir kimliği öne çıkararak cinsel olarak elde edilemez olduğu mesajını vermektedir (Kandiyoti, 1998, 114).

Milliyetçiliğin savunduğu yeni ataerkil sistem, kadınları yeni ve bir o kadar da “meşru” bir ikincil konumuna yerleştirmiştir (Chatterjee, 2013, 113). Bu yeni kadın tipi, evin içinde kocasının en büyük yardımcısıdır ve gündelik hayatta evin yükünü paylaşma sorumluluğu vardır (Kırkpınar, 1998, 16). Nitekim, 1926 tarihli Türk Medeni Kanunu’nun 153. maddesindeki “kadın, müşterek saadeti temin hususunda gücü yettiği kadar kocasının muavin ve müşaviridir, eve kadın bakar”¹⁰ ibaresi kadının evlilik içindeki ikincil rolünü yasallaştırmaktadır.

3.3. Türkiye’de Kadın Cinayetleri Tartışmaları

Türkiye’de kadınların kimi zaman da erkeklerin namus adına öldürülmeleri yeni bir olgu değildir (Ecevitoglu, Aytaç, 2007, 97) ve namus, özellikle kadın ve erkek

⁹ Vurgu bana ait.

¹⁰ Bu madde 1 Ocak 2002 yılında yürürlüğe giren Türk Medeni Kanunu’nda yer almamaktadır.

ilişkilerinde güçlü bir role sahiptir (Sev’er, Yurdakul, 2001, 985). Kadın bedenlerinin namus üzerinden disipline edildiği ve kadınların da kendi kendilerini bu kurgu üzerinden disipline ettikleri bir toplumsal düzen hakimdir (Koğacıoğlu, 2007, 351). Erkeklerin işledikleri namus cinayetlerinin gerekçeleri daha önce de belirtildiği gibi yaygınlıkla kadınların davranışlarına dayandırılmaktadır. Genellikle kadınlar “uygunsuz” davranışlarından veya varsayılan/iddia edilen durumlardan dolayı, üstelik olay bir tecavüz vakasında olduğu gibi bir erkek bireyi de içermesine rağmen, öldürülmektedirler (Sev’er, Yurdakul, 2001, 985). Kadın cinselliğinin denetimi, toplumsal birliğin sağlanması açısından kritik ve karmaşık bir yapıdadır (Ecevitoglu, Aytaç, 2007, 105). Ancak, kadın cinselliğin denetimini sağlamak için toplumlar benzer disiplin ve denetim mekanizmalarından yararlanmaktadır.

Türkiye’de de tıpkı dünyadaki tartışmalar gibi, kadın cinayetlerini belirli bölgelerin kültürel özelliği gibi inceleme eğilimi mevcuttur. “Bu durum kimi bağlamlarda toplumsal geriliğin ve onun sonucu olarak algılanan “namus” cinayetlerinin belirli bölgeyle ve etnik toplulukla özdeşleştirilmesi biçimini alarak “ötekileştirme/dışlama” söylemine dönüşmektedir” (Ecevitoglu, Aytaç, 2007, 114). Bu bağlamda, Türkiye’nin Doğu ve Güneydoğu Bölgelerini, hatta spesifik olarak Kürt topluluklarını, “namus cinayeti işlenir” şeklinde gören ideolojik yapı, bu suça karşı yürütülen mücadelenin önüne set çekmektedir. Aslında bu suçları etnik bir grup olan Kürtlerle ve Kürt kültürüyle bağdaştırmak ırkçı bir tavrıdır. Bu düşünce şekli, Kürt olmayanlar tarafından işlenen cinsiyete dayalı benzer suçları görmezden gelmeye oldukça müsaittir ve ırkçıların kendi eril şiddetlerini meşrulaştırmalarına yardımcı olmaktadır (Mojab, 2006, 33-34).

İşlenen cinayetler sınıflandırılırken “namus” adına işlenen cinayetler “ötekileştirme/dışlama” söylemi çerçevesinde ağırlıklı olarak “töre” ve “töre cinayeti” terimleriyle ifade edilmektedir (Ecevitoglu, Aytaç, 2007, 114). Türk Dil Kurumu’na göre töre,

“bir toplulukta belirlenmiş, yerleşmiş davranış ve yaşama biçimlerinin, kuralların, gelenek ve göreneklerin ortaklaşa alışkanlıkların, tutulan yolların bütünü, âdet” (Türk Dil Kurumu Sözlüğü, 2005, 2000)

anlamına gelmektedir. Töre cinayeti ise,

“bazı bölgelerde töre kurallarına uymama sebebiyle genellikle genç kız ve kadınların aile meclisi kararıyla yine aileden biri tarafından öldürülmesi” (Türk Dil Kurumu Sözlüğü, 2005, 2000)

durumudur. Töre, toplumsal açıdan Türk milletinin birlik ve beraberliğini sağlayan temel unsurlardan biri olarak kabul edilmektedir (Ecevitoglu, Aytaç, 2007, 117). Ancak törenin toplumu kurma ve bir arada tutma gibi olumlu özelliklerine rağmen aslında namus adına işlenen cinayetlerin ardındaki asıl nedenden ziyade gerekçeleri meşrulaştırmayı sağlayan bir “mazeret” işlevi gördüğü iddia edilebilir (Ecevitoglu, Aytaç, 2007, 118). Tıpkı “namus” cinayetlerinde olduğu gibi, “töre cinayetleri”nin de esas nedeni kadınların cinsel normlara uygun davranmamaları değildir. Kadınlar bulundukları toplumun kültür ve geleneklerine aykırı davrandıklarında da aile infaz kararı alabilmektedir.

Durkheim’ın, *Toplumsal İşbölümü (1893)* adlı çalışmasında belirttiği gibi, aynı şeyleri yapan insanlar benzer düşünme eğilimi içindedirler ve bu toplumlarda “sapmaya” tahammül azdır (Smith, 2007, 23). Bu sebeple, küçük topluluklarda meydana gelen ihlallerin yarattığı utanca karşı nispeten homojen tepkiler verilmektedir (Mullen, 1993, 2). Dolayısıyla, Türkiye’de bir kadının pantolon giyip düğüne gitmesi (Bianet, [1.10.2019]), erkeklerle konuşması (Radikal, [1.10.2019]), sinemaya gitmesi ve radyoda şarkı isteğinde bulunması (Kardam, 2005) Türkiye “töreleriyle” çelişebilmektedir.

Kardam yapmış olduğu çalışmada (2005, 26), kişilerin genellikle “töre” cinayetlerini “namus” cinayetlerinden farklı bir biçimde değerlendirdiklerini göstermiştir. Yani, “töre” cinayetlerinin belirli bir bölgeye ve o bölgenin insanlarına özgü ve kendilerinden uzak bir toplumsal suç olarak görülme eğilimi hakimdir. Çalışmadaki görüşmecilerden birinin Karadeniz Bölgesi’nde “namus cinayetleri”nin olduğunu ancak “töre cinayetleri”nin olmadığını vurgulaması bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Bölgeler arasında cinayetlerin ayrımı yapılırken sıklıkla dile getirilen ölçütlerden biri mağdurlar ve failler, diğeri de cinayetin gerekçesine ilişkindir (Ecevitoglu, Aytaç, 2007, 118). Kardam’ın çalışmasındaki Karadenizli görüşmeciler (2005, 25), Karadeniz Bölgesi’nde cinayeti onaylayan bir aile meclisi olmadığını ya da tecavüzün bu bölgede kadının öldürülmesi için bir gerekçe olarak kabul edilmediğini aksine, tecavüz edenin öldürüldüğünü iddia etmişlerdir.

Aslında burada önemli olan, kadın cinselliğinin kontrolünü sağlayan güçlü toplumsal iradenin yanı sıra, bu iradenin nasıl cinayet boyutuna varabildiği meselesidir. Dolayısıyla, Ecevitoglu ve Aytaç çalışmalarında (2007, 99), “namus”

adına işlenen cinayetlerin istatistiki olarak Doğu illerinde yoğunlaşması ve çoğunlukla da Kürt kökenli bireyler arasında meydana gelmesinden hareketle, meselenin anlaşılması için bu bölgelerin toplumsal, etnik ve coğrafi özelliklerini incelemek gerektiğini savunmaktadır. Bu nedenle “töre cinayetleri”nin endogami ve “amca kızı evliliği” (*father’s brother’s daughter*) ile ilişkisini inceleyerek, evlilik öncesinde veya evlilik boyunca kadınların birinci dereceden erkek akrabalarının onların bedenleri ve cinsellikleri üzerindeki denetimlerini sürekli kılmaya elverişli bir ortamın oluştuğunu iddia etmektedirler (Ecevitoglu, Aytaç, 2007, 120). Böylece, belirli bir akrabayla evlenme zorunluluğunun olmadığı durumlarda, denetimin görece daha esnek ve daha az çatışmacı hal aldığı belirtilmektedir. Aile içi evliliğin olmadığı durumlarda da kontrol yetkisi kocaya ait olmaktadır (Ecevitoglu, Aytaç, 2007, 120). Ancak bu ayrımlara rağmen özü itibarıyla “töre” ve “namus” cinayetleri aslında benzer kavramlardır (Kardam, 2005, 26). Cinayete yol açan ama aynı zamanda bütünlüğü sağlayan bu sosyal olgu (“namus” ya da kadınların denetimlerini sağlama işlevi gören mekanizmalar) iktidarın varlığı için gereklidir (Ecevitoglu, Aytaç, 2007, 105). Burada bütünlüğü sağlayan bir unsur olarak “töre” (ya da “namus”) zorlayıcıdır ve farklı toplum biçimlerinde süreklilik gösteren bir yapıya sahiptir (Ecevitoglu, Aytaç, 2007, 101). Dolayısıyla, kadın cinayetlerinde bir fail ve bir maktul varmış gibi görünse de cemaat de bu cinayetlerin iş birlikçisi konumundadır. Çünkü, bütünlüğü sağlayan unsur toplumsal baskı aracılığıyla failden bu cinayeti işlemesini beklemektedir. Böylece, cinayetin gerekçesi belirli toplumsal bağlamlarda “meşru” kabul edilen bir değer halini alabilmektedir (Ecevitoglu, Aytaç, 2007, 119). Kadına yönelik şiddetin sadece yoksul, Doğulu, aşiretli, barbar erkekler tarafından uygulanıyormuş gibi gösterilmesi ve adına cinsel şiddet yerine “namus cinayeti” denilmesi bu cinayetleri “yerelleştirmekte”, bu bölgelere has vakalar olarak algılanmasına sebep olmaktadır (Sancar, 2004, 198). Bu cinayetlerin ardındaki ataerkil rejimi silen sorunlu bir yaklaşımdır.

Dolayısıyla Türkiye’nin farklı bölgelerinde birbirinden farklı “namus” kalıplarının olduğunu iddia etmek mümkündür. Bu bağlamda, bireysel yaşam biçimlerinin ön planda olduğu bölgelerde “namus” insan ilişkilerinde saygılı olmak, dürüst çalışmak gibi kodlarla içselleştirilirken, cemaat ilişkilerinin daha yoğun olduğu bölgelerde kadın ve kadın cinselliğinin kontrolüne dayanan bir yapı halini

almaktadır (Kardam, 2005, 26). Bu nedenle namus cinayetlerinin işlenme şekilleri ya da gerekçeleri ülkeden ülkeye, hatta aynı ülke içerisindeki bölgeler arasında bile farklılık gösterebilmektedir. Pole (2006, 113), Türkiye’de işlenen “namus” cinayetlerinde, cinayeti haklı çıkarmak için çoğunlukla geleneklere vurgu yapıldığını ancak din söylemine başvurulmadığını iddia etmektedir. Dolayısıyla, kültürel bir namus anlayışının hâkim olduğu söylenebilir (Sev’er, Yurdakul, 2001, 977).

3.3.1. “Töre”, “Namus” ve Gelenek İlişkisi

Peki Türkiye’de bu kültürel namus anlayışı nasıl var olmaya devam etti? Bu sorunun cevabını ararken gelenek kavramını irdelemek gerekmektedir. Çünkü namus suçları, sosyal ve politik dinamiklerin kesiştiği bir noktada yer almaktadır (Koğacıoğlu, 2004, 19). Türk Dil Kurumu gelenek kavramını,

“bir toplumda, bir toplulukta eskiden kalmış olmaları dolayısıyla saygın tutulup kuşaktan kuşağa iletilen, yaptırım gücü olan kültürel kalıntılar, alışkanlıklar, bilgi, töre ve davranışlar, anane” (Türk Dil Kurumu Sözlüğü, 2005, 741)

şeklinde açıklamaktadır. Dolayısıyla kavram, uzun zamandır sürdürülen ya da kullanılan pratikleri ve anlamları bünyesinde barındırmaktadır. Ancak bu pratiklerin uzun zamandır sürdürülmesi aynı zamanda sorunludur çünkü, bir pratiğin eskiliği onun toplumsalın dışına atılmasına yol açabilmektedir (Koğacıoğlu, 2009, 356). Yukarıda da değinildiği gibi, denetimi sağlayıcı ve disipline edici yapısı dolayısıyla namusun varlığını sürdürebilmesi için sürekli tekrarlanması gerekmektedir (Koğacıoğlu, 2009, 356). Burada analiz edilmesi gereken, gelenek söyleminin ataerkil Cumhuriyet kurumları içerisinde nasıl üretildiği ve yeniden üretildiğidir.

Cumhuriyet’in bütün vatandaşlara yasalar önünde eşit haklar vermesi, kadınlara kanuni haklar sağlaması, kadınların Cumhuriyet rejimiyle birlikte özgürleştiği ve erkeklerle eşit olarak kamusal alanda var olmaya başladığı düşüncesi oldukça yerleşmiş bir inanış olsa da (Koğacıoğlu, 2009, 360) Cumhuriyet rejimi toplumsal yaşamın tanımı açısından Osmanlı Dönemi ile önemli bir tarihsel devamlılık özelliği taşımaktadır (Koğacıoğlu, 2004, 129). Osmanlı hukukunda kadın ve erkek arasındaki eşitsizlik, kadının aleyhine kurumsallaşmıştır ve modernleşme de bu durumun otomatik olarak düzelmesini sağlamamıştır (Berktaş, 2009, 352). Bu açıdan Tanzimat sonrası ilan edilen Kanun-u Ceza’nın hükümleriyle,

Cumhuriyet'in ilanıyla beraber kabul edilen Türk Ceza Kanunu'nun çeşitli maddelerini karşılaştırmak anlamlı olacaktır. Örneğin, Kanun-u Ceza zina ile ilgili 188. maddesine göre, "bir erkek zevcesini ya da "mahreminden" birini bir kişi ile "fi'l-i Şen'i" icra ederken görüp ikisini birden öldürürse "mazurdur." Türk Ceza Kanunu ise zina suçunu "Adabı Umumiye ve Nizamı Aile Aleyhine Cürümler" başlığı altında düzenlemektedir (Berktaş, 2009, 354). Üstelik evli bir kadının zina suçunu işlemiş sayılması için kocasından başka bir erkekle bir kere cinsel ilişkide bulunması yeterli iken¹¹, evli erkeğin aynı suç işlemesi için "karısı ile birlikte ikamet etmekte olduğu evde yahut herkesçe bilinecek surette başka yerde karı koca gibi geçinmek için başkası ile evli olmayan bir kadınla beraber olması¹² gerekmektedir (Sayman, 1993, 146-147). İki ceza kanunu arasında, erkeğin sahip olduğu ayrıcalığın derecesi farklı olsa da ayrımcılığı meşrulaştırmak için kullanılan ataerkil argümanlar arasında fazla bir fark olduğunu söylemek mümkün değildir (Berktaş, 2009, 354). Çünkü buradaki temel gerekçe, kadının zinasının nesebe hile karışmasına yol açacağı ve bunun da aile düzenini tahrip edeceği, kocayı şerefsiz ve kamuoyu karşısında gülünç duruma düşüreceği şeklindedir (Berktaş, 2009, 354). Türk Ceza Kanunu kadını özerk bir birey olarak değil ataerkil ailenin bağımlı bir üyesi olarak gören yaklaşıma sahip olduğundan, kadınlara yönelik şiddetin tikel niteliği dikkate alınmamaktadır¹³ (Berktaş, 2000, 362). Bu durum, kanunun özel alana müdahale ettiği zamanlarda ataerkil düzeni pekiştirmeye hizmet ettiğini göstermektedir (Berktaş, 2000, 362).

Kadının bireysel bir varlık olarak görülmemesi ve kaçırılması, tecavüze uğraması gibi durumlarda kendisinin değil, ona "sahip" olanların mağdur olduğunu kabul eden ataerkil anlayışın ta kendisidir (Berktaş, 2009, 354). Öyle ki, hukuk sistemi erkeğin sadakatsizliğini kadın için toplumsal çevre içinde zor duruma sokan bir durum olarak görmezken, kadının tecavüze uğramasını dahi erkek açısından "çekilmez bir durum" olarak nitelendirmektedir:

¹¹ 1926 tarihli Türk Ceza Kanunu, 440. madde. Bu madde, 23 Haziran 1998 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır.

¹² 1926 tarihli Türk Ceza Kanunu, 441. madde. Bu madde, 23 Eylül 1996 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır.

¹³ Bu durumla ilgili örnek olarak; kız ve kadın kaçırma ile ilgili 1926 tarihli Türk Ceza Kanunu 429. madde; ırza geçme eyleminde "kızlık bozma"nın koşul olarak ele alındığı 1926 tarihli Türk Ceza Kanunu 423/1. madde; zina yaptığı ya da gayri meşru ilişkisi ispatlanan kadının aile yakını tarafından öldürülmesi durumunda failin alacağı ceza indirimi için 1926 tarihli Türk Ceza Kanunu 462. madde.

“Türk toplumu, karısı böyle bir duruma düşen (ırzına geçilen) kocadan, onu şefkatle bağrına basmayı beklemez. Aksine kocanın bunu hoşgörü ile karşılaması toplum içindeki değerinin yitirilmesine yol açar. Bu giderek onu herkesin gözünden düşürür. Öte yandan eşinin isteği dışında da olsa başka biri tarafından ırzına geçilmesi hali, kocada istemeyerek de olsa eşine karşı tiksinti ve benzeri duyguların doğumuna yol açar.” (Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 1.3.1976 tarihli kararı aktaran Sayman, 1993, 146).

Benzer şekilde, 1926 tarihli Türk Medeni Kanunu incelendiğinde erkeğin evin reisi olarak nitelenmesi¹⁴, evli kadınların çalışmak için kocalarından izin alma şartı¹⁵ veya evlilik içerisinde malların idaresinin erkeğe verilmesi¹⁶ ve hâkim olan erkeği, aileyi ve toplumu kadın bedeni üzerinde yetki sahibi kılan zihniyet (İlkkaracan, 2003, 12) derin ve çok yönlü bir kurumsallaşma olduğunu göstermektedir. 1926 yılında ilan edilen Türk Medeni Kanunu, erken Cumhuriyet döneminin en güncel yasasıdır ancak, aileye getirilen düzen ataerkil bir evlilik ilişkisini öngörmektedir ve cinsiyete dayalı iş bölümünün en tepesinde erkek konumlanmaktadır (Tekeli, 1991, 99). 21. yüzyılda bile kadınların bedenlerinin ve cinselliklerinin, hâlâ erkeklerin ve erkek egemenliğinin kontrolü altında olduğunu iddia etmek mümkündür ve kadın cinselliğinin kontrolü ataerkil sistemin varlığını sürdürmesini sağlayan güçlü aygıtlar aracılığıyla sağlanmaktadır (İlkkaracan, 2003, 14). Böylece “gelenek” bu yeni yasalarla beraber kendine kolaylıkla yer bulabilmektedir (Berktaş, 2009, 354). Bu durumda bir kurum toplum içerisinde yasal olarak faaliyet gösterse bile kadın haklarının önünde engel teşkil edebilmektedir. Çünkü kurumlar her zaman kadınlar için özgürleştirici olarak çalışmayabilmektedir (Koğacıoğlu, 2004, 120). Bu nedenle “namus” suçları bir geleneğin sonucu olarak görülse de gelenek aslında modern kurumların dışında ya da bu kurumlara karşı konumlanmamaktadır. Geleneklerin, özellikle “ötekilerin gelenekleri”nin, tam olarak anlaşılması kolay olmayan, durağan ve değişime dirençli oldukları düşünülmektedir (Koğacıoğlu, 2004, 121-122). Ancak, geleneğin akış içerisindeki dinamik bir süreç olarak ele alınması gerekmektedir.

¹⁴ 1926 tarihli Türk Medeni Kanunu, 152. Madde. Bu madde 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren Türk Medeni Kanunu’ndan kaldırılmıştır. 2002 tarihli Türk Medeni Kanunu 186. maddesine göre “birliği eşler beraberce yönet[mektedirler].”

¹⁵ 1926 tarihli Türk Medeni Kanunu, 159. Madde. Bu madde 29 Kasım 1990 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır.

¹⁶ 1926 tarihli Türk Medeni Kanunu, 154. Madde. Bu madde 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren Türk Medeni Kanunu’ndan kaldırılmıştır.

Dolayısıyla, “modern ulus-devlet”in yapısında “modern öncesi” devletlerden tamamen farklı bir toplumsal örgütlenme biçimi görmek yanıltıcıdır (Yuval-Davis, 2010, 155). Aslında modernliği farklı kılan, bütünsel sosyal olgunun kalkmasından ziyade bu olgunun kurumlar aracılığıyla yeniden üretilmesidir (Ecevitoglu, Aytaç, 2007, 105). Foucault *biyopolitika* adını verdiği bu süreçte modern devletlerin nüfus ve cinselliğe ilişkin bir kaygıyı -bireyleri denetleme gücü- nasıl geliştirdiklerine odaklanmaktadır (Smith, 2007, 174). Dolayısıyla, gelenek üzerinden kurulan ayrımlar çoğunlukla iktidar ilişkilerini yeniden üretmektedir (Koğacıoğlu, 2009, 367). Ancak, kurumlar ve gelenek arasındaki ayrımın belirgin olmaması kurumların faaliyetlerinin gelenek mekanizmalarından bağımsız işlediği düşüncesine yol açabilmektedir. Bu durum kurumların gelenek etkisinden uzakta olduğu düşüncesine yol açsa da gelenek, siyaset, medya ve eğitim kurumları aracılığıyla yeniden üretilmektedir (Koğacıoğlu, 2009, 353). Örneğin, yargılanma sürecindeki namus suçlarında kadının davranışları “namuslu” ya da “namussuz” olarak etiketlenirken, erkeğin davranışları konusunda herhangi bir değerlendirme süreci söz konusu değildir. Aynı şekilde “aile namusu” adı altında gayrimeşru bir bebeğin öldürülmesi cinayetten farklı değerlendirilmekte, işlenen suçun hafifletici bir gerekçesi olarak kabul edilmektedir^{17,18} (Koğacıoğlu, 2004, 123-124). Bu örnekler kadınların kendi bedenlerine dair meselelerde aile ve toplumsal düzenin söz sahibi olduğunu göstermektedir.

Bunun yanı sıra, 2004 yılında yapılan düzenlemelerle Türk Ceza Kanunu “töre” gerekçesiyle işlenen cinayetlerde faillere ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası vermeyi öngörmektedir. Bu düzenlemenin Türkiye için çok mühim olduğu kabul edilse de “töre” cinayeti kavramının “namus” cinayetlerini de kapsaması gerekmektedir (Belge, [9.12.2019]). Çünkü bu iki kavram, ataerkil rejim içerisinde ortaya çıkıp, birbirlerini beslemektedir. Bu bağlamda, kadınları öldüren ya da onlara tecavüz eden erkeklere birtakım bahanelerle “haksız tahrik” ve “iyi hal” indirimleri uygulayan “erkek adaletin” söz konusu erkek aktörleri olduğu zaman

¹⁷1926 tarihli Türk Ceza Kanunu 453. maddeye göre, “öldürme fiili, anası tarafından şerefini kurtarmak saikiyle yeni doğmuş bulunan çocuğa karşı işlenmiş ise faile sekiz yıldan on iki yıla kadar hapis cezası verilir.” Dolayısıyla, evlilik dışı ilişkilerden doğan çocuklar yasal evlilik içerisinde doğan çocuklardan ayrılmaktadır (Sev’er, Yurdakul, 2001, 971).

¹⁸Ayrıca, 1926 tarihli Türk Ceza Kanunu kadınların aileleri tarafından kontrol edilmesinin merkezi öneme sahip olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, cinsel suçlar, “adabı umumiye ve nizamı aile aleyhinde cürümler” bölümünde yer almasına karşın yasadaki değişikliklerle beraber cinsel suçlar “şahıslara karşı işlenen cürümler” olarak değiştirilmiştir (Koğacıoğlu, 2009, 360).

onları savunmak için elinden geleni yaptığı bilinen bir gerçektir.¹⁹ Dolayısıyla, Türk hukuk sisteminin geleneğin etkilerinden yararlandığını (ya da geleneğin etkilerinden beslendiğini) iddia etmek mümkündür. Hukuki açıdan “töre” saikiyle işlenen suçlarda ceza indirimi taleplerinin kabul edilmemesine karşın “namus” gerekçesiyle işlenen cinayetlerde cezai indirimlerin hala sağlanıyor olması bu suçların/cinayetlerin engellenmesine yardımcı olsa da yetersiz bir düzenlemelerdir.²⁰

3.4. Türkiye’de 1980 Sonrası Kadın Hareketi

1980’lerin ortalarından itibaren Türkiye’de yükselmeye başlayan kadın hareketini incelemeden önce 1980 öncesine kısaca değinmek gerekir. Tanzimat Fermanı’nın ilanından sonra kadınların eğitim haklarından yararlanabilmesi konusunda adımlar atılmış olsa da bu olanaklardan üst sınıfa mensup, büyük kentlerde yaşayan bir grup kadın yararlanabilmiştir (Tekeli, 1989, 35). II. Meşrutiyet’in ilanından sonra ise, ilk feminist mücadeleler başlamış ve kadınlar çok eşlilik, genellikle erkeklerin yararına işleyen boşanma hakkı ve kadınların toplum hayatından dışlanması gibi konular üzerine eleştiriler üreten ve kadınlar için yeni haklar talep eden yayınlar çıkarmışlardır (Tekeli, 1989, 35). Böylece, Türkiye’de 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başlarında ortaya çıkan “birinci dalga feminizm”, ulus-devletin

¹⁹ “Canına tak eden kadınlar”ın yaşadıkları bu bağlamda önemlidir. Adana’da 8 Temmuz 2015’te Çilem Doğan, kendisine şiddet uygulayan ve seks işçiliği yapmaya zorlayan Hasan Karabulut’u Hasan Karabulut’un silahıyla öldürmüş ardından polise teslim olmuştur. 6 Mayıs 2016’da gerçekleşen duruşmada, Çilem Doğan için avukatları meşru müdafaaadan beraat talep etmiş, ancak Adana Cumhuriyet Savcısı, “ailesine sığınmadığı, kimliğini değiştirme, estetik ve benzeri koruma tedbirlerinden yararlanmadığı, kocasıyla aynı evde yaşamaya devam ettiği ve bazı şikayetlerini geri aldığı” gerekçeleriyle meşru müdafaa uygulanmamasını ve 18 yıldan 24 yıla kadar hapsini istemiştir. Haksız tahrik ve iyi hal indirimleriyle cezası 15 yıla düşürülen Çilem Doğan’ın, 20 Haziran 2016’da 50 bin lira nakdi kefaletle serbest bırakılmasına karar verilmiştir (Tahaoğlu, [10.11.2019]). 29 Ağustos 2012’de ise Isparta’da 2 çocuk annesi Nevin Yıldırım, kendisine silah zoruyla ve sistematik olarak cinsel saldırıda bulunan Nurettin Gider’i öldürmüş ve başını “işte namusuma uzananın kellesi” diyerek köy meydanına atmıştır. Tecavüzden hamile kalan ve 7 Kasım 2012’de isteği dışında bebeği doğurmak zorunda kalan Nevin Yıldırım, “tasarlayarak canavarca hisle kasten adam öldürmek” iddiasıyla yargılanmıştır. 12 Ocak 2015’te iddianamedeki “canavarca hisle” ibaresi çıkarılmış, Nevin Yıldırım “tasarlayarak kasten öldürmekten ağırlaştırılmış müebbet istemiyle yargılanmış ve Mart 2015’te “kasten öldürme” iddiasıyla müebbet hapis cezasına çarptırılmıştır. Kendisine tecavüz eden erkeği öldüren Nevin Yıldırım’ın müebbet cezası için onama istense de henüz kesinleşmiş bir karar yoktur (Bia Haber Merkezi, [10.11.2019]).

²⁰ “1 Haziran 2005’te yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun “kasten adam öldürme” suçunun nitelikli hallerini düzenleyen 82. maddesinde töre saikine yer verilmiş, suçun bu saik ile işlenmesi halinde failin ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılması öngörülmüştür” (Ecevitoglu, Aykaç, 2007, 114).

“yurttaş”ına tanıdığı seçme ve seçilme hakkı, eğitim, sağlık gibi en temel insan haklarından kadınların da yararlanmasını hedeflemiştir (Çubukçu, 2004, 56). Dolayısıyla, Osmanlı toplumunda kadınların eğitim, çalışma ve toplum hayatına katılma talepleriyle ortaya çıkan bir kadın hareketinden söz etmek ve Türkiye’de feminist kadın hareketinin ilk kez 1980’lerde gündeme gelmediğini iddia etmek mümkündür (Tekeli, 1993, 30).

Cumhuriyet’in ilanıyla beraber kadınlara yönelik önemli ve radikal reformlar yapılmıştır (Tekeli, 1989, 35).²¹ Bu bağlamda erken Cumhuriyet döneminde ortaya çıkan “devlet feminizmi”nin kadınların yasal statülerini görece eşit bir konuma getirdiği söylenebilir (Tekeli, 1993, 30). Ancak Kemalist rejimin sağladığı bu olanaklar kadınlara yeni roller vermiş olsa da kadınların cinsiyetleri dolayısıyla yaşadıkları sorunlar göz ardı edilmiştir (Arat, 1991, 9). Dolayısıyla bu gelişmelere rağmen 1980 öncesinde Türkiye’de kadınların kadın olmaları dolayısıyla, yani eşitsiz toplumsal cinsiyet rejimi sonucunda ezildiklerini veya şiddete maruz kaldıklarını gündeme getiren herhangi bir hareket olmamıştır (Tekeli, 1989, 36).

Türkiye’deki kadın hareketi ile Kemalist rejimin ilişkisini “karmaşık” olarak nitelendiren Arat (1991, 7), 1980’lerde yükselen kadın hareketini, Kemalist rejimin beklenmedik ve kaçınılmaz bir uzantısı olarak görmekte, kadın hareketinin Kemalist rejimin kadınlara sağladığı reformlar sayesinde ortaya çıktığını iddia etmektedir. Cumhuriyet rejiminin kadınlara eğitim alanında, hukuk sisteminde, ekonomik ve siyasi hayatta ve aile içerisinde birtakım “yeni olanaklar” sağlaması, 1960’lara kadar kadınların ulusal ve uluslararası düzlemde bir durgunluk dönemine girmelerine yol açmıştır (Çubukçu, 2004, 55-67). Aslında kadınlar sahip oldukları bu “olanaklara” rağmen pek çok eşitsizliği içeren cinsiyetçi bir rejimin içerisindeydiler. Türkiye’de ve dünyada birinci dalga feminizmi, 1970’lerde, cinsiyetçi sistemin yerleşik kurallarına karşı mücadele eden ve “özgürlük” söylemiyle ortaya çıkan “ikinci dalga feminizm” takip etmiştir (Çubukçu, 2004, 56). Böylece Türkiye’de de ikinci dalga feminizm politikanın sınırlarını sorgulamayı ve dönüştürmeyi hedefleyerek (Savran, 2011, 21), eşitsizliklerin ortadan kaldırılmasına yönelik çözüm önerileri geliştirmeyi ve somut adımlar

²¹ 1926 tarihli Türk Medeni Kanunu’yla çok eşliliğin yasaklanması, eğitim alanında yapılan reformlar ve kadınların 1930 yılındaki belediye seçimlerinde, 1933’te ihtiyar meclisi seçimlerinde ve 1934’te de genel seçimlerde seçme ve seçilme hakkını kazanmaları önemli gelişmelerdir (Baykan, 2009, 23).

atmayı amaçlamıştır (Çubukçu, 2004, 58). Bu sorgulama kadın bedenini, cinselliğini ve doğurganlığını politikanın konusu haline getirmiştir.

Türkiye’de kadın hareketinin, 1980 askeri darbesi sonrası dönemde siyasal sistemin demokratik refleksi olma özelliğine sahip olduğu (Çubukçu, 2004, 57), küçük gruplar arasında, bir orta sınıf hareketi olarak doğduğu ve kadın-erkek eşitliği söyleminin dışına çıkılarak kadınların farklılıklarını keşfetmelerine ve öne çıkarmalarına, cinsiyet eşitsizliğinin politik bir mesele olarak gündeme gelmesine yardımcı olduğu söylenebilir (Bora, 1996; Bora, 2004). 1980’lerde yükselen kadın hareketinde amaç, kadınların kadın olmaları dolayısıyla yaşadıkları/karşılaştıkları sorunları sorgulamak ve bu sorunlara çözüm aramak olmuştur (Arat, 1991, 10). Böylece kadın hareketi, Türkiye’de kadınların özgül sorunlarını görünür kılan toplumsal bir muhalefet üretirken, aynı zamanda toplumun kültürel, siyasal, sosyolojik ve ekonomik alanda derinleşmiş ilişki ve mekanizmalarına yönelik bir eleştiri getirmeyi de amaçlamıştır. Bu çaba, kadın-erkek eşitsizliğinin ve cinsiyetçi rejimin eleştirisini üretirken içselleştirilmiş ataerkil sistemin de yeniden incelenmesini hedeflemiştir (Çubukçu, 2004, 57).

Kadına yönelik ev içi şiddet, bekâret, zina, kürtaj gibi kadınları ve kadınların cinselliğini doğrudan kontrol altına alan tabuların Türkiye’de tartışmaya açılması, Türk Medeni Kanunu’nun (ve Türk Ceza Kanunu’nun)²² eşitsizlik yaratan ilkelerinin sorgulanması, kadının ekonomik özgürlüğünün önündeki siyasi, ideolojik ve kültürel engellerin tartışılması gibi konular 1980 sonrası feminist hareketin girişimleri sayesinde toplumun gündemine girmesi sağlanmıştır (Saktanber, 2009, 331). Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadele, imzalanan uluslararası sözleşmeler ve Birleşmiş Milletler’in kararıyla devletin öncelikli sorunlarından biri olarak tanımlanmıştır (Altınay, Arat, 2008, 11). Kadın hareketleri toplumsal cinsiyete dayalı şiddete direnmek ve onu dönüştürmek için oluşmuş mücadele yöntemleridir. Türkiye’de kadın hareketi kadına yönelik fiziksel, psikolojik veya ekonomik şiddete başkaldırı olarak gelişmiştir (Altınay, Arat, 2008, 17) ve böylece 1980’lerle birlikte Türkiye’de kadınlar kamusal alanda seslerini duyurmaya başlamışlardır (Altınay, Arat, 2007; Kerestecioğlu, 2004a; Timisi, Gevrek, 2007).

²² Parantez içindeki ekleme bana ait.

Dolayısıyla Türkiye’de ev içi şiddet uzun yıllardan beri şiddetli boyutlarda olmasına rağmen, gündeme gelmesi 1980’lerde kadın hareketinin canlanmasıyla mümkün olmuştur (Kerestecioğlu, 2004a, 52). 1960’lı yıllarda Batı’da feminist kadınların kullandığı “özel olan politiktir” sloganının 1980’lerde Türkiye’ye taşınmasıyla (Altınay, Arat, 2007; Timisi, Gevrek, 2007) ve bu süreçte kadın hareketinin güçlenmesiyle, bilinç yükseltme/farkındalık yaratma çalışmaları da sistematikleşmiş ve yaygınlaşmıştır. Bu bağlamda, Türkiye’deki kadın hareketinin öncelikli amacı kadına uygulanan şiddeti önlemeye yönelik olmuştur (Altınay, Arat, 2008, 18). Toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini aşındırmak için öncelikli olarak bu eşitsizlikleri görünür kılmak gerekmektedir (Kerestecioğlu, 2004a, 36). Dolayısıyla, 1980’lerde atılan adımlar Türkiye’nin toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik kazanımları açısından oldukça önemlidir.

Türkiye’de 1990’lar ise kadınların kendi sivil toplum kuruluşlarını oluşturmaya başladıkları bir dönem olmuştur. Dolayısıyla, 1990’larda kadın hareketini değerlendirirken, en fazla vurgu yapılan konu kurumsallaşma olmuştur (Kerestecioğlu, 2004b, 75). Böylece, kurumsallaşma sürecinde kadın hareketi kendi kurumlarını oluştururken ve devlet düzeyinde kadına yönelik şiddetle mücadele mekanizmalarını harekete geçirirken (Altınay, Arat, 2008, 17) aynı zamanda devletin dönüşmesini de sağlamıştır. Dolayısıyla, 1990’larda kadın hareketi kendi içinde bağımsız kurumlarını yaratmış, devlet kurumları da kadına yönelik şiddetle mücadele konusuna odaklanmaya başlamıştır (Altınay, Arat, 2008, 20-25). Türkiye’de 1990’lardan itibaren kadınlar hem örgütlülüklerini artırmışlardır hem de kamu politikalarına toplumsal cinsiyet boyutunu katma konusunda önemli yollar kat etmişlerdir (Kerestecioğlu, 2004b, 76).

Kadına yönelik şiddetle mücadelede öncelikli olarak bu şiddetin görünür kılınması, nelerin şiddet kapsamına girdiği konusunda bilincin gelişmesi ve sonrasında şiddete maruz kalan kadınların bunu yasal yollarla dile getirebilmeleri gerekmektedir (Kerestecioğlu, 2004a, 52). Bu bağlamda hem ulusal hem de uluslararası düzlemde önemli bir adım olan Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) Türkiye’de 1985 yılında imzalanmıştır (Acar, 2000; Altınay, Arat, 2008). CEDAW’ın onaylanması ile birlikte 1990’larda Türkiye’de kadın hareketi daha da canlılık kazanmaya başlarken (Çubukçu, 2004, 61), ataerkil rejimin ürettiği eşitsiz cinsiyet ilişkilerine yönelik çözümlere de odaklanılmıştır.

Ayrıca, 1 Ağustos 2014’te yürürlüğe giren, aralarında Türkiye’nin de bulunduğu, 13 ülke tarafından imzalanan “İstanbul Sözleşmesi” kadına yönelik şiddeti ve ev içi şiddeti önlemeyi ve bunlarla mücadeleyi hedeflemektedir (Kamer Vakfı, [12.11.2019]).

Bunların yanı sıra, kadın hareketi hukuki düzlemde de kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda kurumsallaşmaya yol açmıştır ve 1999 yılında Türkiye Barolar Birliği Kadın Hakları Komisyonu (TÜBAKKOM) kurulmuş, dolayısıyla Türk Medeni Kanunu ve Türk Ceza Kanunu’nun cinsiyetçi öğelerden arındırılması konusunda önemli adımlar atılmış (Altınay, Arat, 2008, 24), bağımsız kadın örgütleri dışında, barolar gibi meslek örgütleri içinde de kadına yönelik şiddet konusunda kurumsallaşmalar sağlanmıştır (Kerestecioğlu, 2004b, 77).

Türkiye’de 1990’larda kadının toplumsal konumunu iyileştirmeye yönelik önemli mevzuat değişikliklerinden biri, yeni Türk Medeni Kanunu’nun yürürlüğe girmesiyle olmuştur (Kerestecioğlu, 2004b, 80). 1 Ocak 2002 yılında yürürlüğe giren yeni Türk Medeni Kanunu ile kadın-erkek eşitliğine aykırı olan maddelerin düzenlenmesi hedeflenmiştir. Kanunlardaki kadını özerk bir birey olarak değil de ataerkil ailenin bağımlı üyesi olarak gören yaklaşım, kadınlara yönelik şiddetin niteliğini kavramayı engellemektedir (Kerestecioğlu, 2004b, 87). Bu bağlamda, 1926 tarihli Türk Medeni Kanunu’nun kadının çalışabilmesini kocasının iznine bağlayan 159. maddesi 29 Kasım 1990 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır.

Ayrıca, kadınların bedenlerine müdahale yoluyla işlenen suçların cezalandırılması “genel ahlak” ve “aile ve toplum düzeni” gibi kadınların bireyselliklerini göz ardı eden değerlerle değil, kadınları bağımsız özneler olarak gören ve onların bedensel ve cinsel bütünlüğünü koruyan bir anlayışla oluşturulmuştur (Kerestecioğlu, 2004b, 87). Vajinal, anal veya oral yollardan zorla gerçekleştirilen bir eylem olan tecavüzün²³ tanımı genişletilmiştir ve böylece evlilik içi tecavüz suçları şikayetlere bağlı olarak, 1 Haziran 2005’te yürürlüğe giren Türk Ceza Kanunu’nda “cinsel saldırı” suçları kapsamında değerlendirilmeye başlamıştır. Bu bağlamda, cinsel saldırı sonucunda failin mağdurla evlenmesi halinde verilen cezanın ertelenmesi durumu yürürlükten kaldırılmıştır ve artık “töre” ya da kan gütme gerekçeleriyle işlenen cinayetlerde fail, Türk Ceza Kanunu’nun 82. maddesine göre müebbet hapis

²³ Bilgi Üniversitesi Psikolojik Danışmanlık Birimi’nin yayınlamış olduğu dosya cinsel şiddetin ne olduğu, etkileri, cinsel şiddet biçimleri ve cinsel şiddet ile baş etme önerileri içermektedir.

cezası ile cezalandırılmaktadır.

1980’lerde kadın hareketinin önemli hukuksal kazanımlarından bir başkası, Türk Ceza Kanunu’nun kadın fahişe ise ceza indirimi öngören 438. maddesinin yürürlükten kaldırılması olmuştur (Çubukçu, 2004, 71). Kadının tecavüze uğraması halinde, saldırıya uğrayan kadının fahişe olması, 1926 tarihli Türk Ceza Kanunu’nun 438. maddesine göre fail erkeğe cezai indirim sağlamaktaydı (Tekeli, 1993, 34). Bu madde 21 Kasım 1990 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır. Ayrıca, kadını, erkeğin müdafaa etmesi gereken değerlerden biri olarak, onun himayesinde konumlandıran "ırz" ibaresi 2005’te yürürlüğe giren Türk Ceza Kanunu’ndan çıkarılmıştır. Yine, “adabı umumiye ve nizamı aile aleyhinde” yer alan “cinsel suçlar” 2005’te yürürlüğe giren Türk Ceza Kanunu ile “kişilere karşı suçlar” kapsamına alınmıştır.

1990’ların kadın hareketine dair bahsedilmesi gereken önemli noktalardan bir diğeri de bu tarihlerde feminist hareketin içindeki hareketliliklere yöneliktir (Kerestecioğlu, 2004b, 92). Çünkü 1990’lar Türkiye’de feminizmin farklılaşmaya ve ayrışmaya başladığı bir dönem olmuştur (Bora, 2004, 107). Coğrafi anlamda olduğu gibi ideolojik anlamda da genişlemenin meydana gelmesi sonucunda Müslüman ve Kürt kadınların örgütlenmelerinden bahsedilmeye başlanmıştır (Kerestecioğlu, 2004b, 92). Bu bağlamda, 1980’lerden itibaren yükselen Kürt ve Müslüman kadın hareketleri önemlidir. Bora (2017, 793), 1980’lerdeki feminist uyanışın “stabilize” olduğu 1990’larda, Kürt kadın hareketinin Türkiye’de feminizmi hem ayrıştıran hem de ona yeni bir tazelik getiren direnişinin başladığını belirtmektedir. Türk kadınlarının Kürt kimliğini unutmalarını istemesini, Kürt erkeklerin ise kadınlıklarını yok saymasını eleştiren Kürt kadın hareketi, Türkiye’de kadın hareketine yeni bir soluk getirmesi açısından anlamlıdır. Kürt kadın hareketinin ana akımı dışında yer alan ve kadına yönelik şiddetle mücadelede örgütlenme konusunda önemli adımlardan biri, 1997’de Diyarbakır’da Kadın Merkezi’nin (KAMER) kurulması ile olmuştur (Altınay, Arat, 2008; Bora, 2017). Dernek “mümkün olduğu kadar çok farklı kadının yanında durmayı” önemsemiştir (Bora, 2017, 796).

1980’lerin ikinci yarısında İslamcı hareket içinde kadınlar, dergi çevresinde, entelektüel ortamda ve gündelik politikada aktifleşmişlerdir (Bora, 2017, 806). Hareket içindeki en önemli çoğu zaman da tek konu “başörtüsü” meselesi olmuş,

başörtülü öğrenciler eğitim haklarına yönelik hukuksal ve parasal destek ve dayanışma sağlanmaya çalışmışlardır (Kerestecioğlu, 2004b, 92-93). 1980'lerin sonlarından itibaren İslamcılıktaki erkek egemen anlayışı eleştiren Müslüman kadınlar, iki cins arasındaki fitrata dayalı farkın erkeğe kadın karşısında bir üstünlük tanımadığını savunmuşlardır (Bora, 2017, 805-806). Müslüman kadınların, kadın hareketi içinde önemli kırılmalara yol açtığını belirten Kerestecioğlu (2004b, 93), modernleşme paradigmasına bağlı kalan kadın gruplarının İslamcı kadınlarla tam bir karşıtlık içinde konumlandıklarını, bu paradigmaya eleştirel yaklaşan radikal feminist grupların ise bir diyalog içine girebildiklerini belirtmektedir. Ancak “bu süreçte, kadınlar bir kez daha, modernin ya da gelenekselin simgesi, göstereni olarak nesneleştirilmektedir” (Kerestecioğlu, 2004b, 93).

Bunların yanı sıra, kadınlara yönelik şiddet çeşitli kampanyalar ve sokak yürüyüşleriyle protesto edilmiştir. Ankara’da “Bedenimiz Bizimdir-Cinsel Tacize Hayır” ve İstanbul’da “Mor İğne” kampanyaları bu bağlamda önemlidir (Altınay, Arat, 2008, 18). Bu kampanyalarla kadınlara uğradıkları taciz ve saldırılardan korunmalarını hatırlatmak amaçlanmışlardır ve konuyu kamuoyunun gündemine taşınması hedeflenmiştir (Çubukçu, 2004, 70).

Kampanya ve organizasyonların yanı sıra, “Kadın Çalışmaları” alanında, birçok üniversitede çalışmalar yapılmaya başlanmış, disiplinli bilinç yükseltme süreci eğitim kurumları aracılığıyla canlı tutulmaya çalışılmıştır (Kerestecioğlu, 2004a, 40). Bu nedenle, kadın hareketinin şekillenmesinde (ya da gelişmesinde) akademik kariyer yapan kadınların önemli katkılarının olduğu ve hareketin gelişmesiyle birlikte feminist perspektifin, tarih yazımı ve sosyal bilimlerin çeşitli disiplinlerine taşınmaya başladığı söylenebilir (Kerestecioğlu, 2004b, 86). Dolayısıyla, Türk Medeni Kanunu’nun değişmesi, Türk Ceza Kanunu’nun cinsiyetçi içeriğe sahip maddelerinin iptali, kadına yönelik şiddete karşı korunma mekanizmalarının ve kurumların oluşturulması, kadınların tarihiyle ilgili kaynakları bir merkezde toplamayı amaçlayan bir Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi’nin ve kadın sığınaklarının kurulması, bilim, sanat ve edebiyat gibi alanlarda “toplumsal cinsiyet” eleştirisinin önem kazanması ve üniversitelerde kadın araştırmaları merkezlerinin kurulması önemli gelişmelerdir (Arat, 1991; Çubukçu, 2004, 58; Tekeli, 1993).

Yapılan literatür taraması sonucunda kadına yönelik şiddet ya da kadın cinayetlerine dair erken Cumhuriyet dönemine odaklanan herhangi bir çalışma ile karşılaşılmamıştır. Yalnızca Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde işlenen kadın cinayetlerine dair yapılan çalışmalar (Deal, 2017; Aksin 2016) cinayetlerin gerekçeleri hakkında fikir sahibi olmayı sağlamaktadır. Ancak bahsedilen bu çalışmalarda kadın cinayeti meselesinin ataerkil sistemin bir tezahürü olarak incelenmediği ve kadın cinayetlerinin gündelik hayatın içerisinde meydana gelen vakalar olarak ele alındığı tespit edilmiştir. Ayrıca, erken Cumhuriyet döneminde işlenen kadın cinayetlerinin mahkeme kayıtlarına veya istatistik verilerine sınırlı kaynaklar dolayısıyla ulaşılammış olsa da gazetelerde yayımlanan haber metinlerinin iktidarın kadın cinayetlerine “fail” ve “mağdur” açısından nasıl yaklaştığını analiz etme konusunda yardımcı kaynaklar olacağı düşünülmektedir.

Gelecek bölümde, yapılan bu tartışmalardan hareketle 1923'ten 1945'e kadar olan süreçte işlenen kadın cinayetlerinin araştırmaya dahil edilen İstanbul gazeteleri - *Cumhuriyet*, *Son Posta*, *İkdam*- üzerinden analizi yapılmaya çalışılacaktır.

4. TÜRK BASIN TARİHİ ve KADIN CİNAYETLERİNİN İSTANBUL GAZETELERİNE YANSIMA BİÇİMLERİ (1923-1945)

Çalışmanın bu bölümünde erken Cumhuriyet döneminde işlenen kadın cinayetlerinin İstanbul'da basılan gazetelere nasıl yansıdığı incelenecek ve analiz edilecektir. Gazeteler bir dönemin kültürel, toplumsal, ekonomik ve siyasal yapısı hakkında ipuçları taşıyan yayınlardır. Dolayısıyla, erken Cumhuriyet döneminde bireyler arasındaki hiyerarşik ve eşitsiz toplumsal ilişkiler ataerkil rejimin tezahürlerinden biri olan kadın cinayetleri özelinde dönemin gazeteleri aracılığıyla anlaşılmaya çalışılacaktır.

Bu çalışmada 1923'ten 1945'e kadar olan süreçte işlenen kadın cinayetlerine dair haberler araştırmaya dahil edilmiştir. Cumhuriyet'in ilan edilmesiyle başlayan ve tek parti iktidarının toplumsal yaşam üzerindeki etkilerinin yoğun olması, 1945'ten sonra çok partili hayata geçilmesi, inkılapların siyasal, sosyal ve kültürel hayat üzerindeki dönüşümleri de beraberinde getirdiği ve Türk modernleşmesiyle beraber kadın kimliğinin yeni bir form kazanması açısından bu tarihsel aralık anlamlıdır. Bu çalışmada yirmi iki yıllık süreçte işlenen kadın cinayetlerinin İstanbul'da basılan gazeteler -*Cumhuriyet*, *Son Posta*, *İkdam*- aracılığıyla incelenmiştir. Bu gazetelerin seçilme sebebi uzun ömürlü yayın hayatına sahip olmalarıdır ve ideolojik olarak birbirinden ayrılan (ya da ayrıldığını iddia eden) bu gazetelerde kadın cinayetlerinin ele alınış biçimlerini incelemek çalışmanın temel motivasyondur. Seçilen gazetelerin uzun ömürlü yayın hayatına sahip olmaları önemlidir çünkü, söz konusu dönemde birçok gazetenin yayın hayatının kısa olması, incelenecek gazetelerin sürekliliğine engel teşkil etmektedir. Ayrıca, gündelik hayat içerisinde meydana gelen olaylara yer veren bu gazeteler İstanbul'da yayımlanmalarına rağmen, İstanbul dışındaki olaylardan da bahsetmektedir. Dolayısıyla, İstanbul'da işlenen kadın cinayeti vakaları çoğunlukta olsa da İstanbul dışından ve dünyadan kadın cinayetleri vakalarına da ulaşılmıştır. Bu bölümde, kadına yönelik şiddetin en uç noktasında yer alan kadın cinayetlerinin gazetelere nasıl yansıdığı, kadınların hangi gerekçelerle ve kimler tarafından öldürüldüğü ve

cinayetlerin “fail”, “mağdur” ve toplumsal cinsiyet açısından ele alınış biçimleri anlaşılmaya çalışılacaktır. Bu çalışmada kadınların ölümüyle sonuçlanan vakalar ele alınmış, kadın öldürme girişimlerinin olduğu haberler ve “namus”, “töre” ya da herhangi başka bir gerekçeyle öldürülen erkekler araştırmaya dahil edilmemiştir.

Çalışma için incelenen gazetelere Atatürk Kitaplığı’ndaki çevrimiçi arşivinden ve Beyazıt Devlet Kütüphanesi’ndeki arşivden ulaşılmıştır. Yirmi iki yılda işlenen kadın cinayetleri yayımlanan gazeteler aracılığıyla incelenmeye çalışılsa da dönemin basına yönelik kısıtlamaları ve günümüze ulaşan gazetelerin eksik olması araştırmanın sınırlarını oluşturmaktadır. Örneğin, Latin alfabesine geçişle beraber yeterli okuyucu sayısına ulaşamayan *İkdam* gazetesi, 31 Aralık 1928 yılında kapanmış, 1939 yılında yeniden yayın hayatına başlamıştır veya *Cumhuriyet* gazetesi 1940’ta hükümetin yayın politikasına uymaması dolayısıyla 90 gün kapatılmıştır. Ayrıca, işlenen cinayetlerin mahkeme takipleri ve aynı cinayetin farklı gazetelere nasıl yansıdığı incelenmeye çalışılsa da kaynak eksikliği ve cinayet haberlerinin sansürlü ya da yandaş sunumları dolayısıyla kısmen yetersizdir.

1923-1945 yılları arasında işlenen ve gazetelere yansıyan yaklaşık 2000 haber taranmıştır. Bu haberler yukarıda adı geçen gazeteler üzerinden incelenmiş ve kategorize edilmiştir. İncelenen haberlerde özellikle “kadınların kadın olmaları dolayısıyla ve düşmanca nedenlerle erkekler tarafından öldürülmeleri” durumu esas alınmıştır. Dolayısıyla, herhangi bir tartışmada kazayla ölen ya da sağlık açısından sıkıntılı kürtaaj denemeleri sonucu hayatını kaybeden kadınlar incelemenin dışında tutulmuştur. Ancak, bu sınırlamaya rağmen tıpkı günümüzdeki gibi, ele alınan dönemde de kadınların birbirinden farklı “gerekçelerle” ve düşmanca hislerle öldürüldüğü gözlemlenmiştir. Gazeteleri analiz etmeden önce haber metinlerinin inşa edilme sürecine ve Türk basın tarihi geçmişine kısaca değinilecektir.

4.1. Haberlerin İnşası

Türk Dil Kurumu’na göre haber, “bir olay, bir olgu üzerine edinilen bilgi, salık” anlamına gelmektedir (Türk Dil Kurumu Sözlüğü, 2005, 723). Haber üretme pratiği 5N1K kuralı (ne, nerede, nasıl, niçin, ne zaman ve kim tarafından) çerçevesinde, nesnellik ve tarafsızlık ölçütlerinde oluşturulduğu düşünülse de eleştirel iletişim paradigmasına göre, haber aslında toplumsal gerçekliğin bir kurgusudur (Binark, Bek, 2007, 162). Tunchman’a göre haber, kaynak materyalinin yapıları bir versiyonu,

bir çeşit anlatı ve medya²⁴ temsilidir. Özgün olayların, ifadelerin ve davranışların seçici bir yorumudur ve kendi iç gerçekliğine sahip inşa edilmiş bir gerçekliktir (Tunchman, 1976'dan aktaran Burton, 2004, 277). Dolayısıyla, haberlerin nasıl yapıldığını belirleyen sosyal ve örgütsel bağlamlarıdır (Tunchman, 2002, 80). Bu durumda “inşa edilmiş bir gerçeklik” olarak haber, toplum için gerçek ve doğru görünen ve belirli görüş kümesini paylaşan kaygan “toplumsal gerçeklik” fikrine bağlıdır (Burton, 2004, 277), dünyanın bir sunumudur ve burada tüm temsiller seçmelidir (Schudson, 2003, 33). Medyanın sunduğu “gerçeklik”, medya kurumları, metinler ve izleyiciler düzeyinde meydana gelen fikir alışverişlerinin bir sonucudur (Gledhill, 1988'den aktaran van Zoonen, 1997, 318). Üretilen haber metinlerinde bazı söylemler diğerlerinden daha baskındır ve genellikle bu baskın söylemsel gerçeklikler haber raporlarına girmenin bir yolunu bulmaktadır (Smith, 2012, 62). Dolayısıyla, toplumsal bir sorunun haber raporundaki sunum şekli, düşünme ve yanıtlama biçimlerini şekillendirmektedir (Smith, 2012, 63). Bu durumda gazetecilik, genel kamu yararına yönelik önemli görülen güncel olaylar hakkında bilgi üretme ve yayma işi veya uygulamasıdır (Schudson, 2003, 11).

Medya, sadece ekonomik, siyasal ve toplumsal dinamikler tarafından belirlenmeyip bu dinamikleri değiştirme potansiyeline sahiptir ve aynı zamanda cinsiyeti ve eşitsiz toplumsal ilişkileri yeniden üreterek bunların yaygın bir biçimde dolaşıma girmesini sağlamaktadır (Binark, Bek, 2007, 147). Dolayısıyla, medya toplumdaki güç ilişkilerini yansıtmaktadır, ancak aynı zamanda bunları yeniden üretmekte, değiştirmekte ve başka biçimlerde yeniden inşa etmektedir (Binark, Bek, 2007, 147). Örneğin, kadınlar medya metinlerinde çoğunlukla kötü kadın ya da iyi anne/eş olarak kadın şeklinde idealize edilebilirlerken, küçük yaşlardan itibaren, ailenin, eğitim kurumlarının ve medyanın da pekiştirmesiyle insanlar kendilerine uygun cinsiyet rollerini öğrenebilmektedirler (van Zoonen, 1997, 306). van Zoonen (1997, 306), medyanın cinsiyet rolleriyle ilgili kalıp yargıların (*stereotype*) sürekli kullanmasının, bu kalıp yargıların egemen toplumsal değerleri yansıtmışından ve erkek medya yapımcılarının da bu kalıp yargılardan etkilenmesinden kaynaklandığını iddia etmektedir. Dolayısıyla, haber metinleri, polis uygulamaları

²⁴ Burada bahsedilen medya kavramı çalışmamı yaptığım erken Cumhuriyet dönemi açısından incelendiğinde basın kavramının yerine kullanılabilir. *Basın*, gazete, dergi ve benzeri, geniş kullanıma açık bulunan süreli yayınları kapsamaktadır (Gevgilili, 1983, 202).

veya dini referanslar, sosyal değerlerin paylaşıldığı ve çoklu bakış açılarının pekiştirildiğı söylemsel oluşumun birer parçasıdır (Smith, 2012, 69).

Dolayısıyla, gazeteciliğin temel amacı, ciddi bilgileri üretmek, dağıtmak ve sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasal meseleler hakkında tartışmaktır (Schudson, 2003, 14). Gazetecilik gerçekliği inşa eder (Schudson, 2003, 2) bu nedenle, haber raporu/metni kendi iç gerçekliğine sahip inşa edilmiş bir gerçekliktir (Tunchman, 1978'den aktaran Schudson, 2003, 4) ve burada unutulmaması gereken, gazeteciler (ya da muhabirler) sadece gerçeğı bildirmekle kalmaz, aynı zamanda onu yaratırlar (Schudson, 2003, 2).

4.2. Türk Basın Tarihi

18. yüzyılın ortasından beri Avrupa'daki gazetelerin varlığından haberdar olmasına rağmen Osmanlı Devleti'nin basına yönelik ilgisi siyasal düzeydeydi ve 1820'ler Osmanlı Devleti'nde hem basımevi hem de basın açısından canlanmanın gerçekleştiğı dönem olmuştur (Koloğlu, 1994, 11). Basının Batı toplumlarında harekete geçirdiğı toplumsal dinamikler Osmanlı Devleti'nin farklı toplumsal yapısı dolayısıyla aynı etkiye sahip olmamış, ilk gazetecilerin hepsinin devlet memuru olmaları sebebiyle yönetimin çıkarları dışında fikir üretilmemiştir (Koloğlu, 1994, 15). Mehmet Ali Paşa tarafından Mısır'da çıkarılan *Vakay-i Mısriye* (1830), Osmanlı Devleti'nin resmî gazetesi *Takvîm-i Vakâyi* (1831) ve bir İngiliz'e verilen imtiyazla yarı resmi olarak çıkarılan *Cerîde-i Havâdis* (1840)'in ardından özel bir girişimle Şinasi ve Agâh Efendi tarafından yayımlanan ilk Türkçe gazete *Tercüman-ı Ahvâl* (1860) olmuştur (Koloğlu, 1994, 15-31).

Tercüman-ı Ahvâl dil ve içerik açısından geniş kitleler tarafından ilgi görmesinin yanı sıra, resmî görüşün dışındaki konularla ilgilenmesi, toplumun dertlerini dile getirmesi, ansiklopedik bilgiler vermesi halk tarafından desteklenmesini sağlamıştır (Koloğlu, 1994, 33). 1862'de kendi gazetesi *Tasvir-i Efkâr* (1862)'ı yayımlayan Şinasi gazetenin amacının “*halka, halkın yararlarını düşünmeyi ve sorunları üstünde durmayı göstermek*” olduğunu yazmıştır (Gevgilili, 1983, 204). Ancak, sivil topluma yönelik düşünceleri dolayısıyla Osmanlı yönetiminin tepkileriyle karşılaşan Şinasi 1865'te Paris'e gitmek zorunda kalmıştır ve Namık Kemal *Tasvir Efkâr*'ın başyazarı olmuştur (Gevgilili, 1983, 204).

1864'te yayımlanan ilk *Matbuat Nizamnâmesi*'nde ve 1867'de *çıkarılan Âli Kararnâmesi* ile basın belirli kısıtlamalarla karşılaşmıştır ve hükümet yasaklara uymadıkları takdirde gazeteleri kapatma yetkisine sahip olmuştur (Gevgilili, 1983, 205). 1876'da *Kânûn-ı Esâsî*'nin ilan edilmesiyle yasalara dayalı bir yönetimin gerçekleştirilmesi ve kişisel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması amaçlansa da II. Abdülhamit anayasanın verdiği yetkiyle 1878 yılında parlamentoyu tatil etmiş ve Osmanlı Devleti otuz yıllık bir mutlak yönetim sürecine girmiştir. 1878'de sansür heyetinin kurulmasıyla beraber basın denetim altına alınmıştır ve kısıtlamalar gazete, dergi ve tiyatro oyunlarına kadar her alana yayılmıştır (Gevgilili, 1983, 207).

1908 yılında anayasal düzene geri dönüşle beraber, Türk basınında bir canlanma yaşanmıştır. Fuat Süreyya Oral'ın deyimiyle, "sıkılan ruhlar öylesine patladı ki, basın alanını görülmemiş bir coşkunluk kapladı. Her kafadan bir ses, her cepheden bir kalem, her matbaadan bir gazete çıkmaya başladı" (Perk, Paksoy, 2012, 13). II. Meşrutiyet'in 24 Temmuz 1908'deki ilanı ile gazeteciler sansür uygulamasına kendi elleriyle son vermişlerse de 1909'da hazırlanan yeni Matbuat Kanunu'yla bir dizi yasak korunmaya devam etmiştir (Gevgilili, 1983, 210).

23 Nisan 1920'de Ankara'da Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılmasıyla beraber topluma yön veren temel politik ve sosyal ilişkilerde köklü değişiklikler meydana gelmiştir (Gevgilili, 1983, 212) ve Cumhuriyet'in ilanı dünyada Türkiye'nin uluslararası konumunu farklılaştırmıştır. 1928 yılında ilan edilen Harf Devrimi eski gazetelerin çoğunu olumsuz etkilemiştir. Bu gazetelerden *İkdam* 1928 yılında okur sayısındaki düşüklük sebebiyle kapanmıştır (Gevgilili, 1983, 215).

1930'lu yıllarda liberal muhalefeti yok eden yeni rejim, Cumhuriyet rejiminin ilk basın yasasını 1931'de çıkarmıştır. Bu tarihte, hilafet, saltanat, anarşizm ve komünizm yanlısı yayınlara yasaklamalar getirilmiştir ve "yurt yararına ters düşen yayınları" nedeniyle gazete ve dergileri "geçici kapatma" yetkisi sağlanmıştır (Gevgilili, 1983, 215). Tek parti iktidarı döneminde yapılan 1931 tarihli Matbuat Kanunu değişikliğiyle *su-i şöhret* sahibi kişilerin gazete çıkarmaları ve basında çalışmaları yasaklanmıştır (Gevgilili, 1983, 217).

Böylece, basın özgürlüğünün ilk aşamasını oluşturan basım hakkına kısıtlama getirildiği gibi, haber verme hakkı da daraltılmıştır (Gevgilili, 1983, 217). Türk

Ceza Kanunu 426. ve 427. maddelerince, müstehcen, halkın ar ve hayâ duygularını inciten ve ayıp sayılan şeylerin yayımlanması yasaklanmıştır (Güner, 2015, 76). Bu durum, basında savaşıla ilgili haberlerin tek sütun olarak yayımlanmasına, intihar haberlerinin ise yayımlanmasının resmen yasaklanmasına yol açmıştır (Koçak, 2009, 355). Hatta, Cemil Koçak'ın ifadesiyle (2009, 355), “bu dönemdeki basın koleksiyonları, gerçekte intihar edenlerin, birbiri ardına son derece garip ve ilginç biçimde nasıl kaza ile öldüklerine ilişkin haberlerle doludur.” Türkiye'nin 1929 yılında yaşadığı ekonomik bunalımın olumsuz etkisiyle toplumsal yapılarda köklü çözümler meydana gelmiş ve artan intihar vakaları bu çözümlerin sonuçlarından biri olmuştur (Gözcü, 2007, 86). Böylece, gazetelerin intihar haberlerini sansürlenmesiyle intihar vakalarının halk için özendirici etkisi önlenmeye çalışılmıştır. 1931 tarihli Matbuat Kanunu yasaklanan intihar haberlerinin yayımlanabilmesi için en büyük zabıta memurundan izin alınması, izin alınması halinde ise haberin resimsiz bir şekilde basılması şart koşulmuş ve 1950 tarihli basın kanunu ile bu karar yürürlükten kaldırılmıştır (Palabıykoğlu, 1994, 278). Gazetelere uygulanan sansür politikalarıyla amaçlanan hem Türk aile yapısının korunması hem de kişilik haklarına sözlü saldırıların suç olduğunu göstermek olmuştur (Güner, 2015, 77).

1931-1938 arasında dönemin en önemli gazeteleri *Cumhuriyet*, *Akşam*, *Tan*, *Son Posta* ve Ankara'da *Ulus*'tur (Topuz, 1973, 155). Basın 1931 tarihli Matbuat Kanunu'yla beraber güdümlü bir düzene girmiş ancak, 1938 yılında kabul edilen yeni Basın Yasası kararıyla basın özgürlüğü çok önemli ölçüde kısıtlanmıştır (Topuz, 1973, 160).

Mustafa Kemal Atatürk'ün ölümü ardından İsmet İnönü'nün cumhurbaşkanı olması ve 1939 Eylül'ünde İkinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesi olağanüstü tedbirlerin alınmasına yol açmıştır (Topuz, 1973, 162). Savaşın dışında olan Türkiye'de 1940 yılında sıkı yönetim ilan edilmiş ve savaş bitene kadar iktidar sınırsız yetkilere sahip olmuştur (Topuz, 1973, 162).

Türkiye'nin basın tarihi hakkında verilen kısa bilginin ardından şimdi de bu çalışma için incelenecek gazetelerin -*Cumhuriyet*, *Son Posta*, *İkdam*- tarihsel geçmişleri hakkında kısaca bilgi verilecektir. Bu çalışma için seçilen gazeteler uzun süreli basın hayatına sahip olan ve İstanbul'da basılan gazetelerdir. İdeolojik olarak

birbirinden ayrılan (ya da ayrıldığını iddia eden) gazeteler olmaları nedeniyle bu üç gazete araştırmaya dahil edilmiştir.

4.2.1. *Cumhuriyet* (1924 -)

İsmi Mustafa Kemal Atatürk tarafından verilen *Cumhuriyet* gazetesi, 7 Mayıs 1924 tarihinde Türk basın hayatında yerini almıştır (Oral, 1968, 76) ve gazetenin ilk kurucu kadrosunda Yunus Nadi, Zekeriya Sertel ve Nebizâde Hamdi bulunmaktadır (Topuz, 1973, 156). Gazetenin ilk sayısında Mustafa Kemal Atatürk ile yapılan mülâkat yer almaktadır (Oral, 1968, 77). *Cumhuriyet* o dönem bir milyona yakın nüfusa sahip İstanbul’da yedi bin tiraja sahip olmuştur (Perk, Paksoy, 2012, 110).

1924-1925 arası başyazıları yazan Yunus Nadi’den sonra 1991’de başyazar olan oğlu Nadir Nadi’ye kadar Zekeriya Sertel, Yakup Kadri (Karaosmanoğlu) bazen de Şükrü Kaya başyazılar yazmışlardır ve Yunus Nadi’nin diğer oğlu Doğan Nadi de aynı gazetede fıkra yazarlığı yapmıştır (Perk, Paksoy, 2012, 110).

İlk dönemlerinde Ziya Gökalp, Aka Gündüz, Reşad Ekrem Koçu, Ahmed Rasim, Peyami Safa, Ahmed Refik ve Fuad Köprülü gibi ünlü isimler de gazetede yazarlık yapmışlardır. Latin harfli gazeteye geçerken promosyon uygulaması da başlatan *Cumhuriyet* gazetesi, o sıralarda ucuzluk kuponları verilmiştir. *Cumhuriyet* gazetesinin katkılarıyla Keriman Halis 1932 yılında “Dünya güzeli” seçilmiş, böylece gazeteye ilgi artmış ve satış grafiği yükselmiştir. 1925-1952 yılları arasında gazetenin Fransızca baskısı *Le Republique* yayımlanmıştır (Perk, Paksoy, 2012, 111).

Zaman zaman iktidarı şiddetle eleştiren *Cumhuriyet* gazetesi, ilk kez 29 Ekim 1934’te on gün süreyle kapatılmıştır. Bir diğer uzun süreli kapatma kararı hükümetin yayın politikasına aykırılık sebebiyle 1940 yılında ve doksan gün süreyle olmuştur. Gazetenin mirası Yunus Nadi’nin 28 Haziran 1945’teki vefatıyla Cumhuriyet Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş.’ye geçmiştir (Perk, Paksoy, 2012, 111).

Çok partili döneme geçişte Demokrat Parti’yi destekleyen *Cumhuriyet* gazetesinin başyazarı Nadir Nadi 1950 yılında Demokrat Parti listesinden bağımsız milletvekili seçilmişse de 1954’ten sonra Demokrat Parti iktidarına karşı bir tutum sergilemiştir (Perk, Paksoy, 2012, 111).

Cumhuriyet gazetesi hâlen Cumhuriyet Vakfı adına sahibi Alev Coşkun olmak üzere yayını sürdürmekte olup, 25 Kasım-1 Aralık 2019 tarihleri arasında otuz bin civarındaki tirajıyla haftalık ortalama satışlarda 18. sırada yer almaktadır (Gazete Tirajları, [8.12.2019]). Dolayısıyla, *Cumhuriyet* gazetesinin Türkiye'nin en uzun ömürlü gazetesi olduğu söylenebilir.

4.2.2. *Son Posta* (1930-1960)

İstanbul'da 27 Temmuz 1930 tarihinden itibaren yayımlanmaya başlayan *Son Posta* gazetesi 1960 ihtilalinden sonra kapanmıştır (Avşar, 1998, 33-35). Kurucuları Zekeriya Sertel, Halil Lütfü Dördüncü, Selim Ragıp Emeç ve Ekrem Uşaklıgil'dir (Perk, Paksoy, 2012, 116). Gazete kurulduğu günden itibaren İsmet Paşa hükümetine muhalif bir duruş sergilemiştir (Avşar, 1998, 34).

Son Posta, o dönemdeki diğer gazetelerin aksine bağımsız bir politika izleyeceğini duyurmuştur (Avşar, 1998, 34). Gazete sol çizgide bulunmasına karşın yayınlarında sağ bir programa sahip olan Serbest Cumhuriyet Fırkası'nı fazla eleştirmemiş ve İsmet Paşa hükümetine karşı muhalif tavrı yüzünden Serbest Cumhuriyet Fırkası taraftarı olarak tanınmıştır (Perk, Paksoy, 2012, 116). Öte yandan Serbest Cumhuriyet Fırkası'na gösterdiği ilgiden bir süre sonra gazete fırkayı açıkça desteklemeye ve Ağaoğlu'nun gazetenin yazarları arasına katılmasıyla Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın resmi görüşleri gazetede yer almaya başlamıştır.

Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın 17 Kasım 1930'da kapatılmasının ardından gelen baskılara karşın yayımlanmaya devam eden *Son Posta* Anadolu'da en çok satan gazete olmuştur (Perk, Paksoy, 2012, 116). Çok partili döneme geçildikten sonra gazete Demokrat Parti'yi desteklemiştir (Avşar, 1998, 35). Demokrat Parti'den milletvekili olan Salim Ragıp'ın 1960 ihtilalinden sonra tutuklanmasıyla gazete kapanmıştır (Perk, Paksoy, 2012, 116)

4.2.3. *İkdam* (1894-1961)

Türk basın tarihinin en uzun süreli günlük gazetelerinden biri olan *İkdam*'ın ilk sayısı 5 Temmuz 1894 yılında yayımlanmıştır ve gazetenin sahibi Ahmet Cevdet Bey'dir (İbar, 2018, 52). İçeriğinde kısa cümlelere yer verilmiş, sade bir Türkçe kullanılmış ve yalın bir anlatıma sahip olmuştur (Perk, Paksoy, 2012, 72). Ahmet Cevdet'in başyazar olduğu *İkdam* gazetesinde, Abdullah Zühdi, Hüseyin Rahmi

(Gürpınar), Ahmet Mithat, Sami Paşazâde Sezai, Halit Ziya (Uşaklıgil), Hüseyin Daniş, Ahmet Rasim ve Fatma Aliye gibi önemli yazarlar da yer almıştır (İbar, 2018, 49).

İkdam gazetesi, basın tarihine pek çok açıdan yenilikler getirmiş, özellikle sayfa tasarımı konusunda pek çok ilke imza atmıştır (İbar, 2018, 50). Türkiye’de rotatif²⁵ baskı tekniğiyle basılan ilk gazete olmuştur (Perk, Paksoy, 2012, 72). Birinci sayfada genellikle hükümetle ilgili yazılar, önemli olayların haberleri ve başyazar Ahmet Cevdet’in Mülâhazaları köşesi yer almış, diğer yazılar İhtar, Tevcîhat, Selamlık Resm-i Âlisi, Nişan, Madalya, Tebligat-ı Resmiye, Mülâhaza, Siyaset başlıkları altında toplanmıştır (İbar, 2018, 50). İkinci ve üçüncü sayfalarda Şuunat (Haberler), Makale-i Mahsusa (Özel Makale), Tıbbiye ve Sıhhiye (Tıp ve Sağlık), Ziraiye (Ziraat), Fenniye (Bilim), Muharrerat (Mektuplar), Telgraf, Hikâye-i Müntabaha (Seçilmiş Öykü); dördüncü sayfada Faideli Reçete, Borsa, Takvim-i İkdam, Yeni Kitaplar ve İlan başlıkları yer almaktadır (İbar, 2018, 50).

Haber toplama işine büyük önem veren *İkdam* gazetesi, şehir haberlerini sayısı 15’i bulan muhabir kadrosuyla işlemiştir; böylece, muhabir kullanma geleneğinin temellerini atmıştır ve yurtdışında da muhabirleri bulunan *İkdam*’ın bu özelliğiyle tanınmış yazarlarının başında “*İkdam*’ın Paris muhabiri” sıfatıyla Ali Kemal Bey bulunmuştur (İbar, 2018, 50).

Çağının en önemli basın kurumu haline gelen *İkdam* gazetesinin sahibi Ahmet Cevdet 1908’de İttihat ve Terakki Cemiyeti’ne muhalefetle suçlanması üzerine İsviçre’ye gitmek zorunda kalsa da (Perk, Paksoy, 2012, 72) yazılarını oradan göndermeyi sürdürmüştür (İbar, 2018, 51).

İkdam gazetesi II. Meşrutiyet sonrasında İttihat ve Terakki yönetimine karşı eleştirel bir tutum aldığında Hürriyet ve İtilaf Fırkası’nı desteklemiş ve tirajı kırk bine kadar yükselmiştir (Perk, Paksoy, 2012, 72). 14 Mart 1910’dan 25 Şubat 1912’ye kadar *Yeni İkdam*, 26 Şubat 1912’den 10 Ağustos 1912’ye kadar *İkdam* adıyla çıkan gazete, 10 Ağustos 1912’den itibaren tekrar *İkdam* adını almıştır (İbar, 2018, 52), başyazarlığını 5 Eylül 1912’de Ali Kemal Bey üstlenmiştir (Perk, Paksoy, 2012, 73).

²⁵ Rotatif: Büyük bir çabuklukla dönerek işleyen ve saatte binlerce adet basan bir tür basım makinesi (Türk Dil Kurumu, 2005, 1661).

Yayın yaşamının ilk yıllarından başlayarak dilde sadeleşme akımının öncülerinden ve Türkçülük akımının etkin savunucularından biri olan *İkdam*, 1 Aralık 1928 tarihinden itibaren Latin harfleriyle basılmaya başlamıştır (Perk, Paksoy, 2012, 72-73). Ancak, Harf Devrimi'nden olumsuz etkilenen gazete 31 Aralık 1928'de yayın hayatına son vermiştir (İbar, 2018, 52). 1 Ocak 1929-6 Şubat 1930 tarihlerinde Burhanettin Ali ve Esat Mahmut tarafından çıkarılan gazete, bu tarihten sonra 1939'a kadar yayımlanmamıştır (Buttanrı, 2003, 83). Sahibi Ahmet Cevdet'in 27 Mayıs 1935'te ölümünden sonra gazete, Ali Naci Karacan yönetiminde *İkdam*, *Halk Gazetesi* adıyla çıkmış, daha sonra Velid Ebüzziya yönetiminde *İkdam Sabah Postası* olarak yayımlanmıştır (İbar, 2018, 52). Gazete 6 Şubat 1943 tarihinde *Gece Postası* adını almış ve 31 Mart 1961 yılında bir daha yayımlanmamak üzere kapanmıştır (Buttanrı, 2003, 84).

4.3. Erken Cumhuriyet Dönemi'nde İşlenen Kadın Cinayetlerinin Analizi (1923-1945)

İşlenen kadın cinayetleri fail/mağdur ilişkisine, cinayetlerin işleniş “gerekçelerine” ve işleniş biçimlerine göre sınıflandırılmıştır. Çünkü haber metinlerinden anlaşıldığı üzere kadın cinayetlerinin ele alınış biçimleri bu kategorilere göre değişiklik göstermektedir.

İşlenen tüm cinayet vakalarının gazetelere yansımadağı düşünülürse, aslında kadın cinayetlerinin ele alınan dönemde aktarılanlardan çok daha fazla olduğunu unutmamak gerekir. Ayrıca, incelenen dönemin koşulları açısından bakıldığında, teknolojik yetersizlikler ve sansür politikaları nedeniyle birçok kadın cinayetinin, özellikle İstanbul dışında işlenen cinayetlerin, gazetelere yansımamış olması da muhtemeldir. Ancak, yine de genel çerçeveyi görebilmek açısından çalışmaya dahil edilen gazetelere yansıyan kadın cinayeti vakaları meselenin boyutunu ve biçimlerini kavramaya yardımcı olmaktadır. Çünkü, katil ve maktul açısından vakaların ele alınışı, mağdurların ve faillerin ortalama yaş aralıkları, cinayetlerin işleniş biçimleri ve “gerekçeleri” kadın cinayetlerinin basına yansıma şekillerini anlamayı sağlamaktadır. Kadın cinayetleri 1923-1945 yılları arasında İstanbul'da basılan gazeteler üzerinden incelendiğinden, kadın cinayeti haberleri çoğunlukla İstanbul'dan olmakla beraber, yerelden (İstanbul dışı) ve dünyadan gelen cinayet haberleri de çalışmaya dahil edilmiştir.

Kadın cinayetlerinde fail ve mağdur arasındaki ilişkiler kadın ve erkek arasında cinsel bir yakınlığın olduğu ilişkiler (mevcut, boşanmış, ayrı yaşayan, dini nikahlı eşler; mevcut ya da eskiden “metres hayatı”²⁶ yaşayan çiftler; mevcut ya da eskiden nişanlı kişiler; mevcut ya da eski sevgililer), kadın ve erkeğin arasında cinsel bir yakınlığın olmadığı ilişkiler (öz ya da üvey baba, erkek kardeş, erkek evlat, erkek kuzen, erkek yeğen ve evlilik bağıyla kazanılan erkek akrabalar; kayınpeder, kayınbirader) ve katil ve maktul arasında herhangi bir ilişkinin olmadığı durumlar olarak sınıflandırılmıştır.

İşlenen cinayetlerin büyük çoğunluğunda fail ve maktul arasındaki ilişki cinsel bir yakınlığa dayanmaktadır. Ardından bunu kadınların erkek aile üyeleri tarafından öldürüldüğü cinayetler ve son olarak ise, kadınların genellikle tanımadıkları erkekler tarafından çeşitli gerekçelerle, karşılıksız “aşk”, para ya da cinsel saldırıya direnme gibi durumlarda, öldürüldükleri cinayetler takip etmektedir. Literatüre göre kadın ve erkek arasındaki ilişki ve cinayetin işlenme gerekçesi kadın cinayetlerinin biçimlerini değiştirmektedir. Dolayısıyla, haberlerde aktarılan gerekçeler ve kadınların kimler tarafından öldürüldükleri önemli detaylardır. Ancak, şunu unutmamak gerekir ki cinayetlerin biçimleri ya da işleniş gerekçeleri ne kadar farklılık gösterirse gösterebilir, hepsi ataerkil rejimin tezahürlerinden biridir.

Cinayetler çoğunlukla, koca, sevgili, nişanlı, ya da “aşık” tarafından işlenirse de baba, erkek kardeş ya da diğer erkek akrabalar da kadın cinayetlerinin faili olabilmektedir. Ailenin erkek üyeleri tarafından işlenen cinayetlerde, haber metinlerine yansıyan biçimiyle “töre cinayeti” vurgusuyla yani, kadının infaz kararını aile meclisinin toplanarak alması, durumuyla karşılaşılmalıdır. *Son Posta* gazetesinde 2 Teşrînisânî 1936’da²⁷ yayımlanan “Bir adam kısa kollu elbise ile gezdiği için kız kardeşini öldürdü” başlıklı haber erkeğe göre belirlenen değer yargılarının dışına çıkan kadınların denetiminin sağlanabilmesi için nasıl öldürüldüklerini göstermektedir. Benzer şekilde, 2 Teşrînievvel 1929’da *İkdam*’da²⁸ yayımlanan “Halasını öldüren 4 seneye mahkûm!” başlıklı haberde olduğu gibi, fail yeğen “genç” halasını “bazı ahvallerinden dolayı sinir buhranı

²⁶ Aralarında resmi ya da dini nikah olmayan kadın ve erkeğin aynı evde yaşaması durumudur. “Sevgili olma” ifadesinden farklı olarak aynı evi paylaşan kadın ve erkek bireyler için kullanılan ve incelemesi yapılan dönemde oldukça popüler bir ifade olması nedeniyle ben de bu şekilde kullandım.

²⁷ Bkz. Ek 1.

²⁸ Bkz. Ek 2.

esnasında” öldürmüştür. Haber metni kadının davranışları hakkında herhangi bir bilgi vermemiştir. Üstelik mahkeme katilin işlemiş olduğu cinayetin gerekçesini “esbabı muhaffefe” yani “yapılan bir cürmün veya kabahatin cezasını hafifletici sebep” olarak gördüğünden katilin cezası 4 yıl ağırlaştırılmış hapis cezasıyla sınırlı kalmıştır. Bu durum ataerkinin aktörlerine anne, eş, hala fark etmeksizin çevrelerindeki kadınların davranışlarını kontrol etme hakkı verdiğini gösterirken erkek hukuk sistemi de bu mutabakatı desteklemektedir.

Son Posta gazetesinde 10 Teşrîisânî 1939’da²⁹ yayımlanan haber “Kıskançlık yüzünden işlenen bir cinayetin muhakemesi neticelendi” şeklindedir. İşlenen cinayette fail, karısını “aşıkı ile sokakta görünce kendine hâkim olamayarak bu suçu işlediğini” belirtmektedir. Failin işlediği cinayet dolayısıyla Türk Ceza Kanunu’nun 449. maddesine göre müebbet hapisle cezalandırılması istenirken, kadının başka bir erkekle beraber görülmesi yönündeki beyanı mahkeme tarafından tahrik gerekçesi olarak görülmüştür ve cezai indirim talep edilmiştir.

5 Kânûnuevvel 1940³⁰ tarihli *İkdam* gazetesinin “Karısını öldüren Yalovalı mahkûm oldu” manşetli haberinde “kaçan karısı Asiye’yi amcasının evinde bıçaklayarak öldüren” katile, karısının “gayrimeşru münasebette bulunması” gerekçesiyle, 7 yıl 4 ay hapis cezası verilmiştir. Kadınların yaşadıkları “gayrimeşru” cinsel ilişkiler 1926 tarihli Türk Ceza Kanunu’na göre, “adab-ı umumiye ve nizam-ı aile”³¹ye karşı tehdit unsuru oluşturması nedeniyle bu “gayrimeşru” ilişkiler ataerkil rejim içerisinde hukuk, devlet ve *eril tahakkümle* beraber disipline edilmektedir. Mojab’ın da belirttiği gibi (2006, 26), gelenek, kültür, din, hukuk, tutumlar ve alışkanlıklar aracılığıyla ataerkil cinsiyet ilişkileri devamlı olarak üretilir ve yeniden üretilir. Bu sebeple, iki cinsiyet arasında anayasal ve hukuki eşitlik sağlamış olsa bile, toplumsal hayatta eşitsizlik ve şiddet devam etmektedir. Dolayısıyla kadının kocasını aldatması “tahfif sebebi” olarak görülür ve katil cezai indirim alırken, “namus” adına işlenen bu cinayet hukukun da desteğiyle toplumsal hayatta “meşruiyet” kazanmaktadır.

Ancak, kadınların toplum düzenini ihlal edecek gayri ahlaki münasebetlerde veya davranışlarda bulunmadıkları durumlarda failer Türk Ceza Kanunu’nun ilgili

²⁹ Bkz. Ek 3.

³⁰ Bkz. Ek 4.

³¹ 1926 tarihli Türk Ceza Kanunu “zina” adı altında işlenen suçları kadınların bireysel meselesi olarak ele almamıştır. Kadının zinası toplumsal düzeninin bozucu unsuru olarak görülmektedir.

maddelerince cezalandırılmaktadır. Örneğin, 1 Temmuz 1939³² yılında *İkdam* gazetesinde yayımlanan haberde failin karısının “bir zabitle seviştiği hakkındaki iddiasının sabit olmadığı” tespit edilmiştir ve Türk Ceza Kanunu’nun 449. maddesine göre cezası istenmiştir.

Benzer şekilde, 28 Kânûnusânî 1939³³ tarihli *İkdam* gazetesi haberinde karısıyla kayınpederini öldüren ve ustasını da yaralayan faile Türk Ceza Kanunu’nun 450. maddesine da cezası verilmiştir. Karısını “kendisine ihanet ederken evin yanındaki bir ağaçtan gözetlediğini ve bunun için öldürdüğünü iddia eden” failin iddiası “sabit ve varit” olmamış ve cinayetin “kasden ve taammüden işlenmiş” olması dolayısıyla idam cezası müstelzimidir.

İşlenen cinayetlerde bazı durumlarda şahitlerin görüşlerine de yer verilse de genellikle cinayetlerin gerekçeleri failerin beyanlarına göre şekillenmektedir, bazı durumlarda da muhabir vakayla ilgili kendi yorumlarını aktarmaktadır. *Son Posta*’da 2 Haziran 1944³⁴ tarihine yayımlanan haberin manşeti “*Su testisi su yolunda kırılır*” olarak atılmıştır. Burada cinayet kazayla işlenmiş olmasına rağmen haber metninin maktulü değersizleştiren bir söylemle yazıldığı görülmektedir. “Likör fabrikası ustabaşlarından Rahmi’yi, inhisar idaresi Almanya’ya göndermek kararında” iken, sevgilisi Talat, Rahmi’nin İstanbul’dan ve yanından ayrılmasını istememektedir. Kaza kadın ve erkeğin bu mevzuu hakkında pastanede tartıştıkları sırada meydana gelmiştir ve masadan kalkarken cebindeki silahın patlamasıyla kadın ölmüştür. Silahın kadına ait olması ve erkeğin gitmesine engel olmak için tartıştıkları sırada silahın patlaması sonucunda kadının ölmesi durumunu, haber muhabiri kadına “su testisi” muamelesi yaparak açıklamıştır. Maktulün ölmüş olmasının bile haber açısından dikkat çekici görülmediği durumlarda okuyucunun dikkatini çekmek için vakalar genellikle sinsi bir önyargı ile haber metinlerine yansımaktadır (Smith, 2012, 67). Bu haber metninde de maktul, sorun çıkaran, tartışmaya yol açan ya da erkeğin başarısını sabote eden konumundadır ve “kötü bir duruma yol açma ihtimali sonucunda o yol da ölmüştür.”

İşlenen kadın cinayetlerinin Türkiye’nin en çok hangi bölgelerinde yoğunlaştığına dair herhangi bir veriye kısıtlı kaynaklar dolayısıyla ulaşılamamıştır. Ancak, kadın

³² Bkz. Ek 5.

³³ Bkz. Ek 6.

³⁴ Bkz. Ek 7.

cinayetlerinin Türkiye'nin belirli bir bölgesine has bir problemi olarak yansıtılmadığı tespit edilmiş olsa da İstanbul ve çevresinde işlenen kadın cinayetlerinin çok net bir biçimde "kıskançlık" ya da "aşk" gerekçelerinin vurgulandığı görülmüştür. "Namus" saikiyle işlendiği vurgulanan kadın cinayetleri ise genellikle İstanbul dışından (genelde Türkiye'deki köylerden) gelen haberlerdir.

Öldürülen kadınların yaşları genel olarak verilmemiş olsa da haberlerden elde edilen bazı ipuçları genel bir fikir verebilmektedir. Bu bağlamda yaşlı kadınların genellikle "paralarına tamaaen"³⁵ ya hiç tanımadıkları erkekler tarafından ya da ailenin erkek üyeleri -genellikle erkek evlatlar- tarafından öldürüldükleri görülmüştür. Bunun yanı sıra, gazetelere yansıyan cinayetlerde gerekçeler çoğunlukla kıskançlık³⁶, "bir aşk macerası"³⁷, ani bir "sinir buhranı"³⁸ ya da kadınların "uygunsuz" davranışlarıdır. Aynı zamanda, haber metinlerinde bir kadının ölümü aktarılırken, "gerekçe" olarak genellikle erkeğin şiddeti, kontrolü ve kadının davranışlarını denetlemesi değil, kadının yaptıkları ya da yapmadıkları (kadının erkeğin teklifini ya da sevgisini reddetmesi, erkeğe küfretmesi gibi) aktarılmaktadır. Böylece basın aracılığıyla, kadına yönelik her türlü şiddet genellikle ya kadınlara atfedilen "kışkırtıcılık" ya da erkeklere atfedilen "cinsel dürtülerini engelleyememe" açıklamalarıyla, cinsiyetçi bakış açıları meşrulaştırmaktadır (Binark, Bek, 2007, 148). Dolayısıyla genel bağlamda medya, bu çalışma özelinde gazeteler, kadınlar ve dişillik hakkında kalıp yargısal, ataerkil ve egemen değerleri aktaran temel araçlar işlevi görmekte ve toplumsal kontrol mekanizmaları olarak hizmet etmektedirler (van Zoonen, 1997, 316).

İkdam gazetesinde 24 Ağustos 1939³⁹ tarihine ait bir köşe yazısının başlığı "Şarkı Söyliyen Kızı Öldürdüler..." şeklindedir. Mersin'de işlenen cinayette katil istediği şarkıyı söylemediği için bir kadını öldürmüştür. "Katilin müdafaasını yapmayacak" olan muhabir, katilin "rakıyı beynine zehir edip elini kana buladığını" maktulün de "şuursuz bir zevkin kurbanı" olduğunu belirtmektedir. Haber metninde bu mekâna gelen kadınlar uzun betimlemelerle ve erotik ifadelerle, "yanakta allıklar kızıl damga, etekler dizden yukarı, gerdanlar göğüsten aşağı, göğüs bingülbüğü, palûze

³⁵ Bkz. Ek 8.

³⁶ Bkz. Ek 9.

³⁷ Bkz. Ek 10.

³⁸ Bkz. Ek 11.

³⁹ Bkz. Ek 12.

ten, alımlı endam...” olarak tasvir edilmektedir. Ancak kadınların bu durumundan rahatsız olan muhabir, bu eğlence mekanlarından bahsederken “Orta çağlarda esir pazarlarının bundan farklı olmadığı”nı vurgulamaktadır. “Kadınlar ökselik vazifesi görmez, görmemelidir. Kadına umumi bahçelerde, umumi salonlarda bu vazife gördürülmemelidir” diyerek ve Mersin Dahiliye vekilinden “sazlı salon ve bahçelerin Orta Çağların esir pazarı” manzarasından kurtarılmasını rica ederek haber metnini bitirmektedir. Bu haberde Cumhuriyet rejiminin inşa etmeye çalıştığı “yeni kadın” imgesine uygun olmayan davranışların tasvip edilmediği ve “uygunsuz” davranış olarak etiketlendiği gözlemlenmektedir. Kendisinden eğitilmiş bir iyi anne ve eş olması beklenen bu “yeni kadın”ın yukarıda bahsedilen tarzda eğlence mekanlarında şarkı söylemesi tasvip edilmemektedir. Böylece, rejimin hukuki, sosyal ve kültürel alanlarda sağladığı haklar karşısında kamusal alanda görece daha geniş bir yer bulabilen kadınların sınırları çizilmekte ve o sınırların dışına çıkıldığı takdirde ölmelerinin kaçınılmaz olduğu mesajı verilmektedir. Aynı zamanda, Cumhuriyet rejiminin inşa etmeye çalıştığı “cinsel ahlakın” nüveleri de görülmektedir.

26 Mart 1938⁴⁰ yılında *Son Posta* gazetesinde yayımlanan haberde “Üvey kızını öldüren Cevadın muhakemesi” aktarılmaktadır. Habere göre katil, üvey kızı Reyhan’ı bıçaklayarak öldürmüştür ve gerekçesi maktulün tahkir ettiği yönündedir. Katil, “geçen celsede Reyhan’ın gayri ahlaki hareketleri olduğunu ve buna mâni olmak istediğini” söylemiştir. Dinlenen şahitler geçen gece sinemada iki gencin öldürülen genç kız yüzünden kavga ettiklerini belirtmişlerdir ve mahkeme diğer şahitlerin dinlenmesi için ertelenmiştir. Bu vakada, öldürülen bir kadın olmasına rağmen, sorulan soru kadının “gayri ahlaki taraflarının” olup olmadığına yöneliktir. Çünkü herhangi bir “gayri ahlaki durum” aslında kadının öldürülmesini hem yargı önünde hem de toplumsal düzlemde “meşrulaştırma” işlevi görmektedir.

Yine *Son Posta* gazetesinde, 14 Kânûnuevvel 1339⁴¹ tarihli haber “Bir adam et satırıyla karısının başını kopardı, sonra kesik başı eline alıp ağlamaya başladı” manşetiyle yayımlanmıştır. Haber metni katili “kıskanç bir adam”, maktulü ise “çok güzel, genç ve biraz da hoppa” olarak betimlemektedir ardından işlenen cinayetin detayları hakkında bilgi vermektedir. Habere göre, maktul “yemek pişirmek üzere

⁴⁰ Bkz. Ek 13.

⁴¹ Bkz. Ek 14.

mutfağa inmiş, biraz sonra kocası onu takip etmiştir.” Fail, “karısını pencere önünde şarkı söyler bir halde görünce birdenbire bir buhrana kapılmış, raftan et satırını kaparak üzerine saldırmış, bir vuruşta zavallının başını gövdesinden ayırmıştır ve karısının başının bir tarafa, vücudunun başka bir tarafa yığıldığını gören katil şaşkına dönmüş” ve “polisler katili karısının kesik başını göğsüne bastırmış bir halde, korku ve dehşet içinde bulmuştur.” Öncelikle failin “kıskanç bir adam” olarak betimlenmesi, ardından maktulün “hoppa” olduğunun vurgulanması, işlenen cinayetin okuyucunun gözünde normalleşmesine yardımcı olurken, failin dehşete kapılması ve yaptığından pişmanlık duyması da cinayetin kasten işlenmediğini, vakanın tamamen yanlışlıkla meydana geldiği izlenimini vermektedir.

Son Posta’da 7 Kânûnusânî 1936⁴² yılında yayımlanan bir başka cinayet haberinin manşetinde “Kadın yüzünden Bir Facia... Bir Adam, Kaçan Karısını Kesti. Bu Kadın Kocasını İzmir’de Bırakarak Bir Başkasile Gitmiştir” yazmaktadır. “Genç ve güzel bir kadınla evli bulunan” fail karısının bir gün başka bir erkekle kaçtığını öğrenmiştir ve kadının izini sürüp kaldığı hana giderek “zavallıyı ensesinden boynuna kadar kesmiş, ölmediğini görünce de bıçağı karısının birçok yerine saplamıştır.” İşlenen cinayetin bütün detaylarının ayrıntılı verildiği bu haber metninde kadınların toplumsal açıdan “uygun” davranışlar sergilemedikleri durumlarda suçlu öldürülen/kurban kadınlar olurken failin/erkeğin işlediği cinayet epik bir vurguyla anlatılmaktadır. Böylece denetlenemeyen ve ahlak dışı davranışları bulunan kadının öldürülmesi toplumsal olarak “mubah” bir hal almaktadır ve haberin okuyucularına da sosyal bir mesaj vermektedir: “Ahlak dışı ve “uygunsuz” davranışlar dolayısıyla meydana gelen ya da yaşanan her akıbetin sorumlusu kadındır.”

Yine, *Son Posta* gazetesinden 10 Ağustos 1936⁴³ tarihli haber “Başkasiyle sevişen bir kadın” manşetiyle yayımlanmıştır. Balıkesir’de işlenen cinayette fail karısını “diğer bir erkekle evinde yakalamıştır.” Fail “hiç beklemediği çirkin manzara ile karşılaşınca birdenbire karısının yanındaki erkeğin hücumuna uğramıştır ve karşılıklı ateş esnasında Ayşe muhtelif yerlerinden yaralanarak ölmüştür.” Kadının “uygunsuz” davranışları gazetelerde uzun betimlemeler ve olumsuz etiketlerle

⁴² Bkz. Ek 15.

⁴³ Bkz. Ek 16.

aktarılmaktadır ve bu durum kadının öldürülmesini meşrulaştırırken ayrıca, faili mağdur konumuna yerleştirmektedir. Ayrıca, gazetelere yansıyan bu cinayetler benzer “uygunsuz” davranışlar sergileyen kadınların kocaları/partnerleri tarafından öldürülme potansiyelinin olduğuna dair gizli bir mesaj vermektedir. Çünkü, yabancı bir erkeğin “koynunda bulunan kadınının fena halde yakalanması” aslında “erkeklik izzeti nefsine pek ağır gelen bir manzaradır.”

1923-1945 yılları arasında basına yansıyan kadın cinayetlerinin işlenme biçimleri incelendiğinde çoğunlukla silah ya da bıçak ve benzeri kesici aletlerin kullanımının yaygın olduğu görülmektedir. Bu nedenle silah sahipliği cinayetlerin işlenmesinde tetikleyici bir unsur halini almaktadır. Ayrıca, silah veya kesici aletlerle işlenen cinayetler gazetelere ani bir öfke patlamasının sonucu olarak yansımış olsa da kendisiyle barışmak istemeyen kadınları öldüren faillerin durumu, herhangi bir olumsuz durumla karşılaşma ihtimalinde cinayetlerin failer tarafından tasarlanmış olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, bu cinayetler sinirsel bir buhranın sonucu değil, planlanmış/tasarlanmış olarak işlenmektedir. Bunun yanı sıra kadınların dövülerek, kafasına sert bir cisim vurularak ya da boğularak da öldürüldükleri gözlemlenmiştir.

Bir başka kadın cinayeti haberi *İkdam* gazetesinde 14 Kânûnusânî 1939⁴⁴ tarihinde “Mahkemede bir zabıt kâtibi karısını, kaynanasını öldürdü” manşetiyle yayımlanmıştır. 24 yaşında olan failin 9 ay önce karısı ölmüştür ve 14 aylık bir çocuğu vardır. Fail “halasının teklifi ve ısrarları sonucunda beğendiği Vildan’la evlenmeğe karar vermiş ve birinci karısının ölümünden bir ay sonra evlenmişlerdir.” Ancak, bu evlilikten memnun olmayan Vildan’ın annesi ve babası kızlarını failden ayırmayı düşünmüşlerdir. Bu sıralarda fail, “sağdan soldan yeni karısının mazisi hakkında dedikodular işitmiş ve kadının kocasından boşandıktan sonra birçok erkekle düşüp kalktığı iddia edilmiştir.” Bu iddialar adamı “kıskanan bir adam” yapmıştır ve “kıskançlık geçimsizlik doğurmuştur.” Failin kayınvalidesinin “kocasından ayrılması için kızına yaptığı telkin ve ısrarlarıyla yirmi gün evvel Vildan, kocasından boşanmak için bir dava açmıştır.” Barışma teklifini kabul etmeyen ve bu durumdan kayınvalidesini sorumlu tutan fail, “çantasını açmış ve içinden çıkardığı tabancayla” önce karısını sonra

⁴⁴ Bkz. Ek 17.

kayınvalidesini öldürmüştür. Fail kaçarken cesetlere takılmış ve düşmüştür, elindeki silahın patlamasıyla çıkan kurşun onu da cansız bir şekilde yere sermiştir.

Silah ya da bıçak kullanarak işlenen cinayetlerin spontane olmadığı, aksine olası bir olumsuz durumla karşılaşılması halinde cinayetlerin failer tarafından önceden tasarlandıkları yukarıda belirtilmiştir. 2 Haziran 1935⁴⁵ yılında *Son Posta* gazetesinde yayımlanan haberde “Bir Adam Metresini Ustura ile Kana Boğ[muştur].” Habere göre fail ve bir süre metres hayatı yaşadığı kadın ayrılmışlardır. Ancak failin tekrar barışma isteğine rağmen, kadın “gençliğine, oldukça da güzelliğine güvenir bir tavırla” aralarında bir şeyin kalmadığını belirtmiştir. Bu cevabı alan fail, cebinde taşıdığı usturayla kadını birçok yerinden bıçaklamıştır. Bu durum cinayetin olası bir olumsuz cevaba karşı önceden planlanmış olduğunu göstermekte ve kadının düşmanca hislerle öldürülmek istendiğini göstermektedir. Ayrıca, haber metninde yer alan kadının “gençliğine ve güzelliğine” yapılan vurgu bir anlamda kadını, erkeği reddetmenin “kurbanı” olarak sunmaktadır.

12 Ağustos 1935⁴⁶ tarihli *Son Posta*’da yayımlanan köşe yazısı “Cinayetler Nasıl Azaldı?” diye sormaktadır. İncelenen dönemde işlenen erkek ve kadın cinayetlerinde failerin silah sahipliği cinayetlerin meydana gelmesinde itici bir etkiye sahiptir. Köşe yazısı silah taşıma konusunda belirli önlemlerin alındığını ve bir süreliğine silah sahiplerinin ruhsatlarına el konulduğunu bildirmektedir. Ancak alınan önlemlere rağmen, incelenen dönemdeki kadın cinayeti vakalarında hâlâ silah sahibi olmanın etkili bir unsur olduğu görülmektedir. Çünkü, sınırlı kaynaklar dolayısıyla istatistiki bir sonuç elde etmek mümkün olmasa da haber metinlerinden edinilen bilgilere göre cinayetler yine çoğunlukla silah ya da bıçak, balta gibi kesici aletler kullanılarak işlenmektedir. Bunun yanı sıra, kadınlar dövülerek ya da boğularak cinayetlerin kurbanları olabilmektedirler.

Ayrıca, zaman zaman gazeteler işlenen kadın ve erkek cinayetleri hakkında köşe yazılarına yer vermekte ve bu cinayetlerin meydana gelmesinde etkili olan sebepleri ele almaktadır. *Son Posta* gazetesinde 24 Ağustos 1938⁴⁷ yılında yayımlanan köşe yazısı “Cinayetler artıyor mu?” sorusunu sormaktadır. Birbirini takip eden son

⁴⁵ Bkz. Ek 18.

⁴⁶ Bkz. Ek 19.

⁴⁷ Bkz. Ek 20.

derece kanlı vakalar olduğunu bildiren yazıda muhabir, adli salahiyet makamına müracaat ederek, cinayetlerin ruhi ve içtimai sebeplerini sormuştur. Alınan cevaba göre, cinayetlerin artmasının ardındaki sebeplerden biri, “bu mevsimlerde (haber ağustos ayında yayımlandığı için, yaz mevsiminin kastedildiği düşünülebilir) kanlı vakaların ve kavgaların çoğalmasdır.” Hatta geçen senelere göre cinayet vakalarının azaldığı ancak, gazetecilerin bu hadiseleri “büyütmesi ve şişirmesi” yüzünden “bir ayda olup biten bir iki vakanın çok mühim görüldüğü” vurgulanmaktadır. Erkek ve kadın cinayetlerinin cinsiyet eşitsizliklerinin bir tezahürü olduğu düşünülürse, ki erkeklerin kendi aralarında işledikleri cinayetler de bir tahakküm biçimidir, bu köşe yazısının cinayetleri gündelik hayatın “sıradan” sorunları olarak ele aldığı iddia edilebilir.

Bunun yanı sıra, cinayetler haber metinlerine genel olarak çiftlerin problemi olarak yansıtılmaktadır ve bir ilişkideki erkek sevgisinin cinsel kıskançlığın yanı sıra depresyon ve öfke gibi patolojik problemlerin oluşmasına sebep olduğu/olacağı varsayılmaktadır (Smith, 2012, 63). Ayrıca, maktul kadınların davranışları işlenen cinayetlerin gerekçesi olarak yansıtılmaktadır. Dolayısıyla, sorunun çözümü için yapılması gereken kadınların cinsel davranışlarının kontrol edilmesi yönündedir. Ancak, bu denetim sorunu çözmek yerine devam ettirmeye ve zararlı inanış biçimlerini pekiştirmeye yardımcı olmaktadır (Smith, 2012, 63). Ayrıca, erkeklerin “romantik” ya da cinsel ilişkilerinde karşılarındaki bireylere yönelik uyguladıkları şiddeti “sevgi” işareti olarak yorumlayan güçlü bir söylemsel “hakikat” vardır (Smith, 2012, 148). Dolayısıyla, erkeğin kadını kıskanmasını, kadına karşı sergilediği mülkiyetçi tutumunu ve kadının davranış ve hareket özgürlüğünün kısıtlanmasını “sevgi”nin bir tezahürü olarak gören sorunlu bir yaklaşım üretilmektedir. Şiddetin “aşk” gerekçesiyle uygulanması ve meşrulaştırılması incelemesi yapılan dönemde en belirgin yansıma biçimi olmuştur.

Ayrıca, faillerin duygu durumlarındaki sorunlar hâkim veya savcılar tarafından hafifletici unsur olarak görülebilmektedir ya da psikolojik bir problemin olması durumunda ya da “cezai ehliyeti olmaması” gerekçesiyle failler ya direkt akıl hastanesine gönderilmekte ya da faile işlediği suçtan ötürü ceza indirimi sağlanmaktadır. Bu durum haberin okuyucularının işlenen cinayetleri “mazeret” olarak görmelerine yol açabilmektedir. Ancak, incelenen dönemde basına yansıyan cinayetlerin failin psikolojik problemleri ile ilişkilendirilmesi azımsanamayacak

düzyededir. 16 Temmuz 1937⁴⁸ yılında *Son Posta* gazetesinde yayımlanan habere göre, “Bir adam anasını satırla öldürmüştür.” Ancak, alt manşette “deli olduğu söylenen katilin ertesi gün cinayeti inkâr ettiğinden” bahsedilmektedir. Kadın cinayetlerinin psikolojik problemlerin sonucunda işlendiği yönündeki inanış, sistemli bir şekilde işlenen kadın cinayetlerinin arkasındaki ataerkil rejimi ve şiddeti görmezden gelmektedir. Dolayısıyla, meselenin bireysel patolojik problemlerin çok ötesinde karmaşık ve çok boyutluluğu bu dönem basının kadın cinayetlerini ele alış biçimlerine yansımamıştır.

Cumhuriyet gazetesinde 14 Mayıs 1937⁴⁹ tarihli haber “Sinirli bir adamın işlediği cinayet” manşetiyle yayımlanmıştır. “Son derece sinirli olan” katil “son aylar zarfında hastalığı arttığundan her sözden her hadiseden asabileşmeğe, karısıyla kavga etmeğe başlamıştır.” Karısının kahvaltı yapmak istememesinin sonucunda katil “müthiş bir sinir buhranına tutulmuştur” ve eline aldığı silahla kadına ateş etmiştir. Sonrasında “yaptığına pişman olan katil, odanın havasını değiştirmek üzere bahçeye bakan kapıyı açmak istemiş fakat, asabiyetle pencereyi kaldırırken muvazenesini kaybetmiş ve 15 metre yükseklikten bahçeye düşerek ölmüştür.” Cinayetin psikolojik problemler dolayısıyla işlendiğini varsayan bu haber, katilin işlediği cinayetdeki sorumluluğunu gizlemektedir, hatta psikolojik problemleri dolayısıyla cinayetin işlenmesini normalleştirmektedir.

Yine, 17 Teşrîni-evvel 1937⁵⁰ tarihli *Son Posta* gazetesi, manşetinde “Karakolda karısını öldüren adam deli mi, değil mi?” sorusunu sormaktadır. Karısını öldürmekle suçlanan fakat cinayeti işleme gerekçesi belirtilmeyen haberde, fail “deli [olduğunu] iddia etmiştir” ve “kendisinin hadiseden evvel müteaddit defalar, Bakırköy emrazı akliye hastanesinde tedaviye alındığını ileri sürmüştür.” Ancak Bakırköy emrazı akliye hastanesine göre, katilin “bazı akli arazın cezasını hafifletici mahiyette olduğu” kaydedilmesine rağmen, adli tıp tarafından gönderilen rapora göre, “suçlunun anormal hareketler göstermekle beraber, akli durumunda hiçbir arıza bulunmadığı” tespit edilmiştir. İki raporun birbirinden farklı olması dolayısıyla mahkeme ertelenmiştir. Ancak, burada da işlenen cinayeti failin psikolojik problemlerinin bir gerekçesi olarak görmek yanıltıcıdır.

⁴⁸ Bkz. Ek 21.

⁴⁹ Bkz. Ek 22.

⁵⁰ Bkz. Ek 23.

“Üvey kızını öldüren Ömer müşahede altına alınacak” manşetli 23 Kânûnevvel 1937⁵¹ tarihli *Son Posta* haberinde fail üvey kızını bıçakla öldürmüştür ve idam talebiyle ağır ceza mahkemesine gönderilmiştir. Ancak, mahkemede sergilediği “gayri tabii davranışları” sebebiyle fail müşahede altına alınarak, cezasına mâni bir durum olup olmadığı tespit edilecektir. Erken Cumhuriyet döneminde işlenen cinayetlerde psikolojik problemlerin faillerin cezalarında hafifletici bir unsur olarak kabul edilmesi, faillerin mahkeme esnasında cezai indirim alabilmek için anormal davranış rollerinde bulunmuş olabileceklerini düşündürmektedir.

Aynı zamanda, gazetelere yansıyan kadın cinayetlerinde kurban/maktul kadınlar kısmen vakadan sorumlu tutulabilmektedirler. Kurbanı suçlama (*victim blaming*) olarak formüle edilebilecek bu durum, bir suçun veya kazanın mağdurlarının kendilerine karşı işlenen suçlardan -tamamen ya da kısmen- sorumlu tutulması durumunda meydana gelen değer düşürme eylemlerine verilen addır (The Canadian Resource Centre For Victims of Crime, 2009, 2). Bu eylemler, yasal veya tıbbi yollarla olabileceği gibi medya ve yakın aile üyeleri veya tanıdıklardan gelen olumsuz sosyal tepkiler şeklinde de olabilmektedir. Böylece kadınlar, maruz kaldıkları şiddet biçimlerinde şiddetin “teşvik edicileri” olarak suçlanabilmekte ya da suçun “davetkârları” olarak sunulabilmektedirler. Erkek suçlular, suç teşkil eden davranışlarını haklı çıkarmak için mağdur kadınları suçlayabilir ya da kadınların kişilik “problemleri” dolayısıyla şiddeti hak ettiklerini iddia edebilmektedirler. Örneğin, kadının hafif meşrep tavırlarının olması⁵², kocası dışında erkeklerle gezmesi/konuşması, evli olmayan bir kadının erkeklerle olan ilişkisi⁵³ erkekleri cinayete “sürükleyen” gerekçeler olarak gösterilebilmektedir. Dolayısıyla, kadınlar bu gibi durumlarda erkekleri şiddet uygulamaya teşvik etmekle suçlanabilmektedirler. Aslında, bu mutabakat ataerkil/hetero/cinsel baskın söylemin bir parçası olarak çalışmaktadır (Smith, 2012, 65) Böylece bu eylemler, faillerin suçluluğunu en aza indirme işlevi görebilmektedir. Kurbanın suçlanması

⁵¹ Bkz. Ek 24.

⁵² Bkz. Ek 27. İşlenen cinayette fail, “hovardalık aleminde şöhret almış Atina adındaki kadını öldürmüştür.” Gazete metninde cinayetin gerekçesi olarak kadının yapmış olduğu “hıyanet”ler gösterilmektedir. Kadının aşifte olarak nitelendirilmesi ve hovardalık aleminde sahip olduğu ün okuyucuya cinayetin gerekçesi olarak zaten “hafifmeşrep” olan bir kadının, önceki “sadakatsizlik”leriyle birleşerek faili suça sürüklemiş gibi yansımaktadır.

⁵³ Bkz. Ek 28. Gaziantep’te işlenen cinayette bir genç hemşiresinin “başkalarıyla gayrimeşru münasebette” bulunduğunu haber alıp kız kardeşini takip etmiş ve başka bir şahısla bir arada gördüğünden kadını öldürmüştür.

durumunda, neden orada olduğu, neden olay yerinden ayrılmadığı, neden o kıyafetleri giydiği şeklindeki sorular yaygın olarak sorulmaktadır (The Canadian Resource Centre For Victims of Crime, 2009, 4). Bu sorular, sorumluluğu suçludan kurtarmakta ve mağdurun işlenen suçu “hak ettiği” algısını üretmektedir. Dolayısıyla medya, kurbanı suçlama konusunda güçlü bir olumsuz etkiye sahiptir. Medya, kurbanın başına gelenleri tartışırken duyarsız bir tutum sergileyebilir veya mağdurların başına gelenleri aktarırken bir şekilde bu suçları hak ettiklerini, aslında işlenen suçun mağduru değil sorumlusu olduklarını düşündürebilir (The Canadian Resource Centre For Victims of Crime, 2009, 7).

Ayrıca, kadınların öldürülmesi sonucunda, sıklıkla hem katil hem de maktul “kaybedenler” olarak temsil edilmektedir. Bunun gazetelere yansıma biçimleri bazen bir “aile faciası” olarak sunulurken bazen de çocukların artık öksüz kaldıklarının ifadesiyle verilmiş olur. Fail erkek ölmüş olsa da işlenen cinayetlerde otorite olarak temsil edilmekte veya bazı durumlarda olayın ikinci kurbanı olarak sunulmaktadır (Smith, 2012, 68).

7 Nisan 1942⁵⁴ tarihinde gerçekleşen ve artık kendisiyle yaşayamayacağını söylemesi dolayısıyla metresini öldüren failin haberi *Cumhuriyet* gazetesinin manşetine “Sevdiği bar kadını öldüren banka memuru Sedat Ağaran, dün adliyyede tüyler ürpertici tafsilat verdi” şeklinde aktarılmıştır. Failin devlet memuru olduğunun belirtilmesi, bir barda maktulle tanıştıktan sonra “ona olan sevgisinin tesirile” işi bırakması gibi ifadelerle yer verilmesi aslında failin *özünde* iyi bir insan olduğunu “fettan” bar kadını yüzünden cinayeti işlemek “zorunda kaldığı” mesajını vermektedir. Zaten fail açıklamasında artık kendisiyle yaşamak istememesi nedeniyle kadını öldürdüğünü ve bu cinayeti “erkeklik hissiyatının tahrik olması” sonucunda işlediğini itiraf etmektedir.

Aynı vakaya *İkdam*⁵⁵ gazetesi “Sedat, taparcasına sevdiği kadını nasıl öldürdü?” şeklinde yer vermiştir. İki gazetenin de cinayeti ele alış biçimleri sorunludur. Çünkü *Cumhuriyet* gazetesi bar kadını vurgusu yapıp aynı zamanda maktulün çok güzel bir kadın olduğunu da belirtirken, *İkdam* gazetesi failin mahkemedeki açıklamalarını “romantik bir üslupla itiraf” ettiğini belirtmektedir ve cinayeti dramatize etmektedir. Bu durumda, acımasız cinayetlerin faili olan erkeklerin

⁵⁴ Bkz. Ek 25.

⁵⁵ Bkz. Ek 26.

sempatik tavırları aktararak kadına yönelik şiddet önemsizleştirilmektedir (Smith, 2012, 69).

Özellikle kadın ve erkeğin evli olmadığı durumlarda kadınları birlikte yaşamayı ve sevgilileri olmayı taahhüt ettikleri erkeklere bağlı olarak modelleyen güçlü bir toplumsal inanış vardır. Hatta bir cinayette kadının sevgiliyle bir yıllık bir süre boyunca metres hayatı yaşaması bile failin ceza indirimi alması için yeterli görülebilmektedir. Erken Cumhuriyet dönemi Türkiye’inde metres hayatı yasal olarak geçerliliği olmasa da evlilik gibi tanınmıştır ve bu durum hukuk sistemi tarafından da desteklenmektedir. 16 Kânûnusânî 1941⁵⁶ yılında *Cumhuriyet* gazetesinde yer alan haber “İdamdan 30 seneye, Bir katil hakkındaki karar bildirildi. Metresini öldüren Hacı İbrahim idamdan kurtuldu” manşetiyle verilmiştir. Kendisinden ayrılan kadına, başka bir erkekle yaşamasından dolayı “müthiş bir kin besleyen” katil kadını öldürmeyi önceden tasarlamıştır. Fırsat bulduğu anda da kadını öldürmüştür. “Mahkeme suçlu Hacı İbrahim’i, bir müddet beraber yaşadığı kadını taammüden öldürmekten dolayı idama mahkûm etmiş” olsa da “evvelce müşterek hayat geçirmelerinden münbais alakayı cezada takdiri tahfif sebebi saymıştır.”

Son Posta gazetesinde 8 Şubat 1940’ta⁵⁷ haber “bu sabah beyazıdda tüyler ürpertici bir cinayet oldu” başlığıyla yayımlanmıştır. Kahveci çıraklığı yapan fail, yedi ay önce 25 yaşlarında bir kadınla beraber yaşamaya başlamıştır. Fail “birkaç gün evvel yediği bir yemekten zehirlenerek hastaneye nakledilmiştir.” Bu süre zarfında kadın “başka bir erkekle tanışmış ve üç günden beri aynı eve yerleşmişlerdir.” İki gün önce hastaneden çıkan katil, kadının başka bir erkekle beraber yaşadığını öğrenince “sabaha karşı gizlice eve girerek kadının yatak odasına çıkmış ve kadını yatakta parça parça denecek bir şekilde dokuz yerinden bıçakla çok vahşiyane bir surette öldürmüştür.” Fail, ayrıca maktulün beraber yaşamaya başladığı erkeği de ağır surette yaralamıştır. Haber, kadının ilk kocasıyla sahip oldukları 5 yaşındaki çocuğunun kimsesiz kaldığını ve katilin de yaralı olarak yakalandığını belirterek bitirilmiştir. İncelenen dönemin savaş sonrası olması dolayısıyla İstanbul’da çok sayıda dul kadının olması muhtemeledir. Metres kadınların, özellikle çocukları da varsa, yaşamsal ve finansal yetersizlikler dolayısıyla kendilerini güvencesiz

⁵⁶ Bkz. Ek 29.

⁵⁷ Bkz. Ek 30.

hissedebilmeleri ve dolayısıyla başka erkeklerin yanlarına taşınarak/sığınarak onların himayesine ihtiyaç duydukları düşünülmektedir.

Haber metinleri ayrıca erkeğin kadına yönelik şiddetini, alkolle ilişkilendirmeye meyillidir. Alkol her ne kadar şiddetin tetikleyici bir unsuru olsa da şiddete yol açan bir sebep olarak gösterilmesi yanıltıcıdır. Haber metinlerinde genellikle failin alkol kullanmış olması vurgulanmakta ve cinayetin sarhoşluğun etkisiyle işlendiği belirtilmektedir. Örneğin, *Son Posta* gazetesinde 5 Nisan 1935⁵⁸ yılında yayımlanan haber “Bir Şoför, İçki Tesirile Tabancasını Çekti, Üvey Annesini Öldürdü” şeklinde yayımlanmıştır. Haberin içeriğinden failin nişanlanmak istediği kadın ile ilgili üvey annesiyle mutabakata varamaması aralarında anlaşmazlıkların çıkmasına yol açmıştır. Fail, üvey annesinin üzerine tabancayla üç-dört el ateş etmiş ve kadını öldürmüştür. Haber metni, cinayetin “içkinin tesiriyle” tetiklendiğini yazmıştır.

9 Mayıs 1934⁵⁹ tarihli *Cumhuriyet* gazetesi haberine göre katil maktulün bir saat kadar zaman geçmesine rağmen dönmemesi üzerine dışarı çıktığında kadının bir aşçıyla konuştuğunu görüp kavga etmesi cinayeti tetikleyici durum olmuştur. Dönemin basın söylemine göre cinayetin gerekçesi “aşk” ya da “kıskançlık” olarak yansıtılmaya oldukça uygunken bu haberde katilin cinayeti alkolün etkisiyle işlediği belirtilmiştir. Ayrıca, kadının kocasına “ben zaten seni istemiyorum, beni boşa” şeklinde “ters bir cevap vermesi” alkollü failin cinayeti işlemesindeki tetikleyici unsurlardan biri olarak gösterilmiştir.

Bunların yanı sıra, erken Cumhuriyet döneminde incelenen kadın cinayetlerinde failin Türk ve Müslüman olmadığı durumlarda şiddetin ya da cinayetin gazetelere adı geçen topluluğun etnik değerlerinin bir sonucu olarak yansıtıldığı görülmektedir. *Cumhuriyet* gazetesinde 30 Ağustos 1938⁶⁰ yılında işlenen cinayetin başlığı “Nişanlısını öldüren katil Yahudi” olarak atılmıştır. Bu durum, işlenen cinayetlerin Musevi kimliğiyle bağlantılı münferit bir mesele olarak okuyucuya yansımaya sebep olmaktadır.

⁵⁸ Bkz. Ek 31.

⁵⁹ Bkz. Ek 32.

⁶⁰ Bkz. Ek 33.

Son Posta gazetesinin 8 Haziran 1935⁶¹ tarihli haberi “*Kumarcı Yahudinin Cinayeti*” başlığıyla yayımlanmıştır. Yüksekaldırında işlenen cinayette fail Yuda ve maktul Kurina bir süre önce evlenmişlerdir. “Museviler arasında adet musibince, Kurina senelerce çalışıp biriktirdiği 350 lirayı da drahoma⁶² olarak Yuda’ya vermiştir.” “Müsrif ve kumarbaz bir genç” olarak betimlenen Yuda, “az zamanda bu paranın altından girip üstünden çıkmıştır.” Haber metine göre katil ve maktulün arası bu nedenden dolayı açılmıştır ve kadının babası Yuda’yı evden kovmuştur. “Önceki gün Musevilerin bayramı olması dolayısıyla, kadının babası erkenden sinagoga gitmiş ve kapıyı da açık bırakmıştır.” Açık kapıdan giren fail, kadının yatmakta olduğu odaya girmiştir ve ardından kadına ateş etmiştir. Silah seslerine yetişen genç kadının annesi katile engel olmaya çalışırken kurşunlardan biri faile isabet etmiş ve orada ölmüştür. Haber metninde kullanılan fotoğrafta maktul kadının ölü ve çıplak bedeni teşhir edilmiştir. Ancak, Türk (ve Müslüman) kadın cinayetlerinde kadınların ölü ya da vücutlarının sergilendiği haber fotoğrafları ile hiç karşılaşılmamıştır. Hatta, bazen kadınların baygın ya da yaralı (ama ölmemiş) fotoğrafları yayımlansa da çoğunlukla kadınların güzel fotoğraflarının yayımlandığı görülmüştür. Failin “kumarcı Yahudi” olarak betimlenmesi ise, Türkiyeli Musevi halkın toplum içerisinde “cimri” ya da “paragöz” gibi çeşitli olumsuz etiketlerle damgalanmalarının bir izdüşümü olarak görülebilir.

Yine *Cumhuriyet* gazetesinde yer alan 28 Mayıs 1943⁶³ tarihli haberin manşeti “Paris’ten gelen bir Musevi, karısını boğazından bıçaklayarak öldürdü” olarak atılmıştır. Etnik kimliğin vurgulanması işlenen cinayetlerin bahsedilen etnik topluluğa has bir sorun olarak algılanmasına sebep olacağı düşünülmektedir. Tıpkı, günümüzde “namus” ya da “töre” gerekçesiyle işlenen cinayetlerin Kürt toplumlarına ait yerleşmiş ve meşrulaşmış bir mesele olarak görülmesi gibi. Bu dönem işlenen cinayetlerde etnik kimlik vurgusu önemli bir detaydır. Çünkü aynı cinayeti işleyen Türk bir failin haberi yansıtılırken benzer bir kimlik vurgusu ile karşılaşılmamıştır.

⁶¹ Bkz. Ek 34

⁶² Drahoma: Hristiyan ve Musevilerde gelinin damada verdiği para veya mal (Türk Dil Kurumu Sözlüğü)

⁶³ Bkz. Ek 35.

Azınlık gruplarına mensup erkeklerin Müslüman Türk kadınları öldürdükleri vakalarla da karşılaşmıştır. 30 Nisan 1938⁶⁴ yılında *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlanan haberde, “bir Ermeni genci sokak ortasında sevgilisini öldür[müştür].” Haberin detayları incelendiğinde, Robi isimli fail “Ayşe’yi uzun müddetten beri sevmekte, fakat kadından bir türlü yüz bulamamıştır” Maktul Ayşe, “birçok defalar zabıtaya müracaat etmiş ve belalı aşıkı tarafından sık sık bizar edildiğinden şikâyet ederek, *hatta bu yüzden hayatının bile tehlikede olduğundan korktuğunu, bunun önüne geçilmezse muhtemel bir facianın ergeç tahakkuk edeceğini bildirmiştir.*”⁶⁵ “Ortada elle tutulur hiçbir suç olmadığı için Robi’nin Ayşe’yi takib etmesine mâni olunamamış, azılı aşık da sarkıntılıklarını alabildiğine artırmıştır.” Haberin devamında “Ayşe’nin derdinden fena halde sarsılan” katil, “bir zamandan beri kafasına koyduğu caniyane fikri kuvveden fiille çıkarmak için sevgilisini takibe başlamıştır.” Ayşe’ye rastlayan katil, tekrar ısrarlı tekliflerine karşılık alamayınca “kan beynine sıçramış ve bıçağını çekerek sevgilisini al kanlar içinde yerlere yuvarlamıştır.” Cinayeti işleyen katil hemen yakalanmıştır. Katil zabıtaya verdiği ifadede, maktulü çok sevdiğini ve işlediği suçun alnının kara yazısı olduğunu belirtirken, bu cinayetin meydana gelmesinde maktulün de suçu olduğunu vurgulamaktadır. Çünkü maktul, katilin ısrarlı takiplerinden bıkip, kendisini kurtarması için sürekli zabıtaya şikâyet etmiştir. Katil ifadesinde “işte şimdi tam kurtuldu” diyerek kurbanın da suçluluk payını (!) vurgulamakta ve işlediği cinayeti “aşkı karşılıksız kalan bir aşığın kaderi”ymiş gibi tasvir etmektedir.

İncelenen kadın cinayetlerinde, Türk erkeklerin de azınlık gruplarına mensup kadınları öldürdükleri gözlemlenmiştir. Çünkü kadın cinayetleri, kimlik, din veya kültür kavramlarının üstünde, ataerkil rejimin ürettiği bir şiddet türüdür. Bu cinayetlerde de maktul kadınların etnik kimlikleri vurgulanmaktadır. 22 Kânûnusânî 1929⁶⁶ yılında *İkdam* gazetesinde yayımlanan haberde, bir barda garson olarak çalışan Yahudi kadın bir çiftlik sahibi tarafından öldürülmüştür. Haber metni, bu ve benzeri vakaların vilayette görülmesi dolayısıyla uyarıda bulunmaktadır. Ayrıca, maktulün bar çalışanı oluşunun vurgulanması, okuyucuya cinayetin işlenmesine uygun koşulların olduğu izlenimini verebilir.

⁶⁴ Bkz. Ek 36.

⁶⁵ Vurgu bana ait.

⁶⁶ Bkz. Ek 37.

Azınlık gruplarına mensup kadınların aşırı cinselleştirilmeleri nedeniyle toplumsal düzlemde, “hafıfmeşrep” kadınlar olarak görülmeleri, işlenen cinayetlerin tetikleyici unsuru olarak okunabilir. Cinayetlerin haber metinlerindeki yansımaları incelendiğinde azınlık gruplarına mensup kadınlarının, “hovardalık aleminde ün salmış”, “aşüfte” ya da “bar kadını” gibi olumsuz toplumsal etiketlerle sıklıkla damgalandıklarını söylemek mümkündür. Bazı azınlık mensubu kadınların cinayetlerinin gazete haberlerine yansıma biçimlerinde ise, öldürülen kadınların ölü ve çıplak bedenlerinin teşhir edilirken, Türk ve Müslüman kadınların cinayet haberlerinde böyle bir teşhirin uygulanmamış olması, cinayet kurbanı olan azınlık kadınlarının kimlikleri (“gayrimüslim” olmaları) dolayısıyla bir etnik nefret/ayrımcılık faktörüne maruz kaldıklarını düşündürmektedir. Ayrıca, öldürülen kadınların etnik kimlikleriyle beraber betimlenmeleri, işlenen cinayetlerin azınlık mensubu kadınların toplum içindeki olumsuz etiketlerinin bir sonucu olarak gösterilmelerine, kurbanların suçlanmasına ve cinayetlerin “davetkarları” olarak lanse edilmelerine yol açmaktadır.

“Antisemitizm” kavramı, dini temelli Yahudi karşıtlığından beslenmekle birlikte modern bir olgudur ve 19. yüzyılın ikinci yarısında Avrupa’da ortaya çıkan bir dünya görüşüdür (Türesay, 2008, 99). İlk kez Alman gazeteci Wilhelm Marr tarafından 1873 yılında Yahudilere yönelik nefreti tanımlamak için kullanılmış olan kavram, Türk kültüründe çok fazla yer edinememiş, onun yerine “Yahudi düşmanlığı” veya “Yahudi karşıtlığı” deyimleri kullanılmıştır (Bali, 2013, 19-20). Bali (2013, 79), Türkiye’de antisemitizmin, kökleri Cumhuriyet’in kuruluş yıllarına uzanan ve farklı dönemlerde farklı temalar ile ortaya çıkan bir görüntü sergilediğini vurgulamaktadır. Türesay ise (2008, 115), antisemitizmin tarihsel kökenlerini 1880’lerde aramak gerektiğini iddia etmektedir.⁶⁷ Türkiye’de 1923’ten 1946’ya kadar olan dönemde mevcut antisemitizmin ana sebebi ise dünyada yükselen antisemitizm, Yahudilerin ticaret sahasına hâkim olmaları ve kendilerinden talep edilen hızda Türkleşmemeleri olmuştur (Bali, 2013, 80). Mallet (1996, 26), 1930’lu ve 1940’lı yıllarda Türkiye’de azınlıklara karşı kanlı cinayetler işlenmediğini, devlet eliyle Yahudi düşmanlığı yürütülmediğini belirtmiş olsa da azınlık gruplarına mensup kadın veya erkek cinayetlerinin var olduğunu, tarihten saklı olsa

⁶⁷ Türesay çalışmasında (2008, 115), Millet-i İsrâiliye’nin 1888’de Ebüzziya Tevfik tarafından yayımlanabilmiş olmasının, Osmanlı düşünce dünyasında Batı’dan girmiş olan antisemit söylemlerin belli bir etkisinin olduğunu belirtmektedir.

da bu tarz cinayetlerin işlendiğini unutmamak gerekir. Bu nedenle, erken Cumhuriyet döneminde azınlık karşıtı vurgular taşıyan bir devlet politikasının varlığını inkâr etmek mümkün değildir. Kemalist rejimin amacı, iktisadi hayatın millileşmesini sağlamak olmuştur ve bu millileştirme sürecinde Cumhuriyet’in kurucu kadrolarının “yabancı” kabul ettikleri gayrimüslimler ve dolayısıyla Musevi halk ayrımcılığa uğramış ve kamu hizmetlerinden dışlanmışlardır (Bali, 2013, 80). 19. yüzyıl sonrasında Avrupa’da ve 20. yüzyılda Türkiye’de görülen azınlık karşıtı tutumlar ve özellikle Yahudi düşmanlığının temelinde cemaat yapısının bozulması endişesi hâkim olmuştur (Kansu, 2009, 255). Çünkü, Cumhuriyet’i kuran kadrolara göre memleketin asıl sahipleri, “gerçek Türkler” yani Kurtuluş Savaşı sırasında kanlarını dökmüş Müslüman (Sünni)⁶⁸ Türklerdi (Bali, 2013, 80). Levi (1996a, 27), Eylül 1922’den itibaren Türkiye’de Yahudilere yönelik muhalif kampanyaların yürütüldüğünü belirtmekte ve bu kampanyaların gerekçelerini şu şekilde sıralamaktadır:

“Avrupa’da Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra artan antisemitizmin etkilerinin Türkiye’de de görülmesi; son savaşların, istilaların, yaşanan acı ve tehlikelerin, kaybedilen toprakların sonucu azınlıklara karşı duyulan kin ve düşmanlık; azınlıkları, Lozan Antlaşması’nın 38.-44. maddelerinden doğan imtiyazlarından vazgeçmeye ikna etmek için var olan baskılar.”

Cumhuriyet’in ilk yılları, bir ulus devlet inşa etme ve azınlıkları Türkleştirme gayreti ile geçmiştir (Bali, 2019, 117). Dolayısıyla, Kemalist rejimin çoğu devrimi gerçekleştirilirken devlet ve vatandaşları arasındaki ilişkilerin yapısı ve özellikleri de oluşturulmuştur. Bu arada devlet ile azınlıklar arasındaki ilişkiler de belirlenmiştir (Levi, 1996b, 13).

Aşağıda, Türk-Yahudi ilişkilerinde kilit yere sahip bir kadın cinayetinin detayları ve cinayetin sonrasında yaşananlar ayrıntılarıyla aktarılacaktır.

4.3.1. Elza Niyego Olayı

“Bir hastalığın en güçlü fakat son nöbeti” (Levi, 1996b, 85)

Cumhuriyet gazetesinin 18 Ağustos 1927’de⁶⁹ yayımlanan haberine göre, “Şişhane tramvay yolu üzerinde Elza namında bir genç kız” öldürülmüştür. Cinayet elli yaşlarında Ratıb paşazade Osman Bey tarafından 17 Ağustos 1927 yılında

⁶⁸ Parantez içindeki ifade bana ait.

⁶⁹ Bkz. Ek 38.

akşamüzeri saat yedi buçukta Beyoğlu'nda Şişhane yokuşunda" meydana gelmiştir. Haberin devamında "yakışıklı bir adam" olarak nitelendirilen katil Osman Ratıb, "madam Niyego'nun 18 yaşlarındaki genç kızı Elza ile bir müddet evvel Büyükada'da tanışmış, kızı sevmiştir." Haberde maktul Elza, "kara kaşlı, kara gözlü, şirin, cazip ve güzel bir kız" olarak betimlenmiştir. Aynı zamanda genç kadının, bir "sigorta şirketinde, dolgun bir maaşla kasadar" olarak çalıştığı aktarılmıştır. Levi (1996a, 23), Elza Niyego'nun, 1920'lerin ölçüsüne göre okumuş, kültürlü, sosyal hayatta aktif bir genç kız olduğunu ve o dönemde geçerli "ideal kadın" tanımına uygun olduğunu belirtmektedir.

Katil Osman Ratıb, genç kadınla "tanışmasından aldığı cesaretle mütemadiyen apartmana gelip gitmiş kadını annesinden istemiş, fakat madam Niyego bu izdivaca bir türlü razı olmamış ve bütün teklifleri reddetmiştir."⁷⁰ Elza'nın annesi madam Niyego Osman Ratıb'ın tekliflerini reddedince, katil "tehditlere başlamıştır, fakat yine muvaffakiyet istihâl edememiştir." Osman Ratıb ısrarlarını artırması sonucunda polise şikâyet edilmiş, polis işi mahkemeye intikal ettirmiş, mahkeme neticesinde Osman Bey, hapse mahkûm olmuş ve birkaç ay hapis yatmıştır.⁷¹ Katil hapisten çıktıktan sonra, tekrar genç kadını annesinden istemiştir ancak, "bu müracaatlarda menfi netice elde edememiştir." "Mesele bu safhada iken Osman, Elza'ya hemşiresi ve birkaç arkadaşıyla birlikte yolda giderken tesadüf etmiştir." Katil, "Elza'yı görür görmez siyah saplı bıçağını çıkarmış ve derhal kızın üzerine hücum ederek, boğazını parçalamış, burnunu kesmiştir." Bu taarruz neticesinde genç kadın derhal ölmüş,⁷² birkaç bıçak darbesi alan Elza'nın kız kardeşi Rejin ise yaralanmıştır (Levi, 1996a, 23). Cinayeti işleyen Osman Ratıb, bıçakla kendisini de öldürmek istemiş ancak, buna vakit bulamadan yakalanmıştır. Katil Galata polis merkezi vasıtasıyla müddeiumumiye, Elza'nın cesedi ise, otopsi için adli tıba gönderilmiştir. Bali çalışmasında, Elza Niyego'nun cesedinin adlî tıp yetkilisinin olay yerine gelmesine kadar geçen süre boyunca yerde kaldığını ve Elza'nın annesinin cesedin üzerine bir örtü örtmesine izin verilmediğini belirtmektedir (2017, 110).

⁷⁰ Bkz. Ek 38.

⁷¹ Bkz. Ek 38.

⁷² Bkz. Ek 38.

Olaydan sonra *Cumhuriyet* gazetesi muhabiri katil ile görüşmüştür. Gazete katilin görüşmede söylediklerini aktarırken; ““Ben yaptığımı bilmiyorum, ben de öleceğim. Beni mezara gömünüz. Ben insan değilim. Ben canavar oldum. Ben ölmek istiyorum. Babamın Allah belasını versin! Beni layıkıyla terbiye ve tahsilimi ikmal ettirmedi. Lanet ruhuna!’ gibi saçma sapan lakırdılar söylemiştir”, ifadelerini kullanmıştır.⁷³ Ayrıca, haber metninde genç kadının birkaç gün önce nişanlandığı da belirtilmektedir.

Cinayetin işlendiği günün ertesinde, yani 18 Ağustos 1927’de, maktul Elza Niyego’nun cenazesi müddeiumumilik tarafından ailesine teslim edilmiştir ve aynı gün defnedilmiştir ve cenazeye birçok kişi katılmıştır (Levi, 1996a, 23). 19 Ağustos 1927⁷⁴ yılında *Cumhuriyet* gazetesinin birinci sayfasında “Elza’yı öldüren katilin karışık hayatı” başlıklı haber metniyle katilin hayatı hakkında bilgiler vermiş, “matmazel Elza’yı katleden Ratıb paşazade Osman Bey’in hakkında tahkikata devam edildiği” belirtilmiştir. Haberin altında Elza Niyego’nun cenaze merasiminin ve Osman Ratıb’ın bir fotoğrafı bulunmaktadır. Zengin bir ailenin evladı olduğu ve naz içinde büyütüldüğü belirtilen Osman Ratıb, eğitimi için Fransa’ya gönderilmiştir. Londra’da bulunduğu sırada İngiliz bir kadınla evlenmiş ve bu evliliğinden bir kız çocuğu dünyaya gelmiştir. Osman Ratıb, bir süre sonra karısını terk edip İstanbul’a dönmüştür. Katilin İngiltere’de bıraktığı karısı kızını yanına aldırması için Osman Ratıb’a başvurmuş olsa da “içki ve kumara müptelâ olduğundan kızını aldirmayı hatırandan bile geçirmemiştir.” “Osman Ratıb, babasının sağlığında Londra’dan sonra Paris’e giderek tahsilinde devam etmek istemiş ise de muvaffak olamamış ve en nihayet Sultan Hamid zamanında İstanbul’a gelmiştir.” Osman Ratıb, İstanbul’a geldikten sonra büyük bir aileye mensup bir kadınla evlenmiş ve bu evliliğinden de bir kız çocuğu sahibi olmuştur ancak, bu kadını da bırakarak Amerika’ya gitmiştir.

Osman Ratıb, “ilan-ı Meşrutiyet’ten sonra büsbütün kendisini sefalet ve içkiye vermiş ve meyhane köşelerinde ve köprü altlarında yatarak polis memurlarının takibine uğramıştır.” Osman Ratıb’ın ailesi içki ve kumar bağımlılığından vazgeçmesi için türlü teşebbüslerde bulunmuş olsalar da başarılı olamamışlardır. Haberin devamında, son zamanlarda matmazel Elza’ya taaşşuk eden Osman Bey’in

⁷³ Bkz. Ek 38.

⁷⁴ Bkz. Ek 39.

“biçare kızcağızı” gece gündüz takip ettiği, Elza’nın evinin önünde yattığı ve katil Osman Ratıb’ın “maceracı ve serseriyane hayatının meselenin içinde ciddi bir aşk bulunduğu hissi vermediği” belirtilmektedir.

Ancak, cenaze merasiminin yapıldığı günün ertesinde 20 Ağustos 1927’de⁷⁵ *Cumhuriyet* gazetesinde “Adalet...!” başlıklı bir haber yayımlanmıştır ve bir erkeğin bir kadını öldürdüğü, katilin derhal yakalandığı belirtilmiştir. Haberin devamı, “İstanbul zabıtası her gün emsalini gördüğümüz vakalardan birini kaydetti” şeklinde devam etmektedir. Fakat, meselenin bu kadarla bitmediği, garip bir netice halini aldığı vurgulanmaktadır. Genç kadının cenaze merasiminin bir “nümayiş” halini aldığı yazılmıştır. Musevi vatandaşların Beyoğlu sokaklarını bir velvelegaha döndürdüğü, gelen giden otomobillerin durdurulduğu, münâkalâtın kesildiği, bağırıp çağırdıkları ve caddelere döküldükleri yazılmıştır. Haber metni, “Musevi vatandaşlarımız Türkiye Cumhuriyeti’nin bir adaleti olduğundan haberdar mı değildir?” diye sormaktadır. Ölümün maddi hayatın hazin bir parçası olduğu, cinayetin ise her yerde, her zaman menfur bir hadise olarak görüldüğü, cinayet işleyenlerin döktükleri kızıl kanın siyah lekelerini daima taşımak mecburiyetinde oldukları vurgulanmaktadır.⁷⁶

Haber metninin devamında, İstanbul’un mütareke yıllarındaki coşkunluğu yaşayan bir yer olmadığı, Türkiye’nin hakla, kanunla iş gören bir memleket olduğu belirtilirken Musevilerin bunu bilip tasdik etmelerine rağmen hala şamata edip, söylenip durmalarını kınamaktadır. Türk kanununun katil Osman’a ve diğer bütün cürüm işleyenlere karşı eşit mesafede olduğu, bu suçların cezasız kalmayacağı belirtilmektedir. Çünkü, “Türkiye Cumhuriyeti, adaleti kendisine şiar etmiştir ve onun nazarında her hadise, her cürüm birdir.” Haber, füzuli şamataya, gürültüye, velveleye sebep olmadığını vurgularken, Musevi vatandaşları teyakkuza davet etmiştir ve önceki gün cenaze merasiminde taşkınlık yapanlar hakkında hükümetin tahkikata başlayacağı uyarısında bulunmuştur.

Cenaze sırasında meydana gelen bu öfke patlaması karşısında özellikle azınlık çevrelerinde okunan *Cumhuriyet* gazetesinin Fransızca baskısı olan *La République*’de de benzer bir yazı yayımlanmıştır:

⁷⁵ Bkz. Ek 40.

⁷⁶ Bkz. Ek 40

“Yahudi vatandaşlarımızı daha ihtiyatlı olmaya davet ediyoruz. (...) Bütün bu gösterilerin sebebi nedir? Yahudi vatandaşlarımız adalet istiyorlar. Beyoğlu sokakları halkın toplandığı mekânlar haline dönüştü. Vasıtaların yollarına devam etmeleri engellendi; bağırırlar, gürültü ve her zaman aynı ilahî: Adalet. Ama Yahudi vatandaşlarımız Türkiye Cumhuriyeti’nin adalete sahip olduğunu pekâlâ biliyorlar. O zaman bütün bu gürültü ve gösteriler niye? Türkiye Cumhuriyeti ve Türk adaleti ödevlerini biliyorlar. Dolayısıyla bağırarak ve gösteri yapmak için hiçbir neden yok (...) Kanun her şeyin üstündedir. Adalet kutsal bir varlıktır ve Rum, Türk ve Yahudi, ne olursak olalım, onun önünde saygı ile eğilmek zorundayız. Bu nedenle yersiz hareketlerde bulunulmamalı ve uygunsuz söz söylenmemelidir. Yahudi vatandaşlarımızı ölçülü olmaya davet ediyoruz.” (“Justice”, La République, 20 Ağustos, 1927 aktaran Bali, 2017, 113).

Elza Niyego’nun cenaze merasimine kadar yayımlanan haber metinlerinde genellikle bu tür cinayetlerin, özellikle “romantik kadın cinayetlerinin” dünyanın her yerinde olduğu vurgulanmış, “zavallı” Elza’nın katledilmesi kınanmış ve katil Osman’ın karışık ve istikrarsız hayatı dolayısıyla meselenin aslında “gerçek bir aşk” hikayesi olmadığı yazılmıştır. Ayrıca, haber metinlerinde maktulün Musevi, katilin ise Müslüman (Sünni) bir Türk olması gibi kimlik unsurlarının üzerinde durulmadığı görülmektedir. Avner Levi de (1996b, 75-76) olayın maktulün Yahudi olmasıyla bir ilgisi olmadığını, Türk gazetelerinin maktulün kurban edilmesini vurgulayıp, üzgün ve iyi niyetli olduklarını belirtmesine rağmen, cenaze merasiminden bir gün sonra durumun seyrinin değiştiğini belirtmektedir. Cenaze merasiminin ertesi günü gazete sayfalarının büyük bir bölümü Musevi halkına hakaret ve saldırılara ayrılmıştır (Levi, 1996a; Okutan, 2004).

21 Ağustos 1927⁷⁷ yılında *Cumhuriyet* gazetesi “geçen gün cenaze merasiminde taşkınlık yapan küstah Musevilere ahkâm-ı kanuniye en şedid bir surette tatbik edilecektir” başlıklı haber yayımlamıştır. Başsavcı Nazif Bey’in konuyla ilgili sözlerini haber metni, “‘adalet isteriz’ diye sokaklarda bağırarak seyrüseferi men edecek ve zabıtaya hakaret ve tecavüzlerde bulunacak kadar tecavüzlerini ileri götüren bu küstahlar, Türkiye Cumhuriyeti’nde adaletin ve kanunun mevcut olduğunu yakinen göreceklerdir” şeklinde aktarmıştır. Türk gazeteleri “azgın” ve “küstah” Yahudilerin tevkif edileceğini yazmışlardır (Levi, 1996a, 24). Burada Musevi halk alenen uyarılmakta, yapılanların karşılıksız kalmayacağı vurgulanmaktadır. Yine, bu haber metninde de bir önceki haber metninde olduğu gibi, bu tür cinayetlerin her yerde ve her zaman meydana gelebildiği, hatta geçen günlerde, 18 bıçak darbesiyle ve karnındaki bebeğiyle katledilen kadının

⁷⁷ Bkz. Ek 41.

durumunun daha az mı feci olduğu sorulmaktadır. Musevi halk, “şımarık ve küstah” olarak nitelendirilirken, cenaze merasiminde meydana gelen taşkınlıkların bir hasetten mütevellit olduğu, Türkiyeli Musevilerin daha önceden işlenen feci cinayetlerde neden hassasiyet gösteremedikleri sorgulanmaktadır. *Le Journal d'Orient* gazetesi ise, 21 Ağustos 1927 tarihli haberinde, savcılığın trafik düzenini bozan birkaç kişiye yönelik soruşturma açtığını bildirmiştir (Levi, 1996a, 24).

Cenaze sırasında “nümayişte” bulunarak taşkınlıkları görülen Museviler zabıta tarafından tevkif edilmiştir ve tevkif gerekçeleri şu şekildedir: Museviler cenazenin nakli esnasında bilâsebeb mürur katetmişlerdir; Museviler muhal vakada bilâsebeb bir Türk şoförünü darp etmişlerdir; Museviler Türk polisine fena tecavüzlerde bulunmuşlardır; Musevi kadınları caddeden hasbelkader geçmekte bulunan Türk kadınlarına tecavüz-ü insâniyede bulunmuşlardır.⁷⁸

Cumhuriyet gazetesinin 22 Ağustos 1927⁷⁹ tarihli haberi birinci sayfada “Nankör ve küstah Musevilerin muhakemesine başlandı” manşetiyle yayımlanmıştır. Tutuklanan Musevilerin fotoğrafları, “matmazel Elza Niyego’nun cenaze merasiminde lüzumsuz yere farfara yapan, taşkınlık gösteren, münâkalâtı durduran küstah Yahudilerin muhakemesine ait intibâât” açıklamasıyla sunulmuştur. Yunan tıbbiyesinde çalışan David, tayyâre piyango bileti bayiinde çalışan Daniel Karasu, Karaköy’de ticaretle uğraşan Moiz veled Şamuel, banyo ve lavabo tâciri Benva veled Moiz, tuhafiyeci İlya Pedro, bir basımevinde mürettip olarak çalışan Nesim veled David, diş doktoru ve bir sinagogun idare memuru Leon Yeuda, Galata’da Beyoğlu Musevi cemaati kâtibi Hayim Levi ve bir mağaza sahibi Latidis yakalanmıştır ve İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi’nde yargılanmaya başlamıştır. Yaşanan bu olaylar polisin görevini yerine getirmesini engelleme, halkın bir kesimini diğeri karşı tahrik etme ve toplantı ve gösteri yasasını ihlal etme gerekçeleri bakımından suç teşkil etmiştir (Levi, 1996a, 24). Mahkeme, sanıkların kefaletle tahliye taleplerini reddetmiş ve sanıklar dava sürecince tutuklu kalmışlardır (Levi, 1996b, 77). Tutuklular hapiste oldukları süre zarfında adi suçlularla bir arada tutulmuş, basın tahrikçi yayımları sebebiyle tutukluların savunmalarını üstlenecek avukatlar bulmak zorlaşmış ve önemli meblağların

⁷⁸ Bkz. Ek 41.

⁷⁹ Bkz. Ek 42.

ödeneyeğine dair sözler verildikten sonra savunma avukatları bulunmuştur (Bali, 2017, 114).

23 Ağustos 1927⁸⁰ tarihli *Cumhuriyet* gazetesi haberi, Elza Niyego'nun cenaze merasiminde bir vatandaşa silah çeviren Avram isimli bir Yahudi'nin huzur-u adalete çıkarıldığını bildirmektedir. Avram, "20-25 yaşlarında, zayıf, uzun boylu, çapür yüzlü bir adam" olarak betimlenmektedir. Haber metninde, Avram'ın mahkeme salonundaki tavırları küçümsenmekte ve korkudan titrediği vurgulanmaktadır.⁸¹ Zabıt kâtibinin tutanaklarında, Avram'ın "cenaze arkasından giderek bağırıp çağırdığı, bilâhare oradan kaçan Şükrü Bey isminde bir zatı kolundan yaraladığı, sonra da tabancasını çıkararak polislerin üzerine hücum ettiği" bildirilmektedir. Avram, devletin vatani savunmak için ona verdiği silahı bir vatandaşa karşı yöneltmekle suçlanmıştır (Levi, 1996a, 24). Ancak Levi, o dönemde Yahudilere askerlik görevleri sırasında silah taşıma izni verilmediğini belirtmektedir (Levi, 1996b, 77).

Katil Osman Ratıb'ın sıhhi denetim sonucunda akli dengesi yerinde bulunmuş ve işlediği suçtan sorumlu olarak mahkemeye verilmiş (Levi, 1996a, 23) olsa da, 25 Ağustos 1927⁸² tarihinde *Cumhuriyet* gazetesi "esaslı surette müşahede altına alındığı, kısa bir müddet zarfında hâletiruhiyesinde maznunun tamamıyla mecnun olduğunun hissedildiği, mamafih henüz karar verilmediğini" yazmıştır.

Cenaze merasiminde "adalet isteriz" diye bağırarak, taşkınlık çıkardığı iddia edilen Musevilerin mahkemesi devam ederken, Yunus Nadi *Cumhuriyet* gazetesinde bu mesele üzerine yazılar kaleme almıştır. 24 Ağustos 1927⁸³ tarihinde *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlanan "Ya deve ya diyar" başlıklı köşe yazısında "adalet isteyen bu Yahudiler hareketlerinin cezasını görmekle istedikleri adalet tecellisine şahit olacaklar!" diyerek Musevi cemaate gözdağı vermiştir. Yazının devamında:

"Fihakika, adalet kanunları cemiyetin nizam ve asayişini bozanlara karşı hiç şaşmaz bir isabetle adaleti bilhassa kahr ve galebesinde mütezâhir darbelerini indirmekte devam eder. Osman Ratıb İka ettiği cinayetin cezasını görecektir. Bu cinayeti vesile-i ittihaza ederek ammenin huzur ve sükûnetine taarruz edenler dahi fuzuli hareketlerinin hesabını vererek onların davet ettiği akıbetle karşılaşacaklardır. Devlet müessesesi adalet tatbik etmek için onun istenilmesini beklemez. Adalet istemenin perdesiyle kendilerini devletin makamına

⁸⁰ Bkz. Ek 43.

⁸¹ "Korkudan tiril tiril titreyen, bacakları tutmayan Avram'ın dün adliyedeki hali cidden görülecek bir manzara idi." (Cumhuriyet, 23 Ağustos 1927).

⁸² Bkz. Ek 45.

⁸³ Bkz. Ek 44.

ikame etmek dâiyesine düşenler dahi yine bu müessesenin kahr adaleti ile kulaklarından tutulurlar ve layık oldukları mevkilerine sürüklenerek işte böyle kış üstü oturtulurlar.”

Basın Musevi cemaatini ağır bir dille eleştirmiş, bir Türk gazetesi, “(...) Türk parasıyla ve bu ülkenin *gerçek sahipleri*⁸⁴ olan Türklerden daha müreffeh bir şekilde yaşayan ve akliselime sahip herkes tarafından kınanan bu Yahudilerin bu tür davranışları anlaşılır değil” açıklamasında bulunmuştur (Bali, 2017, 116).

Elza Niyego cinayeti nedeniyle Musevilerin siyah kurdele takıp matem tuttukları haberlerinin yayımlanması üzerine, 25 Ağustos 1927⁸⁵ tarihli *Cumhuriyet* gazetesinde İzmir hahambaşısı Moşe Efendi’nin beyanatına ver verilmiştir:

“Bir kahpe için İzmir Musevilerinin matem tuttukları hakkındaki şâyialar doğru değildir. Havraların dolup boşandığı sözleri hilâftır. Havraların kapıları her gün açık ve denilebilir ki bomboştur. Elza’nın siyah matem kurdelesini takan Musevileri kimse görmemiştir.”

26 Ağustos 1927⁸⁶ tarihli *Cumhuriyet* gazetesi köşe yazısında Yunus Nadi “*Yine o mesele*” başlıklı yazısıyla Elza Niyego cinayeti sonrasında yaşananlara değinmiş, İstanbul’da işlenen cinayetin yankılarının İzmir’de görülmesini eleştirmiştir:

“Biz burada adliye işe vaz ettikten sonra onun üzerinde devam ve ısrarın artık hiçbir mâni ve ısrarın kalmamış olacağını söylerken meğer mesele İzmir’de dal budak salmakla meşgulumuş. Ocaklar galeyana gelmiş, halk arasında dedikodular baş göstermiş, güya havra dolup boşalıyormuş, Elza Niyego için İzmir’de matem tutuluyormuş, şurada burada İbranice yazılar kalsın, yoksa kaldırırız denilmiş. İzmir hahambaşısı Moşe Efendi; ‘canım bunların hiç aslı astarı yok, Halep oradaysa arşın burada, işte Museviler ve havraları meydana, demiş. (...) Bu memleketin halkından, Türkiye vatanının vatandaşlarından olmaları hasebiyle Museviler dahi aynı hürmet ve dikkate mazhar olmak hakkını haizdirler. İstanbul’da olup biten bir maceradan dolayı mesele İzmir’in ve Ankara’daki Musevilerin dahi mesul tutulmaları akıl ve mantığın kabul edeceği işlerden değildir.”

Ancak, İzmir’de Yahudi aleyhtarı çok büyük bir gösteri yapılmıştır ve gösteride hükümetten, Yahudi cemaatine ait okulların, gazetelerin ve Hahambaşılığın kapatılması talep edilmiş, halktan, Yahudilere ait ticarethaneleri boykot etmeleri, hükümetten de askerlik görevini yapmamış olan Yahudileri Türkiye’den kovması istenmiştir (Bali, 2017, 119).

Yunus Nadi, 26 Ağustos 1927⁸⁷’de *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlanan köşe yazısında ayrıca,

⁸⁴ Vurgu bana ait.

⁸⁵ Bkz. Ek 45.

⁸⁶ Bkz. Ek 46.

⁸⁷ Bkz. Ek 46.

“Dünyada bir nevi moda olan antisemitliğin memleketimizde dahi bazı tezahüratı görülmesi istibat olunmayabilir. Fakat bu modanın bazı maksadı vesile-i ittihaz ederek milleti beraber sürükleyecek vecihle zat ve zaman kazanmasına hükümet müsamaha edemez.”

diyerek dinsel peşin yargılara dayanılarak antisemitizmin Türk halkını tahrik etmesine ve Türkiye’de yerleşmesine izin verilmeyeceğini belirtmiştir (Bali, 2017, 120).

Politik bir mesele olan ve aşağıda kategorize edilen kadın cinayetleri biçimlerinde de görüleceği gibi İstanbul’da ve Türkiye’de “kıskançlık” ya da “aşk” gerekçeli “romantik” cinayetlere sıklıkla rastlanmaktadır. Ancak Elza Niyego cinayeti Türk-Yahudi ilişkilerinde ciddi bir yere sahiptir. Rıfat N. Bali ile yapılan görüşmede kendisinin de belirttiği gibi, Elza Niyego politik bir sembol halini almıştır.⁸⁸ Çünkü, bu cinayet Türkleşmeleri konusunda Türkiyeli Musevilere yapılan baskının Musevi halkta yaratmış olduğu gerilimin dışa vurulmasına yol açmıştır (Bali, 2017, 111). Basının bu olaya yönelik kampanyaları şiddetli bir şekilde devam etmiştir. Yakup Kadri Karaosmanoğlu ve Mahmut Esat Bozkurt bu kampanyaların en aşırılarını yürütürken, *Son Saat* gazetesi de Musevileri “kanunsuz vatandaşlar” olarak niteleyerek, ülkeden gitmeleri gerektiğini yazmıştır (Levi, 1996b, 79). Hatta, *Orhun*⁸⁹ dergisinin 1934 tarihli 7. sayısında “*Musa’nın Necip (!) Evlatları Bilsinler ki:*” başlıklı yazısıyla Hüseyin Nihal Atsız Yahudi aleyhtarlığı yaparken Elza Niyego cinayetine de değinmiştir:

“Onlar her hareketleriyle ve çift yaygaralarıyla bizden ayrı olduklarını daima bize anlatırlarken biz de herhalde onlara methiye yazacak değiliz. Biz Yahudilerin memleketteki meş’um iktisadi ve ahlaki rolünü biliyoruz. Hatta mütareke yıllarında İstanbul’u süsleyen (!) İngiliz, Fransız, Amerikan, İtalyan, Yunan ve Ermeni bayrakları arasında bir de Yahudi bayrağı olduğunu unutmadık. Eliza Niyego adındaki Yahudi kızının cenaze merasiminde yaptıkları edepsizliği de kendileri de unutmamışlardır. Bir maliye memuruna rüşvet teklif ederken Ankara’da yakalanan iki Yahudi avukatla, Türklüğü tahkir yüzünden tevkif olunan Yahudi kızı meseleleri de onların namussuzluklarının son perdesini teşkil ediyor. Öyle, iki de bir Yahudileri Türkleştirme cemiyetleri kurarak bizi kandırmaya çalışacaklarına namuslu Türk tebaası olarak kalsınlar, yetişir.” (Atsız, Orhun, 1934, 140).

Elza Niyego olayı, 1922’den beri devam etmekte olan baskıların sonucunda bir tepki olarak doğmuştur ve sonraki yıllarda Yahudilerden, Türkçe konuşmaları, Türk kültürüne ve Türk toplumuna saygı göstermeleri istenmiştir (Levi, 1996a, 27).

⁸⁸ 31 Ekim 2019 tarihinde Libra Kitap’ta Rıfat N. Bali ile Elza Niyego cinayeti hakkında konuştuk. Görüşme talebimi kabul ettiği ve bu değerli sohbeti gerçekleştirdiğimiz için kendisine bir kez daha teşekkürlerimi sunarım.

⁸⁹ Bkz. Ek 101.

Cumhuriyet gazetesi 28 Ağustos 1927⁹⁰ tarihli haberinde “taşkınlık yapan Musevilerin dünkü muhakemesi pek şayan-ı dikkat oldu” başlığıyla mahkeme hakkında bilgi vermiştir. Mahkeme celsesinde iki polis memuru tanıklık etmiş ve sanıkların “alçak Türkler”, “kahrolsun Türkler” diye bağırdıklarını, Avram’ı da Şükrü Efendi’yi döverken gördüklerini iddia etmişlerdir. Ancak, tanıklık eden polisler olay günü hazırlanan raporda bu olaylardan bahsetmemişlerdir. Olaydan üç gün sonra hazırlanan ek raporda gazetelerde yer alan ithamları sıralamış olsalar da polislerin ifadeleri çelişkili olup, bir polisin ifadesi diğerininkini tutmamıştır (Levi, 1996a, 24). Aynı gün, sanıklardan dış doktoru Leon Yeuda, cenazeye katılmadığını, kliniğinde hasta kabul ettiğini kanıtlayarak serbest bırakılmıştır (Levi, 1996b, 78).

Mahkemenin 21 Eylül 1927 tarihli celsesinde karar açıklanmıştır ve kararda, saldırıya uğradıkları şeklinde ifade veren polis memurlarının cenazeden sonra ilk düzenledikleri raporda hakarete ve saldırıya uğradıkları konusunda hiçbir ifadeye yer vermedikleri ve mahkemede verdikleri çelişkili ifadeler sebebiyle, sanıklara yüklenen suçların açık bir şekilde kanıtlanmadığı belirtilmiştir (Bali, 2017, 124). Böylece, diğer 8 Yahudi’nin beraatına karar verilmiştir. Avram, Şükrü isimli kişiyi kesici bir aletle yaraladığından 35 gün hapse mahkûm olmuştur (Levi, 1996b, 83).

Nisan 1928’de Osman Ratıb’ın akli dengesinin yerinde olmadığına ve ömür boyu Bakırköy Emrâz-ı Akliyye Hastanesi’nde kalmasına karar verilmiştir (Bali, 2017, 125). 22 Şubat 1935⁹¹ tarihli *Cumhuriyet* gazetesi “Elza Niyegoyu öldüren Osman Ratıb Bimarhaneden Kaçtı ve Tutuldu” başlıklı haberinde “aşk ve sevda muhterisi” olarak betimlenen Osman Ratıb’ın haberi yapılmıştır. “Aşırı derece deliliğine hükm olunan ve bu işlediği cinayetten mesul olamayacağına karar verilen ve Bakırköy hastanesinde tedavi edilen akıl hastası katil, son günlerde bir kolayını bulmuş ve hastaneden kaçmıştır.” Polise ve müddeiumumiliğe müracaat edilmiş ve 24 saatlik bir araştırmadan sonra yakalanarak tekrar hastaneye konulmuştur.” Osman Ratıb’ın cinayet işlediği gün yapılan muayenesinde akli dengesinde bir sorun görülmemesine rağmen, Musevi halkın cenaze töreninde “adalet isteriz” şeklinde tepki vermesinin ardından basının Musevileri “küstah”, “nankör” ve “azgın” gibi sıfatlarla betimlemesi ve Osman Ratıb’ın psikolojik sorunları olduğu gerekçesiyle ömür boyu hastanede kalması kararı, muhtemelen Musevi halkın Türk katilin hak

⁹⁰ Bkz. Ek 47.

⁹¹ Bkz. Ek 48.

ettiği cezayı almayacağını düşünmesine sebep olmuştur. Haberin devamında Bakırköy Hastanesi başhekimisi Mazhar Osman, Osman Ratıb'ın "iyileşmek üzere olduğunu, zaten bir haftaya tamamen iyileşip çıkacağını sandığını" belirtmiştir. Ancak, ömür boyu hastanede kalma kararı verilmesine ve olaydan yalnızca 7 yıl geçmiş olmasına rağmen, katil Osman Ratıb'ın tedavisinin tamamlandığı öngörülmüştür.

20 Mayıs 1937⁹² tarihinde *Son Posta* gazetesi, "dün tımarhanede bir cinayet işlendi" başlıklı haberiyle, Osman Ratıb'ın başka bir hasta tarafından öldürüldüğünü bildirmektedir. "Tımarhanede tedavide bulunan deliler arasında bir cinayet olmuş, bundan birkaç sene evvel bir cinnet buhranı esnasında Galata'da *sevgilisi*⁹³ Eliza Niyego'yu *tabanca*⁹⁴ ile öldüren Ratıb Paşa oğlu Osman Ratıb, deli bir Arnavut tarafından tabanca ile öldürülmüştür." "Bakırköy emrazı akliye hastanesinde tedavide bulunan delilerden zararsız olanlar hasta bakıcıların nezareti altında Bakırköy civarındaki yol inşaatında çalıştırılmaktadırlar ve Arnavut Hüseyin ile Osman Ratıb da çalıştırılan ameleler meyanındadır." Arnavut Hüseyin inşaatta çalışırken yol kenarında boş bir tabanca bulmuş, tabancanın boş olmasına şaşırıp, etrafa bakındığında biraz ileride kâğıda sarılı halde yedi kurşun bulmuştur. Haber metni bu detayları verdikten sonra, "bunlar delinin verdiği ifadelerdir" diye eklemektedir. "Osman Ratıb ile Arnavut Hüseyin arasında öteden beri geçimsizlik vardır ve deli Hüseyin'in iddiasına göre, Osman Ratıb kendisine küfretmiştir." Bunun üzerine Arnavut Hüseyin, Osman Ratıb'ı öldürmeyi kafasına koymuş ve yol inşaatından hastaneye dönüş yolunda yanında bulunan tabancayı Osman Ratıb'ın üzerine boşaltmıştır. Vaka, Bakırköy jandarma kumandanlığına ve müddeiumumiliğe haber verilmiş ve tahkikata başlanmıştır.

Osman Ratıb'ın öldürölme vakasını aynı gün *Cumhuriyet* gazetesi⁹⁵ "tımarhanede bir cinayet oldu" başlığıyla haber vermiştir. "Bahçede çalışmakta olan delilerden

⁹² Bkz. Ek 49.

⁹³ Vurgu bana ait. Ayrıca maktul katilin sevgilisi olarak tanımlansa da cinayetin işlendiği sırada yayımlanan haber metinlerine göre Elza Niyego, Osman Ratıb'ın sevgilisi değildi. Basın katil ve maktul arasında meydana gelen olayları genel olarak çiftlerin problemi olarak yansıtmaya eğilimine sahip olup ve herhangi bir olumsuz durumu erkek failin sevgisinin ya da kıskançlığının yanı sıra depresyon ve öfke gibi patolojik problemlerin sonucu olarak yansıtabilmektedir (Smith, 2012, 63).

⁹⁴ Vurgu bana ait. Cinayetin işlendiği günlerde yayımlanan haber metinleri incelendiğinde, maktulün tabancayla değil, boğazı, yüzü ve burnu kesilerek öldürüldüğü belirtilmişti. Tabanca ile öldürüldüğünün yazılması muhabirlerin bilinçli bir tercihi olabilir, vaka "daha az feci" bir cinayet biçimi olarak veya ani bir öfkenin sonucu olarak sunulmak istenmiş olabilir.

⁹⁵ Bkz. Ek 50.

biri her nasılsa eline geçirdiği tabancayı diğerinin üzerine boşaltmış, zavallı derhal ölmüştür” şeklinde yayımlanan haberde, katil ya da maktulün isimleri verilmediği gibi, *Son Posta* gazetesinin verdiği detaylardan da hiç bahsedilmemiştir. Ancak, haberdeki maktulün Osman Ratıb olduğu anlaşılmaktadır.

Yukarıda görüldüğü gibi, basında uzun bir süre Musevilere karşı sayfalarca hakaret içeren yazılar yayımlanmıştır. Bu olay nedeniyle geçmişte Musevi azınlığı kapsayan ancak daha sonra sadece Rum ve Ermenilere uygulanan Türkiye içinde serbest dolaşım yasağı, 29 Ağustos 1927’den itibaren bir kez daha Musevilere de uygulanmaya başlamıştır (Bali, 2017, 125). Yapılan soruşturma ve kısıtlamalar Musevi halkının korku içerisinde yaşamasına yol açmıştır (Levi, 1996a, 26). Kasım 1927’de, Musevilere tekrar serbest dolaşım hakkı sağlanmıştır (Levi, 1996b, 86).

Elza Niyego cinayetiyle beraber yaşanan gerilimlerin ardından Musevilere yönelik düşmanlık kampanyalarının hafifleme ve yok olma süreci başlamıştır (Levi, 1996b, 85). Levi (1996b), bu Musevi aleyhtarı faaliyetlerin azalma gerekçelerini Kemalist rejimin oturması, azınlıkların Lozan Antlaşması’ndaki haklarından feragat etmeleri ve devlet içerisinde muhalefetin kalmamış olması olarak değerlendirmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı Genel Müdürü, bütün Türk okullarının, Musevi çocuklara açık olduğunu beyan etmiştir (Levi, 1996b, 86). Yetkililer Galata’da Musevi nüfusunun artması üzerine burada yeni bir Sinagog inşa edilmesine izin vermişlerdir (Levi, 1996b, 87). Levi (1996b, 87), bu gelişmelerin birey olarak Musevilerin durumunu düzeltmiş olmasına rağmen bir toplum olarak değişimin olmadığını belirtmektedir. 1927’de azınlıklara yönelik düzenlemelerle birçok meslekte çalışmaları yasaklanmıştır. Yasanın amacı Rusya’dan kaçan Beyaz Ruslara yönelik bir kısıtlama olmasına rağmen, Hitler’den kaçan Yahudilerin de Türkiye’ye gelmesi engellenmiştir (Levi, 1996b, 88).

1926 tarihli Türk Ceza Kanunu’nun 312. maddesi “sosyal sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge farklılığına dayanarak, halkı birbirine karşı kamu düzeni için tehlikeli olabilecek bir şekilde düşmanlığa veya kin beslemeye alenen tahrik eden kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası” verileceğini belirtmesine rağmen, aslında Türkiye’de antisemit yayın yapmak fiilen serbesttir (Bali, 2013, 30). Özellikle 1942 yılında dönemin karikatür dergilerinde “Yahudi imajı” vurgusunun (vurguncu, paragöz, karaborsacı, cimri vb.) sistemli bir hal alması 16 Kasım 1942’de çıkartılan Varlık Vergisi Kanunu’nu haklı gösterme işlevi görmüştür (Mallet, 1996, 30).

1928’de Anayasadan Türkiye Cumhuriyeti’nin dininin İslam olduğu ibaresi çıkarılmışsa da “gayrimüslim” Türk yurttaşların sadakat gösterileri, onlara hiçbir zaman toplumun tüm katmanlarınca kabul edilmiş bir eşitlik sağlamamış ve sıradan yurttaş ve kamuoyu için Türk kelimesi daima “İslam dinine mensup kişilerle” eş anlam taşımıştır (Bali, 2019, 96). “Gayrimüslim” tüccarlara karşı keyfi ve ayrımcı bir şekilde uygulanan ve yok olmalarına sebep olan Varlık Vergisi Kanunu, ticari hayata “Türkiye’nin aslî evlatları” kabul edilen (Sünni) Müslüman Türk girişimcilerin hâkim olması zihniyetinin bir ürünü olmuştur (Bali, 2013, 81).

Bunun yanı sıra, bazı kadın cinayetlerinde kadınların politik meselelerin kurbanları olabildiği görülmüştür. Örneğin, 10 Mayıs 1929⁹⁶ yılında *İkdam* gazetesinde yayımlanan bir haberde bir komiser Rum bir kadını vurmuştur. Gerekçe ise Rum bir kadının yine, Rum bir erkekle beraber içinde “Turkos geri!” şeklinde bir söz dizgesi içeren bir şarkı söylemesi olarak belirtilmiştir. Her ne kadar “Turkos geri” ifadesinin tam olarak ne anlama geldiği saptanamamışsa da neticede bir kadının polis kurşunu ile vurulması bu ifadenin hakaret/alay içerebileceğini düşündürmüştür. Yanında erkek arkadaşı olmasına rağmen, polisin silahlı şiddetine maruz kalan Rum kadın olmuştur.

İncelenen gazetelerde nadiren de olsa başka ülkelerde işlenen kadın cinayetleri haberlerine de yer verildiği görülmüştür. *Son Posta* gazetesinde 31 Mart 1938⁹⁷ yılında yayımlanan ve New York’ta işlenen cinayette “Kızın babasının Nazi, oğlanının demokrat olması yüzünden gelin öldü, güveyi de hapse girdi.” Birbirini seven ve evlenmek isteyen genç kız ve erkeğin ailelerinin farklı politik görüşlere sahip olması sebebiyle, genç kız “artık ben yaşayamam, lekeliyim, beni öldür” diyerek erkeğin kendisini öldürmesini istemiştir. Genç kız ve erkek aralarındaki ilişkiyi beraber yaşamalarına rağmen, toplumsal değer yargıları “lekelenen” ve öldürülmesi gereken olarak kadını göstermektedir. Üstelik kadın da bunu onaylayan taraftadır. Bu vakaya benzer başka bir vakayla karşılaşılmamıştır.

Şiddetin miktarı önemszenmeden itiraf, duygusal bunalım veya pişmanlık haber metinlerine erkek faillerin “iyi hali” olarak yansıtılmaktadır. Böylece failin cezasının hafifletilmesine yardımcı bir “gerekçe” halini almaktadır. Mahkeme salonunda erkeğin giydiği kıyafetten “iyi haline” kadar her detayın uzun

⁹⁶ Bkz. Ek 51.

⁹⁷ Bkz. Ek 52.

betimlemelerle anlatıldığı haber metinlerinde okuyucunun cinayetin bağlamından uzaklaşma ihtimali vardır. 29 Mayıs 1943'te⁹⁸ *Son Posta* gazetesinin “evvelki gün Yüksekalkadımında karısını öldüren katil dün mahkemede ağılıyordu” manşetiyle aktardığı haber bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Bahsedilen cinayette erkeğin cinayeti işlemesi dolayısıyla yaşadığı üzüntü uzunca anlatılmıştır ve fail erkeğe karşı sempati duyulmasına sebep olacak bir haber metni oluşturulmuştur. Alt manşette ise, “Her şeyden bihaber, mahkeme kapısında duran ve konuşulanları anlamıyan iki minimini çocuk, katilin çocukları, babalarının ağladığını görünce birden ona doğru atılmak istediler” yazmaktadır. Failin üzgün hali, çocuklarının babalarına sarılmak istemesi gibi detayların paylaşılması, okuyucunun gözünde “sevgi dolu bir baba” imajı yaratmakta ve failin katil de olsa bir “baba” olarak evlatları tarafından nasıl sevildiğinin düşünülmesine yol açmaktadır. Haberin devamında C. N. imzalı muhabir mahkeme salonunda yaşananları aktarırken failin savunmasını “önceden hazırlanmış gibi” olduğunu belirtmektedir. Haber metninde failin maddi problemleri dolayısıyla maktulün ondan ayrıldığı ve bunun sonucunda kadını öldürdüğü detayı verilmiştir. Uzun betimlemelerle işlenen cinayetlerin, özellikle okuyucular açısından dikkat çekici şiddet unsurları içeriyorsa, bütün süreçleri magazinvarî bir üslupla aktarılmıştır. Bu anlatım biçimi, kadına uygulanan şiddet bağlamından kopmaya yol açabilmektedir. Dolayısıyla, haber metinleri şiddet vakalarında hikâyeyi anlatırken “şiddetin işleniş biçimlerinden” faydalanabilmekte (Smith, 2012, 67), pornografik şiddet betimlemelerine yer verebilmektedir. Bu da şiddete yol açabilecek sosyal koşulları ortaya çıkarmak veya tartışmak açısından sorunludur (Smith, 2012, 64).

Basına yansıyan cinayetlerde erkeklerin kadınlara uyguladıkları şiddetin aynı zamanda toplumsal olarak da teşvik edildiği gözlemlenmiştir. Bu duruma örnek olarak 2 Mayıs 1936'da⁹⁹ *Son Posta* gazetesinde yayımlanan cinayette “bir kadınla bir erkek köylüler tarafından “münasebetsiz” bir vaziyette yakalanmışlardır ve elleri bağlanarak köy mektebine getirilmişlerdir.” Kadının akrabası olan korucu “köy içine yayılan bu rezaletin ailelerine vereceği şerefsizliği düşünürken, kadının kocası gelmiş, elindeki silahı almış hem kadını hem de aşıkı olan erkeği öldürmüştür.” Korucu ve katil yakalanıp adliyeye teslim edilse de işlenen iki

⁹⁸ Bkz. Ek 53.

⁹⁹ Bkz. Ek 54.

cinayetden köy halkı da sorumludur. Durkheim'ın belirttiği gibi görece daha küçük topluluklarda normdan/normatif davranışlardan sapmaya tahammülün az olmasına bağlı olarak cinayet sadece erkeğin/failin işlediği değil aynı zamanda toplumun da dahil olduğu bir vaka halini almış, kadın cinselliğinin kontrolünü sağlayan güçlü toplumsal irade cinayeti onaylamıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde ayrıntılı bir şekilde ele alınan kadın cinayeti kavramı “kadınların kadın olmalarından kaynaklı olarak erkekler tarafından öldürülmesi” durumunu belirtmektedir (Russell, 2001, 3) ve düşmanca hisler bu cinayetlerin itici güçlerinden biri halini almaktadır. Ancak, 20 Haziran 1944¹⁰⁰ yılında *Cumhuriyet* gazetesinde yer alan habere göre, karısını 32 yerinden bıçaklayarak öldüren failin “canavarca bir hisle öldürdüğü hakkında bir delil olmadığı” ileri sürülerek idam cezası 24 sene hapis cezasına indirilmiştir. Failin, maktulü 32 yerinden bıçaklayarak öldürmesi, öfke, nefret gibi hislerin somut dışavurumu olmasına rağmen hukuk sistemi katilin kadını “canavarca hislerle öldürdüğü hakkında bir kanıt olmaması” sebebiyle idam cezasını 24 yıl hapis cezasına çevirmiştir.

Sonuç olarak, şiddete alkol veya uyuşturucu madde ve benzeri dış etkenlerin sebep olduğu iddiası, katillerin eylemlerinin olağandışı gibi yansıtılması ve kadın cinayetlerini istikrarlı ve sistematik bir şiddet biçimi olarak gösterme konusundaki yetersizlikler, erkek şiddetini affetmek ve kadınların yaptıklarını hafifletici unsur kabul etmek, şiddeti aşkın bir ürün olarak yansıtmak, katillerin bireysel sorunları ile empati yapmak, her cinayetin diğer cinayetlerle karşılaştırılmadan münferit bir olay olarak ele alınması (Smith, 2012, 71) işlenen kadın cinayetlerini ve gerekçelerini anlamak açısından sorun teşkil etmektedir.

1923-1945 yılları arasında işlenen kadın cinayeti vakalarında gazetelerin genel olarak kullandıkları çerçeveleri sınıflandırarak, cinayetlere nasıl yaklaşıldığı analiz edilmeye çalışılacaktır. Ancak burada akılda tutulması gereken önemli nokta, basına yansıyan cinayet gerekçeleri genel bir sınıflandırma işlemine tabi tutulmuş olsa da gerekçeler birbirlerinden tamamen ayrık değildir ve bazı gerekçeler birbirleriyle iç içe geçmiş durumdadır.

¹⁰⁰ Bkz. Ek 55.

4.3.2. “Kıskançlık” veya “Aşk” Gerekçesiyle İşlenen Kadın Cinayetleri

İncelenen dönem içerisinde kadınların erkekler tarafından öldürülmesinde en çok gözlemlenen gerekçelerden biri “kıskançlıktır”. Bu kategoride işlenen cinayetlerde kadınların herhangi bir sadakatsizlik veya zina iddiası olmaksızın öldürüldükleri görülmektedir. Kadınların öldürülmesine ilişkin ortaya atılan gerekçeler “kıskançlık” ve “aşkın” muğlak çerçevesi altında toplanmaktadır.

Türkiye’de kadının kamusal alana açılması özellikle II. Meşrutiyet’in ilanıyla beraber “sorun” halini almıştır ve Cumhuriyet’in temel misyonlarının başında, en büyük kazanımı kamusal alan olan kadına, çeki düzen vermek gelmiştir (Toprak, 2014, 369-372). Bu durum, kadınların disiplin altına alınmalarını ve kontrol mekanizmaları aracılığıyla mizaçlarının şekillendirilmesini gerekli kılmıştır (Toprak, 2014, 372). Hal böyle olunca, kadınların kamusal alanda artan görünürlükleri erkekler açısından tehdit unsuru halini almıştır ve kadının ve kadın cinselliğinin kontrolünün sağlanamadığı durumlarda şiddet, erkeklerin kadınları öldürmesine kadar varmıştır.

İncelenen dönemde basına yansıyan kadın cinayetlerinde kıskançlık gerekçesi çok fazla belirtilmektedir. Kadınların ne yaptıkları (ya da yapmadıkları) tam olarak belli olmasa da genellikle yabancı bir erkekle sokakta konuşmaktan, başka bir erkekle yaşamaya başlamaya kadar geniş bir süreklilik ve çeşitlilik söz konusudur. Cumhuriyet rejimiyle beraber kadınlara birtakım ayrıcalıklar sunulduğu ve “yeni kadın” imgesiyle kadınların kamusal alandaki görünürlüğünün görece arttığı belirtilmişti. Kadınların kamusal alandaki bu görünürlükleri onların aynı zamanda bir “tehdit unsuruna” dönüşmelerine yol açmıştır. Bu nedenle, kamusal alanda görünürlüğü ve mobilitesi artan kadınlar, Kemalist rejimin (ve ataerkil rejimin) onlara sağladığı sınırlar dahilinde, makyajsız, cinselliklerini gizleyen ve ağırbaşlı bir imaj takınmak zorunda kalmışlardır. Dolayısıyla, bu durum kadınların her hareket ve davranışlarının denetlenmesini gerekli kılmakta ve istenmeyen herhangi bir durum olası bir cinayet vakasını bünyesinde taşımaktadır. Literatürde cinayet biçimleri incelendiğinde, herhangi bir sadakatsizlik iddiası sonucunda “tutku” adı altında işlenen kadın cinayetlerinde olayın sıcağı sıcağına işlenmiş olması gerekmektedir. Ancak, erken cumhuriyet döneminde işlenen kadın cinayetlerinin gazetelere yansıma biçimi incelendiğinde, kadın cinayetlerinin büyük bir kısmı “kıskançlık” saikiyle işlenmiştir ve bazı durumlarda erkek failin kadının herhangi

bir sadakatsizliğiyle karşılaşılmasına gerek bile olmamıştır. Failin açıklaması ya da muhabirin cinayeti kıskançlık olarak aktarması cinayetin gerekçesi olarak kabul edilmiştir.

Bu kategoride yer alan cinayetlerin gerekçelerinde “aşk” ve “kıskançlık” kavramları birbirleriyle iç içe geçmiştir ve cinayetler “aşkın” olduğu bir durumda, dolayısıyla kıskançlık duygusunun bir sonucu olarak meydana geliyormuş gibi aktarılmaktadır:

Aşk yüzünden bir cinayet

“Manisa (Husui) – Manisa’da aşk yüzünde bir cinayet olmuştur. Mollaşaban mahallesinden Hacı Mustafa oğlu Çoban Mehmed namında biri vardır. Namuslu ve fakir bir adamdır. Genç, güzel karısının, Karaköyden Hafız Haşim oğlu Vehbi ile seviştiğini duymuştur. Bunu anlamak için karısına;

- Ben köye gidiyorum.

Diyerek ayrılmıştır. Fakat saat dokuzda (dokuz) ansızın dönmüş ve karısını Vehbi ile yakalamıştır. Buna tahammül edemiyen Çoban, bıçağını çekerek karısını 6, Vehbiyi de beş yerinden yaralayıp öldürmüştür. Müteakiben Emniyet Müdürlüğüne giderek:

- Ben karımı öldürdüm, beni ne yapacaksınız yapınız!

Deyip teslim olmuştur.” (Cumhuriyet, 1 Şubat 1937)¹⁰¹

Kıskançlık gerekçesiyle işlendiği belirtilen cinayet haberlerinde kadının hangi davranışları dolayısıyla erkek tarafından öldürülmüş olduğu bazen aktarılmamaktadır. Bu nedenle cinayet haberlerinde “gerekçe” olarak sunulan “kıskançlık” kavramının çerçevesi belirsizdir:

Balta ile karısını parçaladı

“Bitlis, 23 (Hususi muhabirimizden) – Tatvan kazasında kıskançlık yüzünden bir cinayet olmuş, bir adam karısını balta ile parçalamak suretile öldürmüştür.” (Cumhuriyet, 24 Mayıs 1938).¹⁰²

12 Eylül 1935¹⁰³ yılında *Son Posta* gazetesinde yayımlanan haberde 78 yaşındaki ihtiyar bir adam 30 yaşındaki eski karısını öldürmüştür. Bir süre önce mahkemeye başvurup boşanma kararı aldığı belirtilen kadını, “buna tahammül edemeyen” katil öldürmüştür. Ancak cinayetin gerekçesi “sevgi ve kıskançlık” olarak gazeteye yansımıştır. Çünkü işlenen cinayetlerde katil ve maktul hâlâ “çift” olarak kabul edilmektedirler ve çiftlerden erkeğin gösterdiği şiddet “meşru” ve kadına duyduğu

¹⁰¹ Bkz. Ek 56.

¹⁰² Bkz. Ek 57.

¹⁰³ Bkz. Ek 58.

sevginin bir sonucu kabul edilmektedir. Ayrıca, erkeğin uyguladığı şiddet doğal ve normal görülmeye meyilliyken, kadının uyguladığı/uygulayacağı şiddetin meşruiyeti zaten söz konusu bile değildir. Bunun yanı sıra, 1926 tarihli Türk Medeni Kanunu karı kocanın boşanma sebeplerini 129. maddeden 134. maddeye kadar sıralamıştır. Zina, cana kast, cürüm ve haysiyetsizlik, akıl sağlığını yitirme, terk etme ve evlilik birliğinin sarsılması gibi gerekçeler boşanmanın sebepleri olarak görülmüştür. Bu haberde bir süre önce kadının boşanmak için mahkemeye başvurduğu belirtilmiş ancak, boşanmanın gerekçesi hakkında bilgi verilmemiştir. 1917 Hukuk-ı Aile Kararnamesi’nden beri kadınlar boşanma şartlarını evlilik esnasında dile getirebilme hakkına sahiptir. Bu haber metninde boşanmanın kolay alınan bir karar gibi yansıtılması, haberlerin erkekler tarafından okuyabilen erkek yurttaş için hazırlandığı düşünülürse, rejimin sağladığı “ayrıcalıkların” ya da 1926 tarihli Türk Medeni Kanunu’nun boşanmayı kadınlar için kolaylaştırdığı mesajını vermek olabilir.

16 Mart 1939’da¹⁰⁴ *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlanan haberin manşeti “Bursa umumhanelerinde cereyan eden aşk faciası” olarak atılmıştır. Katil haber metninde “mes’ud bir aile babası olan saf bir delikanlı aşk yüzünden katil oldu” şeklinde betimlenmiştir. Fail “güzelliğiyle meşhur sermayelerden Karacabeyli Fatma’yı tabanca ile öldürdükten sonra” kazaen beyninden yaralanmıştır ve iyileştikten sonra mahkeme süreci başlamıştır. Ancak, haber metninde cinayet aktarılırken “içyüzü pek acıklı ve ibretli olan facia” ifadeleri kullanılmıştır. Cinayet “aile babası” olan failin arkadaşına uyup gittiği umumhanede görüp âşık olduğu kadına metreslik teklif etmesi, fakat maktulün bu durumu kabul etmemesi sonucunda öldürülmesi sonucunda işlenmiştir ve fail de başından yaralanmıştır. Ancak, fail ve maktul “iki âşık” olarak betimlenirken, cinayet de kadın yüzünden işlenmiş gibi aktarılmaktadır ve failin yaralı haldeyken “aileme karşı ihanetimin cezasını çekiyorum. Fatma’yı ben vurdum. Kimseyi rahatsız etmeyiniz” açıklaması failin hem ailesine karşı ihaneti hem de kadını öldürmesi dolayısıyla üzgün, vicdan azabı içinde ve “romantik ve acılı bir aşkın kurbanı” olduğu izlenimini vermektedir. Failin kullandığı cümlelerin aktarılış biçimi, faili okuyucunun gözünde aklamaya elverişliyen, öldürülen kadını hem metreslik teklifini kabul etmemesi hem de taşıdığı “yuva yıkan kadın” potansiyeli dolayısıyla “fettan” olarak

¹⁰⁴ Bkz. Ek 59.

konumlandırmaktadır. Muhabirlerin cinsiyetleri haber metinlerinin inşasında göz ardı edilmemesi gereken bir durumdur. Çünkü haber metinlerini oluşturanlar ya da “basım/yayıma uygunluk kararı verenler” bu tür söylemlerin üretilmesinde cinsiyetlerinden bağımsız olarak ele alınamazlar. Zaten meydana gelen hadisede mahkeme (ataerkil adalet sistemi) “şiddetli bir aşk, kıskançlık ve vicdan azabı” gibi gerekçelerle katilin idam cezasını hafifletmiştir.

İkdam gazetesinin 2 Kânûnusânî 1942¹⁰⁵ tarihinde yayımlanan haberin başlığı “Kıskançlık yüzünden!” olarak atılmıştır. “Kıskançlık” gerekçesiyle işlenen iki cinayetten, ikincisinde şoför muavini katil “bir süredir nikahlı karısını kıskanmakta ve hareketlerinden mütemadiyen şüphelenerek ara sıra da kadını dövmektedir.” Bir gün iş dönüşü yolda kadına rastlayan fail, bu saatte orada ne aradığını sormuştur. “Ters bir cevap veren karısından büsbütün şüphelenen” fail “tabancasını çekerek kadına üç el ateş etmiştir.” Ancak kurşunların boşa gidip kadını öldürmediğini fark etmiş, “bu sefer de bıçağını çekerek var kuvvetiyle kadının sağ göğsüne birkaç defa sokup çıkardıktan sonra kadını öldürmüştür.” Fail kanlı bıçağı ile karakola gidip teslim olmuş ve “namusumu temizledim” şeklinde ifade vermiştir. “Namusun kirlenmesi” kadınların cinselliklerinin denetlenemediği durumların yanı sıra, davranışlarının da bu kontrol edilemediği durumlarda da -ki bu vakada kadının söylediği “ters cevaplar” kontrol mekanizması açısından sorun teşkil etmiştir- ortaya çıkmaktadır. Bu cinayet vakasında da haber metninden anlaşıldığı kadarıyla herhangi bir sadakatsizlik olmaksızın fail, hareketlerinden şüphelendiği ve “ters bir cevap” verdiği gerekçesiyle kadını öldürmüştür. Muhabir cinayetin sebebini “kıskançlık” olarak yorumlamıştır. Bu durum özelde erkek muhabirlerin toplumsal değer yargılarının izlerini taşıırken genel bağlamda ise ataerkil rejimin eşitsiz cinsiyet ilişkilerine ve cinsel ahlakına dair ipuçları vermektedir. Erkeğin sevgisi ya da kıskançlığı kadının öldürmesinin “meşru” gerekçesi halini almaktadır.

İkdam gazetesinin 31 Kânûnusânî 1942¹⁰⁶ tarihli haberinde, yukarıda bahsedilen cinayetin mahkeme sonucu aktarılmaktadır ve kıskançlık dolayısıyla karısını tabanca ve bıçakla öldüren failin cezası 22 seneden “hadisede ağır tahrik olması dolayısıyla” 7 sene 4 aya indirilmiştir. Bu cinayetteki “ağır tahrik” sebebi muhtemelen katilin beyanındaki maktulün vermiş olduğu “ters cevaptır” ve maktul

¹⁰⁵ Bkz. Ek 60.

¹⁰⁶ Bkz. Ek 61.

“kısmen” cinayetin sorumlusu pozisyonundadır. Ancak failin belirttiği “ağır tahrik” maktulün verdiği ters cevap değilse de 1931 tarihli Matbuat Kanunu’nun 41. maddesinin “aile mevcudiyetini ve aile kurmak esasını sarsacak ve kadınlığın ana olmak hususundaki fikri temayülünü zayıflatacak mahiyette her türlü neşriyat yasaktır” hükmünce haber metninde detaylı bir açıklama yapılmamış olabilir.

13 Temmuz 1935’te¹⁰⁷ *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlanan haberde “bir adam sevdiği kadını öldürmüştür” ve haber metnine göre cinayetin gerekçesi “aşk”tır. Fail ve maktul bir süre önce beraberken, kadın failden “yüz çevirmiştir.” Bunun üzerine fail kadını öldürmeye kalkışmış, fakat polis tarafından göz altına alınmıştır. Ancak durum bununla da kalmamış, fail kadını takip edip karşısına çıkmış ve onu tabancasıyla öldürmüştür. Bu cinayet gazeteye “aşk” cinayeti olarak yansısa da failin ısrarlı takipleri sonucunda kadını tabancayla öldürmesi cinayeti planladığını ve düşmanca hislerle işlediğini göstermektedir. Ayrıca, haberde maktulün failden neden “yüz çevirdiğine” dair herhangi bir bilgi verilmemesi, katili kötülememek ya da mağduru suçlamak gibi bilinçli yazım tercihlerinin bir ürünü olabilir.

Son Posta gazetesinde 11 Mayıs 1939¹⁰⁸ tarihli haberde “Sevdiği kadını 8 yerinden bıçaklayıp öldüren katil[in] mahkûm edildiği” aktarılmaktadır. Maktulün katili terk etmesi, başka bir erkekle ilişki yaşaması ve ardından tekrar faile dönmesi katili sinirlendirmiş ve kadını sekiz yerinden bıçaklayarak öldürmüştür. Bu cinayetin de gazeteye yansıma biçimi “kıskançlık” gerekçesiyle olmuştur ve fail “sevdiği kadının” davranışları yüzünden cinayete “sürüklenmiş” gibi gösterilmiştir. Ataerkil rejimin bekçisi konumundaki hukuk sistemi, “kadının sebep olduğu ağır tahrikleri de nazarı dikkate alarak” katilin suçunu hafifletmiştir.

Aynı haberin *İkdam*¹⁰⁹ gazetesindeki yansıması incelendiğinde, manşet “*Metresini öldüren Mahmut*” olarak atılmıştır. Haberin detayları burada da benzer şekilde verilmiştir. Ancak, mahkeme kararının aktarıldığı kısımda, katil 18 sene ağır hapis cezası verilmesine ve beraber yaşamalarının hukuki açıdan hiçbir geçerliliği olmamasına rağmen, kadının bir müddet faile “beraber yaşaması ve sonrasında onu terk etmesi hafifletici sebep” olarak görülmüş ve ceza 12 seneye indirilmiştir. Hukuki bir gerekçesi olmayan ve dolayısıyla ev içi şiddet davalarında muhtemelen

¹⁰⁷ Bkz. Ek 62.

¹⁰⁸ Bkz. Ek 63.

¹⁰⁹ Bkz. Ek 64.

tanınmayan “metres” ilişkiler, fail erkeğin lehine işleyebilmekte ve kanun uygulamaları “kaypak” bir tutum sergileyebilmektedir.

Gazetelerin adı fark etmeksizin “kıskançlık” veya “aşk” saikiyle işlenen cinayetlerde bu gerekçeler birbirleriyle karışmış durumdadır. 18 Kânûnuevvel 1941¹¹⁰ yılında *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlanan haberde fail 14 senedir beraber yaşadığı maktulü “İbrahim isimli bir amelenin kolunda görünce derhal bıçağını çekerek saldırmış, kadını 6 yerinden yaralayarak öldürmüştür.” Haberin manşetinin “İzmir’de aşk yüzünden bir cinayet” şeklinde atılması, okuyucuya aşkın doğal bir sonucu olarak kıskanma ve şiddete meyilli olma dürtülerine yol açabilme potansiyeli taşıdığını düşündürülebilir.

Gazete metinlerinde göze çarpan erkeğin (ya da failin) kadının herhangi bir davranışını kıskanması ve sonucunda kadını öldürmesi, mahkeme kararlarında tahrik gerekçesi ya da cezayı hafifletici sebep olarak görülmektedir. Ancak, kadının kıskançlığı yine erkeğin lehine bir gerekçe olarak işleyebilmektedir. *Cumhuriyet* gazetesinin 17 Nisan 1941¹¹¹ tarihli haberinin manşeti yine “Kıskançlık yüzünden” olarak atılmıştır. Ancak, cinayetin işleniş gerekçesi farklıdır. Fail, “senelerden beri nikahsız olarak birlikte yaşadığı “yaşlıca” kadının aşırı derecede kıskançlığına tahammül edemediği ve bir kızla evlenmesine mâni olması üzerine kadını katı bir cisimle başına vurarak öldürmüştür.” “Yaşlıca” olarak betimlenen maktulün medyanın/basının doğrudan kabul ettiği veya yarattığı, “denk olma”, “uygunluk” veya “güzellik kodlarının” dışında olduğu söylenebilir. Kadın hem yaşlıdır hem de senelerden beri faille nikahsız olarak yaşamıştır. Dolayısıyla, erkeğe “genç” ve “güzel” bir kadınla “meşru” bir evlilik yapma konusunda mâni olmaması gerekmektedir. Böylece, katil 18 sene ağır hapisle cezalandırılmasına rağmen, maktulün “kıskançlığı, huysuzluğu ve son safhada katilin başkasıyla evlenmesine engel olması tahrik sebebi olarak görülmüştür” ve failin cezası 12 sene ağır hapse indirilmiştir.

Ayrıca, “kıskançlık” gerekçesinin kadının yabancı erkeklerle konuşması/görüşmesi, “uygunsuz” davranışları, kılık kıyafetinin erkek tarafından tasvip edilmemesi gibi durumların dışında, kadının “çok güzel” olmasına bağlı olarak da ortaya çıktığı gözlemlenmiştir. Kadının güzelliği dolayısıyla öldürüldüğü

¹¹⁰ Bkz. Ek 65.

¹¹¹ Bkz. Ek 66.

bir başka vaka ile karşılaşılmemiş olsa da bu cinayet örneği dikkat çekicidir. 22 Mayıs 1936¹¹² yılında *Son Posta* gazetesinin yayımladığı haberde, “bir adam karısını çok güzel olduğu için öldür[müştür]!” Kızılcahamam’dan gelen habere göre, Gültaze isimindeki “genç ve çok güzel bir kadına”, “köyün bütün delikanlıları göz koymuştur.” Ancak, “Hasan isimindeki bir delikanlı bu kızı görmüş, sevmiş ve kızın evine içgüveysi olarak yerleşmiştir.” Genç kadının evlenmesine rağmen köydeki erkekler kadına laf atmaya veya uzun uzun bakmaya devam etmişlerdir. Durumu fark eden Hasan, karısından şüphelenmeye başlamıştır ve “gün geçtikçe, bu şüphesi artarak adamı çıldırtmıştır.” Genç kadının çamaşır yıkamak için dereye indiği bir sırada fail, kadını kama ile üç muhtelif yerinden yaralayarak öldürmüştür. Bu haber metnine göre, kadının tavır ya da davranışlarında “uygunsuzluk” olduğuna dair herhangi bir detay ile karşılaşılmamıştır. Ancak, genç kadının güzelliğinden dolayı erkeklerin dikkatini çekmesi ve bu durumun katili rahatsız etmesi kadına yönelik kontrol mekanizmasının geniş çerçevesi hakkında fikir vermektedir. Kadınlar kendileri hakkındaki her meselenin sorumluları pozisyonundadır ve köydeki erkekleri denetleyemeyen/denetlemeyeceğini bilen fail kadını öldürmeyi tercih etmiştir.

İncelenen dönemin haber metinlerinde genellikle, erkeklerin bütün duygu ve davranışlarının meşrulaştırılmasında “kıskançlık” kavramının önemli bir yere sahip olduğu gözlemlenmiştir. Erkekler yalnızca duygusal veya cinsel bağları olan kadınları değil, kayınvalidelerini, kız kardeşlerini de bu duygu durumu dolayısıyla öldürebilmektedir. Örneğin, *Son Posta* gazetesinin 27 Ağustos 1940¹¹³ tarihli haberinde “Kıskançlık yüzünden bir adamın kaynanasını öldürdüğünden” bahsedilmektedir. Haber metninden öğrenildiğine göre, fail kendisini müteahhit olarak tanıtmıştır ancak az kazançlı bir adam olduğunun anlaşılması aile kavgalarına yol açmıştır ve karısını halasının oğlu olarak tanıtılan adamdan kıskanmaya başlamıştır. Devam eden kavgaların sonunda fail sabahleyin erkenden kalkmış ve bıçakla kayınvalidesinin çeşitli yerlerinden bıçaklayıp öldürmüş, kayınpederini de yaralamıştır. İşlenen cinayette failin kıskançlığı karısına yönelik olsa da cinayetin kurbanı kayınvalide olmuştur. Bu yansıma göre, failer erkekliklerini zedeleyen durumlarla karşılaştıklarında, şereflerini yeniden

¹¹² Bkz. Ek 67.

¹¹³ Bkz. Ek 68.

kazanabilmek için kadınları ve o kadınlarla aralarına giren diğer insanları öldürmektedirler.

4.3.3. Ayrılık/Boşanma Talebi veya Erkeğin Reddedilmesi Sonucunda İşlenen Kadın Cinayetleri

Bu kategoride işlenen cinayetler kadınların cinsel ya da duygusal ilişkileri olan erkeklerden ayrılmak ya da boşanmak istedikleri veya ilişkinin hiç başlamadığı durumlarda kadınların erkekleri reddetmeleri sebebiyle işlenmektedir. Bu kategoride yer alan cinayetler erkeklerin kadınlar tarafından reddedildiği bütün durumları içermektedir. 12 Haziran 1940¹¹⁴ tarihinde *Son Posta* gazetesinde yayımlanan haberde “metresini öldüren katil 12 sene hapse mahkûm edilmiştir.” 4 seneden beri metres hayatı yaşayan katil ve maktulün “arasında çıkan bir kavga üzerine” kadın “öteden beri konuştuğu arabacı Rıza’nın yanına kaçmıştır.” Katilin geri dön çağrılarını kabul etmeyen kadın bıçakla “muhtelif yerlerinden ağır surette yaralanmış ve [bu durum] ölümüne sebep olmuştur.” Katil 18 yıl hapis cezasıyla mahkûm edilmiş olsa da kadına “eve dönmesi için yaptığı müteaddid müracatlar muhaffef sebep telakki edilerek bu cezanın üçte biri tenzil edilmiştir.”

Erkeğin reddedilmesi durumu, duygusal ya da cinsel bir ilişkinin reddedilmesi dışında da olabilir. Örneğin, *İkdam* gazetesinde 7 Ağustos 1932¹¹⁵ yılında yayımlanan haberde “Bir Aşık, Bir Ailevi Mahvü Perişan Etti.” Olayın gerekçesi ise, amcazadesi ile evlenmek isteyen ve reddedilen katil, bütün aile efradını öldürmüştür. Ölenlerin içinde genç kadın da bulunmaktadır. Bu cinayette bir ailenin faili reddetmesinin sonucu olarak genç kadın ve ailedeki diğer bireyler de öldürülmüştür.

Erkeklerin reddedilmeleri sonucunda işledikleri cinayetlerin haber metnindeki yansımalarından biri de faillerin reddedilmeyi “erkekliklerine yedirememeleri” olarak gösterilmektedir. Örneğin, 26 Haziran 1924’te¹¹⁶ *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlanan haberin başlığı “kadını parçalamış” olarak atılmıştır. Haberin detaylarında, “meşhur sabıkalı, esrarkeş Arap Salih 3 aydan beri sevmekte olduğu Neriman isiminde bir kadını evvelki gece saat 1 raddelerinde muhalefet yüzünden bıçakla ağırca parçalamıştır.” Katil kadına geceyi beraber geçirmeyi teklif etmiş

¹¹⁴ Bkz. Ek 69.

¹¹⁵ Bkz. Ek 70.

¹¹⁶ Bkz. Ek 71.

ancak, kadın bu teklifi reddetmiştir. “Sabahtan beri içtiği rakı ve esrar yüzünden berbat bir halde bulunan Arap Salih bu reddi erkekliğine yedirememiştir.” “Bu reddin iyice ağrına gitmesi” sonucunda çakısını çıkarıp kadının muhtelif yerlerine saplayan fail, sabaha karşı yakalanmıştır. Bu cinayet haberinde, failin “meşhur sabıkalı”, “esrarkeş” olarak betimlenmesi ve içtiği rakı ve esrarın vurgulanması cinayetin, failin patolojik kişiliği ve kullandığı alkol ve uyuşturucu madde nedeniyle gerçekleştiği izlenimini vermektedir. Ayrıca, katilin kadın tarafından reddedilmesi vurgulanmasa da okuyucu bu durumu erkek “izzet-i nefsi”ne ağır gelecek bir mesele olarak yorumlayabilir.

Terk edilen ya da barışma teklifi kabul görmeyen/edilmeyen erkeklerin eşlerini öldürmeleri aslında cinayetlerin ani bir öfke nöbetlerinden ziyade maktul kadınların kabul etmedikleri barışma teklifleri veya ayrılıkta ısrar etmeleri dolayısıyla faillerin yaşadıkları olumsuz hal ve duygu durumu içerisinde cinayetleri tasarlayarak işlediklerini düşündürmektedir. Bu nedenle erkeğin, barışmak için gittiği görüşmede sevgilisini/karısını yanlarında taşıdıkları silah veya kesici aletlerle öldürmesi, failin “sempatik” ya da “iyi niyetli” bir uzlaşma çabasıyla hareket ettiği izlenimi verse de aslında olası bir olumsuz cevaba karşı hazırlıklı olduğunu ve kadını öldürmeyi tasarladığını göstermektedir.

İkdam gazetesinde 11 Nisan 1939¹¹⁷ yılında “Gözü kararan aşık” manşetiyle yayımlanan haberde, fail daha önceden Halide isimli genç kadınla nişanlanmıştır ancak, maktul ve babası sonrasında nişandan vazgeçmişlerdir. Böylece, bir gece “hamil olduğu çifti çevirerek ateş etmiştir” ve “bu kâfi değilmiş gibi bıçakla da saldırarak zavallı kızı sırtından, kalçasından ve yüzünden yaralayarak öldürmüştür.” Maktulün babasını da ağır bir şekilde yaralamıştır. İşlenen cinayet kadına karşı düşmanca hislerle işlenmesine rağmen, gazeteye yansırken fail “gözü kararan aşık” şeklinde betimlenmiştir ve bir kişinin ölmesi ve bir kişinin de ağır yaralanmasına rağmen fail sempatik bir şekilde tanımlanmış, “aşkının kurbanı” olmuştur (!)

Reddedilme gerekçesiyle işlenen cinayetlerde her zaman kadın ve erkek arasında duygusal ya da cinsel bir ilişki yoktur. Bazı cinayetlerde kadınlar ısrarlı takiplerine maruz kaldıkları erkekler tarafından da öldürülmektedirler. *Cumhuriyet* gazetesinde

¹¹⁷ Bkz. Ek 72.

6 Nisan 1943'te¹¹⁸ “Azgın bir çoban genç bir kadını tarlada öldürdü” başlığıyla yayımlanan haberde cinayet Adana'da işlenmiştir. Kırılarda ineğini arayan Emine isimli kadının Ankara köylerinden birinde çobanlık yapan Mustafa isimli biri karşısına çıkmıştır. Çoban “epey zamandır kadının peşini kovalamaktadır ve civarda kimselerin bulunmayışından istifade ederek derhal güzel Emine'ye teklifler yapmaya başlamıştır.” Kadının reddi üzerine “iş zora bindiren fail Mustafa, bütün kuvvetiyle Emine'nin üzerine atlamışsa da arzularında muvaffak olamamıştır.” Bunun üzerine fail tabancasına sarılmış ve kadının kafasından vurarak öldürmüştür. “Canavarlığı bununla da bitmeyen hain, taze ölünün üzerinde kahrolası arzularını tatmin etmekten geri kalmamıştır.” Haberin sonunda “insan şeklindeki hayvan” olarak betimlenen katilin yakalandığı belirtilmektedir. Cinayetin işleniş biçimi ve sonrasında öldürülen kadının cinsel saldırıya maruz kalması dolayısıyla haber metninin böyle bir vurgulama biçimi kullandığı düşünülmektedir.

25 Teşrinievvel 1932'de¹¹⁹ *Son Posta*'da yayımlanan habere göre, “Genç Bir Rum Delikanlısı, Eski Sevgilisini Bıçakla Vurdu.” Bir süre önce birbirini seven ve beraber yaşamaya başlayan fail ve maktul arasına “her nedense bir soğukluk girmiş ve ayrılmışlardır.” Tekrar barışmak isteyen erkeğin teklifini kabul etmeyen ve başkasıyla evleneceğini söyleyen kadına “fena halde hiddetlenen” fail, kadının yolunu beklemiş ve bıçağını “kadıncağıza saplamıştır.” Failin maktulün yolunu beklemesi ve bıçağıyla kadını öldürmesi bu cinayetin önceden tasarladığını göstermektedir.

1 Mart 1945¹²⁰ tarihinde *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlanan haber “Kadın yüzünden feci cinayet” manşetine sahiptir. Fail cinayeti, maktulün nişan yüzüğünü göndermesine sinirlendiği gerekçesiyle işlemiştir. Haber metni kadının erkekten ayrılmasını “kadın yüzünden” olarak nitelemektedir ve okuyucuya cinayetin asıl suçlusunun fail değil kadın olduğu mesajını vermektedir. Mahkeme failin 1926 tarihli Türk Ceza Kanunu'nun 450. maddesince kasten adam öldürmek suçundan idam edilmesini talep etmiştir. Haber metninde cezanın hafiflemesini sağlayacak herhangi bir durumdan bahsedilmemiştir.

¹¹⁸ Bkz. Ek 73.

¹¹⁹ Bkz. Ek 74.

¹²⁰ Bkz. Ek 75.

İkdam gazetesinde 14 Temmuz 1939¹²¹ yılında yayımlanan haberde, fail “bütün ısrarlarına rağmen kızın kendisiyle evlenmemesi” üzerine maktulü tehdit etmiştir fakat “bir türlü kızı kandıramayınca bıçaklayarak öldürmüştür.” Sonuçta bu kategoride işlenen cinayetler kadınların kendi hayatlarına dair konularda bile karar almak isterken öldürüldüklerini göstermesi açısından oldukça önemlidir.

4.3.4. Cinsel Saldırı Sonrasında İşlenen Kadın Cinayetleri

Bu kategoride kadınların cinsel bir saldırı neticesinde kendilerini korumaya çalıştıkları sırada veya erkekleri reddetmelerinin sonucunda öldürüldükleri ve kadınların tecavüze uğradıktan sonra failer tarafından öldürüldükleri gözlemlenmiştir.

Son Posta gazetesinde 26 Teşrînisânî 1332¹²² yılında “Bir Baba Kendi Öz Kızına Tasallût Etti” manşetli habere göre, İzmir’de bir baba 12 yaşındaki öz çocuğuna karşı “en çirkin ve feci hareketler irtikap etmiş, en fena hislerini öz kızı üzerinde temin etmek emeline kapılmıştır.” Failin karısının suç duyurusunda bulunduğu belirtilen haberde aile üyelerinin hiçbirinin ismi hakkında bilgi verilmemiştir. Ensest ilişkinin muhtemelen toplumsal açıdan “kabul edilemez” görülmesi ya da 1931 tarihli Matbuat Yasası’nca “aile mevcudiyetini zedeleyici” kabul edilmesi dolayısıyla sadece işlenen suçun fenalığı ve kadının kocasına boşanma davası açtığı belirtilmiştir.

15 Ağustos 1938¹²³ yılında *Son Posta*’da “bir canavar kirlettiği kızı bıçakladı ve ateşte yaktı” başlığıyla yayımlanan ve Antalya’dan gelen habere göre, “17 yaşında genç bir kız vahşi bir köylü tarafından kirletildikten sonra, bıçaklanmış, sonra da yakılmıştır.” Haberin detaylarında, babasının köyde bıraktığı Kamile isimindeki genç kız, şiddetli yağmurdan dolayı köy halkından İsmail’in evine sığınmıştır. “Fakat İsmail o gece Kamile’nin yattığı odaya girerek kızı *kirletmiş*, karısı Hafize’yi de ölümle tehdit edip melanetini gizli tutmaya muvaffak olmuştur.” Babası köye dönen genç kız, İsmail’in evinden kaçınca, İsmail “zavallı kızı yakalamış, yeniden kirlettikten sonra bıçağını çekerek vücudunu delik deşik bir hale getirmiş ve ateş yakıp kül edinceye kadar yakmıştır.” İsmail köye dönüp işlediği

¹²¹ Bkz. Ek 76.

¹²² Bkz. Ek 77.

¹²³ Bkz. Ek 78.

cinayeti karısına itiraf edince, kadın kocasını ihbar etmiştir ve fail yakalanarak adliyeye sevk edilmiştir.

Cinsel saldırı vakalarında kadınların tecavüze karşı nefsi müdafaada bulunması cinayetlerin faillerinin haber metnine yansıma biçimini etkilemektedir. 14 Haziran 1935¹²⁴ tarihli *Son Posta* haberi “İki Canavar” manşetiyle yayımlanmıştır. İki failin genç bir kadına tecavüz girişiminde bulunmasını engellemeye çalışan yaşlı bir kadın, bu failer tarafından bıçaklanarak öldürülmüştür. Genç kadını ise “ormanlara götürmüşler ve namusunu berbat etmişlerdir.” Genç kadının teslim olmak istememesi sonucunda failer onu da bıçaklamışlardır. Burada, genç kadının “tahrik unsuru” içerecek şekilde giyinmemesi/giyinmemiş olması ya da davranmaması kadını mağdur konumuna koyarken failer ise “canavar” olarak betimlenmiştir. Yukarıda incelenen, 7 Nisan 1942¹²⁵ yayımlanan *Cumhuriyet* gazetesinde olduğu gibi kadının “bar kadını olması” ve giyim detayları cinsel saldırının davetçisi olabilecekken, bunların yokluğu kadının “melek”, erkeğin “canavar” olarak tasvir edilmesine yol açmaktadır.

Benzer şekilde, 23 Kânûnevvel 1940¹²⁶ tarihinde *Son Posta* gazetesinde yer alan haberde “bir köylü namusunu berbad etmeğe çalıştığı bir kadını 40 yerinden bıçaklayarak öldürmüştür.” Sivas’ta işlenen cinayette katilin maktule “göz koyması” sonucunda kadının “gizlice evine girmiş ve kadına taarruz etmiştir.” Ancak, kadının “şiddetli mukavemeti ile karşılaşan” failin “gözü dönmüş ve kamasını çekerek kadıncağızın vücudunu 40 yerinden delik deşik etmiş, kanlar içinde bırakmıştır.” Bu haberde de maktulün faile direnmesi, 40 yerinden bıçaklanması ve herhangi bir tahrik unsurunun bulunmaması haber metnine “kadıncağız” olarak yansımaları sağlamıştır. Ancak, haberi yapan muhabirin korkunç olarak betimlediği, kadının işlenen cinayet sonucu hayatını kaybetmesi mi yoksa önce tecavüze uğraması ardından 40 bıçak darbesiyle öldürülmesi mi belli değildir.

4.3.5. “Namus” Gerekçesiyle İşlenen Kadın Cinayetleri

“Namus” kavramının vurgulanması, kadınlara ve kadınların bedenlerine uygulanan (ya da uygulanmak istenen) denetimin tezahürüdür. *Cumhuriyet* gazetesinin 12

¹²⁴ Bkz. Ek 79.

¹²⁵ Bkz. Ek 25.

¹²⁶ Bkz. Ek 80.

Nisan 1939¹²⁷ yılında aktarmış olduğu haberde manşet “Kıskançlık yüzünden feci cinayet” şeklinde atılmış olsa da failin beyanından anlaşıldığına göre cinayet bu gerekçe yüzünden işlenmemiştir. Katilin bir akrabasının karısı olan maktul, katile onu sevdiğini anlatan bir mektup vermiştir ve bunun sonucunda katil, “Dayımın namusunu temizlemek için Şerife’yi vurdum” şeklinde ifade vermiştir. Bu kadın cinayeti vakası “namus” adına işlenen cinayetlerde kadınların ailenin birinci dereceden üyeleri tarafından veya katillerle yakın ilişkileri (duygusal ya da cinsel) olmaksızın öldürülebilme potansiyelini barındırdığını göstermektedir. Zaten, özellikle cemaat ilişkilerinin güçlü olduğu topluluklarda kadın namusunun denetlenme yetkisinin evlilik aracılığıyla kocanın dışında kocanın ailesinde de bulunduğunu unutmamak gerekir.

Bu dönemde gazetelere yansıyan kadın cinayetlerinde ataerkil rejimin “namus” adı altında erkeklere verdiği denetim hakkı sayesinde erkekler “namuslarını korumak” için ailelerindeki kadınları da öldürebilme yetkisine sahip olduklarını göstermektedir. *Son Posta* gazetesinin 14 Kânûnuevvel 1932¹²⁸ tarihli haberinde “Bir Adam Annesini Balta ile Öldür[müştür].” Katil gerekçe olarak “o güne kadar namuslu ve yuvasına bağlı bir kadın” olarak bildiği annesinin evinde başka bir erkekle beraber oturmasını belirtmiştir. Fail annesini hiç tanımadığı bir adamla görünce bu durum “sinirlerine dokunmuştur” ve “baltayı beynine indirmek” suretiyle annesini öldürmüştür. Haberin devamının yazılı olduğu sayfalar eksik olduğu için mahkeme süreci bilinmemektedir. Ancak, “namus” adı altında işlenen bu cinayette failin cezai indirim almış olması muhtemeldir.

İstanbul dışından gelen haberlerde katil ve maktul arasındaki ilişki cinsel bir ilişkiden ziyade genelde akrabalığa dayalı bir ilişkidir. 7 Mart 1938’de¹²⁹ *Son Posta*’da yayımlanan habere göre “Alaşehirde bir adam kız kardeşini öldür[müştür].” Haberi yapan muhabir cinayetin gerekçesini açıklarken katil “kız kardeşinin başkalarıyla çirkin münasebetlerde bulunduğunu hissetmesi” dolayısıyla kadının boğazını sıkarak öldürmüştür. Ancak cinayetin detayları ve mahkeme süreci hakkında herhangi bir bilgi mevcut değildir ve “çirkin münasebetler” ifadesinin çerçevesi geniş olup, ne tür bir “uygunsuzluğu” belirttiği meçhuldür.

¹²⁷ Bkz. Ek 81.

¹²⁸ Bkz. Ek 82.

¹²⁹ Bkz. Ek 83.

Kadın cinayetleri bazen direkt “namus” gerekçesiyle işlenmemiş olsa da dünyadaki ve Türkiye’deki “namus” gerekçesiyle işlenen suçlar literatürüyle paralellik taşıyan cinayetler de bu sınıflandırmaya dahil edilmiştir. Örneğin 27 Mayıs 1939¹³⁰ yılında *İkdam* gazetesine yayımlanan haberde fail, “kız kardeşinin bir erkekle nikahsız oturması” dolayısıyla kadını öldürmüştür ve “mezheplerinin böyle bir şeyi kaldırmayacağını” eklemektedir. Burada vurgulanan “nikahsız” olma durumunun resmi nikahı mı yoksa dini nikahı mı kastettiği belli değildir. Ayrıca, failin ifadesindeki “mezheplerinin böyle bir şeyi kaldırmaması” durumunun kendisinin, ailesinin veya yaşadıkları cemiyetin değer yargılarına ve normlarına yönelik bir aykırılığı vurguladığını düşündürmektedir. Toplumsal değer yargılarına uygun olmayan davranışlarda bulunan kadınlar, ki bu değer yargılarının çerçevesi belirsizdir ve aynı toplum içerisinde bile değişiklik göstermektedir, kontrol edilemedikleri durumlarda öldürülmektedirler.

Son Posta gazetesinde 8 Mart 1932¹³¹ yılında yayımlanan ve Bağdat’ta işlendiği belirtilen cinayette fail karısının ölümünden sonra başka bir kadınla evlenmiştir. Ancak, kadın failin kızını istememiştir ve her gün faili kızına karşı kıskırtmıştır. Kadın “bir gün genç kızın bazı münasebetsizliklerde bulunduğunu ve tanımadığı gençlerle konuştuğunu babasına haber vermiştir” ve baba genç kızını boğarak öldürmüştür. “Cinayeti gizlemek için mutfaktan satır ve bıçakları getirerek evvela kızının kafasını kesmiş, sonra ellerini, ayaklarını, bacaklarını ve bütün vücudunu ayrı ayrı parçaladıktan sonra torbalara koymuştur.” İşlenen cinayetin ortaya çıkması üzerine fail, “namusumu kirletti de ondan öldürdüm” açıklaması yapmıştır. Bu haber metninde genç kızın davranışları hakkında bilgi verilmemektedir ancak, burada önemli olan “ataerkil pazarlık” içerisindeki ya da *eril tahakkümün* işbirlikçisi kadınların egemen rejim içerisinde kendi güç alanlarını elde edebilmek için kadın cinayetlerinin tetikleyicisi konumunda olabildiklerini göstermektedir.

15 Eylül 1938 yılında¹³² *Son Posta* gazetesinde yayımlanan ve İzmir’de işlenen cinayette, fail teyzesini öldürmüştür. Necmi isimli genç, evine yabancı bir erkeğin sık sık gelmesi ve bazen de orada kalması neticesinde kadını öldürmüştür ve cinayet gerekçesini “teyzemi ailenin namusunu berbat ettiği için öldürdüm” şeklinde

¹³⁰ Bkz. Ek 84.

¹³¹ Bkz. Ek 85.

¹³² Bkz. Ek 86.

açıklamıştır. Yukarıda da belirtildiği gibi, “namus” adına işlenen cinayetlerde erkeğin ve ailenin şerefi, kadının bedeni ve cinselliğiyle yakından ilişkilidir.

Kadınların “namus” gerekçesiyle öldürülmeleri, o dönem Türkiye’nin ilk kadın gazetecisi ve kadın hakları savunucularından biri olan Sabiha Sertel’in (Yazan, [10.12.2019]) de değindiği hatta eleştirdiği konulardan biri olmuştur. Sertel, yazılarında cinsel eşitsizlik ve toplumda egemen olan “namus” anlayışını sorgulamıştır (Özman, Bulut, 2003, 212). 1 Şubat 1924’ten itibaren Sabiha ve Zekeriya Sertel tarafından yayımlanan *Resimli Ay* mecmuasının çıkış amacını Zekeriya Sertel, “okuma ihtiyaçlarını doyurmak ve memleketimizde gerçek bir halk dergisi kurmak” olarak açıklamıştır (İşasıır, 2006, 18). İlerici ve sosyalist fikirlerin ön planda olduğu dergide ayrıca feminizm ve kadın sorunu, aile, nikah, evlilik, boşanma ve “ahlakta müsavat”ın gerekliliği üzerine önemli yazılar yayımlanmıştır (Özman, Bulut, 2003, 199). Sertel’in *Resimli Ay* dergisinin Mart 1929¹³³ sayısında yayımlanan “Ahlakta Müsavat İsteriz” başlıklı yazısı bu bağlamda oldukça çarpıcıdır. Yazıda “bir cepheli ahlak, bir cepheli demokrasi olmaz; erkek için ayrı kadın için ayrı bir ahlak olamaz” diyerek şöyle devam etmiştir:

“Altı ay evvel yevmi gazeteler yazmışlardı: Feci bir cinayet. (...) kasabasında 24 yaşında Hacer isminde bir dul kadını köyün gençleri (...) nehrinin kenarında on sekiz yerinden yaralamış ve nehre atmışlardır. Cinayetin sebebi Hacer’in evine Çakır Recep ismindeki aşığını almasıdır. Gençler evi basmış, Hacer’i aşığının kolları arasında sürüklemiş, öldürdükten sonra nehre atmışlar. Çakır Recep vakayı polise ihbar etmiş, failler yakalanmış, fakat Hacer’in cesedi tahariyata rağmen bulunamamıştır. Her cinayet fertten evvel cemiyetin eseridir. Yaşadığı muhitin kalıplarına göre şekil alan insan, her hareketinde içtimai bir miras olarak tevarüs ettiği telakkilerin esiridir. Hacer’i köyün gençleri değil, cemiyetin telakkileri öldürdü. Cinsi ahlak telakkisi altında yalnız bir taraflı bir ahlak tesis eden cemiyet, Çakır Recep’ten hesap sormaz, Çakır Recep’i ittiham etmez, fakat Hacer mücrimdir. Cemiyetin namus telakkisini çiğnemiş, muhitinin ahlakı nizamı haricine fırlamış bir günahkardır. Bu telakki, kadının şahsi bir mülk addedildiği, bir mal gibi pazarlarda satıldığı devirlerden kalmıştır. Kadını pazardan öküz satın alır gibi, parası mukabili satın alıp evine kapayan, bir ticaret metaı gibi elden ele satan aşiret reisinin veya derebeyinin kadın telakkisi ile Hacer’in köyündeki genç veya İstanbul’daki eli kalem tutan genç arasında hiçbir fark yoktur. Hükümet teessüs ettiği günden beri kadının şahsi hürriyet ve şahsiyetini, evvela dini bir çerçeve içinde hapseden, ona zaman zaman mukaddes veya mezzimum süsü veren cemiyet, din rabitalarının gevşediği zamanlarda onu ahlak çerçevesi içine hapsedmiş, onu içtimai ve iktisadi faaliyetten mahrum ettiği gibi cemiyet içindeki hak ve vazifelerinden de mahrum etmiştir. Kadının dimağı inkişafına mâni olan, iktisadi faaliyetten mahrum eden erkeğin kadın üzerindeki bu inhisar ve temellük hakkıdır. Hâlâ bugün karısını çalıştırmayı ayıp telakki eden, karısının üzerinde tahakküm eden, kadını tufeyli vaziyette bırakan zihniyet dünkü devirlerin bize bıraktığı mirastır. (...) Kadına kanunu hak vermesi kâfi değildir. Örf, adet, telakki diye cemiyetin çizdiği kanunlar, kitaba geçen kanundan daha kuvvetlidir. Kadını kurtarmak için bu zihniyetleri çürütmek lazım. (...) Eğer Hacer’in günahı varsa, medeni bir cemiyet içerisinde bunu cezalandıracak bir kanun var. Ahmet’e Mehmet’e kanun namına icrayı saltanat etmek, bir cemaatin müşterek namusunu kurtarmak için Hacer’in mahremine girmek salahiyetini veren kara kuvvettir,

¹³³ Bkz. Ek 87.

taassuptur, çok geri kalmış bir ahlak telakkisidir. (...) Kadının cinsi ahlak sahasında en küçük bir müsavatsızlığı, fuhuş ile ifade edilir. Fuhuş cemiyet mekanizmasının doğurduğu bir şeydir. Bundan yalnız kadını mesul etmek, cinsi ahlak sahasında kadını inkâr etmekten mütevellittir. (...) Kadının hayatta hürriyet ve şahsiyetine sahip fert olarak yaşayabilmesi için fuhuş ile kadın ahlakı arasındaki fasılayı açmak, kadına da ahlak sahasında müsavat etmek lazımdır.”

Sertel’in bahsettiği cinayet “namus” gerekçesiyle işlenmiş, üstelik cinayeti kadının ailesinden biri değil köy halkının erkekleri işlemiştir. Kadının cinselliği “nizamı umumiye” “meselesi” olduğundan burada denetim mekanizması köy halkının kendisi olmuştur. Sertel, kadın cinselliğinin denetlenmesini bir açıdan da iktisadi bir mesele olarak ele almaktadır. Ona göre, erkek mirasını bırakacağı çocuğun kendisine ait olmasını istemektedir dolayısıyla Sertel, mirasın dışarı çıkmasına bugünkü sistemin engel olduğunu savunmaktadır (Özman, Bulut, 2003, 21).

4.3.6. Anlaşmazlık Gerekçesiyle İşlenen Kadın Cinayetleri

Bu kategoride yer alan haberlerde fail ve maktulün uzun süreden beri devam eden anlaşmazlıkları vurgulanmaktadır ve cinayetlerin gerekçesi olarak bu anlaşmazlıklar gösterilmektedir. Anlaşmazlıkların veya “uzun süreden beri devam eden geçimsizliklerin” çerçevesi haber metinlerine muğlak bir biçimde yansımıştır. *Son Posta* gazetesinde 30 Eylül 1944¹³⁴ tarihli haberde işlenen cinayetin gerekçesi failin 6 aylık karısı ile arasındaki anlaşmazlık olarak yansımaktadır. “Bilahare çok sevdiği karısını kaynanasının evinden tekrar almağa giden Arif kaynanası ile tekrar kavga etmiş ve neticede araya giren karısını vurarak öldürmüştür. Cinayet muhtemelen silahla işlenmiştir ve failin yanında silah bulundurması cinayetin planlı olabileceğini düşündürmektedir.

20 Kânûnuevvel 1935¹³⁵ tarihli *Son Posta* haberinde “Mehmet Adında Bir Hamal Tabanca ile Karısı Mir’atı Öldürdü.” Cinayetin gerekçesi haber metnine karıkoca geçimsizliği olarak yansıtılmıştır. Habere göre “her nedense kavga etmişlerdir ve kavga sırasında kadın erkeğe küfür etmiştir.” Fail küfrü hazmedememesi neticesinde dolaptan tabancasını almış ve “karısının üzerine boşaltmıştır.” İşlenen bu cinayette de fail ve maktul “çift” olarak gösterilmektedir ve cinayetin anlaşmazlık gerekçesiyle işlendiğinin aktarılması sistematik ataerkil şiddetin

¹³⁴ Bkz. Ek 88.

¹³⁵ Bkz. Ek 89.

tezahürü olan kadın cinayetlerinin okuyucuların gözünde değersizleşmesine yol açabilmektedir. Ayrıca, cinayetlerin anlaşmazlık dolayısıyla işlendiğinin belirtilmesi, kadın ve erkeğin “zaten bir süredir geçinemediklerinin” vurgulanması, fail ve maktulün ilişkileri hakkında sınırlı ya da hiç bilgisi olmayan okuyucuların cinayet vakasının “rutin bir sebep” dolayısıyla işlendiğini düşünmelerine açabilir.

Benzer şekilde yine geçimsizlik dolayısıyla işlenen bir cinayet *İkdam* gazetesinde 18 Mart 1929¹³⁶ tarihinde yayımlanmıştır. İşlenen cinayette Ahmet Efendi adında kıskanç olduğu belirtilen fail karısını öldürmüştür. Yapılan tahkikatlar sonucunda failin ve maktulün öteden beri geçinemedikleri ve küçük sebeplerle kavga ettikleri belirtilmektedir. “Kıskanç koca, akşam eve gezmeden geç gelen karısını muhtelif yerlerinden vurmak suretiyle öldürmüştür.” işlenen vakada kadın ve erkeğin çift olarak sunulması kadının erkeğe karşı hem hukuki hem de toplumsal açıdan sorumlulukları olduğunu vurgulamaktadır ve kadının eve geç gelmesi bile aslında “cinayet gerekçesi” olarak anlaşılmaya müsaittir.

Anlaşmazlık gerekçesiyle işlendiği belirtilen bir başka kadın cinayeti haberi *Son Posta* gazetesinde 21 Eylül 1937¹³⁷ yılında yayımlanmıştır. Habere göre, “beş çocuk annesi Hamdiye isminde bir kadın, İbrahim isminde bir genç tarafından 18 yerinden yaralanarak öldürülmüştür.” Ancak, gerçekliği kanıtlanmamış olsa da kadının kocası Şevket tarafından öldürtüldüğü yönünde iddiaların olduğu belirtilmektedir. “Son zamanlarda karı koca arasında geçimsizlikler başlamış, adam kadın aleyhinde ihanet davası açmıştır.” Bu davada “nahiye müdürü Burhan, ilkokul muallimi Saim ve inhisarlar memuru Arif şahit olarak dinlenmiştir ve bu kişilerin şahitliğiyle Hamdiye’nin iffetsiz olmadığı anlaşılmıştır.” “Davanın sonucuna sinirlenen Şevket’in, yaşı küçük olan İbrahim’e bıçak verdiği ve karısını 18 yerinden yaralatarak öldürttüğü dedikodusu çıkmıştır.” Haber şimdilik yalnızca cinayeti işleyen İbrahim’in tutuklandığını ve tahkikatın devam ettiğini bildirerek tamamlanmıştır. Kadına açılan davada şahitlik edenlerin, kadını nereden tanıdıkları ya da yakınlık durumları hakkında bilgi verilmemiştir. Ancak, Şevket’in maktulün “iffetsiz” olmadığının kanıtlanmasına sinirlenmesi ve bunun neticesinde yaşı küçük birini azmettirmesi, cezai indirim öngördüğünü ve kadını öldürmeyi stratejik bir şekilde tasarladığını düşündürmektedir.

¹³⁶ Bkz. Ek 90.

¹³⁷ Bkz. Ek 91.

4.3.7. İşsizlik/Maddi Problemler/Hırsızlık Gibi Gerekçelerle İşlenen Kadın Cinayetleri

Bu kategorideki cinayetlerde öldürülen kadınlar genellikle yaşıldır ve vakalar gazetelere çoğunlukla kadınların paralarının ele geçirilmesi teşebbüsü sonucunda öldürüldükleri şeklinde yansımaktadır.

4 Kânûnusânî 1938'de¹³⁸ *Cumhuriyet* gazetesi tarafından yayımlanan haberde “Hacer adında bir kadın parasına tamaaen kasatura ile parça parça edilmek suretiyle” öldürülmüştür. İşlenen cinayetin sonucunda mahkeme faile idam cezası vermiştir. Ancak, fail cinayetin arasının açık olduğu metresinin komplosu olduğunu iddia ederek kendisini müdafaa etmiş ve bir kadını öldürmenin gerekçesi olarak başka bir kadının komplosunun olduğunu vurgulamıştır.

Yine *Cumhuriyet* gazetesinde 18 Ağustos 1936¹³⁹ tarihli haberin manşeti “İhtiyar kadını döğerek öldürmüş” şeklinde atılmıştır. Yunan tebaasından olduğu belirtilen maktul Mari, katil komşusuyla para gerekçesiyle kavga etmiştir ve sinirlenen katil “Mari'nin üstüne hücum ederek döğmüştür.” Maktul yediği yumrukların tesiriyle hastanede ölmüştür.

Ayrıca bu kategoride işlenen cinayetlerde çoğunlukla katil ve maktul arasında duygusal/cinsel bir ilişki görülmemiştir. Katil ve maktul arasındaki ilişkilerde ya aile bağlarına dayanan ilişkiler olduğu ya da kadınların ve erkeklerin birbirlerini tanımadıkları, hırsızlık sonucunda ya da hırsızlığa direndikleri durumlarda kadınların öldürüldükleri gözlemlenmiştir.

10 Temmuz 1939¹⁴⁰ yılında *Cumhuriyet* gazetesinde yer alan cinayet “Bir hiç yüzünden” işlenmiştir. Failin annesinden harçlık istemesi ve annesinin faile para vermemesi üzerine kız kardeşi araya girmiştir. Genç kadının hem araya girmesi hem de faili annesine kötü sözler söylemesinden dolayı uyarmasına “büsbütün öfkele[nen]” fail genç kadının karnına yumruk atmıştır ve bu fiziksel şiddet kadının ölümüne sebep olmuştur. Genç kadının 6 aylık bebeği annesiz kalmıştır.

İkdam gazetesinin 4 Teşrînisânî 1940¹⁴¹ tarihli haberine göre “Paralı olduğu sanılan dilenci” boğazı kesilerek öldürülmüştür. Seksenli yaşlarda olduğu belirtilen

¹³⁸ Bkz. Ek 92.

¹³⁹ Bkz. Ek 93.

¹⁴⁰ Bkz. Ek 94.

¹⁴¹ Bkz. Ek 95.

ve dilenerek geçindiği tespit edilen kadının, parası olduğu düşüncesiyle bir veya birkaç kişi tarafından öldürüldüğü düşünülmektedir. Maktul sahip olduğu parasını ele geçirmek isteyen katil(ler) tarafından boğazı kesilerek öldürülmüştür.

13 Şubat 1933¹⁴² yılında *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlanan haberde ise, Madam Antonya adlı kadın iki kişi tarafından boğularak öldürülmüştür. Maktul kadın “çok kıymetli altınlarının olduğunu, bunları bozdurup Yunanistan’a gitmek istediğini” katillerden birine bildirmiştir ve o esnada mutfaka giden kadının kafasına odunla vurmuştur. Katillerden diğeri de maktul kadını bağarmaması için tutmuş ve iki fail kadını boğarak öldürmüşlerdir. Cinayeti işleyen katiller “para edecek kıymetli mücevheratı alarak kaçmışlardır.”

3 Kânûnusânî 1929’da¹⁴³ *Son Posta* gazetesinde yer alan haber “Anasını kesen bir şerir” başlığıyla yayımlanmıştır. Habere göre, “tüyler ürperten facia” Ahmet isminde bir oğulun sevdiği bir kız için annesinden para istemesi ve annesinin bu teklifi reddetmesi sonucunda işlenmiştir. “Ahmet annesinden para alamayacağını anlayınca evden çıkmış, Hüsnü isminde arkadaşının yanına gitmiştir.” Ahmet arkadaşı Hüsnü’ye annesinin parasını almak için, kadını beraber öldürmeyi ve sonucunda parayı yarı yarıya bölüşmeyi önermiştir. Hüsnü Ahmet’in teklifini kabul etmiş, “beraber gidip bir balta tedarik etmişlerdir” ve eve gidip annesine hücum eden katil, arkadaşıyla beraber kadını Beykoz ormanına götürmüşlerdir. Arkadaşının da yardımıyla, katil maktul kadının “ensesini açmıştır ve büyük bir soğukkanlılıkla, elleri titremeden, vicdanı ıstırap duymadan”¹⁴⁴ kafasını balta ile kesmiştir. Cinayetin ardından failler kadının bedenini ve kafasını farklı yerlere gömmüşlerdir. Faillerin soğukkanlılığı “yataklarını girip sabahlara kadar uyu[dular]” ifadesiyle betimlenirken, haber metninde jandarma tarafından yakalandıkları bildirilmiştir.

Aynı cinayet haberi, *Cumhuriyet*¹⁴⁵ gazetesinin *Vukuat* köşesinde yayımlanmıştır. Haber karikatürvârî resimlerle betimlenmiştir. *Cumhuriyet* gazetesi bu tarihte meydana gelen yangın, kaza haberlerini, hırsızlık suçlarını veya işlenen cinayet haberlerini *Vukuat* köşesinde yayımlarken, haber metinlerinde karikatürvârî resimlerin sıklıkla kullanıldığı gözlemlenmiştir. Haber “bir kadını parçaladılar”

¹⁴² Bkz. Ek 96.

¹⁴³ Bkz. Ek 97.

¹⁴⁴ Vurgu bana ait.

¹⁴⁵ Bkz. Ek 98.

başlığıyla yayımlanmıştır ve “15 günden beri kayıp olan 50 yaşlarındaki Laz Fatma’nın parasına tamaaen *canavarca* öldürüldüğü” belirtilmiştir. “3 gün evvel köy ahalisinden Arif’in bir köpeğin ağzında insan kolu görmesi” ve “durumu jandarmaya haber vermesi” sonucunda insan kolunun öldürülen Fatma’ya ait olduğu tespit edilmiştir. Yapılan tahkikat sonucunda maktul kadının cesedinin parçaları bulunmuş ve “cinayetin Laz Fatma’nın oğlu Ahmet ve arkadaşı tarafından kadının 30 lirasına sahip olmak için işlendiği belirtilmiştir. İki haber metni de bir annenin baltayla ve para için oğlu tarafından öldürülmesi durumunu “tüyler ürpertici bir facia” ve “*canavarca*” bir durum olarak betimlerken, kadının “şerir” bir evlat tarafından öldürülmesini kınayan bir tutumla vurgulamıştır.

Sonuç olarak, erken Cumhuriyet dönemi basınında yayımlanan haberler veya fikir yazıları belirli kanunlar dolayısıyla sansür politikalarına maruz kalmış olsa da incelenen dönem açısından basının önemli pozisyonunu inkâr etmek mümkün değildir. Basın dönemin gündelik hayatı hakkında bilgi ya da fikir sahibi olmaya oldukça elverişlidir. 1923-1945 yılları arasında gazetelere yansıyan kadın cinayeti vakaları incelendiğinde, cinayetlerin ağırlıklı gerekçesinin “kıskançlık” veya “aşk” olduğu görülmektedir. Faillerin cinayetleri hangi gerekçelerle işlediklerinin tespit edilemediği durumlarda ise haberleri yapan muhabirlerin cinayetlerin kıskançlık ya da “aşk” gerekçesiyle işlendiğini düşündüklerini belirttikleri ve haber metinlerine kendi yorumlarını kattıkları gözlemlenmiştir.

Haber metinlerinde kıskançlık ve “aşk” vurgusunun fazla olmasına rağmen direkt “namus” gerekçesiyle işlendiği belirtilen cinayetlerin ise görece daha az olduğu tespit edilmiştir. “Namus” saikiyle işlendiği belirtilen cinayetlerde failler genellikle “namuslarını temizleme” gerekçesine sığınmışlardır. Failler ve maktullerin aralarındaki ilişkiler çoğunlukla cinsel bir bağa sahip olsa da bazı haber metinlerinde faillerin kız kardeşlerini, annelerini veya ailelerindeki diğer kadınları da “namus” gerekçesiyle öldürdükleri görülmüştür. “Namus” gerekçesiyle işlenen cinayetler çoğunlukla İstanbul dışından olmakla beraber haber metnine göre bir cinayetin Türkiye dışında -Bağdat’ta- işlendiği tespit edilmiştir. Bu da okuyucuların “namus” adına işlenen cinayetleri Türkiye’nin (hatta bazen Türkiye dışındaki ülkelerin) belirli bölgelerinin yerel problemi olarak görmelerine yol açabileceği düşünülmektedir.

Cinayetlerin kıskançlık ve “aşk” gerekçesiyle ya da “namus” saikiyle işlendikleri gazete haberlerine yansımış olsa da “töre” gerekçesiyle işlenen cinayetlere denk gelinmemiştir. Burada “töre cinayeti” ile kastedilen, kadınların aile meclisinden çıkan bir infaz kararıyla yine ailenin erkek üyelerinden biri tarafından öldürülmesi durumudur. Ancak, kadın ve erkeğin “münasebetsiz” bir şekilde yakalanıp köy meydanına getirildiği ve kadının kocası tarafından öldürüldüğü haberden¹⁴⁶ farklı olarak direkt bir aile meclisinin toplanarak kadının infazına karar verilen ve cinayetin “töre” saikiyle işlendiğinin beyan edildiği herhangi bir kadın cinayeti haberine rastlanmamıştır. Durum böyle olsa da yukarıda bahsedilen cinayet haberinde de yalnızca bir fail yoktur ve infaz kararını veren köyün cemaati de bu cinayetin faili konumundadır.

Yukarıda değinildiği gibi “namus” gerekçesiyle işlendiği belirtilen kadın cinayeti haberleri genellikle İstanbul ya da Türkiye dışındandır. Büyük şehirlerde işlenen kadın cinayetlerinin gerekçeleri haber metinlerine genellikle “sevgi, “kıskançlık” ya da “aşk” gibi sanki yalnızca kentte yaşayan bireylerin yaşadığı meselelermiş gibi yansıtılmıştır. Böylece, “namus” gerekçesiyle işlenen cinayetler sözüm ona Türkiye’nin “el değmemiş” topraklarının ya da taşranın meselesi gibi sunulmuştur. Dolayısıyla, 1923-1945 dönemi haber metinlerinde “töre” gerekçesine dair herhangi bir veriye ulaşılamamış olsa da burada, iktidarın bir sansür politikası uygulama ihtimali olduğu ve inşa edilmeye çalışılan toplumda İstanbul’da ya da büyük şehirlerde varsa bile “töre” gerekçesiyle işlenen cinayetlerin haber metinlerine yansıtılmadığı düşünülmektedir. Ancak, *19. Yüzyılda Osmanlı’da Bir Kadın Cinayetin Anatomisi ve Kadın Cinayetleri* adlı çalışmasında Aksin (2016), 19. yüzyılda işlenen kadın cinayetlerini mahkeme kayıtları ve defterler üzerinden incelemiştir ve kadınların “töre” gerekçesiyle, herhangi bir “uygunsuz” davranışları sebebiyle aileden bir erkek üye tarafından öldürüldüklerini göstermiştir. Örneğin, Aksin’in çalışmasına göre (2016, 566), 1859 yılında fahişelik yapan bir kadını uzun zamandır arayan ağabeyi bulup öldürmüştür. Cinayetin davasında kadının ve katilin annesi fahişelik yapan kızının ağabeyi tarafından öldürülmesini “doğru bir eylem” olarak görmüştür ve katilin tahliyesini istemiştir. Bu cinayette annenin de durumu onaylaması maktulün infazının aile birliğince kabul edildiğini göstermektedir. Ancak, adı “töre” ya da “namus” cinayeti olsa da kadınların ataerkil sistemin

¹⁴⁶ Bkz. Ek 54.

denetleyemediği durumlarda öldürüldükleri unutulmamalı, “namus” ya da “töre” kılıflarının birbirlerinden farklı olgular oldukları düşünülmemelidir.

Haber metinlerinden edinilen bilgilere göre, cinayetlerin çoğunlukla kadınların yakın ilişkilerinin oldukları erkekler ve ailelerindeki erkek akrabalar ya da bazı durumlarda kadınların tanımadıkları erkekler tarafından öldürüldükleri gözlemlenmiştir. Silah ya da kesici-delici alet sahipliği cinayetlerin işlenmesinde tetikleyici bir rol oynamaktadır. Ayrıca, haber metinleri genellikle işlenen cinayetleri failin psikolojik problemleriyle, kötü alışkanlıklarıyla ya da alkollü olmasıyla ilişkilendirmektedir. Bu da cinayet vakalarının ataerkil şiddetin bir sonucu olarak ele alınmasını engellemekte, cinayetlerin “tek tük vakalar” olarak yansımaya yol açmaktadır. Sinirlenmenin, kıskanmanın, ani bir öfke anında cinayet işlemenin ya da “sevip öldürmenin” erkeklerin “doğasıyla” ve ruh halleriyle uyumlu davranışlar olarak resmedildiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla, erkeklerin öfkesi cinayet haberlerinde sorgulanmazken kadınların kıskanç olmaları yine erkeklerin işledikleri cinayetlerde tahrik unsuru olarak görülebilmektedir. Haber metinlerinde “öfke”, “kendini kaybetme”, “çıldıırma” ya da “delirme” gibi failin eylemini meşrulaştıran ifadelerle sıklıkla rastlanmıştır.

Kadın cinayetleri haberlerinde Türk faillerin kimlik vurgularına rastlanmamıştır. Ancak azınlık grupların, Rum, Ermeni, Musevi katil ya da maktul olduklarında kimliklerinin belirtildiği gözlemlenmiştir. Ayrıca, azınlık gruplara mensup faillerin işledikleri cinayetler bahsedilen etnik gruba has suçlar olarak yansıtılmıştır. Özellikle Cumhuriyet gazetesi Musevi etnik kimliğine sahip bireylerin işledikleri cinayetleri kimlik vurgusuyla sunmuştur. Bu tutumun dönemin antisemitik tavrıyla tutumlu bir iş birliği içinde olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, Müslüman azınlık grupların -Laz, Kürt ya da Alevi- fail ya da maktul oldukları cinayet haberlerine rastlanmamıştır.¹⁴⁷

Kadın cinayetlerinin gazetelere yansıma biçimlerini analiz etmek çalışmanın temel motivasyonu olması sebebiyle, bu cinayetlerin yargıtay kararları çalışmaya dahil edilmemiştir. Dolayısıyla, bu cinayetlerin gazetelerde yayımlanırken sansüre veya muhabirlerin şahsi yorumlarına açık olduklarını unutmamak gerekir. Yine de haber

¹⁴⁷ Sadece, parası için öldürülen kadın cinayeti haberinde kadının Laz Fatma olarak anıldığı gözlemlenmiştir. Ancak burada Laz vurgusunun kadının lakabı mı yoksa etnik kimliği mi olduğu belirsizdir. Bkz. Ek 98.

metinlerinden anlaşıldığı üzere hukuk sistemi çoğunlukla mahkeme sürecinde erkek faillerle empati kurmakta, hatta iş birliği yapmaktadır. Böylece kurulan bu empati faillerin cezalarının hafiflemesine yardımcı olmaktadır. Burada hafifletici unsurların sınırları genellikle belirsizdir ve faillerin mahkeme salonlarındaki davranışlarından kıyafetlerinin temiz ve düzgün olmasına ya da maktul hakkındaki iddialarının savcı tarafından kabul edilmesine kadar değişiklik gösterebilmektedir. Ayrıca, 1926 tarihli Türk Ceza Kanunu ve Türk Medeni Kanunu da iş birliğini destekler niteliktedir.

Öldürülen kadınların eşleri, babaları, erkek kardeşleri ya da herhangi bir erkek tarafından maruz kaldıkları sistemli/sürekli bir şiddet varsa bunu polise veya mahkemeye şikâyet edip etmedikleri haber metinleri üzerinden tespit edilememiştir. Gazetelerin uyguladığı sansür politikalarının, devlet rejimiyle iş birliği içinde olduğu düşünüldüğünde, haber metinlerinin kadına yönelik şiddet suçlarını veya kadın cinayetlerini bir *eril tahakküm* meselesi olarak yansıtmadığı açıktır. Dolayısıyla, basının iktidarın vitrini işlevinde olması onu sansüre açık bir pozisyona sevk etmektedir. Bu nedenle devlet politikasını zedeleyici ve toplumsal açıdan gayri ahlaki olduğu düşünülen haberlerin gazetelere yansıtılmadığı gözlemlenmiştir. Örneğin, bir babanın öz kızına tecavüz ettiği haber muhtemelen toplumsal açıdan ahlak dışı görülmüştür. Encest ilişkisinin milli bir tabu olması dolayısıyla haber metninde ne genç kız ve babanın ismi verilmiş ne de ikisi hakkında bir yorum yapılmıştır. Ayrıca, incelenen haber metinlerinde hiçbir şekilde LGBTİ+ bireylere dair cinayet haberleri ile karşılaşılmamıştır.

İncelenen dönemin kadın cinayeti haberlerinde sıklıkla işlenen cinayetlere münferit hadiseler olarak yaklaşıldığı ve cinayetlerin politikleştirilmediği tespit edilmiştir. Haberlerde sıklıkla toplumsal kodlara yer verildiği gözlemlenmiştir. Erken Cumhuriyet dönemi için “kıskançlık” ve “aşk” ve çok dile getirilmese de “namus” kavramları gazetelere yansıyan cinayetlerin meşruiyetini sağlama işlevi görmüştür, böylece kadına yönelik şiddet veya kadın cinayetlerinin gerekçelerinin normalleştirildiği analiz edilmiştir. Bunun yanı sıra haber metinlerinde genellikle kadınların öldürülme biçimleri bütün detaylarıyla verilirken öldürülme “gerekçesi” olarak erkek faillerin beyanlarının esas alındığı gözlemlenmiştir. Haber metinlerinde sıklıkla faillerin iddialarına yer verilmesi okuyucu kitlenin yalnızca faillerin düşüncelerini ve gerekçelerini bilmesine, söz hakkı olmayan mağdurlarla

duygudaşlık kurmasını engellemektedir. Ayrıca, faillerin koca, sevgili, baba gibi aidiyet belirten ifadelerle nitelendirilmesi işlenen cinayet ve suç bağlamından kopmaya, fail ve mağdur arasındaki ilişkinin devam ediyormuş gibi yansımasına yol açmaktadır. Suçludan ziyade mağdurun yapıp ettikleri uzun betimlemelerle aktarıldığı gözlemlenmiştir. Bu durum mağduru işlenen cinayetin sorumlusu olarak görmeye yol açmaktadır. Haber metinleri genellikle kadın maktullerin yaptıkları (ya da yapmadıkları) ve davranışları üzerinden kurulmuştur ancak aslında işaret edilmesi gereken erkek faillerin eylemleridir.

5. SONUÇ

Ataerkil rejimin bir tezahürü olan kadına yönelik şiddet kadınların bedensel ve ruhsal bütünlüklerini tehdit eden toplumsal bir sorundur ve fiziksel, cinsel, psikolojik, çevresel veya ekonomik birçok unsurdan beslenmektedir. Erkeklerin kadınlara yönelttikleri şiddette temel motivasyon kadınların, kadın bedeninin ve kadın cinselliğinin disipline edilmesidir. Bu denetimin sağlanamadığı durumlarda kadınlar şiddete maruz kalmaktadırlar, hatta bu şiddet en aşırı haliyle kadın cinayetlerine dönüşebilmektedir.

Küresel bir sorun olan kadına yönelik şiddet Türkiye'nin de gündeminde yer alan önemli bir toplumsal sorundur ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. 1980'lerden itibaren yükselen Türkiye'de ikinci dalga feminizmin kazanımları ise bu bağlamda önemlidir. Çünkü bu tarihlerde Türkiye'de kadın hareketinin kadına yönelik şiddete odaklanması meselenin toplumsal açıdan bir sorun olduğunun ve bu konuda bilinçlenmenin gerekli olduğunun fark edilmesiyle yakından ilişkilidir.

Çalışmanın ikinci bölümünde kadına yönelik şiddetin ne olduğu ele alınmıştır ve bu şiddetin meydana gelmesinde etkili olan faktörler incelenmiştir. Kadına yönelik şiddeti analiz eden farklı perspektiflerin soruna yönelik bakış açıları ele alınmıştır.

Kadına yönelik şiddeti kuramsallaştırma konusunda ataerki kavramı toplumsal cinsiyet hiyerarşilerini, tahakküm ve güç ilişkilerini ortaya çıkarmaya yardımcı olmaktadır. Ataerkil bir toplum hem yapısal hem de ideolojik olarak erkekleri ayrıcalıklı kılmaktadır ve tarihsel ve sosyal düzlemdeki hiyerarşik düzenlemeler içinde şekillenmektedir. Ataerki yapı farklı kültürler ve gruplar içerisinde farklı biçimlerde tezahür etmektedir. Ancak her ataerki yapı, kadına yönelik şiddeti uygulamayı sürdürdükçe evrensel bir rejim halini almaktadır.

İkinci bölümde ele alınan diğer bir mesele kadına yönelik şiddetin en aşırı biçimi olan kadın cinayetleridir. Uluslararası düzeyde tanınan bu kavram, kadınların kadın olmaları dolayısıyla erkekler tarafından öldürülmelerini ifade etmektedir. Kavram

cinsiyetten bağımsız “cinayet” kavramından farklı olarak kadınların şiddet içeren ölümlerinin vurgulanmasını belirtmek için kullanılmaktadır. Bu kavramsal ayırım, kadın cinayetlerini meşrulaştıran ya da tolere eden toplumsal düzenin yapısında değişiklik üretmeye çalışan politik bir amaca hizmet etmektedir. Burada, kadın cinayetlerinin cinsiyete dayalı özelliği ve işlenen cinayetlerin amacı vurgulanmaktadır. Adı “namus”, “töre”, “aşk” ya da “tutku” olsa da kadınlar ataerkil rejimin denetleyemediği durumlarda “öldürülmesi gereken varlıklar” konumuna düşmektedir. Dolayısıyla, ataerkil rejim evrensel olarak varlığını sürdürürken farklı coğrafyalarda farklı adlandırılış biçimleriyle varlığını meşrulaştırmaktadır.

Yukarıda da vurgulandığı gibi, kadın cinayetleri farklı coğrafyalarda farklı motivasyonlarla işlense de her biri *eril tahakküm* altındaki kadınların denetlenme meselesinin birer sonucudur. Ancak, literatürdeki tanımlarda utancın “namus” cinayetleriyle ve kıskançlığın da “tutku” cinayetleriyle ilişkilendirilmesine rağmen (Pole, 2006; Mullen, 1993) aslında ayırım belirtildiği kadar net ve keskin değildir. Dolayısıyla, kadın cinayeti vakalarının kaç tanesinin bu ayrıma uyacağı aslında şaibelidir. Bu bağlamda, istatistiki olarak Türkiye’nin belirli bölgelerinde “namus” cinayetlerinin belirli bölgelerinde ise “kıskançlık” veya “aşk” cinayetlerinin işlendiğini hesaplamak ve bu bağlamda bir ayırım yapmak sorunludur. Dolayısıyla, vurgulanan gerekçeler kadın cinayetlerinin birbirinden farklı biçimleriymiş gibi ele alınmasına yol açsa da aslında buradaki ayrımlar muğlaktır ve bazı durumlarda bütün gerekçeler birbirleriyle ilişkili olabilmektedir. Bu nedenle, bu çalışmada kadın cinayetleri farklı kategorilerde ele alınsa da aslında hepsinin “kadın cinayeti” olduğunu unutmamak gerekir. Çalışmanın dördüncü bölümdeki ayırım yalnızca gazetelere yansıma biçimleri dolayısıyla oluşturulmuştur.

Üçüncü bölümde, 1923-1945 yılları arasında Türkiye’de Cumhuriyet’in ilan edilmesiyle inşa edilmeye çalışılan “yeni kadın” imgesiyle kadınların toplumsal açıdan kazanımları ve bu kazanımların sonucu olarak yaşanan toplumsal gerilimler ele alınmaya çalışılmıştır. Ayrıca, Türkiye’de birbirinden farklı kategoriler olarak ele alınan “töre” ve “namus” cinayetleri ayırımının ardındaki gerekçeler gelenek ve modernlik bağlamında incelenmiştir.

1923-1945 yılları arasında işlenen kadın cinayetlerinin gazetelere yansıma biçimlerine incelendiğinde, bu cinayetlerin çoğunlukla mağdurların yakın ilişkide

oldukları erkekler tarafından işlendiği gözlemlenmiştir. Yani kadınlar, mevcut ya da eski kocaları, sevgilileri ya da nişanlıları tarafından öldürülmüştür. Bunu, kadınların ailelerindeki erkek üyelerin -öz ya da üvey baba, erkek kardeş, amca, dayı ve diğerleri- işlediği cinayetler takip etmektedir. Cinayetlerin işlenmesinde silah sahipliği oldukça etkili bir araçtır. Silahın olmadığı durumlarda failer kadınları bıçak ya da balta gibi kesici-delici aletler kullanarak öldürmüşlerdir. Cinayetlerin silahla ya da bıçakla işlenmesi, vakaların spontane bir şekilde, ani bir öfke nöbeti sonucunda gerçekleştiği izlenimi vermeye müsaittir. Ancak, silah ya da kesici-delici aletlerle işlenen cinayetler bir anda meydana gelmiş gibi algılanmaya uygunken haber metinleri detaylı bir şekilde incelendiğinde bu cinayetlerin planlı olduğu, failerin herhangi bir olumsuz duruma karşı hazırlıklı olarak bu aletleri yanlarında taşıdıkları ve cinayetleri aslında önceden tasarladıkları görülmüştür.

Haber metinleri kadın cinayetlerini aktarırken, failerin ruhsal durumlarını, kişilik problemlerini veya alkollü olmalarını genellikle işlenen cinayetlerin gerekçeleri olarak yansıtmıştır. Kadın cinayeti haberlerinin iki kişi arasında meydana gelen hadiseler olarak sunulduğu gözlemlenmiş ve geçimsizlikler, sürekli devam eden anlaşmazlıklar veya kadın ile erkek arasında o an meydana gelen tartışmalar cinayetlerin sebebi olarak gösterilmiştir.

Gazetelere yansıyan kadın cinayetlerinin gerekçeleri sınıflandırıldığında, en belirgin gerekçenin “kıskançlık” ve “aşk” dolayısıyla olduğu tespit edilmiştir. Hatta, kadın ile erkek arasındaki esas problemin kıskançlıktan kaynaklandığı bilinmese bile muhabirlerin haberleri ele alırken bu gerekçeleri fazlasıyla kullandıkları görülmüştür. Dolayısıyla, muhabirlerin değer yargılarının ya da dünya görüşlerinin izlerine haber metinlerinde sıklıkla rastlanmıştır. Örneğin, bir kadın boşanmak istediği için kocası tarafından öldürüldüğünde cinayetin gerekçesi haber metnine “aşk yüzünden” olarak yansıyabilmiştir.

Haber metinlerinde kadın cinayetlerinin gerekçesi olarak “namus” kavramının ise görece daha az vurgulandığı görülmüştür. Ancak, kadınların giydikleri kıyafetlerin “uygunsuz” olmasından, yabancı bir erkekle konuşmalarına ya da herhangi bir sadakatsizlik iddiasına kadar geniş ve belirsiz bir çerçevede denetimlerinin sağlanamadığı durumlarda erkekler tarafından öldürüldüğünde failerin beyanlarında “namus” gerekçesinin ön planda olduğu tespit edilmiştir.

Literatür kadının infazının bir aile meclisi tarafından önceden belirlendiği cinayetlere “töre cinayetleri” adını vermektedir. Fakat bu dönemde işlenen kadın cinayetlerinde haber metinlerinin “töre cinayeti” vurgusunu kullanmadıkları gözlemlenmiştir. Daha önce belirtildiği gibi, “töre” ya da “namus” kavramları birbirinden farklı gerekçeler olarak ele alınmasa da erken Cumhuriyet döneminde haber metinlerinin de böyle bir ayrım yapmadığı tespit edilmiştir.

Bahsedilen gerekçelerin dışında kadınların barışma veya ilişki teklifini reddettikleri durumlarda da erkekler tarafından öldürüldüğü gözlemlenmiştir. Kadınlar bazen evlenmekten vazgeçme durumunda bazen de boşanma/terk etme neticesinde erkekler tarafından öldürülmüştür. Bu vakalarda dikkat çekici olan, barışma teklifiyle gelen faillerin olumsuz cevapla karşılaştıkları durumlarda kadınları yanlarında taşıdıkları silah ya da bıçak aracılığıyla öldürmüş olmalarıdır. Bu durum olası bir olumsuzlukla karşılaşılması halinde erkeğin planlarının arasında kadını öldürmek gibi bir seçeneğin de olduğunu göstermektedir.

Cinsel saldırı neticesinde kadınların öldürülmesi önemli kategorilerden biridir. Tecavüz girişiminin olumsuz sonuçlanması ya da kadınların tecavüze uğradıktan sonra failler tarafından öldürülmesi gazetelere yansıyan önemli kadın cinayeti biçimlerinden biridir. Bir yabancı ya da tanıdık bir kişi tarafından gerçekleşebilen bu eylemde, mağdurların istemedikleri her türlü cinsel birliktelik tecavüz adını almaktadır. Dünya çapında birçok toplumda görülen erkeğin tecavüzü ataerkil yapı içerisinde “normalleştirilen” ve derinleşen bir problemdir. Ayrıca, eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinin bir sonucu olan cinsel bir şiddet biçimidir.

Anlaşmazlık gerekçesiyle işlenen kadın cinayetleri ise bir diğer kategoridir. Bu kategoride genel olarak erkek ve kadın arasındaki herhangi bir anlaşmazlık sorunu kadın cinayetinin gerekçesi olarak gazetelere yansımıştır. Aslında cinayet gerekçelerinin haber metinlerine bu şekilde yansıtılması sorun teşkil etmektedir. Çünkü bu yansıma biçimi okuyucunun cinayet bağlamından uzaklaşmasına, kadın cinayeti haberinin toplumsal olarak normalleşmesine ya da hafife alınmasına yol açabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, anlaşmazlık gerekçesi okuyucuların gözünde kadın cinayetleri için olağan bir gerekçe halini alabilme riski taşımaktadır.

Bunların yanı sıra, kadın cinayetlerinin haber metinlerindeki sunumunda vurgunun her zaman aynı şekilde olmadığı gözlemlenmiştir. Örneğin, faillerin maktulleri

“namus” gerekçesiyle öldürdüklerini belirttikleri cinayetlerde, haber metinleri failin ifade ettiği gerekçenin “haklılığını” vurgulamakta, maktulün davranışlarındaki veya kıyafetlerindeki “uygunsuzluğun” üzerinde durmaktadır. 23 Mart 1932¹⁴⁸ yılında *Son Posta* gazetesinde yayımlanan ve Tokat’ta işlendiği belirtilen cinayet haberinde olduğu gibi, bir aydan fazla zamandan beri kayıp olan Kör Teslime adlı kadının, zabitanın tahkikatı sonucunda en son dağ bekçisi Hüsametdin tarafından görüldüğü tespit edilmiştir. Haberi yapan Bedri isimli muhabir öldürülen kadını “esasen hafifmeşrepli bir kadın” olarak betimlemektedir. Burada, cinayet erkek bir fail tarafından işlenmiş ve cinayetin gerekçesi belirtilmemiş olmasına rağmen, haber metninde kadının “hafifmeşrepliği” vurgulanmıştır. Suçlu failden ziyade cinayetin tetikleyicisi olan kadın olarak gösterilmiştir.

Ayrıca, herhangi bir cinsel saldırı girişiminde kadının erkeğe direnirip “namusunu koruması” halinde kadının kahraman olarak failin ise “canavar” olarak betimlendiği gözlemlenmiştir. Dolayısıyla, kadınların namuslarını korumaları hem kendileri hem de aileleri ve toplum açısından hayati bir öneme sahiptir. 22 Mayıs 1939¹⁴⁹ yılında yayımlanan *Son Posta* haberine göre “Namusunu korumak için balta ile adam öldüren kadın beraat etmiştir.” Cinsel saldırıya maruz kalan kadının 22 yaşında, evli, iki çocuk annesi ve güzel bir kadın olduğu ve kocasının da başka bir şehirde askerlik yaptığı belirtilmiştir. Bir gece yatağının başında “köyün azılı heriflerinden birini” görmüştür ve “şerefli, haysiyetli bir Türk anası” olan kadını “hareminde yabancı bir adamın bulunması deli etmiş” ve adamın kadına tecavüze yeltenmesi sonucunda kadın baltayla adamı öldürmüş, bedeninde derin yaralar açmış ve cesedi sırtına alarak köyün deresine atmıştır. Kadın muhtara durumu açıklamış, “namusuna tecavüz” edildiğini ve bunun “namus meselesi” olduğunu belirtmiştir. Mahkeme “şerefi, namusu, haysiyeti için mücadele yapan ve katil olan kadının tam ittifakla cezadan muafiyetine ve beraatına karar” vermiştir. Mahkeme salonunu dolduran halk şiddetli ve sürekli alkışlarla kararı sevinçle karşılamıştır. Bu vaka bir toplum meselesi olarak kadın bedeninin “yabancı bir erkeğin taarruzuna maruz kaldığında” yapılması gerekenin bedenin müdafaasını sağlamak olduğunu göstermektedir. Ancak kadının sistemli bir şekilde şiddetine uğradığı kişiyi -koca,

¹⁴⁸ Bkz. Ek 99.

¹⁴⁹ Bkz. Ek 100.

sevgili ya da baba, ağabey- öldürmesi sonucunda da hukuk sisteminin benzer bir karar alacağını düşünmek çok da mümkün değildir. Hatta, kadınları öldüren ya da onlara tecavüz eden erkeklere küçük bahanelerle “haksız tahrik” ve “iyi hal” indirimleri uygulayan “erkek adaletin” ataerkil rejimin aktörlerini savunacağını bile iddia etmek mümkündür.

Dolayısıyla, suçun detaylarının ayrıntılarıyla verildiği haber metinlerinde cinayeti kınayan/onaylamayan veya failin “haklı” gerekçelerinin olduğunu varsayan bir söylemle karşılaşılmıştır. Bu varsayımın olduğu haber metninin cinayetleri mazur gören bir üslupla yayımlandığı görülmüştür. Maktulün suçlanmadığı ya da kadın cinayeti haberinin tarafsız bir şekilde yayımlandığı haber metinlerinde ise genellikle failin işlediği suçtan dolayı eleştirilmediği tespit edilmiştir. Bu nedenle, haber metninin tarafsız bir söylemle yazılmış olması da içeriğinde sinsî bir ataerkil iş birliği gizlemektedir.

Ayrıca, hukuk sisteminin erkek egemen sistemin destekleyicisi konumunda olduğu, kadın cinayeti suçlarında erkek faillerin, genellikle çeşitli gerekçelerin tahrik unsuru sayılmasıyla cezai indirimler aldıkları tespit edilmiştir. Üstelik bu indirimler ikircikli bir şekilde işlemektedir. Örneğin, bir erkeğin bir kadını “kıskandığı için öldürmesi” faile verilen cezaya indirim uygulanmasına neden olurken, bir kadının bir erkeği kıskanması sonucunda erkeğin kadını öldürülmesi yine erkek faile cezai indirim uygulanmasına yol açmaktadır.

Çalışmada ideolojik olarak birbirinden ayrılan (ya da ayrıldığını iddia eden) gazetelerin incelenmesindeki amaç, kadın cinayetlerine yaklaşım konusunda haber metnlerinin söylemlerinde herhangi bir ayrım olup olmadığını analiz etmektir. Ancak, haber metinlerinde böyle bir ayrım ile karşılaşılmamıştır. Hatta, kadın cinayeti haberlerinin genellikle mağduru suçlamaya meyilli olduğu, cinayetlerin sanki kadın ve erkek arasındaki gündelik sorunların sonucunda işlendiği, kadınların işlenen suçların ya da cinayetlerin davetkârları olduğu ya da erkeklerin, kadınlar yüzünden suç işlemeye “sürüklendiği” izlenimi yakalanmıştır. Haber metinlerinde vurgulanan kadınların toplum içerisindeki statüleri, etnik kimlikleri, cinayetin işlendiği gün giydikleri kıyafetler, faile direnmeleri/direnmemeleri, hangi saatte dışarda oldukları gibi değişkenler cinayetlerin haklı ya da haksız gerekçelerle işlendiğini vurgulamaya hizmet etmektedir. Bu durum, basının da aracılığıyla erken Cumhuriyet döneminde inşa edilmeye çalışılan bir “cinsel ahlak” olduğunu

göstermektedir. Çoğunlukla okuma yazma bilen erkek yurttaş için hazırlanan gazete haberleri, kadınların hangi gerekçelerle öldürüldüğünü gösterirken (ya da öğretirken), erkekler arası (katil-muhabir-basın kurumları-yasa-devlet) bir iş birliği olduğunu ve kadınların ise konuşamayan ve özne olma özelliğini yitiren varlıklar (*subaltern*) konumunda değerlendirildiğini göstermektedir. Böylece, kadınların yapıp ettikleri yüzünden öldürülmek zorunda olduğunu (!) basın kullandığı söylem aracılığıyla pekiştirmekte ve topluma öğretmektedir.

Bu çalışmada İstanbul’da yayımlanan gazetelerin kadın cinayeti haberlerini sunum biçimleri incelenmiştir. Böylece, haber metinleri aracılığıyla incelenen dönemin Türkiye’inde kadın cinayetlerine yönelik söylemler hakkında fikir sahibi olmaya çalışılmıştır. Buradan hareketle incelenen haberlerin kadın cinayetlerini kınayan veya destekleyen söylemlerinin yalnızca haber metinleri aracılığıyla inşa edilmediği, aksine bu söylemlerin zaten dönemin ataerkil toplumsal yapısında hâkim olduğu düşünülmektedir. Bu da haber metinlerinin ataerkil sistemin bir aygıtı olarak çalıştığının göstergesidir. Ancak, haber metinlerinin cinayetleri sunum biçimleri var olan yapının yansımalarından biri olsa da aynı zamanda haber metinlerinin bu yapının dönüşümünde, güçlenmesinde veya yeniden inşa edilmesinde de etkili bir güce sahip olduğunu unutmamak gerekir.

Cinayetlerin gazetelere yansıma biçimleri, kadın cinayeti olgusunun devlet kurumları içerisinde ve toplumsal açıdan nasıl meşrulaştırıldığını göstermeye yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda devlet kurumlarının, aile, eğitim ve hukuk sisteminin kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri konusunda benzer söylemlerden yararlandığını iddia etmek mümkündür. Bunun yanı sıra bazı haber metinlerinde vurgulanan cinayet gerekçelerinin okuyucular tarafından sıradan bir olay gibi algılanmasına yol açacak şekilde oluşturulduğu gözlemlenmiştir. Muhabirler haber metinlerini oluştururken baskın söylemsel gerçeklikten faydalanmıştır. Okuyucuların değer yargıları ve fikirleri de bu meşruiyetin sağlanmasıyla oluşmaktadır. Dolayısıyla, inşa edilen “gerçeklikler” kadınların ve kadın cinselliğinin denetlenmesine hizmet etmektedir. Failler mahkeme salonunda cinayet gerekçelerini, erkekliklerinin zedelenmesi, “namuslarını temizleme”, kadını kıskanma şeklinde ifade ederken, bu gerekçelerin hepsi “haklı bir mazeret” işlevi görmektedir. Böylece failler sempatik, mağdur kadınlar ise “suçun davetkârı” pozisyonunda konumlanmaktadır. Erkeklerin, tartışmayı başlatan taraf olmaları,

geçimsiz tutumları, erkeklik gururunu ya da “izzet-i nefsi” zedelemeleri gerekçesiyle işledikleri kadın cinayetlerini meşrulaştırmaya çalıştıkları tespit edilmiştir.

Kadın cinayetlerinin gazetelere yansıma biçimleri, nesnellik ve tarafsızlık ölçütleriyle oluşturulma iddiasında olan haber üretme pratiğinin aslında toplumsal gerçekliğin bir kurgusu olarak ortaya çıktığını göstermektedir. Haber metinleri, üretilen sosyal bağlam içerisinde anlamlı bir hal alırken toplum için “doğru” ya da “gerçek” kabullerinin aslında belirli bir sistemin domine ettiği “kurgu” içinde üretildiğini unutmamak gerekir. Basın ve toplum arasındaki diyalektik ilişki dolayısıyla haber metinleri toplum içerisindeki baskın söylem aracılığıyla inşa edilir. Ancak aynı zamanda basın bu hâkim söylemi değiştirip dönüştürme gücüne de sahiptir. Dolayısıyla haber metinleri kadın cinayetlerinin her zaman olağan ya da “meşru” gerekçelerle işlendiği izlenimini verme potansiyeline sahiptir.

KAYNAKÇA

- Abdo, Nahla. 2006. Namus Cinayetleri, Ataerkillik ve Devlet: İsrail’de Kadın. **Namus Adına Şiddet: Kuramsal ve Siyasal Yaklaşımlar**. der. Shahrzad Mojab, Nahla Abdo. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Abu- Lughod, Lila. 2004. **Peçeli Duygular**. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Abu-Odeh, Lama. 2018. Arap Topluluklarında Namus Cinayetleri ve Toplumsal Cinsiyetin İnşası. **Müslüman Topluluklarda Kadın ve Cinellik**. der. Pınar İlkcaracan. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Acar, Feride. 2000. Turkey, The First CEDAW Impact Study: Final Report. **The Centre For Feminist Research, York University and International Women's Rights Project**: 203-213.
- Adadaki cinayet. 1942. **İkdam Gazetesi**. 7 Nisan.
- Adalet!... 1927. **Cumhuriyet Gazetesi**. 20 Ağustos.
- Aisha, Gill. K. 2014. Introduction: 'Honour' and 'Honour'-Based Violence: Challenging Common Assumptions. **'Honour' Killing and Violence: Theory, Policy and Practice**. ed. Carolyn Strange. Londra: Palgrave Macmillan: 5-20.
- Akpınar, Aylin. 2003. The Honor/Shame Complex Revisited: Violence Against Women in the Migration Context. **Women Studies International Forum**, c. 26. s. 5: 425-442.
- Aksin, Ahmet. 2016. 19. Yüzyılda Osmanlı'da Bir Kadın Cinayetinin Anatomisi ve Kadın Cinayetleri. **Geçmişten Günümüze Şehir ve Kadın-I**. ed. Osman Köse. Samsun: Canik Belediyesi: 561-568.
- Alaşehirde bir adam Kız kardeşini öldürdü. 1938. **Son Posta Gazetesi**. 7 Mart.

- Alemdaroğlu, Ayça. 2009. Öjeni Düşüncesi. **Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Milliyetçilik**. ed. Tanıl Bora, Murat Gültekin. İstanbul: İletişim Yayınları: 414-421.
- Altınay, Ayşe Gül. 2013. Ordu-Millet-Kadınlar: Dünyanın İlk Kadın Savaş Pilotu Sabiha Gökçen. **Vatan, Millet, Kadınlar**. der. Ayşe Gül Altınay. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Anasını kesen bir şerir. 1929. **Son Posta Gazetesi**. 3 Kânûnusânî.
- Anthias, Nira Yuval-Davis. 1994. Women and Nation State. **Nationalism**. der. John Hutchinson, Anthony D. Smith. Oxford Univesity Press.
- Arat, Yeşim. 1991. 1980'ler Türkiye'sinde Kadın Hareketi: Liberal Kemalizmin Radikal Uzantısı. **Toplum ve Bilim** s. 53: 7-19.
- _____. 1998. Türkiye'de Modernleşme Projesi ve Kadınlar. **Türkiye'de Modernleşme ve Ulusal Kimlik**. der. Sibel Bozdoğan, Reşat Kasaba. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Arat, Zehra. 1999. Introduction: Politics of Representation and Identity. **Deconstructing Images of "The Turkish Woman"**. ed. Zehra Arat. Londra: Palgrave Macmillan: 1-34.
- Arda, Erhan. 2003. **Sosyal Bilimler El Sözlüğü**. İstanbul: Alfa.
- Aşk yüzünden bir cinayet. 1937. **Cumhuriyet Gazetesi**. 1 Şubat.
- Aşk yüzünden bir cinayet oldu. 1935. **Cumhuriyet Gazetesi**. 13 Temmuz.
- Atsız, Nihal. 1934. Musa'nın Necip (!) Evlatları Bilsinler ki. **Orhun**: 139-140.
- Avram, Huzur-u Adalete Çıkarıldı. 1927. **Cumhuriyet Gazetesi**. 23 Ağustos.
- Avşar, Abdülhamit. 1998. **Bir Partinin Kapanmasında Basının Rolü: Serbest Cumhuriyet Fırkası**. İstanbul: Kitabevi.
- Ayas, Güneş. 2015. **Müzik Sosyolojisi: Sorunlar-Yaklaşımlar-Tartışmalar**. İstanbul: Doğu Kitabevi.
- Azgın koca. 1934. **Cumhuriyet Gazetesi**. 9 Mayıs.
- Bali, Rıfat N. 2013. **Toplu Makaleler-II: Türkiye'de Antisemitizm ve Komplö Kültürü**. İstanbul: Libra Kitap.

_____. 2017. **Cumhuriyet Yıllarında Türkiye Yahudileri: Bir Türkleştirme Serüveni**. İstanbul: İletişim Yayınları.

_____. 2019. **Toplu Makaleler-V: Sosyal Kültürel Siyasi Yönleriyle Türk Yahudileri**. İstanbul: Libra Kitap.

Balta ile karısını parçaladı. 1938. **Cumhuriyet Gazetesi**. 24 Mayıs.

Başkasiyle sevişen bir kadın. 1936. **Son Posta Gazetesi**. 10 Ağustos.

Baykan, Ayşegül. 2009. Nezihe Muhittin'de Feminizmin Düşünsel Kökenleri. **Nezihe Muhittin ve Türk Kadını (1931)**. der. Ayşegül Baykan, Belma Ötüş-Baskett. İstanbul: İletişim Yayınları.

Belge, Burçin. [9.12.2019]. Töre Cinayetleri de Namus Cinayetleridir. <https://m.bianet.org/bianet/kadin/38144-tore-cinayetleri-de-namus-cinayetleridir>

Berktaş, Fatmagül. 1999. Yeni Kimlik Arayışı, Eski Cinsel Düalizm: Peyami Safa'nın Romanlarında Toplumsal Cinsiyet. **Bilanço 1923-1998: Türkiye Cumhuriyeti'nin 75 Yılına Toplu Bakış Uluslararası Kongresi, Siyaset-Kültür-Uluslararası İlişkiler**. der. Zeynep Rona. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.

_____. 2000. Kadınların İnsan Hakları: İnsan Hakları Hukukunda Yeni Bir Açılım. **İnsan Hakları**. der. Korkut Tankuter. İstanbul: Cogito YKY.

_____. 2003. **Tarihin Cinsiyeti**. İstanbul: Metis Yayınları.

_____. 2007. Doğu ile Batı'nın Birleştiği Yer: Kadın İmgesinin Kurgulanışı. **Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Modernleşme ve Batıcılık**. ed. Tanıl Bora, Murat Gültekin. İstanbul: İletişim Yayınları: 275-285.

_____. 2009. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Feminizm. **Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Tanzimat ve Meşrutiyet'in Birikimi**. ed. Tanıl Bora, Murat Gültekin. İstanbul: İletişim Yayınları: 348-361.

Bianet. [1.10.2019]. Pantolon Giyen Kızkardeşini Öldürdü. <https://m.bianet.org/bianet/kadin/52365-pantolon-giyen-kizkardesini-oldurdu>

BİA Haber Merkezi. [10.11.2019]. Nevin Yıldırım İçin Müebbet Onama İstendi.
<https://m.bianet.org/bianet/toplumsal-cinsiyet/204501-nevin-yildirim-icin-muebbet-onama-istendi>

Bileciğin bir köyünde bir cinayet işlendi. 1944. **Son Posta Gazetesi**. 30 Eylül.

Binark, Mine Gencel Bek. 2007. **Eleştirel Medya Okuryazarlığı: Kuramsal Yaklaşımlar ve Uygulamalar**. İstanbul: Kalkedon Yayınları.

Bir Adam Annesini Balta İle Öldürdü. 1932. **Son Posta Gazetesi**. 14 Kânûnuevvel.

Bir adam karısını çok güzel olduğu için öldürdü!. 1936. **Son Posta Gazetesi**. 22 Mayıs.

Bir adamın karısını öldürttüğü iddia ediliyor. 1937. **Son Posta Gazetesi**. 21 Eylül.

Bir adam kısa kollu elbise ile gezdiği için kız kardeşini öldürdü. 1936. **Son Posta Gazetesi**. 2 Teşrînisânî.

Bir adam satırla anasını öldürdü. 1937. **Son Posta Gazetesi**. 16 Temmuz.

Bir Baba Kendi Öz Kızına Tasallût Etti. 1932. **Son Posta Gazetesi**. 26 Teşrînisânî.

Bir Bekçi, Bir Kadını Parçaladı. 1932. **Son Posta Gazetesi**. 23 Mart.

Bir Facia Bir Âşık, Bir Aileyi Mahvü Perişan Etti. 1932. **İkdam Gazetesi**. 7 Ağustos.

Bir Genç Hemşiresini Öldürdü. 1932. **Son Posta Gazetesi**. 5 Ağustos.

Bir genç teyzesini bıçakla öldürdü. 1938. **Son Posta Gazetesi**. 15 Eylül.

Bir hiç yüzünden... 1939. **Cumhuriyet Gazetesi**. 10 Temmuz.

Bir kadını kasatura ile öldüren adam. 1938. **Cumhuriyet Gazetesi**. 4 Kânûnusânî.

Bir kadını parçaladılar. 1929. **Cumhuriyet Gazetesi**. 3 Kânûnusânî.

Bora, Aksu. 1996. Kadın Hareketi: Nereden Nereye. **Birikim**. s.83: 39-41.

_____. 2004. Feminizm: Sınırlar ve İhlâl İmkânı. **Birikim**. s.184-185: 106-112.

Bora, Tanıl. 2005. Analar, Bacılar, Orospular: Türk Milliyetçi-Muhafazakâr Söyleminde Kadın. **Şerif Mardin'e Armağan**. der. Ahmet Öncü, Orhan Tekelioğlu. İstanbul: İletişim Yayınları.

- _____. 2017. **Cereyanlar-Türkiye'de Siyasi İdeolojiler**. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bourdieu, Pierre. 2015. **Eril Tahakküm**. çev. Bediz Yılmaz. İstanbul : Bağlam Yayıncılık.
- Bu sabah Beyazıddı tüyler ürpertici bir cinayet oldu. 1940. **Son Posta Gazetesi**. 8 Şubat.
- Bursa umumhanelerinde cereyan eden aşk faciası. 1939. **Cumhuriyet Gazetesi**. 16 Mart.
- BURSADA BİR CİNAYET. 1929. **İkdam Gazetesi**. 22 Kânûnusânî.
- Buttanrı, Müzeyyen. 2003. İkdam Gazetesinin Kültür Hayatımızdaki Yeri, Şekil ve İçerik Özellikleri (1894-1900). **Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**. c.1. s. 4: 77-98.
- Büyükadadaki feci cinayetin içyüzü. 1942. **Cumhuriyet Gazetesi**. 7 Nisan.
- Campbell, Jacquelyn C. 1992. "If I Can't Have You, No One Can": Power and Control in Homicide of Female Partner. **Femicide: The Politics of Woman Killing**. ed. Jill Radford, Diana E. Russell. New York: Twayne Publishers: 99-113.
- Chatterjee, Partha. 2013. Kadın Sorununa Milliyetçi Çözüm. **Vatan, Millet, Kadınlar**. der. Ayşe Gül Altınay. İstanbul: İletişim Yayınları: 95-117.
- Cinayet. 1928. **Cumhuriyet Gazetesi**. 5 Kânûnuevvel.
- Cinayetler Artıyor mu?. 1938. **Son Posta Gazetesi**. 24 Ağustos.
- Cinayetler Nasıl Azaldı?. 1935. **Son Posta Gazetesi**. 12 Ağustos.
- Coomaraswamy, Radhika. 2005. Preface: Violence Against Women and Crimes of Honour. **Honor: Crimes, Paradigms and Violence Against Women**. ed. Sara Hossain, Lynn Welchman. Londra ve New York: Zed Books: xi-xiv.
- Corradi, Marcuello-Servos, Boira, Shalva Weil. 2016. Theories of Femicide and Their Significance for Social Science. **Current Sociology**: 1-21.
- Çakır, Serpil. 1983. Türkiye'de Feminizmin Dünü ve Bugünü. **Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi**. c. 13. İstanbul: İletişim Yayınları: 750-756.

- Çeri, Bahriye. 1999. Kadınlık ve Kadınlarımız. **Tarih ve Toplum**. s. 183: 23-27.
- Çubukçu, Sevgi Uçan. 2004. 1980 Sonrası Kadın Hareketi: Ataerkilliğe Karşı Meydan Okuma. **Türkiye'de ve Avrupa Birliği'nde Kadının Konumu: Kazanımlar, Sorunlar, Umutlar**. der. Fatmagül Berktaş, İnci Ö. Kerestecioğlu, Sevgi U. Çubukçu, Özlem Terzi, Zeynep K. Forsman. İstanbul: Ka-Der Yayınları.
- Deal, Roger A. 2017. **Namus Cinayetleri, Sarhoş Kavgaları: II. Abdülhamid Döneminde Şiddet**. İstanbul: Kitap yayınevi.
- Duman, Pınar Duman. 1997. Kültürel Bir Değişim Aracı Olarak Güzellik Yarışmaları. **Toplumsal Tarih**. s. 42: 20-26.
- Durakbaşı, Ayşe. 1988. Cumhuriyet Dönemi'nde Kemalist Kadın Kimliğinin Oluşumu. **Tarih ve Toplum** s. 9: 167-171.
- _____. 2007. **Halide Edip: Türk Modernleşmesi ve Feminizm**. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Dün akşamki feci cinayet. 1938. **Cumhuriyet Gazetesi**. 30 Nisan.
- Dün tımarhanede bir cinayet işlendi. 1937. **Son Posta Gazetesi**. 20 Mayıs.
- Dünkü cinayet. 1943. **Cumhuriyet Gazetesi**. 28 Mayıs.
- Ecevitoglu, Ahmet Murat Aytaç. 2007. Siyasal Bir Mesele Olarak Namus Cinayetleri Tartışmaları: Kim Medeni, Kim Barbar? **Toplum ve Bilim**. s. 109: 97-128.
- Elden, Asa. 1998. "The killing seemed to be necessary": Arab cultural affiliation as an extenuating circumstances in a Swedish verdict. **NORA-Nordic Journal of Feminist and Gender Research**, c. 2. s. 6: 89-96.
- Eliza'yı Öldüren Katilin Karışık Hayatı. 1927. **Cumhuriyet Gazetesi**. 19 Ağustos.
- Elza Niyegoyu Öldüren Osman Ratıb Bimarhaneden Kaçtı ve Tutuldu. 1935. **Cumhuriyet Gazetesi**. 22 Şubat.
- European Institute for Gender Equality. [5.10.2019]. psychological violence. <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1334>
- Evvelki gün Yüksekalkadırmıda karısını öldüren katil dün mahkemede ağlıyordu. 1943. **Son Posta Gazetesi**. 29 Mayıs.

- Fatihte dünkü cinayet. 1939. **İkdam Gazetesi**. 14 Kânûnusânî.
- Galatada Bir Cinayet İşlendi. 1935. **Son Posta Gazetesi**. 2 Haziran.
- Gartner, Bill McCarthy. 1991. The Social Distrubution of Femicide in Urban Canada, 1921-1988. **Law & Society Review**. c. 2. s. 25: 287-312.
- Geçen Gün Cenaze Merasiminde Taşkınlık Yapan Küstah Musevilere Ahkâm-ı Kanuniye En Şedid Bir Surette Tatbik Edilecektir. 1927. **Cumhuriyet Gazetesi**. 21 Ağustos.
- Gevgilili, Ali. 1983. Türk Basını. **Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi**. c. 1. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Gökalp, Ziya. 2018. **Türkçülüğün Esasları**. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Gözcü, Alev. 2007. Bir İntiharın Sosyo-Ekonomik Arkaplanı: Dünya Ekonomik Bunalımının İzmir Örneğinde Gündelik Yaşama Yansımaları. **ÇTTAD**. c. 14. s. 6: 85-101.
- Gözü kararan âşık. 1939. **İkdam Gazetesi**. 11 Nisan.
- Güner, Deniz. 2015. **Sansür ve İktidar: Cumhuriyet Dönemi Tehdit Algıları**. İstanbul: Yeditepe Yayınevi.
- Goldman, Emma. 2006. **Dans Edemeyeceksem Bu Benim Devrimim Değildir**. İstanbul: Agora Kitalığı.
- Halasını öldüren 4 seneye mahkûm. 1929. **İkdam Gazetesi**. 2 Teşrînievvel.
- Hunnicut, Gwen. 2009. Varieties of Patriarchy and Violence Against Women: Resurrecting "Patriarchy" as a Theoretical Tool. **Violence Against Women**. s. 15: 553-573.
- Işık, S. Nazik. 2007. 1990'larda Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Hareketi İçinde Oluşmuş Bazı Gözlem ve Düşünceler. **90'larda Türkiye'de Feminizm**. der. Aksu Bora, Asena Günel. İstanbul: İletişim Yayınları.
- İbar, Gazanfer. 2018. Ahmet Cevdet'in Yenilikçi Gazetesi İkdam. **Atlas Tarih**. s. 54: 46-53.
- İdamdan 30 seneye. 1941. **Cumhuriyet Gazetesi**. 16 Kânûnusânî.
- İdamı istenilen bir suçlu. 1939. **İkdam Gazetesi**. 14 Temmuz.

- İhtiyar kadını döğerek öldürmüş. 1936. **Cumhuriyet Gazetesi**. 18 Ağustos.
- İki Canavar. 1935. **Son Posta Gazetesi**. 14 Haziran.
- İşşır, Canan Maral. 2006. Resimli Ay Dergisi'nde (1928-1930) Edebi ve Fikrî Gelişmeler . Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İzmirde aşk yüzünden bir cinayet. 1941. 18 Kânûnuevvel.
- İzmirde Bir Cinayet. 1935. **Son Posta Gazetesi**. 12 Eylül.
- İlkkaracan, Pınar. 2018. Giriş: Müslüman Topumlarda Kadın ve Cinsellik. **Müslüman Topumlarda Kadın ve Cinsellik**. der. Pınar İlkkaracan. İstanbul: İletişim Yayınları.
- İnan, Afet. 1984. **Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler**. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Kadıköyünde Cinayet. 1935. **Son Posta Gazetesi**. 20 Kânûnuevvel.
- Kamer Vakfı. [12.11.2019]. İstanbul Sözleşmesi. https://www.kamer.org.tr/icerik_detay.php?id=122
- Karısını öldürdü. 1929. **İkdam Gazetesi**. 18 Mart.
- Kadın Yüzünden Bir Facia... Bir Adam, Kaçan Karısını Kesti. 1936. **Son Posta Gazetesi**. 7 Kânûnusânî.
- Kadın yüzünden iki feci cinayet. 1945. **Cumhuriyet Gazetesi**. 1 Mart.
- Kadını Parçalamış. 1924. **Cumhuriyet Gazetesi**. 26 Haziran.
- Kadioğlu, Ayşe. 1996. Cumhuriyet Kadını: Vatandaş mı, Birey mi? **Varlık**. s. 1069: 12-15.
- _____. 1998. Cinselliğin İnkârı: Büyük Toplumsal Projelerin Nesnesi Olarak Türk Kadınları. **75 Yılda Kadınlar ve Erkekler**. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Kandiyoti, Deniz. 1987. Emancipated but Unliberated? Reflections on the Turkish Case. **Feminist Studies**, c. 2. s. 13: 317-338.

- _____. 1991. End of Empire: Islam, Nationalism and Women in Turkey. **Women, Islam and the State.** ed. Deniz Kandiyoti. Londra: Palgrave Macmillan.
- _____. 1998. Modernin Cinsiyeti: Türk Modernleşmesi Araştırmalarında Eksik Boyutlar. **Türkiye'de Modernleşme ve Ulusal Kimlik.** der. Sibel Bozdoğan, Reşat Kasaba. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- _____. 2013. **Cariyeler, Bacılar, Yurttaşlar: Kimlikler ve Toplumsal Dönüşümler.** İstanbul: Metis Yayınları.
- Kanlıca cinayetinin faili yedi seneye mahkûm edildi. 1942. **İkdam Gazetesi.** 31 Kânûnusânî.
- Kansu, Aykut. 2009. Türkiye'de Korporist Düşünce ve Korporatizm Uygulamaları. **Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Kemalizm.** ed. Tanıl Bora, Murat Gültekin. İstanbul: İletişim Yayınları: 253-267.
- Karakolda karısını öldüren adam deli mi, değil mi?. 1937. **Son Posta Gazetesi.** 17 Teşrînievvel.
- Kardam, Filiz. 2005. **Türkiye'de Namus Cinayetlerinin Dinamikleri: Eylem Programı İçin Öneriler.** Ankara: Nüfus Bilim Derneği.
- Karısını öldüren Rıfatın mahkemesi bitiyor. 1939. **İkdam Gazetesi.** 1 Temmuz.
- Karısını öldüren Yalovalı mahkûm oldu. 1940. **İkdam Gazetesi.** 5 Kânûnuevvel.
- Karısile Kayın babasının katili. 1939. **İkdam Gazetesi.** 28 Kânûnusânî.
- Kasımpaşa cinayetinin muhakemesi. 1944. **Cumhuriyet Gazetesi.** 20 Haziran.
- Katil Osman. 1927. **Cumhuriyet Gazetesi.** 25 Ağustos.
- Kerestecioğlu, İnci Özkan. 2004a. Türkiye'de Kadının Toplumsal Konumu: Kazanımlar ve Sorunlar. **Türkiye'de ve Avrupa Birliği'nde Kadının Konumu: Kazanımlar, Sorunlar, Umutlar.** der. Fatmagül Berktaş, İnci Ö. Kerestecioğlu, Sevgi U. Çubukçu, Özlem Terzi, Zeynep K. Forsman. İstanbul: Ka-Der Yayınları.
- _____. 2004b. 1990'larda Kadın Hareketi, Demokrasi ve Eşitlik Talebi. **Türkiye'de ve Avrupa Birliği'nde Kadının Konumu: Kazanımlar,**

- Sorunlar, Umutlar.** der. Fatmagül Berktaş, İnci Ö. Kerestecioğlu, Sevgi U. Çubukçu, Özlem Terzi, Zeynep K. Forsman. İstanbul: Ka-Der Yayınları.
- Kınalıada Cinayeti. 1935. **Son Posta Gazetesi.** 9 Temmuz.
- Kırkpınar, Leyla. 1998. Türkiye'de Toplumsal Değişme Sürecinde Kadın. **75 Yılda Kadınlar ve Erkekler.** İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Kıskançlık Cinayeti. 1937. **Cumhuriyet Gazetesi.** 7 Ağustos.
- Kıskançlık yüzünden. 1941. **Cumhuriyet Gazetesi.** 17 Nisan.
- Kıskançlık yüzünden!. 1942. **İkdam Gazetesi.** 2 Kânûnusânî.
- Kıskançlık yüzünden bir adam kaynanasını öldürdü. 1940. **Son Posta Gazetesi.** 27 Ağustos.
- Kıskançlık yüzünden feci cinayet. 1939. **Cumhuriyet Gazetesi.** 12 Nisan.
- Kıskançlık yüzünden işlenen bir cinayetin muhakemesi neticelendi. 1939. **Son Posta Gazetesi.** 10 Teşrinisânî.
- Kızkardeşini öldüren Hasan muhakemede. 1939. **İkdam Gazetesi.** 27 Mayıs.
- Koçak, Cemil. 2009. **Geçmişiniz İtinayla Temizlenir.** İstanbul: İletişim Yayınları.
- Koloğlu, Orhan. 1994. **Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Basın.** İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kovanlıkaya, Çağlayan. 2014. Osmanlı'nın Son Döneminden Günümüze Kadın Yurttaşın İnşasında Ataerkil Zihniyet Şiddeti. **Türkiye'de Siyasal Şiddetin Boyutları.** der. Güney Çeğin, İbrahim Şirin. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Koğacıoğlu, Dicle. 2004. The Tradition Effect: Framing Honor Crimes in Turkey. **A Journal of Feminist Cultural Studies.** c. 2. s. 15: 118-151.
- _____. 2009. Gelenek Söylemleri ve İktidarın Doğallaşması: Namus Cinayetleri Örneği. **Feminizm** s. 58: 350-384.
- Köksal, Duygu. 1998. Yeni Adam ve Yeni Kadın: 1930'lar ve 1940'larda Kadın, Cinsiyet ve Ulus. **Toplumsal Tarih,** s. 51: 31-35.
- Kumarcı Yahudinin Cinayeti. 1935. **Son Posta Gazetesi.** 8 Haziran.
- Kurtuluş cinayeti faili yakalandı. 1943. **Son Posta Gazetesi.** 25 Mayıs.

- Kürkçü, Nilüfer Zengin. [1.11.2019]. Evlilik İçi Tecavüz Başka Suçlarla Birlikte Tekrar Eden Bir Suçtur. <http://bianet.org/bianet/toplumsal-cinsiyet/106406-evlilik-ici-tecavuz-baska-suclarla-birlikte-tekrar-eden-bir-suctur>
- Lerner, Gerda. 1986. **The Creation of Patriarchy**. Oxford University Press.
- Levi, Avner. 1996a. Elza Niyego Olayı ve Türk-Yahudi İlişkilerine Yeni Bir Bakış. **Toplumsal Tarih**. s. 25: 23-27.
- _____. 1996b. **Türkiye Cumhuriyeti'nde Yahudiler**. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Levy, Barrie. 2008. **Women and Violence**. Berkeley : Seal Press.
- Lundgren, Eva. 2012. **Şiddetin Normalleştirilme Süreci**. İstanbul: Mor Çatı Yayınları.
- Mallet, Laurent. 1996. Karikatür Dergisinde Yahudilerle İlgili Karikütürler (1936-1948). **Toplumsal Tarih**, c. 6 s. 34: 26-33.
- McCarry, Nancy Lombard. 2016. Same Old Story? Children and Young People's Continued Normalisation of Men's Violence Against Women. **Feminist Review**, s. 112: 128-143.
- McFarlane, Campbell, Wilt, Sachs, Ulrich, Xiao Xu. 1999. Stalking and Intimate Partner Femicide. **Homicide Studies**, c. 3 s. 4: 300-316.
- Metresini öldüren katil 12 sene hapse mahkûm edildi. 1940. **Son Posta Gazetesi**. 12 Haziran.
- Metresini Öldüren Mahmut. 1939. **İkdam Gazetesi**. 11 Mayıs.
- Michaud, Yves. 1991. **Şiddet**. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Mojab, Shahrzad. 2006. 'Namusun' Tikelliği ve 'Öldürmenin' Evrenselliği: Erken Uyarı Sinyallerinden Feminist Pedagojiye. **Namus Adına Şiddet: Kuramsal ve Siyasal Yaklaşımlar**. der. Shahrzad Mojab, Nahla Abdo. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları: 17-42
- Mojab, Nahla Abdo. 2006. Giriş. **Namus Adına Şiddet: Kuramsal ve Siyasal Yaklaşımlar**. der. Shahrzad Mojab, Nahla Abdo. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- Mullen, Paul E. 1993. The crime of passion and the changing cultural construction of jealousy. **Criminal Behaviour and Mental Health** s. 3: 1-11.
- Najmabadi, Afsaneh. 2013. Sevgili ve Ana Olarak Erotik Vatan: Sevmek, Sahiplenmek, Korumak. **Vatan, Millet, Kadınlar**. der. Ayşe Gül Altınay. İstanbul: İletişim Yayınları: 118-154.
- Nankör ve Küstah Musevilerin Muhakemesine Başlandı. 1927. **Cumhuriyet Gazetesi**. 22 Ağustos.
- Namusunu korumak için balta ile adam öldüren kadın beraet etti. 1939. **Son Posta Gazetesi**. 22 Mayıs.
- Nevyorkta bir facia. 1938. **Son Posta Gazetesi**. 31 Mart.
- Niğdede tüyler ürpertici bir cinayet. 1939. **Son Posta Gazetesi**. 14 Kânûnevvel.
- Nişanlısını öldüren katil Yahudi. 1938. **Cumhuriyet Gazetesi**. 30 Ağustos.
- Nowak, Matthias. 2012. Femicide: A Global Problem. **Small Arms Survey**. s. 14: 1-4.
- Okutan, M. Çağatay. 2004. **Tek Parti Döneminde Azınlık Politikaları**. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Oral, Fuat Süreyya. 1968. **Türk Basın Tarihi: Cumhuriyet Dönemi (1919-1965)**. Ankara: Doğu Matbaacılık ve Ticaret Ltd. Şti.
- Özel, Işık. 1996. 1930'ların İstanbul Basınında Kadın. **Toplumsal Tarih**. s. 31: 30-38.
- Özman, Ayça Bulut. 2003. Sabiha (Zekeriya) Sertel: Kemalizm, Marksizm ve Kadın Meselesi. **Toplum ve Bilim**. s. 96: 184-218.
- Öztamur, Pınar. 2002. Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Güzellik Yarışmaları ve Feminin Kadın Kimliğinin Kuruluşu. **Toplumsal Tarih**. s. 99: 46-53.
- Öztimur, Neşe. 2014. Feminist Teoride Pierre Bourdieu Tartışmaları. **Ocak ve Zanaat: Pierre Bourdieu Derlemesi**. der. Güney Çeğin, Emrah Göker, Alim Arlı, Ümit Tatlıcan. İstanbul: İletişim Yayınları: 581-604.
- Palabıyıkoglu, Refia. 1994. İntihar Davranışı ve Kitle İletişim Araçları. **Kriz Dergisi**. c. 2. s. 2: 277-284.

- Paralı olduğu sanılan dilenci. 1940. **İkdam Gazetesi**. 4 Teşrinisânî.
- Perk, İsmail Günay Paksoy. 2012. **İstanbul'un 100 Gazetesi**. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları.
- Pope, Nicole. 2006. Namus Cinayetleri: Ataerkil Denetim Araçları. **Namus Adına Şiddet: Kuramsal ve Siyasal Yaklaşımlar**. der. Shahrzad Mojab, Nahla Abdo. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Radford, Jill. 1992. Introduction. **Femicide: The Politics of Woman Killing**. ed. Jill Radford, Diana E. H. Russel. New York: Twayne Publishers: 3-12.
- Radikal. [1.10.2019]. Töreniz batsın: Ailesi Medine'yi canlı canlı toprağa gömmüş... <http://www.radikal.com.tr/turkiye/toreniz-batsin-ailesi-medineyi-canli-canli-topraga-gommus-978638/>
- Ramide Bir Cinayet Oldu. 1935. **Son Posta Gazetesi**. 5 Nisan.
- Reimers, Eva. 2007. Representations of honor killing: Intersections of discourses on culture, gender, equality, social class and nationality. **Feminist Media Studies**. c.7 s. 3: 239-255.
- Rum kızını vuran komiser. 1929. **İkdam Gazetesi**. 10 Mayıs.
- Rumeli Hanı cinayeti. 1933. **Cumhuriyet Gazetesi**. 13 Şubat.
- Russell, Diana E. H. 2001. Introduction: The Politics of Femicide. **Femicide in Global Perspective**. ed. Roberta A. Harmes, Diana E. H. Russell. New York ve Londra: Teacher Collage Press: s. 3-11.
- Saktanber, Ayşe. 2009. Kemalist Kadın Hakları Söylemi. **Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Kemalizm**. ed. Tanıl Bora, Murat Gültekin. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sancar, Serpil. 2004. Otoriter Türk Modernleşmesinin Cinsiyet Rejimi. **Doğu Batı-Özel Sayı: İdeolojiler II**. s. 29: 197-211.
- Savran, Gülnur Acar. 2011. Feminizm (Yeni) Toplumsal Hareketlerden Biri Mi? . **Feminist Politika**. s. 10: 20-21.
- Saygılıgil, Feryal. 2001. Yedigün Dergisi'nde İdeal Eş ve Anne Olarak Kadın. **Toplumsal Tarih** s. 87: 30-34.

- Sayman, Yücel. 1993. Türk Hukukunda Kadın Cinselliği. **Kadın ve Cinsellik**. der. Necla Arat. İstanbul: Say Yayınları .
- Schick, İrvin Cemil. 1990. Representing Middle Eastern Women: Feminism and Colonial Discourse. **Feminist Studies**. c. 16. s. 2: 345-380.
- Schudson, Michael. 2003. **The Sociology of News**. New York: Norton.
- Sertel, Sabiha. 1929. Ahlâkta Musavat İsteriz. **Resimli Ay**. Mart.
- Sevdiği kadını 8 yerinden bıçaklayıp öldüren katil mahkûm edildi. 1939. **Son Posta Gazetesi**. 11 Mayıs.
- Sev'er, Gökçeçiçek Yurdakul. 2001. Culture of Honor, Culture of Change: A Feminist Analysis of Honor Killings in Rural Turkey. **Violence Against Women**. c. 7. s. 9: 964-998.
- Seyhan köylerinde feci bir cinayet. 1943. **Cumhuriyet Gazetesi**. 6 Nisan.
- Sinirli bir adamın işlediği cinayet. 1937. **Cumhuriyet Gazetesi**. 14 Mayıs.
- Sirman, Nükhet. 2002. Kadınların Milliyeti. **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce: Milliyetçilik**. ed. Tanıl Bora, Murat Gültekin. İstanbul: İletişim Yayınları.
- _____. 2006. Akrabalık, Siyaset ve Sevgi: Sömürge-Sonrası Koşullarda Namus-Türkiye Örneği. **Namus Adına Şiddet: Kuramsal ve Siyasal Yaklaşımlar**. der. Shahrzad Mojab, Nahla Abdo. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Smith, Jane Monckton. 2012. **Murder, Gender and the Media: Narratives of Dangerous Love**. Londra: Palgrave Macmillan.
- Smith, Philip. 2007. **Kültürel Kuram**. İstanbul: Babil.
- Sokak Ortasında Cinayet. 1932. **Son Posta Gazetesi**. 25 Teşrînievvel.
- Sonu kanla neticelenen bir aşk macerası. 1942. **İkdam Gazetesi**. 11 Mayıs.
- Şarkı Söyliyen Kızı Öldürdüler. 1939. **İkdam Gazetesi**. 24 Ağustos.
- Şişhane Tramvay Yolu Üzerinde Eliza Namında Bir Genç Kızı Öldürdüler. 1927. **Cumhuriyet Gazetesi**. 18 Ağustos.
- Sivasta korkunç bir cinayet. 1940. **Son Posta Gazetesi**. 23 Kânûnuevvel.

Suna pastanesinde kadının ölümünden evvelki münakaşa. 1944. **Son Posta Gazetesi**. 2 Haziran.

Tahaoğlu, Çiçek. [10.11.2019]. Çilem Doğan Tahliye Oluyor!
<https://m.bianet.org/bianet/kadin/176046-cilem-dogan-tahliye-oluyor>

Taşkınlık Yapan Musevilerin Dünkü Muhakemesi Pek Şayan-ı Dikkat Oldu. 1927. **Cumhuriyet Gazetesi**. 28 Ağustos.

Taşkıran, Tezer. 1973. **Cumhuriyet'in 50. Yılında Türk Kadın Hakları**. Ankara: Başbakanlık Basımevi.

Tekeli, Şirin. 1989. 80'lerde Türkiye'de Kadınların Kurtuluşu Hareketinin Gelişmesi. **Birikim**. s. 3: 34-41.

_____. 1991. Tek parti döneminde kadın hareketi de bastırıldı. **Sol Kemalizme Bakıyor**. der. Levent Cinemre, Ruşen Çakır. İstanbul: Metis Yayınları: 93-107

_____. 1993. 1980'ler Türkiye'sinde Kadınlar. **1980'ler Türkiye'sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar**. der. Şirin Tekeli. İstanbul: İletişim Yayınları: 15-46.

The Canadian Resource Centre for Victims of Crime. 2009. Victim Blaming.
https://crcvc.ca/docs/victim_blaming.pdf

Timarhanede bir cinayet oldu. 1937. **Cumhuriyet Gazetesi**. 20 Mayıs.

Timisi, Meltem Ağduk Gevrek. 2007. 1980'ler Türkiye'sinde Feminist Hareket: Ankara Çevresi. **90'larda Türkiye'de Feminizm**. der. Aksu Bora, Asena Günal. İstanbul: İletişim Yayınları.

Toprak, Zafer. 1988. Halk Fırkası'ndan Önce Kurulan Parti: Kadınlar Halk Fırkası. **Tarih ve Toplum**. s. 51: 30-31.

_____. 2011. Sosyologların ve Psikiyatrist Hekimlerin Farklı Yorumları: Erken Cumhuriyet Dönemi Genç Kız-Kadın İntiharları. **Toplumsal Tarih**. s. 212: 40-48.

_____. 2014. **Türkiye'de Kadın Özgürlüğü ve Feminizm (1908-1935)**. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Topuz, Hıfzı. 1973. **100 Soruda Türk Basın Tarihi**. İstanbul: Gerçek Yayınevi.

- Toska, Zehra. 1998. Cumhuriyet'in Kadın İdeali: Eşiği Aşanlar ve Aşamayanlar. **75 Yılda Kadınlar ve Erkekler**. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları: 71-88).
- Toubia, Nahid. 2018. Kadın Genital Mütilasyonu Nedir? **Müslüman Toplumlarda Kadın ve Cinsellik**. der. Pınar İlkcaracan. İstanbul: İletişim Yayınları: 265-277.
- Tunchman, Gaye. 2002. The Production of News. **A Handbook of Media and Communication Research**. ed. Klaus Jensen. Londra ve New York: Routledge: 78-90.
- Türesay, Özgür. 2008. Osmanlı İmparatorluğu'nda Antisemitizmin Avrupalı Kökenleri Üzerine Birkaç Not: Ebüzziya Tevfik ve Millet-i İsrâiliye (1888). **Tarih ve Toplum Yeni Yaklaşımlar**. s. 6: 97-115.
- Türk Dil Kurumu Sözlüğü**. 2005. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tüyler ürpertici bir cinayet. 1938. **Son Posta Gazetesi**. 15 Ağustos.
- UNCHR. The UN Refugee Agency. [5.10.2019]. Sexual and Gender Based Violence. <https://www.unhcr.org/sexual-and-gender-based-violence.html>
- Üvey kızını öldüren Cevadın muhakemesi. 1938. **Son Posta Gazetesi**. 26 Mart.
- Üvey kızını öldüren Ömer müşahede altına alınacak. 1937. **Son Posta Gazetesi**. 23 Kânûnuevvel.
- Vahşi Bir Baba Üvey Kızını Kıtır Kıtır Kesmiş. 1932. **Son Posta Gazetesi**. 8 Mart.
- van Zoonen, Liesbet. 1997. Medyaya Feminist Yaklaşımlar. **Medya, Kültür, Siyaset**. der. Süleyman İrvan. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Violence Prevention Alliance. [5.10.2019]. Definition and typology of violence. <https://www.who.int/violenceprevention/approach/definition/en/>
- Walby, Sylvia. 1990. **Theorizing Patriarchy**. Oxford: Blackwell.
- _____. 2013. Kadın ve Ulus. **Vatan, Millet, Kadınlar**. der. Ayşe Gül Altınay. İstanbul: İletişim Yayınları: s. 29-57.
- Watts, Cathy Zimmerman. 2002. Violence Against Women: global scope and magnitude. **The Lancet**, c. 359, s. 6: 1232-1237.

- Welchman, Sara Hossain. 2005. Introduction: ‘Honour’, Rights and Wrongs. **‘Honor’: Crimes, Paradigms, and Violence Against Women.** ed. Sara Hossain, Lynn Welchman. Londra ve New York: Zed Books: 1-21.
- World Health Organization. [5.10.2019]. Femicide. https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/77421/WHO_RHR_12.38_eng.pdf;jsessionid=FC8078CCAF3FFBE7BE27F9A4EB63E653?sequence=1
- Ya Deve, Ya Diyar!. 1927. **Cumhuriyet Gazetesi.** 24 Ağustos.
- Yalvaçta cinayet 1936. **Son Posta Gazetesi.** 2 Mayıs.
- Yazan, Aylin. [10.12.2019]. Sabiha Sertel: Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk profesyonel kadın gazetecisi. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-50387805>
- Yine O Mesele. 1927. **Cumhuriyet Gazetesi.** 26 Ağustos.
- Yuval-Davis, Nira. 2010. **Cinsiyet ve Millet.** İstanbul: İletişim Yayınları.
- Zihnioğlu, Yaprak. 1999. Bir Osmanlı Kadın Hakları Savunucusu: Nezihe Muhittin. **Tarih ve Toplum** s. 183: 4-11.
- Zürcher, Erik Jan. 2000. **Modernleşen Türkiye'nin Tarihi.** İstanbul: İletişim Yayınları.

EKLER

Ek 1. 2 Teşrînisânî 1936 – *Son Posta*

Bir adam kısa kollu elbise ile gezdiği için kız kardeşini öldürdü

Serik (Hususi) — Nebiler köyünden Ahmet çavuş oğullarından İsmail oğlu Mehmet babaları bir anaları ayrı olan kız kardeşini sopa ile beynini parçalamak suretile öldürmüştür. Öldürülen kız on beş yaşında, adı da (Dudu) dur.

Babaları öldükten sonra öksüz kalan Duduyu birsi evlâtlık almış, İstanbula götürmüş. Aradan seneler geçmiş, Dudu büyümüş, köyüne gelip kardeşlerini görmek arzusuna düşmüş ve geçenlerde köye gelmiştir. Büyük kardeşi Mehmet, kardeşinin kısa kollu elbiselerle köyde dolaşmasını hoş görmemiş, Duduya bu şekilde açık saçık elbiseler giymemesini söylemiş, kız kardeşinin bu sözlere aldırış etmediğini görünce kız kardeşile kavga etmiş ve eline geçirdiği kalın bir sopayı kızın başına şiddetle vurmuş, kafatası ezildiğinden kızcağız derhal ölmüştür. Suçlu Mehmet yakalanarak hakkında tahkikata başlanmıştır.

Ek 3. 10 Teşrînisânî 1939 – Son Posta

Kilyosta ev soyan Satı ve Hatice isminde iki genç kadın hakkında Asliye 3 üncü ceza mahkemesinde görülen bir dava dün neticeye varmıştır.

İddiaya göre iki genç kadın Kilyosta Mustafa isminde birinin evine pencere-rolere tırmanmak suretile girmişlerdir. Bir hayli ziynet altını ve kıymetli ev eşyası çaldıktan sonra firar eden kadınlar, zabitanın sıkı takibatı neticesinde yakalanarak, adliyeye verilmişlerdir.

Hasan isminde birile, Rûkiye namında bir diğer kadın da suça iştirak cürmünden mahkemeye sevkolunmuşlardır.

Suçlular zabıta tahkikatı sırasında vak'ayı itiraf ettikleri halde, mahkeme inkâr etmişler ve:

— Tazyik altında böyle söyledik, demişlerdir.

Mahkeme, duruşma sonunda suçları delillerle sabit olan Satı ve Haticenin altışor ay müddetle hapislerine karar vermiştir. Hasanla Rûkiye ise beraet etmişlerdir.

Kıskançlık yüzünden işlenen bir cinayetin muhakemesi neticelendi

Fatih sulh mahkemesi yolunda, kıskançlık saikasıyla karısı Şükriyeyi öldüren suçu Hasanın muhakemesine 1 inci ağırcezada dün de devam edilerek, dava hitama ermiştir.

Suçlu, karısıyla aralarında ihtilâf olduğunu ve sulh teşebbüsü için Fatih mahkemesine gittiği sırada, karısını âşık ile sokakta görünce kendine hâ-

kim olamıyarak bu suçu işlediğini söylemekte idi.

Müddeiumumî Übeyd de iddianamesinde bu ciheti delillerle sabit görmüş ve maznunun ceza kanununun 449 uncu maddesine göre cezasını isterken, hâdisedeki tahrik sebeplerinin de nazara alınması mütaleasında bulunmuştu.

Dünkü celsesinde mahkeme, hâdisenin son şahidi olarak Fatih sulh hukuk hâkimi Ekremi dinlemiştir. Hâkim Ekrem, şehadetinde ezcümle şunları söylemiştir:

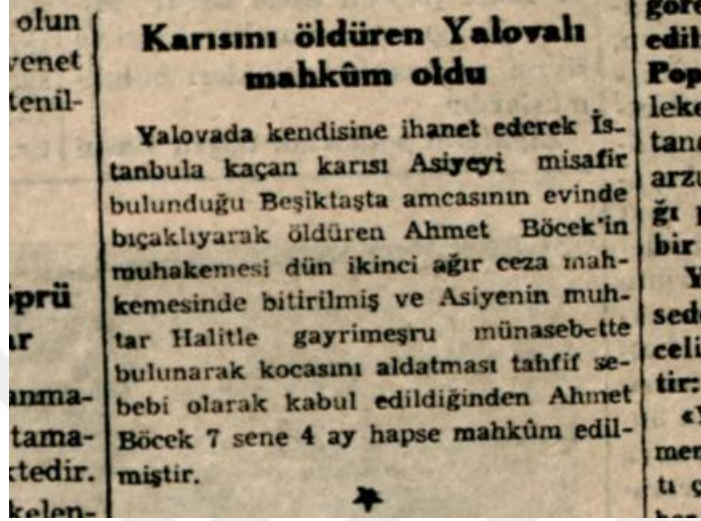
— Odamda meşgul iken, bir silâh sesi duydum. Aynı zamanda bir kadın sesinin «öldürdü, Allah belâsını versin!» diye, haykırdığını işittim. Telefonla haber vermek için polis merkezini aradım. Fakat, kimse yoktu. Sonra, bir de dışarıya çıktım. Vak'a mahalline halk toplanmış bulunuyordu. Bu sırada polisler de maznunla birlikte geldiler. Ve yaralı kadını hastaneye nakletmek üzere, bir otomobile koydular. Bildiğim bundan ibarettir.

Muhakeme sona ererek, karara bırakılmıştır.

Bir rüşvet suçlusu beraet etti

Beşiktaşta arabacılar kâhyasından rüşvet aldığı ve sonra yakalanınca parayı yuttuğu iddiasıyla asliye 2 nci cezada 6 ay hapse mahkûm edilen polis memuru Kemalın duruşmasına, yenisinden ve nakzen başlanmıştı.

Muhakeme, dün de devam etmiş ve neticede Fuadın beraetine karar verilmiştir.

Ek 5. 1 Temmuz 1939 – İkdam

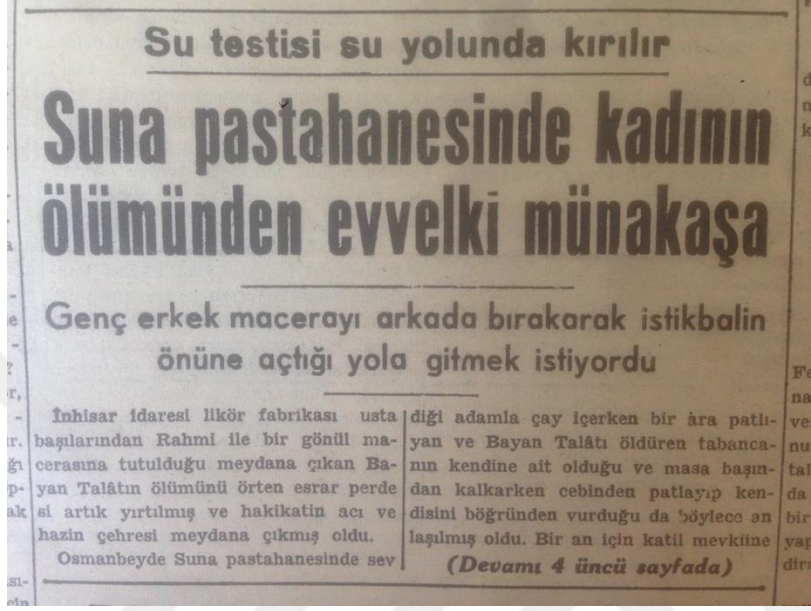
Karısile Kayın babasının katili

Müddeiumumî dün idamını istedi

Sultanahmette karısı Hatice ve karısının babası Hüseyini öldüren ve ustası Mehmedi de yaralayan aşçı çırağı Eminin muhakemesi dün Ağırceza mahkemesinde tamamlanmıştır.

Emin, karısı Haticeyi ustası Mehmetle kendisine ihanet eden evin yanındaki bir ağaçtan gözetlediğini ve bunun için öldürdüğünü iddia etmekte idi. Dünkü celsede muhakemenin tahkikat kısmı bitmiş olduğundan Müddeiumumî iddiasını söylemiştir.

Müddeiumumî Feridun Bagana, Eminin iddiasının sabit ve varit olmadığını söyleyerek suçlunun ceza kanununun 450 inci maddesine göre cezalandırılmasını istemiştir. Bu madde kasden ve taammüden işlenmiş cinayetlere dair olup idam cezasını müstelzimidir.

Su testisi su yolunda kırılır

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

düşen ve tevkif edilen genç adam da şimdi serbesttir. Umulur ki, bu macera onun için ve onun gibiler için bir ibret dersi olur. Bu münasebetle vakanın iş yüzü de şöyle aydınlanmıştır.

Ustabaşı Rahmi becerikli bir işçi imiş. Onda kabiliyet gören inhisar idaresi Rahmiyi Almanyaya göndermek kararında imiş. Bayan Talât ise Rahminin İstanbul'dan ve binnetice yanından ayrılmasını istemiyormuş. Kaza, onların pastahanede bu mevzuu müzakere ve münakaşaları sırasında çıkmış. Kadın, Rahmiyi muhafaza etmek için: «Gitmiyeceksin, burada kalacaksın» diye ısrar etmiş; o ise bu macerayı arkada bırakarak: «İstikbalim için gitmiye mecburum, gideceğim» diye inat etmiş ve o sırada olan olmuş.

Su testisi su yolunda kırılır.

Kıskanclık cinayeti

Bir adam eski karısını bıçakla öldürdü

Dün Küçükpazarda Haydar mevkiinde Müftiali mahallesinde bir cinayet olmuş ve Binnaz adında bir kadın eski kocası Siirdli İbrahim tarafından öldürülmüştür. Siirdli İbrahim eski karısını çok kıskandığından dün evine girmiş ve bıçakla Binnazı dört yerinden vurmuştur. Binnaz boğazından aldığı yaraların ağırlığı yüzünden hemen ölmüştür. Katil hakkında derhal takibata başlanmış ve Müddeiumumî muavini Nureddin tahkikata el koymuştur.

**Sonu kanla
neticelenen bir
aşk macerası**

**Cılgınca sevdiği kızı
öldürdüğü bıçak
kızın kendi kal-
bine de saplandı ve
o da öldü**

Eskişehirden bildirildiğine göre, aşk yüzünden bir cinayet işlenmiştir:

Tesviyecilik yapan Mehmet isiminden bir genç, memleketin sa-
yıla güzellerinden 14 yaşlarında
Makbule isiminde bir kızla bir müd-
dettenberi gizli gizli sevmekte-
dir. Fakat her nedense son günler
de Makbule'nin Mehmede olan sev-
gisi sönmeye başlamıştır. Bu sıra-
da Mehmed'in bir yere gitmesi lâ-
zım gelmiş ve gitmeden önce ni-
şanlanmağa istiyen Mehmet bir
gün vaziyeti Makbuleye açmıştır.
Fakat Makbule henüz çocuk dene-
cek çağda olduğundan Mehmed'in
göstereceği a'âka ve teklife biraz
gülümseyerek cevap vermiştir.

Nihayet Mehmet bir gün çeşme
başında Makbuleye rasthyarak,
gene sevgisinden bahisle tekrar
nişanlanma teklifinde bulunmuş.
Makbule gene gülerek alay etmiş-
tir. Bunun üzerine Makbuleyi çılgın-
ca seven Mehmet bu harekete
tahammül edemiyerek bıçağını
çekip kızın göğsüne saplamıştır.
Mehmet kızın kanlar içinde yere
serildiğini görünce kızı öpmeye
koddamağa başlamıştır. Bir yan-
dan da kanlı bıçağı zavallı kızın
mühtelif yerlerine sokup çıkara-
rak öldürmüştür.

Mehmet süratle hâdise mahallin-
den uzaklaşırken yere düşmüş e-
lindeki kanlı bıçak kalbine sapla-
narak o da ölmüştür.

Kınalıada Cinayeti

**Şefik, Muallime Olan Karısını Dum-
dum Kurşunile Vurdu**

Jandarma yüzbaşılığından müteaklet ve Eskişehir Şeker Fabrikası memurlarından Şefik Cumartesi gecesi eşi Perihanı Kınalıadada mavzerle ve dumdum kurşunile feci bir surette öldürdü. Tahkikata el koyan Müddeiumumi muavinlerinden Bay Nurettin dün tahkikatını bitirmiş ve suçlu hakkında Adalar Sulh Ceza mahkemesinden tevkif kararı almıştır. Suçlu bugün Müddeiumumiliğe getirilecektir.

Cinayet Niçin İşlendi?

Şefik Milli Mücadele senelelerinde hizmet etmiştir. Mektep hocası olan eşi Bayan Perihan da kocasıyla beraber aynı safta çalışmıştır. Şefik bu çalışma esnasında kafasından aldığı yaradan dolayı sinir hastalığına tutulmuştur.

Evvelâ onu Ankarada bir memuriyete tayin etmişler. Fakat Amirlerle kavga ettiği için Eskişehir şeker fabrikasına nakledilmiş. Burada da sinir buhranları geçirdiği için doktorlar ona Kınalıadada istirahat tavsiye etmişler. Doktor Nazım Şakir ve Konoş da kendisini tedavi ediyorlarmış. Bursa mebusu Emin Fikrinin vefatından sonra buhranı artmış. Cumartesi günü akşamı

[Devamı 11 inci yüzde]

Aptesanedede Öldürülen Adam

Katil Şakir

(Tafsilatı 10 uncu yüzde)

Gürmür
TENKİTLERİ

Şarkı Söyliyen Kızı Öldürdüler...

Mersin belediye bahçesinde kafayı dumanlıyan bir delikanlı, istediği şarkıyı söylemediği için saza iştirak eden kızlardan birini öldürdü.

Burada katilin müdafaasını yapacak değiliz; rakıyı beynine zehir edip elini kana bulıyan; şuursuz bir zevkin kurbanı olup bir vatandaşın canına kıyan ve bu yüzden kendi istikbalini de körleten her kim olur sa olsun kanunlarımızın tayin ettiği cezayı çekecektir. Ancak biz bu cinayetin esbabı muhafifesini arıyacağız.

Büyük bir bahçe veya büyük bir salon. Bu salon veya bu bah-

çenin bir köşesinde bir sahnenin önünde sıra sıra masalar, sıra sıra iskemleler. Yavaş ya - vaş masalar doluyor, boş iskemle kalmıyor. Allı yeşilli mo - zeler ortasında buğulanmış, buz gibi rakılar maintrak bir beyaz - lıkla ışıltıyor. Şerefe bir iki parlatıldıktan sonra sahneye bir sıra kız diziliyor: Gözlerde sür - meler kavrulmuş havai fişeği kuyruğu, yanakta allıklar ki - zıl damga; etekler dizden yukarı, gerdanlar göğüsten aşağı; göğüs bingilbingil palûze ten, alımlı endam...

(Arkası 7 inci sayfada)

SELÂMÎ İZZET SEDES

Şarkı Soyliyen Kızı Öldürdüler
(Bağ tarafı 1 inci sayfada)

Orta çağlarda esir pazarları bundan farklı değildi. Satılık matah teşhir ediliyormuş gibi, ince saz namı altında gazinolarmızı esir çarşısına benzetiyoruz.

Masalarda kadehler tokuşuyor, gözler çıkmaklanıyor, kafalar dönüyor ve hiç sıklımadan, yüz kızarmadan, vicdan azabı duymadan, nihayet bir lokma bir hırka için seslerini satanlar, hayvanileşen duygulara, kararan gözlere, gerilen âsaba yemlik yapıyoruz: Keman taksim geçiyor, kızlar oturuyor, hânen de gazel okuyor, kızlar oturuyor; saz bir fasla başlıyor, kızlar oturuyor... Nihayet kemanla piyano refakatinde sırasile, birer birer kalkıp şarkı söylüyorlar ve gene oturuyorlar.

Aşağıdan biri göz ediyor: Müşteridir güler yüz göstermek lâzım; biri haykırıyor: Müşteri - dir hoş görmek lâzım; biri depreniyor: Müşteridir teşvik etmek lâzım.

Esir pazarında mal beğenir gibi, idrâkleri alkol ile rıyuşanlar gözlerine kestirdiklerini uzaktan yiyorlar ve bu tahtışur sevdâ bazan da âşıkla mâşukanın başını yiyor: Mersin belediye bahçesinde şarkı soyliyen kızla, Mersinli delikanlı gibi...

Sahneye yalnız ve yalnız vazifesi olanlar, vazifesi oldukça çıkarlar. Kadın ökselik vazifesi görmez, görmemelidir, kadına umumî bahçelerde, umumî salonlarda bu vazife gördürülmemelidir. Muhterem Dahiliye Vekilimizden rica ediyoruz, sazlı salon ve bahçelerimizi orta çağların esirci pazarı manzarasından kurtarsın.

SELÂMÎ İZZET SEDES

Üvey kızını öldüren Cevadın muhakemesi

Kadıköyünde üvey kızı Reyhanı bıçaklı -
yarak öldüren Cevadın muhakemesine Ağır-
cezada devam edilmiş ve komiser Seyfeddin
ile polis memuru İzzettin şahid olarak din -
lenilmişlerdir.

Şahid Seyfeddin mahkemede hâdisenin
geç vakit vuku bulduğunu, derhal memur -
ların vak'a mahalline gittiklerini ve suçlu -
nun merkeze getirildiğini söyliyerek, demiş-
tir ki:

— Suçlunun eli yüzü kan içerisindeydi.
Hâdiseyi itiraf etti. Üvey kızının kendisini
tahkir ettiğini söyledi.

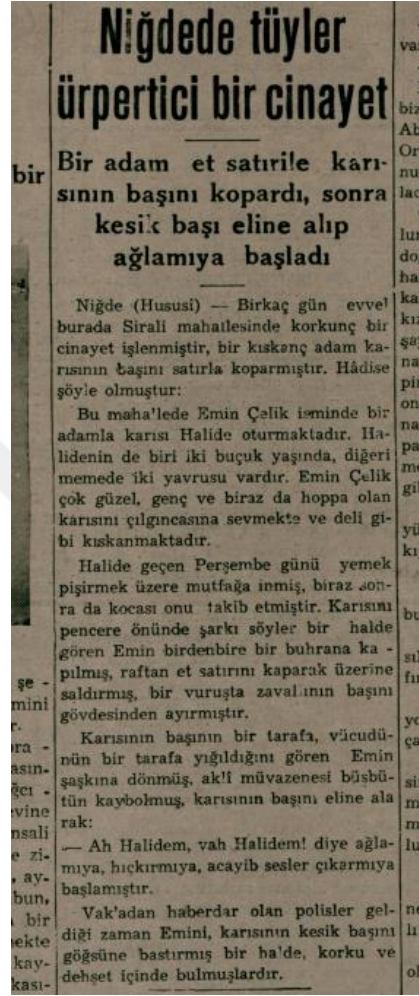
Suçlu Cevad geçen celsede Reyhanın gay-
ri ahlâki hareketleri olduğunu, buna mâni
olmak istediğini söylemişti. Bu defa da şa -
hidlerin söylediklerine itiraz etmemiş, yal -
nız kendilerinden şu sualın sorulmasını is -
temiştir:

— Reyhanın gayri ahlâki tarafları var
mıydı?

Şahidler cevaben:

— Biz, bir şey bilmiyoruz. Yalnız bir gün
iki genç Süreyya sinemasında bu kız yüzün -
den kavga etmişlerdi. Bu hâdise karakola
da aksetmişti.

Duruşma diğer şahidlerin celbi için talik
edilmiştir.

Başkasiyle sevişen bir kadın

Kocasının kurşunlarıyla can verdi

Balıkesir, (Hüsusi) — Bir kaç gün evvel Korucu köylerinden birinde kanlı bir âile faciası olmuştur.

Nahiye'nin Mallica köyünden İsmail oğlu Hasan Hüseyin, karısı Ayşeyi diğer bir erkekle evinde yakalamıştır.

Hüseyin eve girdiği zaman hiç beklemediği çirkin manzara ile karşılaşmış ve birdenbire karısının yanındaki erkeğin hücumuna uğramıştır. Bu adam tabanca ile Hüseyine ateş etmiştir.

Bu karşılıklı ateş esnasında Hüseyin bacağından ağır surette yaralanmış karısı Ayşe de muhtelif yerlerinden yaralanarak ölmüştür.

Ayşenin kocası, gerekse dostu yakalanmışlardır.

Fatihte dünkü cinayet
Mahkemede bir zabıt
kâtibi karısını, kayna
nasını öldürdü

Katil cinayeti yaptıktan sonra pencereye doğru koşarken ayakları cesetlere takılarak düştü ve bu sırada tabancası patlıyarak öldü...

Dün sabah Beyazıtta Askerî Tıbbiyenin arkasındaki Fatih Sulh mahkemesi binasında, mahkemenin kalem odasında, iki kadın ve bir gencin ölümüyle neticelenen bir aile faciası olmuştur.

Fatih Sulh mahkemesi zabıt kâtibi Şevket, kalem odasında karısı Vildanla kaynanası Nazifeyi 8 kurşunla delik deşik ederek öldür -

Ek 17. 14 Kânûnusânî 1939 – *İkdam* (devamı)

Fatih Cinayeti

(1inci sayfadan mabat)

(Baş tarafı 1 inci sayfada)
mağı tercih etmiştir. Şevketin ölen karısından bugün 14 aylık bir de çocuğu vardır.

Vildanla nasıl tanışıldılar?

Şevket bundan sekiz ay kadar evvel, yani karısının ölümünden bir ay sonra Hasekideki halasının komşusu Vildanla tanışmıştır. İki komşu arasında yapılan ziyaretlerle başlayan bu tanışmada Vildan Şevketin nazarı dikkatini çekmiştir. Vildan 28 yaşlarında çok güzel bir kadındır. Bir defa evlenmiş, fakat kocasından ayrılmıştır. On yaşlarında bir de çocuğu vardır.

Şevket halasının teklifi ve ısrarı üzerine beğendiği Vildanla evlenmeğe karar vermiş ve birinci karısının ölümünden bir ay sonra evlenmişlerdir.

Delikanlı, zaman geçtikçe yeni karısını, eskisini unutacak kadar sevmeye başlamıştır. Vildan da yakışıklı bir genç olan Şevketin sevgisine mukabele etmekte gecikmemiştir. Fakat bu evlenme Şevketin Ankaradaki ailesile Vildanın babası Mehmet Ali ve annesi Nazifeyi pek memnun etmemiştir. Söylendiğine göre, bilhassa Vildanın annesile babası evlenmenin üzerinden bir müddet geçtikten sonra kızlarını Şevketten ayırmağı düşünmeğe ve bunu kızı da telkine başlamışlardır.

Bu sıralarda Şevket sağdan soldan yeni karısının mazisi hakkında bazı dedikodular işitmiş ve kadının kocasından boşandıktan sonra birçok erkeklerle düşüp kalktığı iddia edilmiştir.

ta ısrar etmiş, fakat Vildan, annesinin kendisini tazyik ve icbar ettiğini, ayrılmazsa annesinin evine gidemeyeceğini ve bir gün Şevket te onu bırakırsa halinin fena olacağını söylemiş ve ayrılmalarının daha muvafık olacağını ileri sürmüştür.

Bu görüşmeler mahkeme celseleri günlerinde de devam etmiş ve Şevketin bütün yalvarmalarına rağmen Vildan fikrinde ısrar etmiştir. Mahkemenin iki tarafı barıştırmak için yaptığı bütün teşebbüsler Vildanın ret cevabı ile karşılaşmış ve nihayet barıştırmaya teşebbüsünün akametine karar verilmiştir.

Cinayet nasıl oldu

Vildan annesi Nazife ile beraber mahkemenin bu kararını bildiren «akamet tezkeresini» almak ve sonra da Asliye Hukuk mahkemesine boşanma davası açmak üzere dün sabah saat dokuz buçuk sıralarında Fatih Sulh mahkemesine gelmişlerdir.

Bu sırada Şevket te vazifesine yeni gelmiş bulunmaktadır. Akamet tezkeresi mahkeme kaleminden alınacağı için Vildanla Nazife kalem odasına girmişlerdir. Bu sırada Şevket te masasına oturmak üzeredir. Karisile kynanasını görünce tekrar konuşmağa ve barışmak için yalvarmağa başlamıştır. Bir aralık odaya mahkeme kâtiplerinden Neriman girmiş ve karı kocanın münakaşalarını dinlemeğe başlamıştır. Vakit henüz erken olduğundan odada başka kimse yoktur.

Bir aralık Şevket Nerimanı gö-

ra birçok erkeklerle düşüp kalk -
tuğu iddia edilmiştir.

Kıskançlık ve geçimsizlik

Bu dedikodular Şevketi karısı -
na karşı itimatsızlığa sevkettiği
gibi sevgisini de körüklemiş ve o -
nu dehşetli kıskanan bir adam yap -
mıştır. Kıskançlık geçimsizlik do -
ğurmuş ve hattâ bir gün Vildan
saçlarının ondüle şeklini değiştir -
diği için şiddetli bir kavga cere -
yan etmiştir.

Bu kavgayı hiç te hoş görmiyen
Vildanın annesi Nazife bunu bir
fırsat telâkki ederek hâdiseyi po -
lise haber vermiş ve karı koca meş -
hut suçlar mahkemesine kadar
gitmişlerdir. Vildan annesinin teş -
vikile bidayette kocasından davacı
olmuş ise de bilâhare karı koca yi -
ne barışmışlardır.

Fakat Nazife boş durmamış,
maksadı uğrunda en ufak hâdi -
seyi istismar ederek kızını ayır -
mak fikrinden vaz geçmemiştir.

Şevkete birkaç defa ayrılmak
teklifinde bulunulmuş, fakat genç
bütün işittiklerine ve geçimsizliğe
rağmen karısından ayrılmaya razı
olmamıştır.

Boşanma davası

Nazifenin kocasından ayrılması
için kızına yaptığı telkin ve ısrar
o kadar artmıştır ki nihayet yirmi
gün kadar evvel Vildan Fatih Sulh
hukuk mahkemesine müracaat e -
derek kocasından boşanmak için
bir dava açmıştır. Ve bu arada bit -
tabi karı koca da ayrı yaşamağa
başlamışlardır.

Şevket, karısından ayrılmamak -

kimse yoktur.

Bir aralık Şevket Nerimanı gö -
rünce cebinden üç mektup çıkar -
mış ve ona:

— Neriman, senden bir rica.
Ben bu akşam Ankaraya gide -
ceğim. Annem ölmüş... Şu mek -
tupları postaya veriver, benim
vaktim olmayacak.

Demıştır. Üstleri pullu olan mek -
tupları Neriman alarak cebine
koymuş ve yine münakaşayı din -
lemekte devam etmiştir.

Münakaşa gittikçe şiddetlenmiş,
Şevket Vildana çok yalvarmış, bil -
hassa annesinin de öldüğü bir za -
manda kendisini yalnız bırakma -
masını rica etmiştir. Fakat yarım
saat kadar devam eden bu yalvar -
malar boşa gitmiş, Vildan barış -
mak istememiştir.

Şevket birdenbire hiddetlenmiş
ve karısına:

— Sana son defa soru -
yorum, barışacak mısın, ya evet
veya hayır? Söyle? demıştır.

Vildan bu sual karşısında anne -
si Nazifenin yüzüne bakmış ve o -
nun kaşlarını yukarı kaldırması
üzerine kocasına dönerek:

— Hayır!

Demıştır.

İşte bu cevap üzerine yıldırım -
la vurulmuşa dönen Şevket bir -
denbire elindeki çantasını açmış
ve içinden çıkardığı tabancayı
kavriyerek kapıya koşmuş ve ar -
kasını kapalı olan kapıya vererek
silâhını karısına çevirmiştir.

Bu vaziyet üzerine mahkeme kâ -
tibi Neriman hemen Şevketin ö -
nüne geçmiş ve:

Aman kardeşim, deli misin? mi

Bu vaziyet üzerine mahkeme kâ-
tibi Neriman hemen Şevketin ö-
nüne geçmiş ve:
— Aman kardeşim, deli misin?
Gençliğine yazık, vazgeç.
Demıştır. Fakat Şevket:
— Neriman sen çekil, gençsin,
daha yaşamalısın.
Diyerek kızı kolile itmiş ve ta-
bancasını ateşlemeğe başlamıştır.
Çıkan ilk iki kurşunla yere seri-
len Vildandan sonra Şevket silâ-
hı bağırmağa başlamış olan
kaynanasına çevirmiş ve onu da
kanlar içinde yere sermiştir. Bir
müddet te yerde yatan iki kadına
tekrar birkaç kurşun savuran Şev-
ket ne yapacağını şaşırılmış bir hal-
de bulunduğu kapı arkasından
pencereye doğru giderken ayağı
cesetlere takılmış ve düşmüştür.
Bu düşme kendisinin de hayatına
malolmuş, elindeki silâh patliya-
rak çıkan kurşun onu da cansız
bir halde yere sermiştir.
Biraz sonra bizzat müddeiumu-
mî Hikmet Onat ve polis müdürü
Sadrettin Aka hâdisê yerine gel-
mişler ve tahkikata nezaret etmiş-
lerdir. Adliye doktoru Salih Ha-
şim de cesetleri muayene etmiş ve
gömülmelerine izin vermiştir.

Galatada Bir Cinayet İşlendi

Bir Adam Metresini Ustura İle Kana Boğdu

Güzel Kadın Ölüm Halinde Hastanededir

Son günlerde karısına veya hut metresine kızıp ta bıçağa, usturaya yapışanlar çoğaldı.

Daha geçen gün Ayvansarayda karısını bıçakla muhtelif yerlerinden kesen Halitten sonra Galip isiminde bir adam da eski metresini usura ile birkaç yerinden yaralayıp kaçtı.

Bu vak'a da göyle olmuştur:

Galip, evvelce Emine isiminde bir kadınla uzun müddet metres hayatı geçirmiştir. Fakat günün birinde ayrılmışlardır. Aradan bir müddet geçmiş Galip Emine ile yine barışıp beraber yaşamak arzusunu göstermiş ve Galatada Arapcaminde tesadüf ettiği Emineye maksadını açmıştır.

Emine ise, gençliğine, oldukça güzelliğine güvenir bir tavrıdır:

— Galip, seninle aramızda hiçbir şey kalmamıştır. Bizim bir daha bir araya gelmemiz imkânsızdır, demiş.

Bu cevabı alan Galip, taşıdığı büyük bir usturayı çıkarmış ve kadının yüzüne, göğsüne, vücudunun muhtelif yerlerine gelip güzel sallamıştır. Emine, kanlar içinde bir tarafa yığılmış, Galip te karışıklıktan istifade ederek sığınmıştır.

Biraz sonra yetişen polis memurları yaralı kadını hastaneye kaldırmışlar, Galibi de yakalamışlardır.

Borsada Heyecanlı Muameleler

Fransadaki kabine buhranı, Fransa borsalarının hükümet tarafından kapatılışı borsamızda heyecanlı muameleler yapılmasını mücip olmuş, fakat frank üzerinde muamele yapılmadığı için frank flatında bariz bir değişiklik hissedilmemiştir.

Frankın bizdeki flatı bir Türk lirası 12,3 ile 12,6 frank arasındadır. Frankta bir düşme olacağı hiç umulmuyor, frank flatının istikrarını muhafaza edeceği kanaati bulunuyor.

Bu kanatle de düşük olan üni Türk tahvilleri ile diğer Türk tahvillerinin vaziyeti düzelmiş, normal haddini bulmuştur.

Sarıyerde Bul Bıçak Ve

Bunların Sahipleri Bulundu, Fakat İnkâr Ediyorlar

Sarıyerde Madam Elmasyanın öldürülmesi etrafında zabıtaca yapılan tahkikat ikmal edilmiş gibidir. Hâdisi ile alakadar olduğu zannı ile Zengü'de yakalanarak buraya getirilen Mehmet oğlu Mehmet, Salih oğlu Mehmet ve Derineden getirilen Cabirin

Cinayetler artıyor mu?

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

ren ana ve babalar, ana ve babalarını boğazlıyan evlâdlar gördük!

Cinayetler çoğalıyor mu?

Bu bahisde konuşmağa en ziyade sahibi salâhiyet adli bir makama müracaat ettik. Muharririmiz şu suali sordu:

— Gazetelerde mütemadiyen cinayetlerin çoğaldığından bahsediliyor. Ve bu cinayetlerin ruhi ve içtimai sebepleri araştırılıyor. Sizce bu son senelerde cinayetler artmış mıdır?.. Bu cinayetlerin artması cemiyetteki ruhi bir tereddiye, marazi bir hale işaret midir. Bu son günlerdeki cinayetler hakkında ne düşünüyorsunuz?

Aldığımız cevap şudur:

— Bu mevsimlerde kanlı vak'alar ve kavgalar çoğalır. Bütün adliye tarihleri bunu kaydederler. Her yerde bu böyledir. Bizde geçen senelere nisbeten bu sene bu nevi vukuat artmamış, bilâkis çok eksilmiştir. Fakat maalesef bu gibi hâdiseleri büyültüyorlar.. gazeteci tabiriyle söylüyorum, şişiriyorlar. Ve bir ayda olup biten bir iki vak'a çok mühim görünüyor.

Ek 20. 24 Ağustos 1938 – Son Posta (devamı)

Halbuki biz bu işlerle meşgul olan insan-
larda düne nazaran vaziyette salah görüyo-
ruz. Eskiden kaybedecek bir medenî zevki
yoktu. Ha kendi kulübesinde yaşamış, ha
hapishanede.. onu hiç bir şey ürkütüyor -
du. Halbuki gerek ümmnin eksilmesi, gerek
cahilin azalması yüzünden halkda şuur te -
kevvün etmiştir. Bir ceza işlerken başına ne
geleceğini daha evvelden düşünüp kendisini
koruyor. Meselâ biz onlarla daima temasta -
yız. Eskiden bir suçlu karşımıza geldiği va -
kit bilâfütür, sanki bir marifet işlemiş gibi
âdeta gülerekten «ben bu işi yaptım» derdi.
Kanundan perva bile duymazdı. Halbuki
şimdi suç yapan karşımıza çıktığı zaman
perişan bir haldedir. Nedamet alâimi göste-
rir. Medenî bir adamdır. İlcaatına, nefsine
hiddet veya kinine bir an için mağlûp ol -
muş ve bir hata yapmıştır. Ve ayıldığı za -
man berbad bir vaziyete gelmiştir. «Cemi -
yetimiz tereddidedir. Ortada kanlı bir has -
talık vardır» demek çok büyük bir hatadır.
Her cemiyette mütereddi, mariz, malûl bulu-
nur. Tabii bu gibi vukuatta sıhhi vaziyetler
âmildir. Bu muhakkak olan bir şeydir ki bu
gün suçu kendisine meslek edinenler pek az-
dır.

Ceza sistemimizin serbest cezaevlerinin bu
hususda çok büyük iyilikleri dokunmuştur.

Hem bana öyle geliyor ki, İstanbul hapis-
hanesinin ortadan kalkması ile de İstanbul -
daki suçların bir çoğunun önüne geçilecek -
tir.

Dışarıya sevk olunacağını bilen ve nereye
sevk olunacağını kestiremeyen insanlar suç
işlemekten daha çok korkacaklardır. Burada
ailesi vardır. Kendisine bakar, yiyeceğini, tü-
tününü getirirler. Gurbete gidince mahpusi-
yeti feci olacaktır. Ve her suçtan evvel daha
çok düşünecektir.»

Bir adam satırla anasını öldürdü

**Cinayetten sonra cesedi
parça parça etti**

*Deli olduğu söylenen katil
ertesi gün cinayeti inkâr
etmesini bildi*

h Arapkir (Hususi) — Kemaliyenin A-
i- şütke nahiyesine bağlı Hinge köyünden
- Pehlivan oğlu Sıtkı isminde bir adam, ge-
- ce yarısı uykudan uyandırdığı annesini
l- pek feci bir şekilde öldürmüş, sonra da,
ır satırla, kollarını ve kafasını gövdesinden
a- ayırmıştır. Hâdise şöyle olmuştur:
(Devamı 7 inci sahifede)

Bir adam satırla Anasını öldürdü

(Baştarafı 1 inci sayfada)

Sıtkı, anadan doğma hastadır. Zaman zaman olmayacak şeyler yapar. Evlidir. Dokuz yaşında da bir kız çocuğu vardır.

Hâdise gecesı sabaha karşı uykudan uyanmış, annesine seslenerek:

— Çabuk anne, şu satırı getir.. Öldüre-
ceğim birkaç kişi var, demiştir.

Annesi, oğlunun gene bir buhran geçir-
diğini anladığı için:

— Haydi şimdi yat.. Sonra buluruz!
gibi ters bir cevap vermiştir. Bunun üze-
rine hiddetlenen Sıtkı:

— Vay.. Sen benim işlerime karışıyor-
sun, ha?! diye fırlamış, orada duran bir
demir çarkı kaldırdığı gibi anasının ka-
fasına indirmiş, beynini akıtmıştır.

Ondan sonra da dokuz yaşındaki kızını
uyandırmış:

— Haydi büyük anneni kaldırıver!
demiştir.

Kızcağız ninesinin bu feci vaziyeti
karşısında şaşırılmış, korkusundan, fırla-
yıp kaçmıştır.

Sıtkı tekrar annesinin cesedi başına
gelmiş, eline geçirdiği satırla, başını, kol-
larını vücudundan ayırmıştır. Sabahle-
yin de, nahiye karakoluna giderek:

— Annemi köylümüz öldürdü, demiş;
biraz sıkıştırılınca cinayeti kendisinin iş-
lediğini itiraf etmiştir.

Sıtkı tevkif edilmiş, Kemaliye adliyesi
tahkikata el koymuştur.

Sinirli bir adamın işlediği cinayet

Karısını öldürdü, kendisi pencereden düşerek öldü

Dün sabah Harbiyede bir cinayet olmuş, ihtiyar bir adam 23 sene beraber yaşadığı karısını tabanca ile öldürmüştür. Bir muharririmizin yaptığı tahkikata göre bu müessif cinayet şöyle cereyan etmiştir:

Harbiyede Sipahi Ocağı karşısında Pangaltı apartmanında 4 numaralı dairede Hüseyin adında 67 yaşlarında zengin bir ihtiyar, 23 senelik karısı olan 55 yaşlarında Sabiha ile oturmaktadır.

Hüseyin, birçok emlak sahibidir ve onların iradile geçinmektedir. Evli üç kızı vardır. Son derece sinirli olan Hüseyin, son aylar zarfında hastalığı arttığından her sözden, her hâdiseden asabileşmeğe, karısıyla kavga etmeğe başlamıştır.

Dün sabah saat 8 raddeferinde piyama ile oturma odasına gelen Hüseyin, karısına:

— Haydi, saat sekize geliyor, kahvaltı edelim, demiştir.

Sabiha, biraz keyifsiz olduğundan:

— Sen kahvaltını yap, ben birşey yemeyeceğim, diyip yatak odasına doğru yürümeğe başlamıştır.

Karısının kahvaltı etmemesi üzerine Hüseyin birdenbire müthiş bir sinir buhranına tutulmuş ve söylenmeğe başlamış ve konsolun gözünden tabancasını alarak karısına doğru koşmuş ve:

— «Hanım!» diye bağırmıştır.

Sabiha bu söz üzerine geri dönünce elinde silâhla duran kocasını görmüş:

«— Aman Hüseyin, silâhla şaka olur mu?» diyerek ilerlemek üzere iken Hüseyin tabancanın tetiğini çekmiştir. Tabancadan çıkan kurşun Sabihanın tam kalbi üzerine isabet etmiş ve kadıncağız kanlar içinde yere yuvarlanmıştır.

Mutfakta süt kaynatmakta olan hizmetçi Aspasya silâh seslerini duyunca koşarak odaya gelmiş ve vaziyeti görünce partımanın merdivenine gidip:

«— İstepan!. İstepan!. Koş, efendi hanımı öldürüyor» diye bağırmağa başlamıştır.

Silâh sesi üzerine alt katta oturan kiracılar hâdiseden haberdar olmuşlar ve zabıtaya haber vermişlerdir. Bu sırada Hüseyin karısının yaralarının tesirile öldüğünü görünce yaptığına pişman olmuş ve odanın havasını değiştirmek üzere bahçeye bakan pencereyi açmak istemiştir. Fakat asabiyetle pencereyi kaldırırken muvazenesini kaybetmiş ve 15 metro yükseklikten bahçeye düşerek ölmüştür.

Hâdiseye Emniyet ikinci şube cinayet masası memurları el koymuşlar ve dün apartımanda tahkikatla meşgul olmuşlardır. Tahkikattan sonra cesedlerin gömülmesine izin verilmiştir.

 Mahkemelerde

Karakolda karısını öldüren adam deli mi, değil mi?

**Tımarhane "delidir", tıbbi adli "de ildir", diyorlar.
İşin tıbbi adli meclisinde tetkikine karar verildi**

Tahtakale karakolunda karısı Hamideyi öldürmekten suçlu Numan oğlu Hüsnü'nün muhakemesine, Ağırceza mahkemesinde dün devam edilmiştir.

"Suçlu Hüsnü bundan bir müddet evvel delilik iddia etmiş ve kendisinin hâdiseden evvel müteaddit defalar, Bakırköy emrazı akliye hastanesinde tahvî tedaviye alındığını, ileri sürmüştü. Kendisinde tevkifhanede de bazı gayritabii tezahürler görüldüğünden, mahkeme suçlunun tıbbi adlide, müşahade altına alınmasına karar vermişti. Tıbbi adli suçlu hakkında verdiği raporda, Hüsnüde hiç bir gayritabii vaziye-tin müşahade edilmediğini bildirmiş-ti. Ancak, suçlunun iddiasında ısrar et-mesi üzerine, mahkeme bir kere de, Ba-kırköy emrazı akliye hastanesinden kaf sorulmasına lüzum görmüştür. Gelen cevapta, hastanede tedavi altında bu-lunduğu zaman zarfında, Hüsnüde gö-rülen bazı akil ârazın cezasını hafiflet-tici mahiyette olduğu, kaydedilmiştir. Bunun üzerine suçlu yeniden tıbbi ad-lide müşahade altına alınmıştır. Bu ke-re Tıbbi adli tarafından gönderilen ra-por dün mahkemede okunmuştur. Ra-porda suçlunun bazı anormal hareket-

ler göstermekle beraber, akli duru-munda hiç bir ârıza bulunmadığı tas-rif olunmuştur.

Suçlu hakikaten hasta mıdır, ken-disinde bulunan zihni bir gayritabii-ğin işlediği cürümde rolü var mıdır?.. Mahkeme birbirine uymayan rapor-lar karşısında bu noktayı aydınlatma-ğa çalışmaktadır.

İddia makamı ise, Bakırköy hasta-nesile, Tıbbi adli tarafından verilen raporlardaki tezadin telif edilebilmesi ve bir kat'ı rapor tanzimi için Tıbbi adli meclisinin hâdiseyi tetkikini iste-miştir. Müddeiumminin bu talebi mahkemeye kabul edilerek, duruşma başka bir güne bırakılmıştır.

Hırsız hama'la ceza verildi

Sirkeci'de oturan Fatma isminde bir kadın, hamal Ahmedî, eşya naklinde hizmet etmesi için evine çağırılmıştır. Fakat, Ahmet bir aralık, müsaid vaziyet bulunca kadının bir atkısını çal-mış, bilâhare iş meydana çıkarak suç-lu adliye'ye teslim edilmiştir.

Sultanahmed 3 üncü sulh ceza mahkemesinde muhakeme olunan Ahmed 1 ay hapse mahkûm edilerek, tevkif-haneye gönderilmiştir.

Mahkemelerde

Üvey kızını öldüren Ömer müşahede altına alınacak

Gayri tabiî hareketler yapan suçlu Tıbbî Adliye muayene ettirildi ve Tıbbî Adliye sevkine karar verildi

Feriköyünde üvey kızı Remziyeyi bıçakla öldüren Ömer Tırıl, sorgu hâkimliği tarafından idamı talebile Ağır cezaya verilmisti.

Ancak suçlu ilk celsede mahkemede bazı gayritabiî hareketler yapmış ve reisin sorduğu suallere cevap vermek istememiştir. Bunun üzerine suçluda duruşma yapılmasına mâni bir hastalığın olup olmadığı anlaşılmaması için, tabibi adilde muayene ettirilmesine karar verilmiştir. Muhakemeye dün de bakılmış ve adliye tabibi Enver Karanın gönderdiği cevap mahkemede okunmuştur. Bu cevabda maznunun adli tıb işlerinde bir müddet müşahede altına alınmasının muvafık olacağı kaydedilmektedir. Mahkeme suçlunun müşahede altına alınmasına karar vererek, duruşmayı talik etmiştir. Suçludaki gayritabiî tezahüratın muhakemeye mâni teşkil edip etmiyeceği bu suretle anlaşılacaktır.

7. Ziraatlikunun cinayetinin

— Hayır, bir diyeceğim yok, diye cevap vermiştir. Birkaç şahid daha dinlenerek, duruşma diğer şahidlerin celbi için başka güne bırakılmıştır.

Poliste :

Bebekte bir tramvay kazası

Dün Bebekde bir tramvay kazası olmuş, 1-ki kişi yaralanmış ve yaralılarından biri kaldırıldığı hastanede ölmüştür. Kazanın tafsilâtı şudur:

Bebekde Yoğurthane sokağında Madam Jilarya'nın evinde oturan Bursalı 75 yaşında Kırkor oğlu Bogos dün sabah Bebek tramvay durağından hareket eden Bebek - Eminönü tramvayına atlamış ve bu sırada istasyon plântonu Rifat bir tehlike olmaması için ihtiyarın kolundan tutarak tramvaydan almak istemiştir. Bu sırada sür'atini arttıran tramvay arabası her iki yolcuyu da sürükleyerek yere düşürmüştür.

Kazada Rifatın sol kolu yaralanmış, Kırkorun da sol ayağı kırılmış ve başından yaralanmıştır. Yaralılar kazayı müteakib derhal imdadı sıhhi otomobili ile Beyoğlu belediye hastanesine kaldırılmışlardır. İhtiyar Bogos biraz sonra hastanede ölmüştür. Ad -

Büyükadadaki feci cinayetin içyüzü

Büyükadada sevgili Fatma İsminde-ki bar kadını öldüren Sümer Bank memurlarından Sedat Ağanın hakkındaki tahkikata devam edilmektedir.

Büyükadaya giderek vak'a yerinde tahkikat yapan Müddelunumi Edib Erzen Ünal, dosyayı Sultanahmed Üçün-cü sülh ceza mahkemesine göndermiş. Sedat Ağanın dün akşam mahkeme ta-rafından sorguya çekilmiştir.

Suçlu, sorgusunda, kendisinin birkaç ay evveline kadar Mersinde Sümer Bank Yerli Mallar Pazarları Muamelât Şefliğinde bulunduğunu, bir barda ar-tist olarak çalışan Fatma Kılıca orada tanıştığını, ona olan sevgili tesirle me-muriyetinden istifa ederek İstanbul'a geldiğini söylemiştir. Ve gayet soğuk-kanlılıkla suçları anlatmıştır:

— İstanbul'a geldiğimde, Sakızağ-a-cında Kılıca apartmanında bir yer tut-tum. İki hafta evvel Büyükadaya ge-rmeye gidip aklıma döndük. Fatma, orasını pek beğendiğinden, geçen per-şembe günü tekrar o adaya gidip kendi arzusunu üzerine pazar sabahına kadar «Akasya» otelinde kaldık. Pazar sab-ahı, paskalya dolayısıyla işlede araba bu-lamadığımızdan yayan tura çıktık. Saat onda hareketle Nizam caddesi, Aşıkler-yolu, Lükspark cihetlerinden geçerek, sanatoryum ilerisine, Eskihağ tarafına doğru gittik. Daha ileride solda, yal-gın kayalıklar üstüne, en yüksek bir tepede bir yere oturduk. Benden yu-karı kısımda, bayır üstü oturan kız, bir aralık yanıma geldi ve «Sana söy-leyeceklerim var, beni evvelce söz ver-dim birkaç kişi istiyor. Bu sebeble senden artık ayrılmam lüzumudur. Gene eekial gibi serbest yaşayacağım. Acaba sen, o kadar sevdiğin benden ayrıldıktan sonra, bana yabancıların sahib ol-masına tahammül edebilecek misin? Bunu nasıl göze aldracağın?» dedi. Bu sözlerle tahrike uğradım, çektil-min sağ cebinde bulunan kunsuz alu metnili tabancayı çıkardım, ona çevi-rip iki defa ateşlemek istedimse de silâh her ikisinde de ateş almadı. Bu-nun üzerine tabancayı asabiyetle çalı-lar arasına fırlattım. Derken Fatma, ayağa kalktı, iki elleri yerden aldığı kocaman bir taş bana doğru attı. Göğ-süm ve başım istikametine attığı taş, sağ elimin üst kısmında bir sıyrık bı-rakıp geçti. Çünkü tetik davranarak derhal yere eğilmiştim. Bunun üzerine, ben de sol cebimdeki karaca ayağından saplı av bıçağını elime alarak, onun ikinci bir hamlesine zaman bırakma-dan üstüne yürüdüm. Kız, birkaç adım geriye kaçtı. Kovaladım ve hesabladım, bıçağı ensesindeki «ukdeî hayat» a var kuvvetimle indirdim. Gök bile döyeme-den, hiç ses çıkarmadan yere yuvar-landı. Bıçak ve darbe, vazifesini gördü. Artık bütün hislayatımı kaybetmiş halde, hatta kendisini hemen hemen hiç görmyerek, vücudünün muhtelif yer-lerine, bıçağın ucu iğrilinceye kadar aşağı yuları yirmi, yirmi üç defa bı-çak sapladım. Fatma tamamen cansız bir şekil alınca, kanlı bıçağı oraya atı-rarak bütün irademle topladım. Oñun o haline bir daha bakmadan Büyüktur yolunu yayan katederek Maden istika-metine doğru yollandım. «Akasya» ote-line gelince, odama çıkıp elimi, yüzü-mü yıkadım, tıraş oldum. Aşağı inince hazırlanmış sofraya oturup yemek ye-dim. Sonra otele ayrılarak karakola gidip komiser muavinine «Metresalm Fatmayı, artık benimle yaşayamıyaca-ğını söylediği için öldürdüm. Bütün erkeklik hissiyatımı tahrik olunarak bu işi yaptım» dedim, teslim oldum. Önce otele polis çağırıp teslim olmayı dü-şünmüştüm; sonra, samimi toplantı hal-de bulunan oteledeki diğer alleler üzerinde nahoş tesir bırakmayı muva-fık görmediğinden, vaz geçip kendim karakola gitmeyi muvafık buldum.

Diğer taraftan, tahkikata göre, Sedat Ağanın Büyükadaya yanında 117 lira bulunduğuna halde gittiği ve otele 90 lira borçlu olduğu, elindeki parayı da Fa-tihte İtfaiye caddesinde oturan babası Emniyet Sandığı muhasebeciliğinden emekli Mehmed Rızadan aldığı bazı çep-yayı satmak suretile tedarik ettiği ög-renilmiştir. Kendisi, orta mekteb me-sumudur. Yirmi beş yaşındadır. Öldür-düğü Fatmanın da aynı yaşta ve hayli güzel bir kadın olduğu anlaşılmıştır.

tavla ihtil Birdenbire — Acaba niyanlarda bu gibi doğmuş bu attım. A. Vaktile bir -galiba- de 30 liraya ç misyonuna derhal işi Vay hain maddesinde mah. Peral Ve bu si misyonunda — Askola komisyonun lü kavriyan siz gerekte Halimden «rümiz li e — Hayrol Alay ediyon — Yook! etmek mev Siz tavia i mışınız. — E, ne e — Ne ola müyor mus içinde. Herk sı yetismiye takum polu nuş. Edelem lasız şindî Buna elbett — Anlaşt yal. — Yok as Bu işi siziz yok, aklı m pahalı satılı kılı kıpırdır alıp. — Onu k siniz! Ne di — Belki e yazmışlardı manza ne — Biz uğr

Adadaki Cinayet

Sedat, taparcasına sevdiği kadını nasıl öldürdü?..

“Fatma kayalara çıktı.. Rüzgâr eteklerini havalandırıyor, onu vecd içinde seyrediyordum,”

Cinayetini romantik bir üslûpla itiraf eden suçlu dün tevkîf edildi

Katili, şalrene pozlarla kendisine hayran ettikten sonra ondan ayrılacağını söyleyip çileden çıkardığı anlaşılan maktul bar artisti Fatma ile katil Sedat dünkü sorgusun da

(Yazısı Dördüncü Sahîfede)

Adadaki cinayet

Sedat, taparcasına sevdiği kadını nasıl öldürdü ?..

Bir kaç ay evvel Mersinde başlayan tatlı bir aşk macerası Pazar günü Büyükadanın en ıssız ve en güzel bir yeri olan Güvercinlikte kanlı, feci bir cinayetle bitmiştir.

Dün bu hâdise ile alâkadar olan arkadaşımızın edindiği malûmata göre hâdise şöyle cereyan etmiştir:

Bir kaç ay evvel Mersinde Sümerbank satış şubesinde müdür muavinliği yapan Sedat Azıran, bir gece Mersinde Çukurova barın da Fatma Kılıç isminde oldukça güzel bir kadınla tanışmıştır.

Sedat yavaş yavaş bankadaki vazifesini, Fâtma da bardaki işini ihmal etmeğe, hemen hemen gece gündüz bir arada bulunmağa başlamışlardır.

Bu yüzden Fatma bardan kazanamamağa, Sedatın aldığı para da yaşadıkları lüks hayata yetşmeğe başlamıştır.

Fatma bir gün çalışmak mecburiyetinde olduğunu, bu yüzden artık Mersini terketmek arzusunda bulunduğunu bildirmiştir. Fakat Sedat, Fatmanın ayrılma fikrini kabul etmemiş; «Senden ayrılmam sen nereye gidersen ben de seni takip ederim» demiştir.

İlaşyorduk... Hava rüzgârlıydı. Hafif bir Nisan yağmuru çiseliyordu. Çamlımanında Cüvercinlik mevkiine gittik. Bir hayli zaman başbaşa kaldık ve denizi seyrettik. Fatma bir aralık ayağa kalktı:

— Dinle Sedat, dedi. Ben şu kayaların üstüne çıkayım. Beni seyret. Bakalım Keloğlan filmindeki şoban kızına benziycek miyim. Beni nasıl bulacaksın?

Dediğini yaptı ve yakalara tırmandı. Rüzgâr saçlarını dalgalandırıyor, etekleri hafif hafif havalandırıyordu.

Onu veda içinde seyrettim. Sonra bana şöyle bağırdı:

— Sedat!.. Beni son defa seyre diyorsun. Çünkü artık seninle yaşayamayacağım. Rakiplerin beni tehdit ediyorlar.

Fatma, bir kaç gün evvel Kristal gazinosunda adamakıllı sarhoş olunca kendisinin dört sevgilisi daha olduğunu ve bunların kendisini tehdit ettiklerini, bunun için silâhlı dolaşmamı icap ettiğini söylemişti. Şimdi de bu yüzden beni terkeceğini söyleyince kendimi kaybettim. Ben zaten mahvolmuştum. Servetim tükenmişti. Onun başkalarının olmasına tahammül edemi-

Uzun uzun münakaşalardan sonra Sedat ve Fatma Mersini terketmeğe karar vermişler ve beraberce İstanbul'a gelmişlerdir. İki genç âşık İstanbul'a gelince Tarlabasın'da, Kilise apartmanında bir oda kiralayarak buraya yerleşmişlerdir.

Bir müddet bir arada yaşayan iki genç âşık vak'adan üç gün evvel; bir kaç gün Büyükdada kalmağa karar vermişlerdir. Fatma, evli bulunmadıkları için aynı zamanda otele gidip bir oda tutmanın imkânsız olduğunu düşünerek ayrı ayrı gitmeği kararlaştırmışlardır.

Bunun üzerine Perşembe günü öğle vapuru ile İstanbul'u terkeden sevgililer beraberce Adaya gelmişlerdir.

Büyükdada iskelesine çıkınca da Sedat Fatmayı bir pastahaneye bırakmış ve doğruca Akasya oteline giderek bir oda tutmak istediğini söyleyerek oteli gezmeğe başlamış, yanyana bulunan 10 ve 12 numaralı odaları gözüne kestirerek 10 numaralı odaya yerleşmiştir. Sedat elindeki valizi odaya bırakarak derhal pastahaneye koşmuş ve Fatmaya Akasya otelinde 12 numaralı odayı tutmasını tenbih ederek otele yollamıştır.

Fatma, Sedatın dediklerini yapmış 12 numaralı odayı tutmuş, ve derhal sevgilisinin yanına dönmüştür.

Beni bir domuz avında dört domuza karşı koruyan tabancam bile karılık etti ve inkıta yaptı. Hatma, bu sefer can hayliyle kocaman bir kaya parçasını yaka' rime atacaktı. Hemen, yanımda bulundurduğum bıçağı çektim ve üzerine atıldım.

Vücudünü bu bıçakla delik deşik ettim. En aşağı otuz yerine sapladığımı tahmin ediyorum. Bir santim bile yarasız yer bırakmadım. Sonra karakola gelerek teslim oldum.

Anlatmış ve hâkime:

« Ona tapınıyordum. Onun için her şeyimi feda edebilirdim. Esasen bu kadın uğruna ailemi terkettim ve servetimi bitirdim. Üstelik borca da girdim. Onu terkedemezdim. Onu can alacak yerinden vurmasını biliyordum. Öyle yaptım.» demıştır.

Mahkeme suçluyu derhal tevkif etmiş ve dosyayı sorgu hâkimliğine yollamıştır.

Üsküdar İcra Memurluğundan:

938/804

...ek ötele yonamıştır.

Fatma, Sedadın dediklerini yapmış 12 numaralı odayı tutmuş, ve derhal sevgilisinin yanına dönmüştür.

Vak'a günü iki sevgili; önce Nizam caddesinden Dile doğru uzanmışlar, Çamlıklar arasında dolaşmışlar, Lüne parka gelmişler, buradan Âşıklartepesi denilen sarp kayalıklar üzerindeki Güvercinliğe gelmişlerdir.

İki sevgili burada saat 11 re kadar seviştikten sonra, Sedat Fatmayı öldürmüş, otele gitmiş, yemek yemiş ve doğru karakola giderek:

«— Bir saat evvel çok sevdiğim metresim Fatmayı öldürdüm» demiştir.

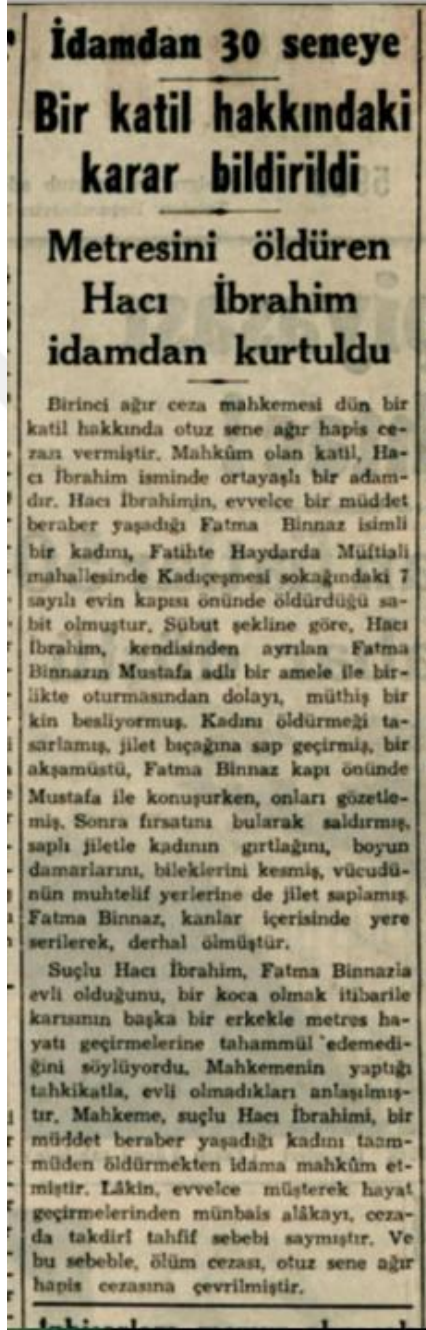
Derhal Güvercinliğe giden polisler kayalar arasında tanınmaz hale gelene kadar parça parça edilen ceseti bulmuşlardır. Ceset adli tabib Enver Karan tarafından muayene edilerek defnettirilmiş, müddeiumumi Edip Ünal tahkikata başlamıştır.

Edip Ünal Pazar günü saat 24 e kadar, Adada dün de saat 18 e kadar Tarlabasında tahkikata devam etmiştir. Bundan sonra suçlu mahkemeye verilmiştir. Katil hâdiseyi şöyle anlatmıştır:

«— O gün yine Büyükadada do

	Cinayet	
	Bir mahkûm bir	
	aşifeyi	
	biçakla öldürdü	
	Hadisenin hayret	
	edilecek tarafı katilin	
	mahpus olduğu ve	
	hapisneden gizlice	
	çıkabildiğidir!	
le	Evelki akşam Kasımpaşada bir	Te
r	cinayet olmuştur. Mecit isminde genç	ak
tiği	bir mahkûm; hovardahk. aleminde	uma
illeri	şöhret almış Atina adındaki kadını	lize
aştır.	öldürmüştür. On iki buçuk seneye	bah
abab	mahkûm olan Mecit, hapisnede	am
hide	hastalanmış, Müddeiumumiliğin mü-	seya
kten	saadesiyle muayene edilmek üzere	dün
da	Giilhane Hastahanesine gönderilmiştir.	mül
nege	Bu fırsattan istifade etmek iste-	si
ebep	yen mahkûm dün yanına katılan	1
gunu	jandarmayı iğfale muvafak olmuş.	ic
ışlık	evelce tanıdığı Atinanın kasımpaşa-	tara
bu	daki evine götürmüştür.	mel
970	Orada yemiş, içmişler, kafaları	bu
2 ye	eyice tütsüledikten sonra Mecidin	zina
i bu	neşesi, keyfi kaçmağa başlamış, zahi-	mu
curuş	ren hiç bir sebep yokken kadına	L
andr	hücum etmiş, ikisi memesi altında	Bu
25	olmak üzere göğsünün dört yerinden	le
78	agırca yaralamıştır. Jandarma; eğlenme-	Ata
50	ye değil; bir faciaya alet olbugunu	bane
80	görünce bedava, içtiği rakılar bur-	bane
62,5	nundan gelmiş, katilin aklını başına	bane
75	getirdikten sonra evden uzaklaşmışlar	miğ
28	ve koşarak gelmişler, hapishaneye	Bu
73	girmişlerdir. Evelce, meşhur şaki	pur
75	Hırsantosun sevgilisi ve Alındış	- T
30	galibin dostu olan kadın, aldığı yara-	bane
75	ların tesiriyle Yerekiye hastanesinde	vap
75	ölmüştür.	vap
50		pur
75		pur
87,5		Nuy
77		yeş
53		gaza
58,5		land
58,5		dany
58,5		hare

**Bu sabah Beyazıdda tüyler
tırpırtıcı bir cinayet oldu**

***Bir kahveci çırağı önce
beraber yaşadığı kadını
gatağında parçaladı***

**Gizlice eve giren katil, kadını öldürdükten sonra
Ali isminde birisini de ağır yaraladı**

Bu gece sabaha doğru saat iki buçukta Beyazıdda Tavşantaşı mahallesinde Dibeklicami sokağında 20 numarada feci bir cinayet olmuştur. Hâdisenin tafsilâtı şudur:

Cinayetin işlendiği evde evvelce kahveci çıraklığı yapan Malatyalı Hıdır bundan yedi ay evvel birleştiği Çengelköyü

25 yaşlarında Feriha ile beraber yaşıyorlardı. Fakat Hıdır birkaç gün evvel yediği bir yemekten zehirlenerek hastaneye nakledilmişti.

Bu müddet zarfında Feriha Nuruosmaniyede Armanağın yanında iplik boyacılığı yapan Ali Anahtarla tanışarak (Devamı 8 inci sayfada)

Bu sabah Beyazıdda tüyler ürpertici bir cinayet oldu

(Baştarafı 1 inci sayfada)

birleşmişler ve üç gündenberi aynı eve yerleşmişlerdi.

İki gün evvel hastaneden çıkan Hidir Ferihanın diğer bir erkekle beraber yaşadığını haber almış ve bu gece sabaha karşı gizlice eve girerek Ferihanın yatak odasına çıkmış ve kadını yatakta parça parça denecek bir şekilde 9 yerinden bıçakla çok vahşiyane bir surette öldürmüştür.

Katil bu cinayeti müteakib aynı yatakta yatmakta bulunan boyacı Aliye saldırmış, genci de kalbinden ve kolundan ağır surette yaralamıştır. Katil bu tüyler ürpertici cinayeti müteakib bir sigara yakmış ve bir müddet aynı odada oturmuştur. Alinin de hayata tehlikeyedir. Cerrahpaşa hastanesine kaldırılmıştır.

Kadının ilk kocasından 5 yaşında Turgut isiminde bir çocuğu kimsesiz kalmıştır. Katil yaralı olarak yakalanmıştır.

POLİSTE

Azgın koca

Karsını sokakta bıçaklıyarak öldürdü

Katille maktulün öksüz ve yetim bıraktıkları üç zavalı yavru

Evvelki gece Kumkapıda çok feci bir cinayet olmuş ve bir adam karısını aldığı yerinden vurarak öldürmüştür. Vak'a mahallinde yaptığımız tahkika göre hâdise şöyle olmuştur:

Kumkapı Taşçılar sokağında Mektul Melâhat H. 40 numaralı evin üstkatında üç çocuklu bir aile oturmaktadır. Bu ailenin reisi, esrarkeşlik, kumarbazlık, cerh ve katil gibi birçok cürümlerden mahkûm olmuş meşhur sabıkalılardan seyyar tesbihçi İsmail'dir.

İsmailin, seferberlikte bir Ermeni yetimhanesinden kaçırdığı ve 8 sene beraber yaşadığı Oranya ismindeki kızdan 3 çocuğu olmuştur.

Kadın, kocasının Türk olması ve kendisini çok sevmesi üzerine ismini de değiştirerek Melâhat koymuş ve iki sene evvel de resmen nikâhlanmıştır.

Evvelki gece saat 10 da eve bir Ermeni çocuğıle balık avından dönen İsmail içki sofrasını kurdurup içmeğe başlamıştır.

Bir aralık şarabı bittiği için İsmail, Melâhati şarap aldırmağa göndermiştir. Bir saat kadar bir zaman geçtiği halde Melâhatın elân dönmediğini gören İsmail nerede kaldığını anlamak üzere sokağa fırlamış ve karısının Mehmet Ali isminde bir ahçı ile konuşmakta olduğunu görmüş ve eve geç kaldığı için karısına bağırmağa başlamıştır. Karı koca beraberce eve girmişler ve gene içki içmeğe başlamışlardır. Fakat içkinin tesirile İsmailin kafası kırmış ve:

«— Ben o herifle konuşma, diye sana yüz defa söylemedim mi?» diyerek bağırmağa başlamıştır. Fakat kadın bu sözlere aldırmyarak:

«— Ben zaten seni istemiyorum, beni boş» gibi ters bir cevap verince, İsmail şarap şişesini bir dikişte sonuna kadar içmiş ve bıçağını çekerek karısının üzerine yürümüş - tür. Kadını kapı yanında yakalayan İsmail, ilk darbeyi sırtına indirmiştir. Kadın kendisini kocasının elinden kurtarır kurtarmaz son bir taktikle sokağa fırlamış, lakin ardından yetişen kocası sokak otasında zavallıya beş darbe daha indirmiş ve biçare kadın oracıkta can vermiştir. Katil bu işi yaptıktan sonra kaçmamış ve doğru evine gelerek yatmıştır. Vak'ayı haber alan polis memurları saat 16 da kendisini yatağında yakalamışlardır.

Nişanlısını öldüren katil Yahudi

Suçlu, dün işlediği cinayeti anlattı

Bir müddet evvel Beyoğlunda Kuledibinde Salih Paşa apartimanında bir cinayet olmuş, Muiz isminde bir Musevi genci, nikâhlısı Korini bıçaklıyarak öldürmüştü.

Hâdise şuydu:

Muiz, Korinle sevişerek nişanlanmış - tır. Kuledibinde Korinin ailesile beraber oturmaktadır. İlk zamanlar gayet iyi geçinen nikâhlıların, gün geçtikçe araları açılmış, çift, sık sık kavga etmeğe başlamıştır. Maznun Muizin iddiasına göre Korin, aynı evde kiracı olarak oturan Enver isminde bir gencle münasebete de başlamıştır. Muiz müteaddid defalar nikâhlısının bu hususta nazarı dikkatini celbetmek istemiş, fakat daimi surette bir lâkaydile karşılaşmıştır.

Vak'a akşamı Muizle Korin gene aynı mesele üzerinde münakaşa etmişlerdir. Fakat fazla gözü kızan Muiz, bıçağını çekerek Korine saplamış ve ağır surette yaralanan Korin biraz sonra ölmüştü.

Muhakemeye dün sabah ağırcezada başlanmıştır.

Kararname okunduktan sonra reis, maznuna vak'anın sureti cereyanını sor - muş, Muiz, vak'ası şöyle anlatmıştır:

«— Korinle nikâhlandım. Dinî nikâ - hı paramızın kifayetsizliği yüzünden ge - ciktirmiştik. İlk zamanlarımız gayet iyi geçti. Fakat tedricî bir surette Korinin vaziyetinin değiştiğini anladım. Onun komşumuz Enverle sık sık konuştuğundan şüpheleniyordum. Nihayet bu münase - beti tamamen anladım. Çok müteessir ol - muştum. Gittim, Yüksekaldırımındaki sı - nemanın karşısındaki bıçakçıdan büyük bir çakı aldım. Vak'a günü Korinle anne - si evde yoktu. Bekledim, geldiler. Korini kolundan çekerek Enverle münasebette bulunmasına çok müteessir olduğumu söyledim. Bıçağı çıkardım, Korin elimden bıçağı kaparak bana saplamak istedi. Bu vaziyete hayret etmekle beraber gayriih - tiyari ellerini yakaladım. Bu esnada nasıl olduğunu bilemiyorum, Korin yaralan - mıştı.

Maznunun ifadesini müteakıb maktul Korinin annesi Fortini dinlenmiştir.

Fortini müteakıb, aynı apartımanda o - turan ve maznun Muiz tarafından Korin - le münasebeti olduğu iddia olunan Enver isticvab edilmiştir.

Bundan sonra dinlenen Korinin dayısı kumaşçı İsrail de aşağı yukarı aynı ifa - dede bulunmuştur.

Muhakeme, gelmiyen şahidlerin celbi için baska bir güne talik edilmistir.

Kumarcı Yahudinin Cinayeti

Yudanın, Karısını Öldüreceği, Kaynasını Da Yaralayacağı Umulmuyordu

Yüksekalkalırında işlenen feci cinayeti dün haber verdik.

Bu samite Balkonçıkmarı sokaklarında oturan Mordobay ismi Kurina'yı kahveci Nesimin oğlu Yuda Leona vermiştir.

Museviler arasındaki adet mucibince, Kurina senelerce çıkıp biriktirdiği (350) lirayı da drahoma olarak Yudaya vermiştir.

Yuda, müşrif ve kumarbaz bir genç olduğu için az zamanda bu paranın altından girip üstünden çıkmış, daha bir miktar para istemiştir.

İşte bu yüzden iki gencin arası açılmış ve kızın babası Yudayı evden kovmuştur. Yuda karısından ayrı yaşamakta iken bir toplu tabanca tedarik etmiş ve Kurinayı kollamaya başlamıştır.

Dün Musevilerin bayramı olması dolayısıyla kızın babası erkenden Sinagoga gitmiş ve kapıyı da açık bırakmıştır.

Yuda, bir aralık evin önüne gelmiş, açık kapıdan girmiş, karısının yatmakta olduğu odaya dalmıştır.

Yuda, Kurinaya kendisini öldürmek kararını verdiğini söylemiş ve bunu müteakip te ateş etmiştir.

Kız, kanlar içinde yere yıkılınca, silah sesine annesi Simika koşmuş, fakat katil Yuda, ona da ateş ederek yaralamıştır.

Simika, damadının ellerine atıldığı için kurşunlardan biri seyrini değiştirerek Yudaya isabet etmiş, o da oracığa yıkılıp kalmıştır.

Silah sesine koğan zabıta memurları, karı kocanın cesedi, kaynananın da yaralı vücudunu karşı-

Maktul kadın tam göğsünden yaralanmıştır

Yaralı koğan

laşmışlardır.

Simika hastaneye kaldırılmış, iki ceset te morga nakledilmiştir.

Posta Ve Telgraf Binaları Yakın Zamanda İslah Edilecekler

İstanbul posta ve telgraf baş müdürlüğü derme çatma binalar, kırık dökük dükkanlar içinde bulunan İstanbul postanelerini işlek yerlerdeki binalara nakil etmeğe başlamıştır. Beşiktaş ve Pangaltı merkezleri için caddede binalar bulunmuştur. Bunlar birer nümune postanesi halinde hazırlanmaktadır. Yakında Galata postanesi için de Beyoğlu ve İstanbul postaneleri gibi güzel bir bina bulunacak ve modern bir salon yapılacaktır.

İstanbul postanesinin üst katları adliye tarafından işgal edilmekte ve pek kalabalık olduğu için temizliğine itina olunamamaktadır. Bu katların da ara sıra temizletilmesi için teşebbüs edilmiştir. Kadıköy postanesi için de güzel bir bina bulunacaktır.

yağında bir açık gibi davranmamı istiyor. Ve ben bu isteğini yerine getirmeyince de ortadan kıldi-

Düinkü cinayet

Paristen gelen bir musevî, karısını boğazından bıçaklıyarak öldürdü

Dün öğleüzeri Yüksekalkadımında bir cinayet olmuş bir Musevî 10 senelik karısını öldürmüştür.

Jak Alyon adında 40 yaşlarında bir Musevî geçimsizlik dolayısıyla karısı Ö. jeni ile arası açılmış ve kadın da 8 ya- şındaki kızını ve 5 yaşında oğlunu ala- rak 10 gün evvel Lülecihendekteki an- nesinin evine gitmiştir.

Bu vaziyet karşısında Jak Alyon ka- rısına müteaddid defalar haber gönde- rerek tekrar birleşmelerini teklif et- miştir. Fakat kadın üç senedenberi hiç bir iş yapmıyan kocası ile tekrar birleş- mek istemediğinden Jak Alyonun ha- berlerini cevabsız bırakmıştır.

Nihayet dün öğle üzeri Öjeni yanında kızkardeşi ve iki çocuğu olduğu halde Yüksekalkadımında Kuledibine giden yolun biraz ilerisindeki pastacı dükkâ- nına gelmiştir. Bu sırada o cıvarda bu- lunan Jak Alyon karısının pastacıya girdiğini görünce arkasından o da pas- tacıya girmiş ve karısına tekrar birleş-melerini son bir defa daha teklif etmiş- tir. Fakat Öjeni bu teklifi de reddedin- ce Alyon tehevvrile cebinde taşıdığı ça- kıryı çıkararak sol eliyle karısının boy- nuna saplamıştır. Darbe şahdınara isabet ettiğinden kadın fazla kan kaybı etmeğe başlamış, derhal Beyoğlu hasta- nesine kaldırılmışsa da biraz sonra öl- müşür. Hâdise esnasında 5 yaşındaki oğulları Yasef de hafif surette yaralan- mıştır.

Katil, sorgu esnasında verdiği ifadede. İstanbullu olduğunu, harbden evvel Pariste komisyonculuk yaptığını, Parisin işgallinden biraz evvel İstanbula

Karısını öldüren Jak Alyon

geldiğini, o zamandanberi bir iş tuta- madığını, Fransa bankalarında parası olmakla beraber alamadığından burada müşkül vaziyette kaldığını bu sebeble karısının kendisini terkettiğini, müte- addid defalar tekrar birleşmeleri husu- sundaki ricalarını karısının reddettiği- ni, dün de pastacıda yaptığı ricayı red- dedince kendini kaybettiğini ve kor- kutmak maksadile çıkışını çektiğini ve çakıyı sakat ayağındaki kayışları dü- zeltmek için daima yanında taşıdığını söylemiştir.

Dün akşamki feci cinayet

Bir Ermeni genci
sokak ortasında
sevgilisini öldürdü

Dün akşam saat dokuz raddelerinde Şişlide feci bir cinayet işlenmiş. Robi isminde bir Ermeni, bir Türk kadınıni bıçaklıyarak öldürmüştür.

Vak'anın tafsilâtı şudur:

Şişlide Çınar sokağında oturan Ayşeyi, Robi, uzun müddettenberi sevmekte, fakat kadından bir türlü yüz bulamamakta idi. Ayşe, birçok defalar zabıtaya müracaat etmiş ve belâlı aşıkı tarafından sık sık bîzar edildiğinden şikâyet ederek, hatta bu yüzden hayatının bile tehlikede olduğundan korktuğunu, bunun önüne geçilmezse muhtemel bir facianın ergeş tahakkuk edeceğini bildirmiştir. Ortada elle tutulur hiçbir suç olmadığı için Robi'nin, Ayşeyi takib etmesine mâni olunamamış, azılı âşık da sarkıntılıkclarını alabildiğine artırmıştır.

Nihayet dün akşam..

Nihayet dün akşam da Ayşenin derdile fena halde sarsılan Robi, içmiş, içmiş ve bir zamandanberi kafasına koyduğu caniyane fikri kuvveden file çıkarmak için sevgilisini takibe başlamıştır.

[Arkast Sa. 3 sütun 5 tel]

Dün akşamki feci cinayet

[Baştarafı 1 inci sahifede]

Tam saat dokuzda Ayşeye raslıyan Robi, kadına, kimbilir kaçınıcı defa yalvarmağa başlamış, fakat, Ayşeden gene kimbilir kaçınıcı defa gene yüz bulamamıştır.

Bunun üzerine bütün kanı beynine çıkan Robi, bıçağını çekmiş ve sevgilisini al kanlar içinde yerlere yuvarlamıştır. Etraftan yetişenler, kadının öldüğünü, Robinin ise kaçmakta olduğunu görmüşlerdir.

Fakat katil, on dakika sonra yakalanmıştır.

«Ne yapayım? Bir iştir oldu..»

Perişan ve asabî bir halde bulunan Robi, zabıtaya verdiği ifadede ezcümle demiştir ki:

«— Ne yapayım? Bir iştir oldu. Ayseyi deli gibi seviyordum. Ondan güler yüz bulmak için kaç geceler peşinde koştum, durdum. Hayat, kader böyle imiş. Onu öldürmem alnımın kara yazısı. Hoş, bunda onun da biraz kusuru var ya; beni durmadan zabıtaya şikâyet ediyor, «bu adamdan bıktım, beni kurtarınız» diyordu. İşte şimdi tam kurtuldu.

Dün akşam da tekrar Ayşeye yalvardım, yakardım; olmadı, olmadı. Ben, şikâyetlerine zaten kızıyordum. Birdenbire beynim attı, kamamı çektim ve sapladım.»

Robi, bugün Adliyeye teslim edilecektir.

BURSADA BİR CINAYET

Bursa, 20 [Husuf]

Dün gece buradaki Cuthuriye
barında Mehmet İskender bey ismind
bir çiflik sahibi barda garsonluk eder
bir Yahudi kızını öldürdü. Katil peri
şan bir hâlde tevkif edildi.

Bütün Bursada bu cina etin ded
kodusu yapıyor. Şehrimizde mevcut
bu gibi barlarda daha buna mamas
bir çok vakalar yapılmaktadır.

Vilâyetin şiddetle nazarı dikkatini
celbederiz.

چکن کونکی جنازه مراسمنده طاشقینلق یاپان کستاخ موسویله احکام قانونیه اک شدید بر صورتده تطبیق ایدیه جکدر

استانبول مدعی* عمومی کی عثمان بك نامنده
بر شخص طرفدن چکن کون شیشخانهده قتل ایدیلن
ایران نامنده کی موسوی قهریک جنازه سنده طاشقینلق
یاپان ، « عدالت ایستیز ، عدالت » دیه هایقیران
بعضی موسویله حقده تعقیباته باشلامشدر . مدعی*
عمومی نظیف بك دون بو خصوصده دیشدرکه :
« — اولکی کون علی العاده برجناتی وسیله
اتخاذ ایدیه رک بر قصد مخصوص ایله آسایش عمریه بی
احلاله تصدی ایدین و طاشقینلقلرده بولونان بر قسم
موسویله اشو حرکتلری شایان تنبیح و قانونه
مخالف بر حرکت اولقی دولایسیله موجب مجازاتدر .
« عدالت ایستیز » دیه سو قافلرده باغیر ارق
سیر و سفری منع ایدیه جک و مأمورین ضابطه
حقارت و تجاوزلرده بولوناجق فادار تجاوزلری
ایلری کونوردهن بوکستاخلر ، تورکیه جمهوریتده
عدالتک موجود و قانونک حکمفرما اولدیغی یقیناً
کوره بکاردر .

هر برده و هر زمان بونوع جیع و شایان
تأثیر جنایتلر وقوعه کلهیلیر . نتیکم بچنلرده اون
سکر بچاق ضربه سله و قارنده کی جنیتی ایله برابر
قل ایدیلن زعمو قادیك عابثت الیمسی داها آرز
شایان تأثیر و مرهمیدر ؟

بوشباریق کستاخلرک تأثیرلری انسانی بر حسدن
متولد ایسه شیمدی یه فادار ایقاع ایدیلش یوفادار
جیع جنایتلر قارشینده نه دن حساسیتلری اظهار
ایتمه دیر ؟

سوله دیکم کی جنازه تک انانی نقلنده انتظام
عمومی احلال ایدین و مأمورین دولته قارشى
حرکات متجاوزانه ده بولونانلر حقده اک شدید
صورته احکام قانونیه تطبیق ایدیه جکدر .

توقیف ایدیلنلر

آلدریمز معلومه کوره ، جنازه اناسنده نایسده

وظیفه سنی شایان تقدیر بر صورتده حسن ایفا ایدیه

استانبول مدعی* عمریسی نظیف بك

بولونانلر طاشقینلقلری کورولن موسویله
ضابطه جه در حال دردست ایدیلن دوت کشیدن
ماعد ، دیکر لرینکده توقیف ایدیلهرک حقلرینده
لازم کلن قانونی معامله ک اجرایی ایچون امر و برلشدن

[مابعدی ۲ بجی صحیفه تک ۱ بجی ستونده]

آورام، حضور عدالته چيقاريلدى

بوآدام طاشقىنلىق باباىە موسويلىرىك ايلارى كيدىنلەرنەندىر

دون موقوفاً محاکمەسنە ومحاكمەسنىڭ دىكرلرلە توحىدئە قرار وىرلدى

نام
كات
نام
موم
دوام
اون
وش
نصف
ش
وش
اول
حق
اول
غاز
آرام
نام
۲
كو
ات
ايد
ايد
هر
مل
مل
باش
تق
ناب
ايجو
دفع
وبر

آورام ناپت دون حضور عدالته چيقارلدى . كندىسە سرحدرده دشمنە قارشى قوللانق اوژورە تودىع ايدىن سلاسى ائىزانك جنازە مراسىمىدە بر وطنداشە چوپرەرك اون بولك اورناسىدە ووران بوسركش وكشاخ يهودى دون صباح مەركز قوماندانلارنىڭ عدلىيە كوندولشدر . آورام يكرى يكرى بش باشلارندە شەبىف ، اوزون بويل ، چوپور بوزلى بر آدامدر .

اوزوندە يكى برتقر البسىنى بولونان آورام ، دون صباح ژاندارمەرك آراسىدە عدلىيە نظارنخاىسە كىرىلدىكى زمان غىراختىارى بر سىندالەك اوزرىيە يىقىلىش وتىرىدە تىقرەيە آغلايەرق :

« — واللى بن ياآدام . كىناهدىر بكا . بن دكلم . بن آسايىك ! » دىيە سويلەتوب دورمشدر . قورقون تىرىل تىرىل تىرىيەن ، باشلارنى ملوتايان آورامك دون عدلىيەدەكى حالى جىدا كورولەجىك بر منظرە ايدى . مرقوم ساعت اون نىقتە مدعى عمومىلىكك حضورىيە كوتوريلدىكى زمان آغلامىە باشلامش ودىزلىنىك باقى چوزىلەرك :

« — آمانك ائىدى نرەيە كىدىيورز ؟ بنى نرەيە كوتوريلور ؟ » دىيە بالواروب هىنجىقرمە باشلامشدر .

مدعى عمومىلىك آوراي باللات اولمەسە . آلارق كندىسنىڭ مان درجال مەكە ايدىلەجىكى سويلەمش ورنىچى جزايە كوتورولسىن امى ائشدر .

فقط آورام اولمەسە چيقاريلدىكى زمان داها حالا وشىيىن آكلامامش وهر راست كندىكە :

« — ائىدى ، قوزوم . بنى نرەيە كوتوريلور . » دىيە سوروشدىرمە باشلامشدر .

ناپت تام ساعت اون برى يكرى بىكە برىچى جزا محكمەسى بر جىسە عقد ايدەرك آورامك مەكەسە باشلامشدر .

هېت حاكە رېئىس وكىل كاظم بىكەرياسنى آلتىدە تشكىل ائش ، ادەمقامنى دە مدعى عمومى معاوترلارنىڭ

جنازە مراسىمى ائشاستەكى طاشقىنلىك ايلارى كوتورەنلردىن اولمەسە رىخما دون حضور عدالته تىرىل تىرىل تىرىيەن

آورام

بەمالدىن بك اشغال ائشدى . آورام قورقا قورقا محكمە سالونىە كىردىكى زمان داها هنوز كندىسە برشى سورىلدىن آغلايەرق ، بالوارمىق دىيىدركە :

[مابعدى ۲ نچى صىفەك ۱ و ۲ نچى ستونلارندە]

آوران، حضور عدالتہ چیقاریلیدی

بوآدام طاعتہ ای بابانہ موسویلرک ایبری کیدنلرندندر

دون موقرأ محاکمہ و محاکمہ دیکر لیلہ توحیدیتہ قرار ویرلیدی

(برنجی مہمیدہ مالہد)

... ایلم والی بن وورمادم ... تورک
 جہوزی عدلیہ سہ یوئک جہوز واز ... جنازہک
 کوفتندن بیلہ کیشمدم ... بیک بکا ...
 محکمہ رئیس مرقومہ دعاغوز کندیسه برنجی
 صورقادیق صوریلدی زمان جواب ویرمہ سی
 اعشار اعش و طریط ورفہ سیک اوفوئاسی سولہ
 مشدر ، یوندن سوکرہ سبط کابی ضبط ورفہ سی
 اوفومشدر . ورفہدہ آورانک جنازہک آرفاسندن
 کیدمک یغیر یون چاقیردی ، بالآ خرہ اورادن کین
 شکری بک اسمندہ بر ذاتی فولدن یازالادی ،
 سوکرہدہ بابانہ سی چکوک پولسارک اوزرینہ
 هجوم آیدمک یلہ بریوردی . رئیس مطلق
 استعجابه باشلادی . قاج باشیدہ اولدیق نرمدہ
 وظیفہ مسکریہ کوردیکی ، باباسنگ اسقی
 موردقن سوکرہ دیدی کہ :
 ... آوران باقی مادمازل آیرانک جنازہ سی
 قلدیر یانک جنازہک بچہ طاقلاق یغیروب
 چاقیرمشک ... شاعراہ امورلر نہ حفارت انجشک ...
 یونکدہ اکثفا اقرہک شکری بک اسمندہ بر
 ذاتی قایلہ فولدن وورمشک ...
 ... والی بن وورمادم ... بابی بن وورمادم
 رئیس بک افندی . بن نرمدہ دکل قلماء طانجہ
 کوچولک جانی بیلہ فولانش آدام دکر .
 یوندن سوکرہ مدعی محوی نہ الہن بک دعواسی
 صریح ایدمک دیدی کہ :
 ... دون ہیئت علیہ کن حضورندہ آسایشی
 اخلاص ، مرور و عبوری منہ ، ضابطہ حق تعالی
 مادہ لرلن کنیر یون مطولتک آرمہ بودہ قارشیور .
 بو ، جنازہ مراستہ ، برعایش مایق ویرمک
 باعوم مافلاقی طلع ایشردن ، عدالت ایستزادیہ
 هاقیرلارقن دعاایلی کیدمک زوالی رولنداشی
 فولدن وورمشدر . اولآ بریولف مدکرہ سی
 اصدارقن طلب ایدمدم .
 هیئت حاکمہ بالآ خرہ آورانق فکران استجواب
 ایدمک اسکی امامہ سی اوفومش . رئیس :
 ... دیکسن بایقانی بانک ؟ اولہ دیورسک
 دکل ؟ ... دیشدر بد مطنون ایکی ویردیق افادی
 فکران ایدمک واد نرمدہ جنازہک آرفاسندن
 کیدمکی قلماء اوصرادہ بریولسک جنازہک آرفاسندن

... ایلمہ سی سولسی اوزرینہ دوندکی ویر پولیس
 مامورین حناوت کوردیکی سولہ مش وشرکی
 بیک طلعاً اورمادیق کراو ایلوب دورمشدر .
 حکمہ بالآ خرہ جلسہک دام پولیق قلم ایلہ
 عروج شکری بکک عکبہ جلہ ویرمکدہ
 موقت توقف مدکرہ سی ایلہ توقیفانہ اعراسہ
 ودعوانکدہ دیکر دعوالرہ توحیداً رؤیتہ قرار
 ویرمشدر .

«آدام» غزینک مادیر دشرانی

غلطہدہ شیشانہ جادسدہ جاز والیسی راب
 یاشازادہ عیان طرفدن قبل فولان آیرانک قلی
 حادسی ۱۸ آغستوس ۱۹۲۷ تحشیہ کوتکی
 نسمہ سندہ قدایق (آدام) غزینہ سی جایت حادہ
 ویردیق تفصیلات سرمدہ : [عیان بک صبرلی
 راب یاشازادہ مایش . برعایش کیش ، چیش
 وایرا اوغیرلہ ایکی اویس دہ قدا اعش ایش .
 عتب حناشدہ باقلاوب فرمؤلہ کوتورون
 قلی مقلہ آیرانک بدندن اویس افاسی کورونہ
 عیان باقلاشمش و : (ایشہ امام باق اولم) دیرمک
 کیک افانی اویشدر . جنازہک اغاقتدہ کدشت
 و حنولری یون او جوار اعالیسی فوقالمد
 ترحج ایشدر . [قدرلری دہم جوددر . جنازہک
 تفصیلاتی آرمہ سندہ قالی عیانک آیرانک افاسی
 فولارس و قوباردقن سوکرہ اویس خلاف حقاقت
 اولیدن دون (آدام) غزینہ سی صاحب ایدمکد
 بکل مدیر مسؤل حلد نوری بک پولیس مدریہ
 جلب ایدمکد استجواب ایدمکدور .
 بایلاق تحقیقات نچہ سندہ جایتک کلج وقت
 غزینہ ہیئت ترتیبسندن قضی افادی طرفدن
 (آدام) ہیئت تحریرہ ستعیر ویرلیدی و مصحح
 صری بک طرفدن غزینہ یازیلدی آکاشلشدر .
 مامادہ (آدام) ارفاسندونکی نسمہ سندہ : برسوی
 مامادہ افادی تصحیح ، برلوسمی آکندہ کمانی
 اکذب و تصحیح ایشدر .
 موسویلر نو قیمنار وودہ عیارلر یورام ایبرلر
 موقوف موسویلری توقیفانہدہ طالع لری زیارت
 اشدہ وک کتیر مکدہ درلر . موسویلر توقیفانہدہ
 مامالات تجارتہ ادادہ اشدہ آداملری توقیفانہدہ
 کدہرک آداملر نہ بالوسا اشدہ اصدانلر مکدہ درلر .

بادوه، یادیار!

(آلیرانیه غو) اسمنده کی موسوی قیزینک عثمان
راتب اسمنده بری طرفندن قتلی حادثه سی، بعضی
موسویلرجه مقوله نك جنازه مراسمنه حتی بعضی
طاشقینقلرله مبارز برنوع تظاهر ماهیتی ویرمك
صورتیله دیگر بر حادثه یه میدان ویرمش اولدی.
اوپچ درت کوندر مطبوعات بوایکنجی حادثه ایله
مشغولدر. بوایکنجی حادثه یی ایقاع ایتمش اولانلردن
دردست ایدیلر بیلیمش اولانلر موقوفاً محاکمه آلتنده
بولونیورلر. جنازه مراسمنده (عدالت ایستهرز)
یا یقاراسیله سوقاقلری طوتان، نقلیه واسطه لرینی
ظور دوران، بعضی تورکلره و حتی تورك قادینلرینه
قارشى متجاوز وضعیتلر کوستره نلری اتهام ایدره کن
مدعی عمومی بهابك فضولی نمایش جیلرك عدالت
پنجه سینده کی وضعیتلرینه اشارتله بك حقلى اولارق:
عدالت ایسته یی بواقدیلر حرکتلرینک جزاسنی
کورمکله ایسته دکاری عدالتک تجلیسنه شاهد
اولا جقلر!

و منصف اولایامک ایچون برآز ، حتی برچوق
جهد و اقدام صرف ایتمه لریسه احتیاج واردر. انقلاب ،
عصرک اک یوکک پرئسیپلری تأسیس و اعلان
ایتمش اولدقدن صورته بعضی وطنداشلرک حالا
ابتدائی قومیت زنجیرلری ایچنده بوس قالمی ترجیح
ایتمه لری وایکیده بر بوسیط وابتدائی حالتدن نشانه لر
و برمه لری طبیعی اصلادوغری اولاماز. بوحکمی بلااستثنا
بوتون وطنداشلر ایچون ویردیکمزی سوبله نه جکز .
بو وطنده باشایان بوتون انسانلرک مساوی وطنداشلر
اولغه دوغری هر کون یکدیگره دهاز یاده یافلاشدق لری
و چوق اوزاق اولمایان بر کونده نهایت بر برلری
ایله قیاسلشدق لری کوزمک ایسته رز. ایسته تشکیلات
أساسیه آجیق سوبله نور: تورک وطننک بو طول و پراغه
محبتله مریوط بوتون ساکنلری - عرق و دین فرق
اولقسزین - مساوی تورک وطنداشلر یدرلر . بو
قاعده نک تشکیلات اساسیه یه قید ایدلمش اولمای
حد ذاتنده چوق بویوک، عادتاً خودی اولچوله مه یه جک
قدر بویوک بر حادته اولقله برابر کافی دکلدر. وطنداشلرک

بویوک بر سرور و ممنونیت ایچنده اونک تحقیقی تأمینه
چالیشمه لری و نهایت محقق ایتدیرمه لری لازمدر .
و نهایت دوشونته لیدرک چوق علوی اولان
پرئسیپ ، اگر اونک احکامنه اتباع اولوغ ازمسه ،
عنی زمانده عفو ایتمز بر پرئسیدرده . تورک مثلی
سانکه بو پرئسیپک افاده سینه مؤکل اولق ایچون
وضع اولونمش کی در :
-- یا بودوهی کونملی، یا بودیاردن کیمته لی!
اعتراف ایدهلیم که هیمز ایچون بودوهی کونک
آلته بودیاردن کیمکدن بیک کره آهوندر .
یا کشلغه و بالنیجه یکی برسؤ تفهیمه محل قالمق
اوزره تکرار ایدهلیم که خطایز عرق و دین فرق
اولقسزین بوتون وطنداشلره در . ده موقراسینک
عرق و دین طایفایان مساواتی محقق ایتدیرمک ایچون
جدی صورتده چالیشمه درجه درجه ، آز و یا
چوق هیمزک ملوینک احتیاجز واردر .
یونس نادى

یئنه اوم مسئله

یعنی قاتل عثمان را تیک ایقاع ابتدیی جنانیدن
 سوکره مناسبتیئیک مناسبتیئیک طوغوره رفی حلقه
 حلقه دوام ایدوب آچیلان معهود (عدالت ایستهرن)
 مسئله سی . بز بوراده عدلیه ایته وضع یدایتد کدن
 سوکره اونک اوزرئده دوام واصرارک آرتق هیچ
 بر معنی و مناسبتی قلامش اولاجنی سوپلرکن مکر
 مسئله ازمیرده دال بوداق صالقه مشغولش . اوچاقلر
 غلیانه کلش ، خلق آره سنده دبدی قودیلر باش
 کوسترمش ، کویا خاورا ملولوب پوشالیورمش ،
 ایلزانیه غو ایچون ازمیرده ماتم ملوتولوبورمش ،
 شوراده بوراده کی عیرایچه بازلر قانسون ، یوقه
 قالد بررزدینلمش ، ازمیر خا خام باشیسی موشه افندی :
 — جانم بونلرک هیچ اصل آسطار یوق ،
 حلب اوراده ایسه آرشین بوراده ، ایته موسویلر
 و خاورلری میداتده ،

دیش . خلاصه بوراده کی ماجرا تیک ازمیرده عکسی
 چاق بر ختم ایلله قاپاره رفی اوراده ده بابل قولسته
 بکزه بر وضعیت حاصل اولمش . حال بوکه بزم
 عدلیه ایته وضع یدایتد کدن سوکره بومسئله اوزرئده
 داها زیاده توقف واصرارک آرتق عبت اولدنی
 واولاجنی حننده کی قناعتمزه ذره قدرخلل کله مشدره
 دولت مؤسسانه و بو میانده تورکلیکه حرمت و اعتبار
 امله یالکز موسویلر مکلف دکادر . بومسکتک خلقتدن ،
 تورکیه و ملتنک و ملنداشلرندن اوله لری حبیبله موسویلر
 دخی عینی حرمت و دفته مظهر اولق حقی حاکم زدرلر .
 استانبولده اولوب بیتن برماجرا دن دولای مثلاًزمیرک
 و آنقره ده کی موسویلرک دخی مسئول و معاتب
 ملوتوله لری عقل و منطلق قبول ایدمچکی ایشلردن
 دکادر . یوقسه وضعیت یکیچیریلر زماننه عائد
 وضعیتدن فرقت اولور . حکایه معلومدر . بر
 یاهودی به چاقی ایسته بن یکچیری اغوانندن بری
 — اوولان یاهودی ، دیش ، بن سنی کسه حکم
 — نه ایچون آغام ، بن نه پادیم ؟
 — اوولان سز حضرت عیسی اولدورمشکز :
 — ائندیم حضرت عیسان بکا نه ؟ او برایکی

بيك سنه اولك براهيم .
— وارسون اولسون ، بن داها اونی دون
آقشام طوبدم !..
قاتل عثمان راتب مشاهده آتتده در . دونکی
غزیه لرك و برديکی معلوماتدن قاتلک آدام عقلی
برمنون چيقمه سی احتمالی قوتی ایمن . توکلی
دیه مشلر ، برديک آتدنی طاشی قرق عقلی
چيقاراماز دیه . ذاتاً هر فانی و متحر آزچوق
دلیر . قتل و اتجار اولایلمک ایچون اول اوکا
تثبت ایده جک آدامک موازنه سی زیوانه سندن
چقمق لازم کلیور . عشق و هوای مجنونی چبلله دن
چقاروق سوکلیسی یارام یارچه ایندکدن سوکره
اوج بن قالدیریم فاباد ایسی معناسز حرکتله
طاشینقلر یاغتلر . حکومتک اول قاتلی باقالایان
قونلی آلی بونلرک یاقه سنه یاقه قدده هیچ زورلق
چکمه مش . عقلاً و منطقاً مسئله بوراده یتمک لازم دکلی ؟
جمهوریت عدلیه سی برنجی میری ده ، دیگر میری ده
هر کسک کوزی اوکنده عا که ایده جک ، واوراده
هر حقیقت تظا هر ایده لک حقیق حکمی نه ایسه
برنجی بولاجق . بونک خارجنده مسئله ی حسابات
و نهیجاتک چنکانه طاقه قرق اوزاتوب کوتورمک
تورکلکک آقیر باشلی ، عالیجناب ، مرد واصل
اولان شان و حیثیه یاقیشمماز . کره ارض
اوزرنده برچوق مشالی کورولش اولدنی اوزره
اگر بودعوی تردی استدیکی سوک صفحه لرنده بویه
باشی بوش ایله یوب کیتک لازم کلسه هیچ
فرقنده اولقسزین کونک برنده بزم قاتل عثمان دای
الزام ایتمک کی غریب و منطقسیر نتیجه به قدر سورو .
کلندیکمز کوروله ییلیر . حال بوکه بو اولور شیجیدر ؟
دی اولسون عقلی اولسون اوله برجاتی ارتکاب
یتش اولان هر هانکی بر فردک هر هانکی سبب
و بهانه ایله جمعیتدن لغات و الزام بوزی کورمه سی
حتیالی اولوری هیچ ؟
اما بوماسیتله بعضی موسویلر ملی وجدانغزه
کران کلن طاشینقلر یاغتلردر ، دیه چکسکز .
بول . حکومتک و عدالتک آلی بوجرم ایله مظنون
ولانلری یاقه لامقده عاجز و فاصر قلمشیدر ؟
خایر ، دکلی ؟ مظنونلر ایوم ، اصل جانی عثمان

و برر . افكار عموميه نك كنديني كوستره چكي
جرملرده اولماز دكلسه ده شيشخانه قاره غولى جنايتك
مابعديني بزاوبله شموللى نظاها ته سبب تشكىل
ايدى جك قيراط و ماهيته بر مسئله عد ايتكده
معذورز .
جمهوريت توركيه سى وطنداشلىر آره سنده محبت
وامتراجك تزايد ايتديكنى كورمك ايتىر . بوتون
وطنداشلىرك بونقطه يه دقت ايتىرلى آرزويه نه قدر
شايدان ايسه حكومتك بومهمه يه نكهبان اوله سى ده
اوقدر لازمدر اعتقادنده بولونيورز .
يونس نادى

طاشقىنلىق ياپان موسوئلرك دونكى محاكەسى پك شايان دقت اولدى

شاهرلردىكىلەرى، جەنازەنى تەقەبب ايدىمە فوطوغراف
مخابرى آلدىغى رىسملىرى كوستىردى

دونكى محاكە اتاشقىنلىق بايانە فوطوغراف مخابرى اولدىم پك، مخابرى تىيىت

ايدىمە رىسملىرى لىيىت مخابرى تەقدىم ايدىمە

(تەلەز) پك جەنازەستىمە ماسشىلىق ياپان
موسوئلرك محاكەستە دون سەعت اون دىندە
پرىنجى جەنازەستىمە داوم ايدىلدىر .
محاكەنى دىكلامك اوزىرە دون بىكلەجە خلق
قوربدورلىرى ومەككە سالونلىرى دولدىرەستى .
عدلىه قوربدورلىرىمە پوقالامالىق خلق كىلەستى انتظامە
سوقق ايتتون بولس مامورلىرى وژاندازمە خلق
[مابەدى ۲ نىچى مەقەمەك ۱ و ۲ نىچى ستوللارمە]

Elza Niyegoyu Öldüren

Osman Ratib Bimarhaneden Kaçtı Ve Tutuldu

Hâtiyanızı birkaç yıl önceye götürürseniz, Şişhane yakınında işlenmiş olan bir cinayetin bütün tafsilâtı, gözlerinizin önünden bir film gibi tekrar geçecektir.

Elza Niyego adında gence ve güzel bir yahudi kıızı, Osman Ratib adında bir aşk ve sevdâ muhterisi tarafından güpegündüz öldürülmüştü. Osman Ratib yakalandı, Ağır Ceza mahkemesinde, dinleyicileri günlerce heyecandan heyecana düşüren bir muhakemeden sonra ağır derecede deliliğine hükümlü ve bu işlediği cinayetten mes'ul olamayacağına karar verildi. Bu kararı veren muhakeme, bu akıl hastası katilin, hastanede tedavi edilmesini de karar altına almıştı. Bu karar üzerine Osman Ratib Bakırköy akıl hastanesine götürüldü.

Osman Ratip o zamandanberi
(Devamı 11 inci yüzde)

Bakırköy hastanesinden bir köşe

Elza Niyegoyu Öldüren

(Baştarafı 1 inci yüzde)

Bakırköy hastanesinde tedavi ediliyordu. Fakat son günlerde, bir kolayını bulub hastaneden kaçtığı öğrenildi. Biz bu haberi tevsik etmek için alâkadar makamlara müracaat ettik. Haber doğrudur, Osman Ratıb hastaneden Salı günü akşamı kaçmıştır. Bunun üzerine hastane idaresi derhal polise ve müddeiumumiliğe müracaat etmiş, fotoğrafları da çoğaltılarak bütün polis merkezlerine dağıtılmış ve 24 saatlik bir araştırmadan sonra yakalanarak tekrar hastaneye konulmuştur.

Hastane idaresinin bize verdiği malûmat şudur :

" — Osman Ratıb Salı günü akşamı hava almak üzere bahçe-

ye çıkmış, bir aralık kimse tarafından gözetilmediğine zahib olarak bahçe duvarından atlayarak kaçmıştır. Fakat idare, vaziyeti derhal haberdar olarak kendisini aratmış ve yakalatmıştır. "

Bakırköy hastanesi başhekimî Bay Mazhar Osman da şöyle diyor :

" — Osman Ratıb iyileşme üzere idi. Zaten bir haftaya kadar tamamen iyileşip çıkarılabiliyoruz. Kendisi bundan bir müddet evvel çıkmak için izin istedi, tabii zamanı olmadığı için bu izin verilmedi. Anlaşılan bundan canı sıkılmış olacak ki kaçtı, fakat derhal araştırma yapıldığı için çabuk yakalandı. "

Dün tımarhanede bir cinayet işlendi

Dün tımarhanede tedavide bulunan deliler arasında bir cinayet olmuş, bundan bir kaç sene evvel bir cinnet buhranı esnasında Galatada bankalar caddesinde sevgili Eliza Niyagoyu tabanca ile öldüren Ratip (paşa) oğlu Osman Ratip deli bir Arnavut tarafından tabanca ile öldürülmüştür.

Bu deli Arnavudun ismi Hüseyindir. Bakırköy emrazi aklıye hastanesinde tedavide bulunan delilerden zararsız olanlar hasta bakıcıların nezareti altında Bakırköy civarındaki yol inşaatında çalıştırılmaktadırlar.

Arnavut Hüseyin ile Osman Ratip de çalıştırılan ameleler meydanındadır. Bu amelenin çalıştırıldıkları yol Bakırköyle hastane arasında yeni inşa edilen yoldur. Delilerden Arnavut Hüseyin bundan bir müddet evvel çalıştığı yol kenarında bir tabanca bulmuştur. Çok temiz, yağlı ve iyi bakılmış bir halde bulunan bu tabanca boştur. Deli Hüseyin tabancayı tetkik edip de boş olduğunu görünce bunun buraya boş olarak atılmasını sebebsiz bulmuş:

— Herhalde kurşunları da olacak diye düşünmüş, etrafı araştırmış, filhakika tabancanın bulunduğu yerin biraz ilerisinde bir kâğıda sarılı yedi kurşun daha bulmuştur.

Bunlar delinin kendi verdiği ifadedir. Gene delinin verdiği ifadeye göre Hüseyin

bulduğu kurşunları hüsnü mihofaza için ihtimamla tabancaya yerleştirmiş, tabancayı da yanına almış, hastaneye gelmiş ve onu kimseye göstermeden haftalarca itina ile saklamış, işe giderken yanına almayı, hastaneye dönünce yatağına saklamayı ihmal etmemiştir.

Osman Ratip ile Arnavut Hüseyin arasında ötedenberi geçimsizlik varmış. Bu iki deli ikide birde birbirleriyle kavga ederlermiş. Dün de gene atışmışlar ve Osman Ratip - deli Hüseyinin iddiasına göre - Hüseyine küfretmiştir. Hüseyin de Osman Ratibi öldürmeyi hatırına koymuştur.

Hüseyinin aklına koyduğu işi yapması güç olmamış, yol inşaatından hastaneye dönerlerken yanında bulunan tabancasını çıkarmış ve önde giden Osman Ratibin üzerine boşaltmıştır.

Bittabi Osman Ratip neye uğradığını anlamadan yere yuvarlanmış, hastaların muhafazasına memur hastabakıcılar da tabanca seslerini duyunca korkudan yüzükoyun yerlere yatıp heyecan geçirmişler, diğer hastalar da öteye beriye kaçmışlardır. Deli Hüseyin Osman Ratibi öldürdükten sonra sükûnet kesbetmiş, tabanca sesleri kesildikten sonra kaçan deliler geri dönmüşler, deli Hüseyini yakalamışlar ve hâlâ yerde yatan hastabakıcıları yerden kaldırarak deliyi kendi

olan deniz şenliklerinden sonra Paris'e hareket edeceği tahmin olunmaktadır.

Türkiye - Lehistan

Londra, 19 (A.A.) — Türkiye Başvekili İsmet İnönü, Polonya Hariciye Nazırı B. Beck ile iki memleketi alâkadar eden meseleler üzerinde bir görüşmede bulunmuştur.

lerine teslim etmişlerdir. Vak'a derhal Bakırköy jandarma kumandanlığına ve müddeiumumiliğe haber verilmiş, jandarma kumandanlığı icap eden tedbirleri alarak tahkikata başlamıştır. Tahkikat devam etmektedir. Hüseyin hastanede muhafaza altına alınmıştır. Bu vak'ada hazır bulunan hastabakıcılar da isticvap edilmektedir.

Silivride şüpheli bir ölüm

Silivride Büyük Çavuşlu köyünde çöölü olarak bulunmuştur. İslâmın nasıl ban Osman oğlu İhsan evvelki gün kırda öldüğü tahkik edilmektedir. Görülen lüzum züm üzerine ceset morga gönderilmiştir.

15 Yaşında Mektepli bir kız Aşıkile kaçtı

(Baş tarafı 1 inci sayıfada)

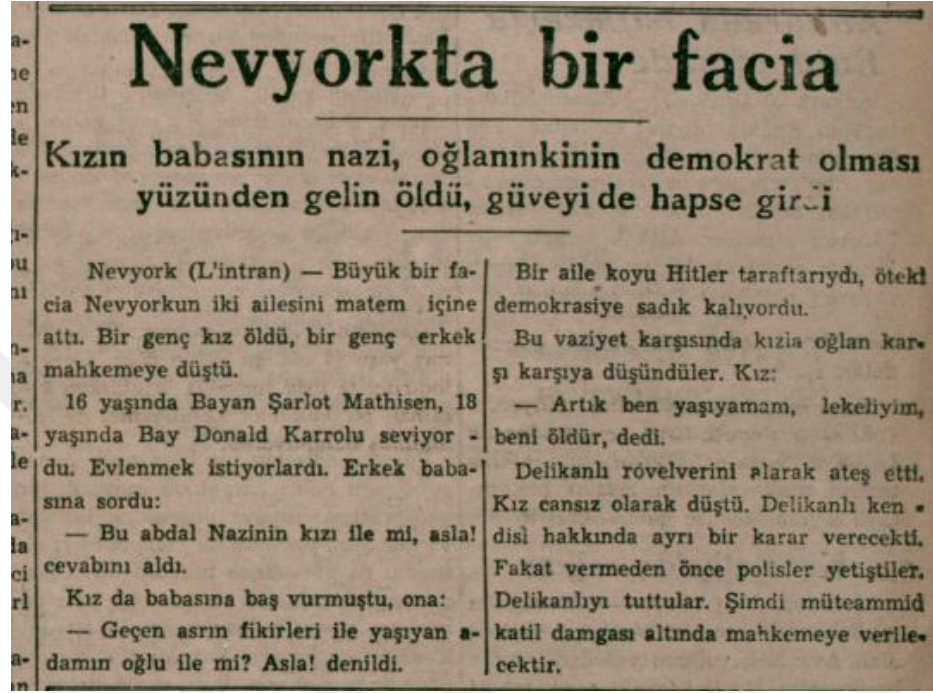
İstanbul ilköğretimlerinin birinin son sınıfında okuyan, henüz 15 yaşlarında (N...) isminde bir kızla bir sinemada karşılaşan (M...) isminde 17 yaşında bir genç bir yıldanberi sevişiyorlar. fakat evlenme yollarını bulamayan bu iki çocuk son günlerde bir plân hazırlıyorlar

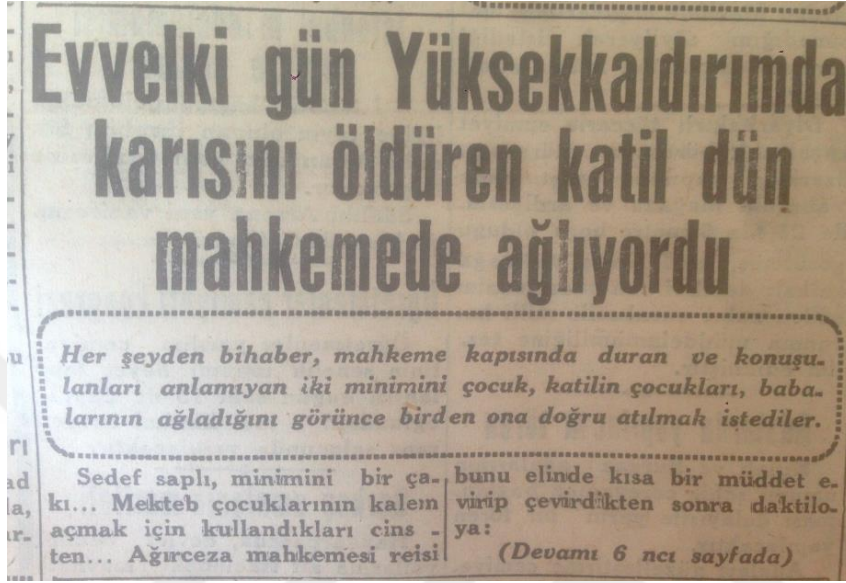
Tımarhanede bir cinayet oldu

Dün öğleden sonra Bakırköy Emrazı Akliye hastanesinde bir cinayet olmuş ve bahçede çalışmakta olan delilerden biri hernasılsa eline geçirdiği tabancayı diğer bir delinin üzerine boşaltmıştır. Çıkan altı kurşundan dördü isabet etmiş olduğundan zavallı hasta derhal ölmüştür.

Hâdise dün geç vakit nöbetçi Müddei-umumisi Ubeyde haber verilmiş ve Ubeydle Tabibi Adlî Enver Karan ve Bakırköy Jandarma kumandanı Dursun vak'a mahalline giderek tahkikata başlamışlardır.

Evvelki gün Yüksek-kaldırımında karısını öldüren katilin muhakemesi

(Bağtarafı 1 inci sayfada)

— Yaz! dedi. Ağzı 5.5,5 san. tim uzunluğunda... Oldukça keskin... Her iki tarafında kan lekeleri var...

Jak Aylon ismindeki musevi, evvelki gün Yüksek-kaldırımında Senyoru adlı karısını işte bu çakı ile öldürdü. Katil şimdi adalet huzurunda hesap veriyor...

Jak Aylon 37 yaşında olduğu nu söylüyor. Selânikte doğmuş... Türk tabiiyetinde... Fakat türkçe bilmiyormuş. Orta boylu... Lâciverd, oldukça temiz bir elbise giymiş. Kırmızı bir boyunbağı takmış... Gömleği de mavi çizgili...

Çok büyük bir ağzı var. Dişleri çürük, siyah ve eksik... Gözleri o kadar açık mavi ki göz bebekleri âdeta beyazlarına karışmış gibi... Başının arkası bariz şekilde çıplak... Bu başkumral ve çok kıvrıkcık saçlarla kaplı... Ayni renkte kalın kaşları da nazarı dikkati celbediyor... Yüzünün rengi sarı, kara sarı... Toprak rengi...

Ağırceza mahkemesi reisi

Ağırceza mahkemesi reisi kanlı çakıyı tekrar gazete kâğıdına sararak önünde duran bir başka ve büyükçe paketi aldı. Üstündeki mühürü kopardı. Paketi saran gazete kâğıdlarını açtı ve daktiloya tekrar:

— Yaz! dedi... Siyah bir kadın çantası... Deriden, oldukça eski...

Çantayı açtı, içine elini sokarak ilk rastladığı şeyi çıkardı. Bu kırmızı renkte boncuktan bir gerdanlıktı. Tercümana döndü, seslendi:

— Sor bakalım, bu çanta karısının mı

Tercüman katile döndü.

Salon sanki bir lâhze içinde insanlardan boşaltılmıştı... Ne fesler kesilmiş, bütün bakışlar katilin gözlerini arıyorlardı... Bir hıçkırık duyuldu. Uzun, titrek bir hıçkırık... Ve bunu diğerleri takib etti. Katil ağlıyordu... Kollarını maznun yerini çevreleyen tahta parmaklığın üstüne koymuş, başını kollarının arasına almış, katıla katıla ağlıyordu.

Kapının hemen önünde, bir polis memurunun refakatinde ayakta duran, dört, beş yaşlarında, biri kız, diğeri erkek iki çocuk, iki güzel çocuk, katilin çocukları, o zamana kadar muha-

Kapının hemen önünde, bir polis memurunun refakatinde a - yakta duran, dört, beş yaşlarında, biri kız, diğeri erkek iki çocuk, iki güzel çocuk, katilin çocukları, o zamana kadar muhakemeyi alâkasız, anlamıyan bakışlarla takib ederlerken birden hareketlendiler. Minimini başlarını ileri doğru uzattılar... Balarına bakan gözleri büyüdü..

Bu, katilin celsenin açılışındanberi ikinci ağlayışı idi. Kapıdan içeri girdiği zaman onu biraz soğukluanlı, biraz hesablı gördük. Türkçe bilmediğini, tercüman istediğini, fransızca konuşacağını söyledi. Müddeiummülük tercümanını hazırlamış... Jak tercümana vak'ayı anlatmaya başladı. Fransızcasında İstanbullu musevi vatandaşlarımızın aksanı duyulmadığı gibi jestleri de daha fazla bir aktörü hatırlatıyordu... Anlaşıyordu ki bu söyleyeceklerini dün geceden hazırlamıştı. Fakat yavaş yavaş kendisini kaybetti... Teatral jestler ortadan kalktı. Dün gece hazırladığı sahne sona ermişti. Karşımızda İstanbulda doğup Pariste on sene yaşadktan sonra buraya dönen vatandaş Jakı bulduk...

Dakikadan dakikaya hararet leniyor, çene kemikleri asabi hareketlerle oynuyordu. Belli ki ağzı kurumuştu ve dilini hareket ettiremiyordu. Çenesinin oynayışları göttükçe sıklaştı. Bir aralık dişlerini bütün kuvvetile sıktığı nı gördük, bir sinir buhranı başlıyordu.

Reis elini arka cebine götürdü. Küçük bir kolonya şişesi çıkardı. Mübaşiri işaretle çağırarak bu şişeyi katile yolladı. Mübaşir kolonyayı götürdü. Katilin avuçlarına döktü. Jak Kolonyalı ıslak ellerile yüzünü iki kere sıvazladı. Ve sonra gerilen sinirleri çözüldü. Olduğu yere çöktü. Çocuk gibi, uzun uzun, bağıra bağıra ağlamaya başladı.

Katilin anlattığına göre cinayete talakaddüm eden günleri şöyle hikâye etmek lâzım...

On sene evvel Pariste evlenen bir karı koca... Adam iyi kazanıyor. Gül gibi geçinip gidi.

yorlar. Fakat harb başlayınca işler altüst oluyor. Türkiyeye dönüyorlar. Koca burada iş bulamıyor. Parasız kalıyorlar. Derken karısı kendisinden yüz çeviriyor. Annesinin evine iltica ediyor. Ondan ayrılacak, başkasile evlenecektir. Nasıl olur? On senelik bir izd'vaç hayatları ve iki de çocukları var... Onlara yazık değil mi? Karısı artık kendi yanına dönmelidir. Zaten iş de bulmuştur.

Fakat kadın bu teklifi şiddetle reddediyor. Her erkeğe göre birçok başka kadınlar, her kadına göre de birçok başka erkekler vardır. Jak bir gece, içinde karısının da bulunduğu kayın validesinin evinin kapısını kendisine kapalı buluyor. Artık ebediyen ayrılmak lâzımdır. Karısından son bir mülâkat istiyor. Yüksek kaldırımında bir pastacıda buluşuyorlar. Orada kendisini kaybediyor. Çakı ile karısını yaralıyor. Hayır, öldürmek için değil... Zaten neresine vurduğunu bilmiyor.

Reis...

bilmıyor.
Reis soruyor:
— Bir defa mı vurdun?
— Evet yalnız bir defa...
Bunu da yaptığına şimdi piş-
man... Çok pişman...
Söyledikleri kısaca bunlar...
Fakat hakikat mi? Derhal hük-
mümüzü vermiyelim... Biraz
sonra mahkeme facia kurbanının
kız kardeşi ve facianın en yakın
şahidini dinlerken bambaşka bir
manzara ile karşılaşılıyor.
Mübaşir bu kısa boylu, siyah-
lar giyinmiş, silik, mahcup tavır-
lı kadını çağırınca maznun sert
bir hareketle yerinde kımıldadı,
vaziyetini değiştirdi, sırtını içeri
giren şahide çevirdi. Onun ba-
kışlarından mı kaçınmıştı, yoksa
bu kadını görececek gözü mü yok-
tu?
Şahidin anlattıkları şunlar:
Bu adam islâh olmaz bir ay-
yastır. Türkçe bilmediği valan...

Mükemmel biliyor ve yalan söy-
lüyor. Pariste para kazandığı de-
yalan... Oradaki kardeşlerinden
aldığı para ile yaşıyorlardı. A-
dam hayatta içkiden başka bi-
şey bilmiyen bir adam... Yegâ-
ne düşüncesi içki parasını temin
etmek... Bazan ev eşyalarını sa-
tarak, bazan tütün fabrikasında
çalışan karısının haftalığını e-
linden zorla alarak içiyor, müte-
madiyen içiyor. İçince de dek-
gibi oluyor... Yanından ayırma-
dığı o küçük, mahud çakıyı çık-
arıyor ve her sarhoşluk gecesinde
bununla karısını mutlaka tehdit
ediyor.

Sabır ve tahammül bardağı ni-
hayet tabii taşıyor... Kadın ar-
tık ayrılmak istiyor. Bu hayata
tahammül edemeyecektir. Fakat
annesi, kardeşi araya giriyorlar.
Onları tekrar barıştırmak isti-
yorlar. Pastahane mülâkatı da
bu maksadla vukubuluyor ve Jak
orada karısını öldürüyor.

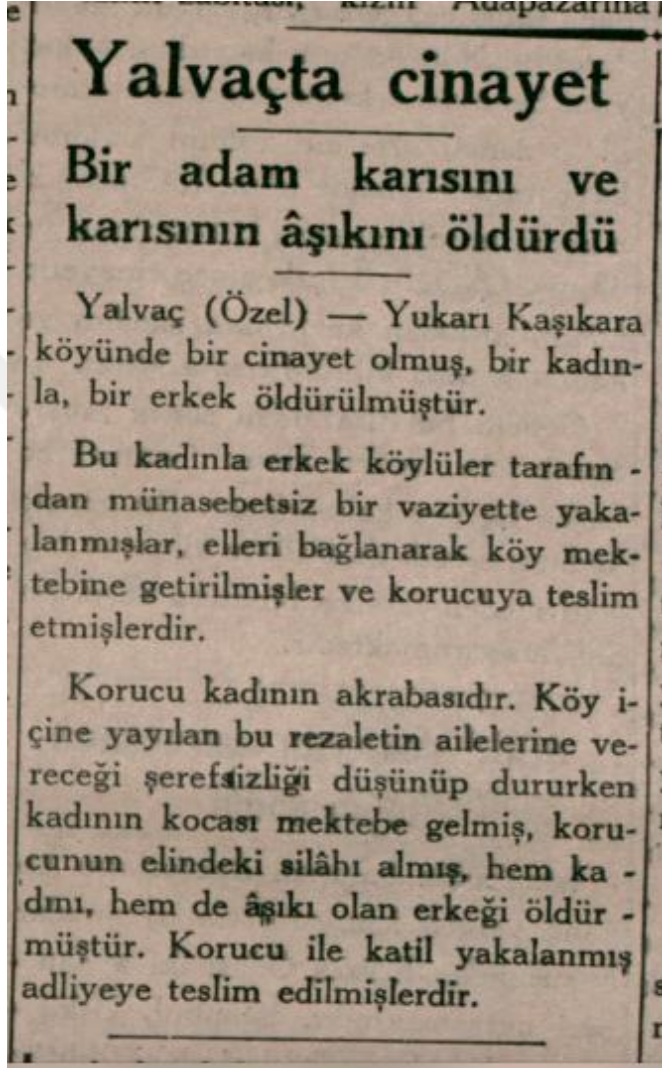
Hangisine inanmalı? Kim doğ-
ru söylüyor?.. Katil oturduğu
yerden mütemadiyen başını sal-
lıyor... Hayır, bütün bunlar ya-
landır...

Mahl...

landır...

Mahkeme diğer şahidleri dinlemeye geçiyor. Biri bekçi, diğeri pastahane sahibi... Üçüncü şahid katilin kayınvalidesi... Gelmemiş, gelecek celseye getirilecek...

Kapının önündeki çocuklardan erkeği kaybolmuştu. Biraz sonra polis memurunun yanında, eli onun avucunda olduğu halde tekrar kapıda görüldü. Anlaşıyor ki çiş gelmiş, yapıp döndü. Kız kardeşi eski yerinde... Şehadet parmağını ağzına sokup çıkararak oynuyor... Zavalı günahsız çocuklar... Bilmiyorlar ki anneleri mezarda ve babaları hapishaneye girecek.. Bilmiyorlar ki artık hayatta yalnız kaldılar. Bütün yaşadıkları müddetce yalnız... Yana yalnız... Mahkeme talik edildi. C. F.

Kasımpaşa cinayetinin muhakemesi

On gün kadar evvel Kasımpaşada Kulaksızda karısı Safiyeyi 32 yerinden bıçaklıyarak öldüren çoban İzzet Kal-kanerin muhakemesine dün birinci ağır cezada devam edilmiştir.

Dünkü celsede iddia makamı, müta-leasını söyliyerek ölüm cezası talebile mahkemeye sevkedilen İzzetin karısını canavarca gir hisle öldürdüğü hakkın-da bir delil olmadığını ileri sürerek maznun hakkında 24 sene hapis ceza-sı istemiştir. Muhakeme, müdafaa için kalmıştır.

Aşk yüzünden bir cinayet

Manisa (Hususî) — Manisada aşk yüzünden bir cinayet olmuştur.

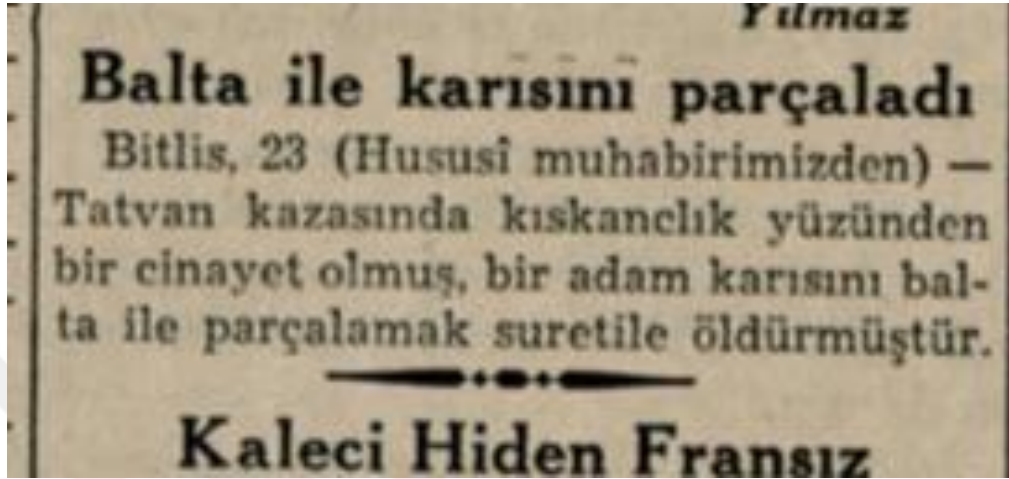
Mollaşaban mahallesinden Hacı Mustafa oğlu Çoban Mehmed namında biri vardır. Namuslu ve fakir bir adamdır. Genç, güzel karısının, Karaköyden Hafız Haşim oğlu Vehbi ile seviştiğini duymuştur. Bunu anlamak için karısına;

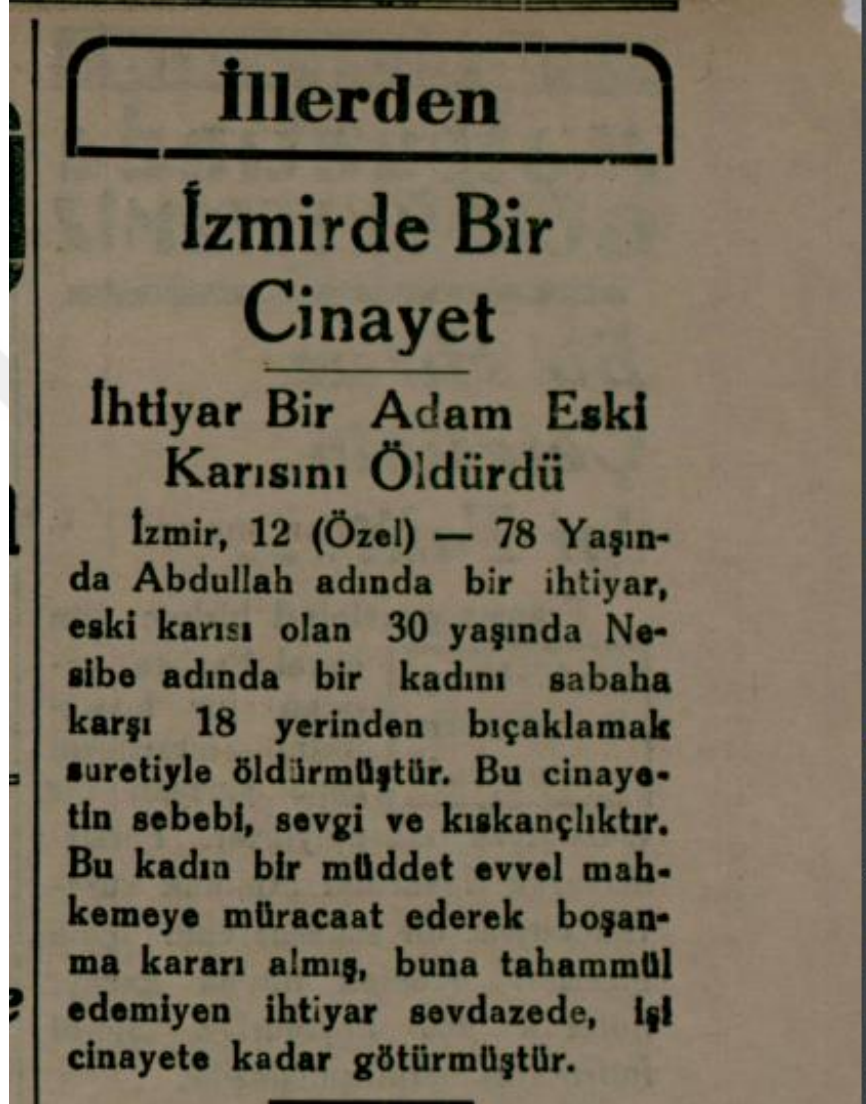
— Ben köye gidiyorum.

Diyerek ayrılmıştır. Fakat saat dokuzda ansızın dönmüş ve karısını Vehbi ile yakalamıştır. Buna tahammül edemiyen Çoban, bıçağını çekerek karısını 6, Vehbiyi de beş yerinden yaralayıp öldürmüştür. Müteakiben Emniyet müdürlüğüne giderek:

— Ben karımı öldürdüm, beni ne yapacaksınız yapınız!

Deyip teslim olmuştur.

Bursa umumhanelerinde cereyan eden aşk faciası

Mes'ud bir aile babası olan saf bir delikanlı bir aşk yüzünden katil oldu

Bursa (Husuf) — Geçenlerde Antalya Naciyenin umumhanesinde bir cinayet olmuş, kanal makinistlerinden Dursun Tekin adında bir genc, Bursada güzelliğiyle meşhur sermayelerden Karacabeyli Fatmayı tabanca ile öldürdükten sonra kendisi de kazaen beyninden ağır surette yaralanmıştı. Şehrimiz halkının büyük bir merak ve alâkasını uyandırmış olan bu cinayete dair tahkikat ikmal edilmiştir.

Kurşun, Dursunun kafatasını delmiş olduğundan doktorlar bidayette hayatını tehlikede görmüşlerse de sonradan Dursun iyileşmiştir. Müddeiumumilik, Dursun hakkında taammüden katil suçundan hukuku umumiye davası açmak üzere evrakı ikinci sorgu hâkimliğine vermişti. Sorgu hâkimi İhsan Tünkanın yaptığı tahkikat sonunda Dursunun mevkufen Ağırceza'ya sevkine karar verilmiştir.

İçyüzü pek acıklı ve ibretli olan bu facia etrafında yapılan tahkikatta cinayetin sebepleri tahlil edilmiş bulunmaktadır. Erzurumlu saf bir köylü çocuğu olan Dursun amelelikten makinistliğe kanal inşaatında terfi etmiştir. Orada mühimce bir ücret de almaktadır. Bu sırada şehrimizde temiz bir aile kızile evlenmiş ve yuvasında mes'ud bir hayat geçirmeğe başlamıştır. Fakat günün birinde bir arkadaşının teşvikile mutadî hilâfına umumhaneye gitmiş, orada cilt-

Umumhanede öldürülen Fatma

sile birlikte üstüste üç tabanca sesinin duyulması bir olmuştur. Umumhanedekiler kapıya koşmuşlar, Fatmaya seslenmişlerdir. Fakat içeriden hiç cevap gelmeyince, telaş ve heyecanla kapıya yüklenen beş altı kişi, onu pervazlarla birlikte kırıp odaya girmişlerdir.

Burada karşılaştıkları manzara pek müthişti. Alından vurulmuş olan Fatmanın bir yandan beyni akmakta, diğer taraftan odada ateşle dolu olan büyük

kanal inşaatında terfi etmiştir. Orada mühimce bir ücret de almaktadır. Bu sırada şehrimizde temiz bir aile kızile evlenmiş ve yuvasında mes'ud bir hayat geçirmeğe başlamıştır. Fakat günün birinde bir arkadaşının teşvikile mutadî hilâfına umumhaneye gitmiş, orada cıvıllı ve cazib bulduğu Fatmayı görür görmez ona âşık olmuştur. Dursun o günden itibaren umumhaneye sık sık gitmeğe ve Fatma ile düşüp kalkmaya, hatta kazandığı paranın mühim bir kısmını Fatmaya yedirmeğe başlamıştır. Bittabi bu yüzden ailesini ihmal etmiştir. Karısı bu ihmalin sebeblerini araştırmaya koyulmuş, lâkin kocası yeni aşkının kendisine verdiği ıstırapı göz yaşlarıyla karısına itiraf etmiştir. Kocasına çok bağlı ve müşfik olan Zehra şiddetli bir bir teessüre kapılarak cinayetden bir müddet evvel delirmiştir. Dursun, karısının Fatma yüzünden delirdiğini görünce büyük bir vicdan azabı çekmeğe başlamıştır. Maamafih Fatmayı her şeye rağmen asla ihmal etmiyen Dursun, bir gün ona metreslik teklif etmiş, ileride karısını kendisinden soğutabilirse kendisini nikâhı altına alacağını da vadedmiştir. Fatma bunların hepsini reddetmiş, kendisini görmek istediği zaman umumhaneye gelmesinin münasib olacağını bildirmiştir. Dursun, Fatmayı çılgınca sevmesine karşı ondan hiçbir vefa görmeyince yuvasına dönmek istemiş, lâkin karısının delirmiş olduğunu ve saadatinin artık imkânsız bulunduğunu görerek Fatmayı öldürmeğe karar vermiştir. Bir akşam arkadaşının evine giden Dursun, ondan bir bahane

almışlardır. Fakat içeriden hiç cevap gelmeyince, telâş ve heyecanla kapıya yüklenen beş altı kişi, onu pervazlarile birlikte kırıp odaya girmişlerdir.

Burada karşılaştıkları manzara pek müthiştir. Alnından vurulmuş olan Fatmanın bir yandan beyni akmakta, diğer taraftan odada ateşle dolu olan büyük mangalın üstüne düşerek yüzü yanmaktadır.

Dursuna gelince: O da başından vurulmuş ve bir kolunu Fatmanın omzuna atmıştır. Maamafih Dursun da mangala düşmüş, onun da gözü ve boynu yanmaktadır. Bu vaziyette ateşe rüşyan yerleri kavrulmuş, bir kebab halini alan iki âşık, sorulanlara cevap veremeyecek haldedirler. Beri tarafta ise, odaya sıçrıyan ateşler halıları tutuşturmuştur. Derhal polisler yetişiyor. Ateşten çekilerek kurtarılan Fatma derin birkaç nefes alarak hiçbir şey söylemeden ölüp gidiyor. Dursun ise tam bu esnada (Zehracığım!) diye karısına hitab ediyor. Sonra polislere dönerek: (Aileme karşı ihanetimin cezasını çekiyorum! Fatmayı ben vurdum. Kimseyi rahatsız etmeyiniz!) diyor.

Müddeiumumi muavini Osman Bayrav geliyor. Yaralı Dursunun ifadesini alıyor. Sonra da Dursunun vak'adan evvel yazdığı mektublar bulunuyor. Bunlar hâkim huzurunda açılıyor. Birisinde: (Muhterem Müddeiumumi! Başkaları'nın rahatsız edilmes'ne mahal bırakmayın! Katil benim!) deniyor. Diğerinde ise (muhterem Türk gazetecileri! Bu facia, sağ kalan gençliğe ibret olsun!) gibi bazı fıkraları ihtiva ediyor. Ailesi Zehrayı da Tanrıya emanet ettiğini yazıyor.

Ek 59. 16 Mart 1939 – Cumhuriyet (devamı)

ve sadetinin artık inkârsız bulunduğunu görerek Fatmayı öldürmeğe karar vermiştir. Bir akşam arkadaşının evine giden Dursun, ondan bir bahane ile tabancasını istemiştir. Bahane de şudur: (Karım delirdi. Onu okutmak için köye götüreceğim. Yolda lâzım olur diye tabancanı istiyorum!)

Tabancayı aldıktan sonra başka bir arkadaşına da kayınbiraderine verilmek üzere iki mektub bırakmış, soluğu derhal umumhanede almıştır. Fatmayı başka birisile meşgul bulan Dursun, salonunda sükûnetle radyo dinlemiş, Fatma dışarı çıkınca (hoş geldin sevgilim!) diye kendisini karşılamış ve kolkola verip üst kattaki odaya çıkmışlardır. Oda kapısının kapanıp arkadan sürülenme-

ise (muhterem Türk gazetecileri! Bu is-cia, sağ kalan gençliğe ibret olsun!) gibi bazı fıkraları ihtiva ediyor. Ailesi Zehrayı da Tanrıya emanet ettiğini yazıyor. Sorgu hâkimi kararnamesinde, tam-müşşûur olan Dursunun bu hareketini idam cezasını müstelzim olan taammüden adam öldürmekle mütalea etmekte ve bu fiilden cinayetle lüzumu muhake-mesine karar vermiş bulunmakta ise de, hâdisede mevcut şiddetli bir aşk neti-cesi fartı teessür, kıskançlık ve vicdan azabı gibi ahvali tabiiyenin cürmü işle-mek hususunda suçlunun haleti ruhiye-sine yaptığı tesirleri savmış ve cezayı hafifleten bu gibi sebeblerin kabul ve takdirinin mahkemeye aid olduğunu da ilâve etmiştir.

Kıskançlık yüzünden!

Biri Kasımpaşada, diğeri Kanlıcada ölümle neticelenen iki cinayet işlendi

Kıskançlık yüzünden dün biri Kasımpaşada, diğeri de Kanlıcada ölümle neticelenen iki feci cinayet işlenmiştir.

Kasımpaşada oturmakta olan Ahmet sokakta eski metresi Muzafferle yeni kocası Kâzım oğlu Ganiye rastgelmiştir. Bu rastgeliş Ahmedin aklını başından almıştır. Ayrılmalarına rağmen Muzaffere karşı kalbinde hâlâ bir sevgi bulunan Ahmet büyük bir kıskançlık sar'ası içinde birdenbire bıçağına sarılmış ve Ganinin üzerine çullanıp karnına saplıyarak barakalarını parçalamıştır. Bundan sonra sıra Muzaffere gelmişse de kadının feryatlarına etraftan yetişenler onun da feci surette bıçaklanmasına meydan vermemişlerdir. Yalnız kadın kolundan yaralanmıştır. Vak'a yerinden kaçmak isteyen katil az sonra yakalanmış, Beyoğlu hastahanesine kaldırılan Gani orada ölmüştür.

İkinci cinayet ise Kanlıcada işlenmiştir:

Çamlıcada, Bulgurlu köyünde Melekşah sokak 4 numarada oturan şoför muavini Sait Ali Topuz oğlu bir müddettenberi nikâhlı karısı Sulhiyeyi kıskanmakta ve hareketlerinde nmütemadîyen şüphelenerek arasıra da kadını dövmektedir.

Sait dün sabah bir iş için gitmiş olduğu Kanlıcadan dönmekte iken yolda karısı Sulhiyeye rastgelmiş ve bu saatte oralarda ne aradığını sormuştur. Ters bir cevap veren karısından bütünü şüphelenen Sait ilkönce tabancasını çekerek kadının üzerine üç el ateş etmişse de kurşunlardan ikisi boşa gitmiş ve biri bileğine isabet etmiştir. Bu suret'e karısını öldürmediğini an'ıyan Sait bu sefer de bıçağını çekerek var kuvvetile kadının sağ göğsüne bir kaç defa cokuç çıkardıktan sonra öldürmüş ve kanlı bıçağı ile beraber karakola giderek: «Namusumu temizledim» deyip teslim olmuştur.

Beykoz Müddetumumiliği hâdisoye vaz'iyet etmiştir.

ri ince
tür. B
ları te
letmiş
tefişler
sıktaş,
arında
mız en
zaptı t
cezası

S

60 t
Gunda
raden
kines
lakat
ber al
Mo
bu'una
Zongu
tir.

Yine
ortası
at şile
doğru
Bu bi
hiç bi

İki

Vat
Üskü
leyen
freni
mekte
çarpış
Bu
lardan

Kanlıca cinayetinin faili yedi seneye mahkûm edildi

Kanlıcada kıskançlık yüzünden karısı Sulhiyeyi tabanca ve bıçak ile öldüren şoför muavini Sait Ali Yeşilyurd'un muhakemesi dün ikinci ağırcezada bitirilmiş ve suçlu 22 sene ağır hapse mahkûm olmuştur. Bu hâdisede ağır tahrik bulunduğu nazara alınarak mahkûmiyeti yedi sene 4 aya indirilmiştir.

Aşk yüzünden bir cinayet oldu

Bir adam sevdiği kadını öldürdü

Şehrimizde aşk yüzünden bir cinayet olmuş, bir kadın öldürülmüştür. Ağacamiyinde, Nane sokağında 22 sayılı pansiyonda oturan Mürüvvet isiminde bir kadın, Süleyman isiminde bir fırıncı ile iki senedir beraber yaşamaktadır. Fakat Mürüvvet son zamanlarda Bursalı İsmail adlı bir gencle sevişmeğe başlamıştır. Maamafih bu sevişme uzun sürmemiş, Mürüvvet delikanlıdan yüz çevirmiştir. İsmail de bundan 15 gün evvel kızı öldürmeğe kalkmış, fakat polis tarafından yakalanmıştır.

Evvelki gün pansiyonda oturan Madam Artimisiya, Estelya ve Mürüvvet Mecidiyeköyündeki dutluğa gitmeğe karar vermişler ve yemeklerini hazırlıyarak yola çıkmışlardır. Dutlukta eğlenirlerken birdenbire karşısına İsmail çıkmış, «Sen benden kaçarsın ama, seni gene bulurum» diyerek cebinden tabancasını çıkarmış ve Mürüvveti ateş etmek istemiştir. Fakat Madam Estelya işe karışarak İsmaili teskin etmiş, delikanlı uzaklaşmıştır.

Bu hâdiseden çok korkan kadınlar sepetlerini toplamışlar, eğlencelerini yarıda bırakarak Mürüvvet te beraberlerinde olduğu halde yola çıkmışlardır. Bunlar, Ermeni mezarlığı önüne geldikleri sırada İsmail gene görünmüş ve «siz beni şimdi polise haber vermeğe gidiyorsunuz değil mi?» diyerek tabancasını çekmiş ve Mürüvveti vürmüştür. İlk kurşunla yere yuvarlanan zavallı kadın, ses çıkarmışta vakit bulmadan arkadan 6 kurşun daha patlamış, Mürüvvet kanlar içinde Şişli Çocuk hastanesine kaldırılmışsa da bir saat sonra ölmüştür. Mürüvvetin cesedi Morga götürülmüştür. İsmail yakalanmıştır.

Sevdiği kadını 8 yerinden bıçaklayıp öldüren katil mahkûm edildi

Kadının sebep olduğu ağır tahrikler de nazarı dikkate alınarak suçlunun katil ve mesken masuniyetini ihlâl suçundan 12 sene 3 ay hapsine karar verildi

Bir müddet evvel, kıskançlık saika -sile Fatihte vukubulan ve genç bir kadının feci ölümüyle neticelenen cinayetin muhakemesi, Ağırcezada dün sona ermiştir.

Vak'anın tafsilâtı şudur:

Suçlu Abbas oğlu Mahmud, Hatice isminde bir kadınla münasebet peyda etmiş, bir müddet birlikte yaşamışlardır. Fakat, Hatice günün birinde Rıfat isminde bir başkasiyle de, alâka tesis ederek, onun yanına kaçmıştır.

Genç kadın, bir zaman sonra tekrar Mahmuda dönmüş, bir ay kadar eski sevgilisile yaşadktan sonra, tekrar Rıfatın evini tercih etmiştir.

Bu son hâdise Mahmudu çileden çıkarmış, kadına karşı bir iğbirar beslemeğe başlamıştır.

Mahmud, bir akşam doğruca Rıfatın Fatihteki evine gitmiş, kapıyı kırmak

suretile içeri girmiştir.

Evde Hatice ile karşılaşınca, arada geçen kısa bir münazaayı müteakib bıçağını çeken Mahmud, genç kadına hücum ile, sekiz yerinden yaralayarak, öldürmüştür.

Bilâhare, Erenköyüne firar eden Mahmud, orada saklanmışsa da, vak'a yerinde bıraktığı kunduraları zabıtaca bir ipucu olmuş, katil çok geçmeden yakayı ele vermiştir.

Hâdise gecesi başka yerde bulunduğu ve masum olduğunu ısrarla iddia etmesine rağmen, yapılan muhakeme sonunda Mahmudun suçu, delillerle sabit olmuştur.

Hâdisede Haticenin tahrikini de nazara alan mahkeme, suçluyu katil ve mesken masuniyetini ihlâl suçlarından 12 sene 3 ay müddetle ağır hapse mahkûm etmiştir.

Metresini öldüren Mahmut

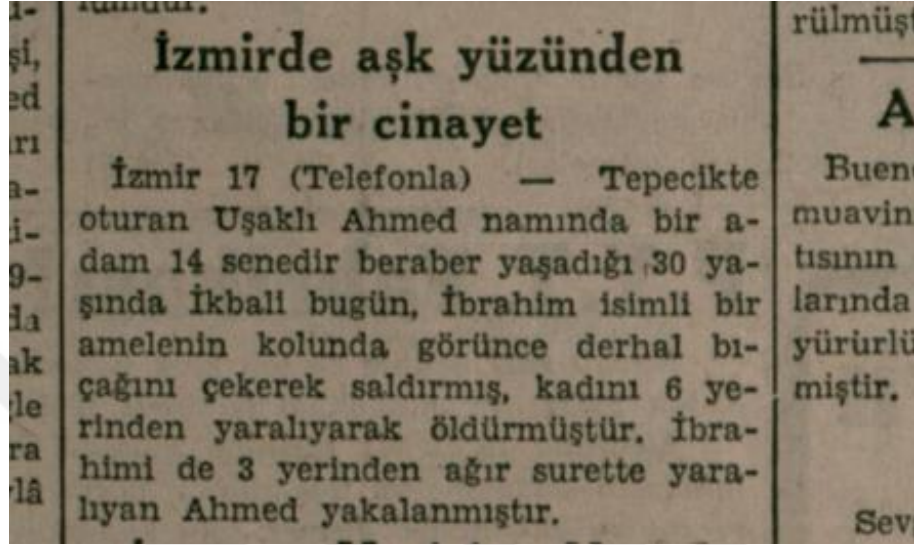
Dün 12 sene 3 ay hapse mahkûm oldu

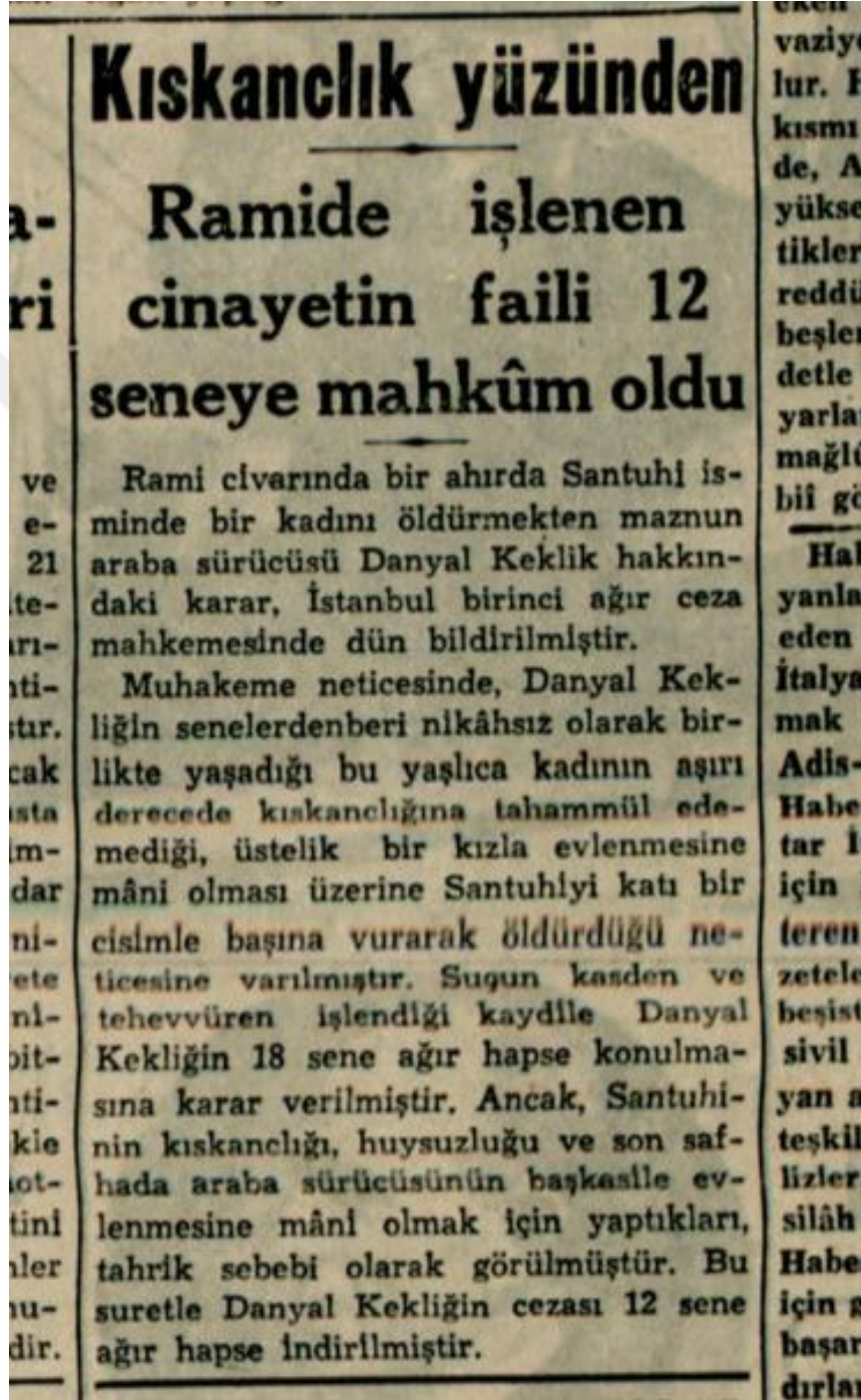
Fatihte Hatice adında bir kadını seki zyerinden bıçaklayarak öldüren arabacı Mahmudun ağırceza -daki muhakemesi bitmiş ve dün karar bildirilmiştir.

Muhakeme safahatından anlaşıldığına göre hâdise şöyle olmuştur:

Hatice Mahmud'un metresidir; onunla bir müddet beraber yaşadıktan sonra Fatihte Çarşambada oturan Rifat adında bir adama kaçmıştır. Mahmut Hatice'nin bu hareketine çok kızmış, birkaç gün dolayarak metresinin nereye kaçtığını tesbit etmiştir. Bir gece sarhoş olan Mahmut Çarşambada Rifatla Hatice'nin oturdukları kulübeye gelmiş, kapeva bir tekme vurarak kırmış ve içeri girerek yatağından fırlayan Hatice'nin üzerine saldırmıştır. Mahmut bıçağıyla Hatice'yi sekiz yerinden vurup öldürmüştü ve vak'e yerinden kaçmış, bilâhare yakalanmıştır.

Mahkeme Mahmudu ceza kanununun 448 inci maddesi mucibince 12 sene ağır hapse mahkûm etmiş, fakat Hatice'nin bir müddet kendisiyle beraber yaşadıktan sonra onu tekelmesini hafifletici sebep olarak kabul ederek cezayı 12 seneye indirmiştir. Mahmudun kapıyı kırarak içeri girmesi ve böylece mesken mesuniyetini ihlâl etmiş olmasından da ayrıca 3 ay hapse karar verilmiştir.

Bir adam karısını çok güzel olduğu için öldürdü!

Facia Kızılcahamamın bir köyünde oldu, katil vak'ayı müteakip derhal yakalandı

Kızılcahamam (Hususi) — Kargalar köyünde kıskançlık yüzünden bir adam karısını öldürmüştür. Bu köyde Ömer kızı Gültaze isminde genç ve çok güzel bir kız vardır. Bu kıza bütün köy delikanlıları göz koymuştur. Halbuki evvelce İncecik köyünden Mehmet oğlu Hasan isminde bir delikanlı

da bu kıızı görmüş ve sevmiş, sonra da bu köye gelmiş ve kızın evine içgüveysi olarak yerleşmiştir. Bir müddetten beri beraber yaşamakta iken köy delikanlıları kızın güzelliğine evlendikten sonra da lâkayt kalmamışlar rast geldikleri yerde söz atmağa, yahut ta uzun (Devamı 5 inci sayfada)

Bir adam karısını çok güzel olduğu için öldürdü!

(Baştarafı 1 inci sayfada)

uzun bakmağa başlamışlardır. Kocasını Hasan bu hallere vâkıf olunca kızdan şüphelenmeğe başlamış gün geçtikçe , bu şüphesi artarak adamı âdeta çıldırtmıştır. Geçen gün Gültaze çamaşır yıkamak için dereye inmiş, Hasan bundan büsbütün şüpheyeye düşerek arkasından takibe başlamış. Nihayet kızın çamaşır yıkadığı sırada yavaşça arkasına gelerek kama ile üç muhtelif yerinden yaralayarak öldürmüştür. Vak'a haber alınır alınmaz kâtil derhal yakalanmış müddeiumumiliğe teslim edilmiştir.

Kıskançlık yüzünden bir adam kaynanasını öldürdü

Bir adamı da ağır surette yaralıyan katil yakalandı

Bu sabah, saat 5,30 da Aksarayda bir kadının ölümü ve bir adamın ağır surette yaralanması neticeleşen feci bir cinayet işlenmiştir.

Bir muharririmizin vak'a yerinde yaptığı tahkikata nazaran hâdise şöyle cereyan etmiştir:

Aksarayda, Gureba Hüseyinağa mahallesinde Uzunyusuf sokağında 16 numaralı evde üç kiracı otur - maktadır. Bu kiracılardan biri do -

(Devamı 3 üncü sayfada)

Kıskançlık yüzünden bir adam kaynanasını öldürdü

Bir adamı da ağır surette yaralayan katil yakalandı

(Baştarafı 1 inci sayfada)

Dokumacı Ali isminde biridir. Ali bir müddet evvel Zehra adında bir kadınla evlenmiş, rivayete göre aul işini saklıyarak kendisini müteahhid diye tanıtmıştır. Zamanla bu vaziyet anlaşılmış, dokumacı Alinin az kazançlı bir adam olduğunun anlaşılması bir takım aile kavgaları tevliid etmeğe başlamıştır. Buna son zamanlarda bir de kıskançlık inzi-mam etmiş. Ali Zehranın halasının oğlu diye tanıttığı Fahrettin isminde yüzbaşı mütekaidinden karısını kıskanmağa başlamıştır. Esasen dokumacı Ali 45-50 yaşlarındadır. Karısı ise henüz pek gençtir. Dün gece gene geç vakte kadar kavgalar devam etmiş, sabah karanlığında komsular canhıraş fer-yadlarla uyanmışlardır. Anlaşıldığına göre, sabahleyin erkenden kalan dokumacı Ali, kaynanası ile kavgayı tazelemiş, bir aralık tehevvere kapılarak bıçakla kaynanası Asiye-nin üzerine hücum etmiştir. Ali, kayınvalidesini müteaddid yerlerinden yaralayıp yere serdikten sonra, karısına çıkan Fahrettine de hücum ederek, onu da birkaç yerinden yaralamıştır. Asiye hastaneye kaldırılırken ölmüştür. Fahrettinin yaraları da ağırdır. Hâdiseden haberdar edilen zabıta memurları cinayet mahalline gelerek katili yakalamışlardır.

Tahkikata müddeiummü muavinerlerinden Feridun Bağano el koy-muştur.

Metresini öldüren katil 12 sene hapse mahkûm edildi

Bir müddet evvel Feneryolunda Fatma isminde bir kadını 16 yerinden bıçaklıyarak öldüren Araçlı Yakub Topuz hakkındaki duruşma dün ikinci Ağırcezada sona ermiştir.

Yakub ile dört senedenberi metres hayatı yaşıyan Fatma, bir gün aralarında çıkan bir kavga üzerine ötedenberi konuştuğu arabacı Rızanın yanına kaçmıştır. Yakub kadını çok sevdiğinden müteaddid defalar eve dönmesi hakkında ricalarda bulunmuş, fakat kadın bu ricaları kabul etmiyerek Rıza ile beraber oturmakta devam etmiştir.

Nihayet bir gün Fatma Rızanın arabası ile Feneryolundan geçerken Yakuba rasgelmiş ve gene Fatmaya kendisile birlikte eve dönmesi için ricalarda bulunmuştur. Fakat Fatma bu teklifi de reddedince aralarında kavga başlamış ve Yakub, yanında taşıdığı bıçağını çekerek kadının üzerine saldırmış, muhtelif yerlerinden ağır surette yaralamış ve ölümüne sebep olmuştur.

Muhakeme neticesinde Yakub 18 seneye mahkûm edilmiş ise de Fatmaya eve dönmesi hakkında yaptığı müteaddid müracaatlar muhaffef sebep telâkki edilerek bu cezanın üçte biri tenzil edilmiş ve Yakubun 12 sene ağır hapse mahkûm edilmesine karar verilmiştir.

قادینی پارچالامش

شہور سابقہ لی کروہندن اسراکش عرب صالح
اوچ آیدنبری سومکده اولدیقی نریمان اسمندہ بر
قادینی اولکی کیجہ ساعت بر رادہ لرنده دیوان یولنده
دیاربکر قراغتخانہ سی اوکندہ ، کوردیکی مخالفت
یوزندن بیچاقله آغیرجہ یارالامشدر .

عرب صالح اولکی کیجہ ساعت بر رادہ لرنده
دیاربکر قراغتخانہ سی اوکندہ بولوط کئی سرخوش
اولہرق دولاشیرکن سوکیلیدی نریمانہ تصاف ایدر وہ
— مایدی قیز کیجہ یی برابر کچیرہلم دیو . .

اوتہ دنبری عرب صالحک خسیلکئی بیان نریمان
بوتکلیفی قبول ایدہ من وصالہ کلہمہ بکئی سویلر .
ذاتنا صباحدن بری ایچدیکی راق و اسرار یوزندن
برباد بر حالده بولونان عرب صالح یوردی ارککلکنہ
یدیرہ من ، نریمانہ بر چلمہ طاقارق یرہ یووارلار
وقارشینده آجی آجی گولکہ باشلار . فقط یورد
کیتدکجہ آغیریتہ کیدر . بردقیقہ صوکرہ قازہ اللرنی
قوشاغنه صوقارق سوسطالینتی چیقاریر ؛ نریمانک
صول باجاغنه صوقار وچاقینی ایکی طرفہ دوندیرمکہ
باشلار . نریمانک جانخراش فریادی آرمہ سنندہ تکرار
یچاغنی چکر ، یوسف و جودینہ ، بوکرینہ ، قباتنہ
صوقارق مختلف یارالر آچار . یویدالارک اضطرارینہ
قیورانان نریمان بوصول آجیلرہ کتدینہ کلہرک فریادی
باصار .

بو آوازی ایشیدمن آياصوفيه مرکز دوريه
مأمورلری دیگر نقطه لری خبردار ایدر و محل وقعه یه
قوشارلر . نریمانی قره غوله کوتورورلر . وقعه دن
خبردار اولان آياصوفيه مرکز مأموری نشأت
بک فرار ایدن صالحک یا قالاتمی ایچون قوم قاپو
ویایزید مرکز لرینی وقعه دن خبردار ایدر . نریمان
برسدیه ابله خصکی نسا خسته خانه سته نقل ایدیلشدره
صبحه قارشی اسرارکش ، عرب صالح قوم قپو
مرکزی داخلنده یا قالاتمشدر . نریمانک یاراسی آغیردره

Gözü kararan âşık

Sevgilisini öldürdü, kızın babasını da yaraladı

Manisa, (Husuf) — Şehrimizin dış mahallesinde Bozköy caddesinde rençperlikle geçinen İbrahim oğlu Mehmet ağır surette yaralanmış ve kızı on altı yaşında Halide de bıçaklar altında can vermiştir.

Halide, dün babasının arzusuyla ve kendi rızasıyla bir delikanlıya nişanlanacaktı. Evvelce kızı isteyen ve babası ile kızı tarafından redle karşılanan katil Hamdi, Halidenin övey anasının evladı manevrisidir.

Hamdi bir kaç gün evvel askerliğini bitirerek terhis edilmiştir. Övey anne, kızın Hamdiye verilmesinde ısrar etmiştir. Fakat baba ile kız Hamdiyi istememekte devam etmişlerdir.

Dün gece saat 1 - 2 arasında herkesin derin bir uykuda olduğu sırada katil duvarı aşmak suretiyle eve girmiş, Halidenin odasına yaklaşıp kızı uyandırmıştır. Kız çağız görüncü de hâmil olduğu çiftayı çevirerek ateş etmiştir. Bu kâfi değilmiş gibi bıçakla da saldırarak zavallı kızı sırtından, kalçasından ve yüzünden yaralayarak öldürmüştür.

Hamdi bunu müteakip silâh sesine yetişen kızın babası Mehmed de arkasından ve yüzünden ağır surette yaralıyarak kaçmıştır. Zabit katili aramaktadır.

Müddeiumumi muavini Memduh Palamir tahkikata vaziyet etmiştir. Hükümet doktoru Muharrem Özgör Halideyi muayene ederek defnine ruhsat vermiştir.

Bu cinayette Halidenin övey anasının de parmağı olup olmadığı araştırılmaktadır. Mecruh Mehmedin yaraları ağırdır. Zavallı baba memleket hastanesinde tedavi altına alınmıştır.

Almanyaya pamuk ihracatı

İzmir (Husuf) — Almanyada pamuk ithalatını, ihtiyaca uygun bir şekilde tayin ve ithal etmek üzere on milyon Rayşmark sermayeli bir şirket kurulmuştur. Yalnız bu müessese ithalatı idare edecek ve ihtiyaç nisbetinde ithalat yapacaktır. Bu şirket kurulacaktır.

is-
ile
nda
aş-
bu-
fin-
ih-
de)

Seyhan köylerinde feci bir cinayet

Azgın bir çoban, genc bir kadını tarlada öldürdü

Adana 5 (Hususi muhabirimizden) — Ceyhanın Bileilganlı köyünde bugün feci bir cinayet işlenmiştir. Vak'a şöyle cereyan etmiştir: Bileilganlı köyünde Aydın'lı aşiretinden Ahmedin karısı 18 yaşlarında Emine kırlarda ineğini aramaya giderken birdenbire karşısında genç bir adam bulmuştur. Bu adam Ankara köylerinden bu havaliye çobanlık etmek için gelmiş olan Mustafa isimli biridir. Ve epey zamandır genç kadının peşini kovalamaktadır. Civarında kimselerin bulunmayışından istifade etmek isteyen delikanlı derhal güzel Emineye teklifler yapmaya başlamıştır. Kadının reddi üzerine işi zora bindiren Mustafa, bütün kuvvetiyle Eminenin üzerine atılmışsa da, yürük kızı kendisi kadar güçlü olmuştur.

(Arkası Sa. 3, sütun 2 de)

yet g
topçu
çu dü
şit oto
di sur
ğer ke
bir şey

Berl
Tun
sadem
haric
içinde
Alma

New
kuvve
mevzi
ediyor
rasınd

Biri

Lon
zapted
giliz
müda
makt
için
memr
üssün
dan c
yif n
dir.

Seyhan Köylerinde feci bir cinayet

(Baş tarafı 1 inci sahifede)

ğundan, gene arzularında muvaffak olamamıştır. Mücadele böylece sürüp giderken, kuvvetten düştüğünü ve aczini anlayan Mustafa tabancasına sarılmış ve silâhını bedbaht Eminenin beynine boşaltmıştır. Canavarlığı bununla da bitmiyen hain taze ölünün üzerinde kahrolası arzularını tatmin etmekten geri kalmamıştır.

Bu insan şeklindeki hayvan yakalanmıştır.

Sokak Ortasında Cinayet Genç Bir Rum Delikanlısı, Eski Sevgilisini Bıçakla Vurdu

Dün Beyoğlunda Yenişehirde kanlı bir cinayet işlenmiş, genç bir adam bir hiddet buhranı esnasında dostunu vurmuştur.

Yaptığımız tahkikat neticesinde bu kanlı hâdise hakkında şu tafsiliâtı aldık: Yenişehirde oturan Yorgi isminde birisi, bundan bir müddet evvel Oraniya isminde güzel bir kadınla tanışmış, aradaki münasebet ilerlemiş ve birbirlerini sevmişlerdir. Bu sevgi üzerine de genç erkekle güzel kadın beraberce yaşamaya başlamışlardır. Fakat geçenlerde ikisi arasında hamedense bir soğukluk girmiş, arada bir de kavgâ olmuş ve bu kavgâdan sonra

ayrılmışlardır. Fakat Yorgi bu ayrılığa rağmen sevgilisini unutmamış ve onunla tekrar tanışmış, eskisi gibi beraber yaşamak istemiştir. Oraniya ise Yorginin bu teklifini reddetmiş, başka bir erkekle evleneceğini söylemiştir. Bunun üzerine Yorgi fena halde hiddetlenmiş, dün Oraniyanın yolunu beklemiş, güzel kadın yoldan geçerken Yorgi bıçağını çekmiş ve kadıncağıza saplamıştır. Oraniya hiç beklemediği bu taarruzdan sonra bağırarak kanlar içinde yere yuvarlanmış, Yorgi de kağıya başlamıştır. Fakat biraz sonra yetişen polis memurları Yorgiyi saklandığı yerde yakalıyarak karakola götürmüşlerdir.

Kadın yüzünden iki feci cinayet

İzmit 28 (Telefonla) — Bu sabah saat 8 de şehrimizde feci bir cinayet olmuştur. Nureddin Özalp isminde 28 yaşında bir işçi, İnhisarlar İmalâthanesinde çalışan 18 yaşında Omriye isminde bir kızı bir kaç yerinden bıçaklıyarak öldürmüştür.

Omriye, Nureddin ile nişanlı bulunuyormuş, fakat bir kaç gün evvel nişan yüzüğünü geri göndermiş, Nureddin de bundan sinirlenerek kızcağızı öldürmüştür. Katil bugün yargılanmış ve on beş sene hapis cezası giymiştir.

İdamı istenilen bir suçlu

Bir müddet evvel Yüksek-kal-dırımında bir cinayet işlenmiş, Angelos adında 40 yaşında birisi 18 yaşındaki sevgilisini Ev-yanyayı bıçaklıyarak öldürmüş-tü.

Hâdisenin sebebi Angelosun bütün ısrarlarına rağmen kızın kendisile evlenmemesi idi. An-gelos her şeye rağmen Evyenya-yı almağa karar vermiş, kendi-sini tehdit etmiş, «öldüreceğim» diye haberler göndermiş, her yerde önüne çıkmış:

— Evyenya sen benim olacaksın!.

Diye yalvarmış, fakat bir türlü kızı kandıramayınca nihayet bıçaklıyarak öldürmüştür.

Sorgu hâkimliği tarafından Angelosun suçunu teammüden katil mahiyetinde görmüş, 450 inci maddenin 4 üncü beidine göre idamını talep etmiştir.

vetle
tır.

Da
Lehis
harbe
rısmı
talite
bazı

mezk
bir d

Şa
kanlı
hakik
bi hâ
bulu
Alma
ye n
tehli
rupa
sulü

To
dukl
lâfla
lunn
mek
ber,
muk

Bir Baba Kendi Öz Kızına Tasallût Etti

İzmir, 25 (Hususi)— Göztepede ismini yazmaya lüzum görmediğim bir kadıncağız müddeiumumiliğe, çok çirkin bir hâdiseyi haber vermiş ve zevci aleyhinde dava ikame etmiştir.

Hanımın iddiasına göre; zevci bir seneden beri öz kızı 12 yaşındaki bir çocuğa karşı en çirkin ve feci hareketler irtikâp etmiş, en fena hislerini öz kızı üzerinde tatmin etmek emeline kapılmıştır. Bir babanın değil, bir yabancının bile vicdanı Sızlamadan yapamıyacağı bu şeni hareketler neticesi çocuk fena ahlâklar elde etmiştir.

Müddeiumumilikçe yapılan tahkikatta bu iddia tamamen teeyyüt etmiş; küçük kızın ve annesinin komşularından iki hanımın ifadeleri hâdiseyi bütün çirkinliğile meydana çıkarmıştır.

İstintak hâkimliği bu adam hakkında tevkif müzekkeresi çıkarmıştır.

Yüreği sızlıyarak bu ihbarı yapan bedbaht kadın, zevci aleyhinde ayrıca talâk davası da ikame etmiştir. — Adnan

Tüyler ürpertici bir cinayet

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

Cinayetin tafsilatı şudur:

Karabayır köyünden Ramazan, bazı işlerini görmek üzere Antalyaya gitmiş ve kızını köyde bırakmıştır. Kâmile ismindeki bu genç kız, yağmur - ların şiddetile harab olan ve oturul - mıyacak hale gelen evini bırakarak öküzlerle beraber komşuları Ahmed oğlu İsmail'in evine iltica etmiştir. Fakat İsmail o gece Kâmilenin yattığı o - dayı girerek kızı kirletmiş, karısı Hafizeyi de ölümle tehdit edip melaneti - ni gizli tutmağa muvaffak olmuştur.

Fakat aradan bir iki gün geçince Kâmilenin babası köye haber göndere - rek kızının öküzlerle birlikte Antal - yaya gelmesini istemiştir. İsmail çir - kin hareketinin meydana çıkacağını anlayınca, genç kızı gözlemeğe başla - mıştır. Kâmile bir gece yarısı gizlice evden kaçarak öküzlerini almış ve şeh - re doğru yola çıkmıştır. Kâmilenin ev - den kaçtığını gören İsmail de kendisi - ni takib etmiş, Armudludere denilen yerde zavallı kızı yakalamış, yeniden kirlettikten sonra bıçağını çekerek vü - cudünü delik deşik bir hale getirmiş, sonra bir ateş yakıp orada Kâmileyi kül edinceye kadar yakmıştır.

İsmail bütün bu korkunç ve tüylet ürpertici şenaati işledikten sonra kö - ye bitkin, perişan bir halde gitmiş ve karısına her şeyi itiraf etmiştir. İsmail'in karısı Hafize de bir fırsat bularak dışarı fırlamış ve kocasının cinayetini haber vermiştir.

İsmail yakalanarak adliyeye sevke - dirmiştir.

şlerle
bazı
doğru
orlar

apılan
hiçbir
tur. „
k bu
neyva
:
ekler-
muş.
kadar
nesine
hsilin
liralık
enede
yapan
ğır mı
aykırı

yolları açacaktır...

İki Canavar

(Baştarafı 1 inici sayfada)

lerine mümanaat etmek isteyen Fatmayı, vücudunun birçok yerlerini bıçakhyarak öldürmüşler, bagırışmalara koşan Zekiye isminde bir kadını sopa ve bıçakla yaralamışlardır.

Caniler Bununla da kalmamışlar, Mürveti sürükliyerek Aslanlar dağının Gurgur tepesindeki ormanlara götürmüşler, namusunu berbat etmişlerdir. Bu arada genç kız teslim olmak istemeyince, iki şaki, onu da bıçaklamaktan çekinmemişlerdir.

Caninler, jandarma kamotani yüzbaşı Sabri ve C. M. umumisi Zühtünün şiddetli takipleri neticesinde yakalanmışlardır.

Sivasta korkunç bir cinayet

**Bir köylü namusunu berbad
etmeğe çalıştığı bir kadını
40 yerinden bıçaklayarak
öldürdü**

Sivas, (Hususî) — Şehrimize
bağlı Bingöl köyünde çok kanlı bir
cinayet olmuştur.

Bu köyde oturmakta olan Yakub
oğlu Ahmed aynı köyde oturan
Nazlı isminde bir kadına göz koy-
muş ve kollamağa başlamıştır. Ni-
hayet evvelki gece Ahmed gizlice
Nazlının evine girmiş ve kadına ta-
arruz etmiştir. Fakat Nazlının şid-
detli mukavemeti ile karşılaşınca
gözü dönmüş, kamasını çekerek ka-
dıncağızın vücudünü 40 yerinden
delik deşik etmiş, kanlar içinde bı-
rakmıştır.

Korkunç katil cinayeti müteakib
kaçmış ise de bir müddet sonra za-
bita tarafından tevkif edilmiştir.

Kıskanclık yüzün - den feci cinayet

Dayısının karısını öldüren adam, 18 sene ağır hapse mahkûm oldu

Ankara 11 (Telefonla) — Dün, Ankara'da bir cinayet oldu. Hacısaid mahallesinde 15 numaralı evde oturan Pötürmeli Zilfonun karısı Şerife, Zilfonun akrabasından Mehmed tarafından öldürüldü. Ankara Adliyesi cinayet etrafındaki tahkikatı birkaç saat içinde bitirdi. Ankara Ağırcezası katil hakkındaki hükmünü bugün bildirdi.

Katil Mehmedin iddiasına göre, dün kendisini ziyarete gittiği zaman, gramofon çaldıkları sırada Şerife bir mektupla bir resim vermiş ve bu mektubda Mehmed'i sevdiğinden bahsetmiştir. Mehmed: «Dayımın namusunu temizlemek için Şerifeyi vurdum» demektedir. Vak'a sırasında Şerifenin annesi evin kapısında oturmakta imiş. Gürültüyü işiterek içeri koşmuş, bu sırada katil kaçmağa başlamıştır.

Şerife yaralı olduğu halde Mehmed'i kapıya kadar kovalamışsa da kapının önünde düşüp ölmüştür. Mehmed, takib edilmekte olduğunu anlayınca Müddei umumiye giderek teslim olmuştur.

Mahkeme, katili 18 sene ağır hapse mahkûm etmiştir.

Bir Adam Annesini Balta İle Öldürdü

Katil Cinayetten Sonra Hastalanmıştır

İzmir (Husu-
at) — Denizliye
tâbi Çal kaza-
sının Çalkebir
mahallesinde fe-
ci bir cinayet
olmuş, bir genç
anasını balta ile
öldürmüştür.
Şimdiye kadar
misline tesadüf
edilmiyen bu
feci cinayeti biz-
zat katilin ağzın-
dan şöyle tesbit
ettim:

— " Arkadaşlarımla gezmeğe
çıkıyordum. Arkadaşlarım bana
anam Eminenin evde bir erkekle
beraber bulunduğunu haber ver-
diler. Buna inanmak istemedim.
Ben o güne kadar anamı na-
muslu ve yuvasına bağlı bir ev
kadını bilirdim. Arkadaşlarım
ısrar ettiler.

— Git te kendi gözünle

görü... dediler.

Buna hiç ihtil-
mal vermemekle
beraber eve git-
tim. Usulca içeri
girdim. Keşki git-
mez, olsaydım.
Anam hiç tanıma-
dığım bir adam-
la beraberdi.

Hâdise oka-
dar sinirlerime
dokundu ki ken-
dimden geçtim.
Dışarıda duran
baltayı kaptığım
gibi odaya girdim.
Anamın aşıkı

pencereden kaçmıştı. Anam,
beni dünyaya getiren anam şa-
şırmıştı. Bana bir şeyler söylü-
yor, yalvarıyordu. Ne söylediğini
işitmedim. Elimdeki baltayı bey-
nine indirdim. Derhal canını
verdi.

Anamın aşıkı ortada yoktu.
Onu yakalasaydım anamın yanı-
na gönderecektim. "

(Devamı 8 inci sayfada)

Alaşehirde bir adam Kız kardeşini öldürdü

Alaşehir (Hususi) — Dağarlar köyünden Hasan oğlu Mehmed Çakıcı adında bir adam kız kardeşi 25 yaşında Fatma'nın başkalarile çirkin münasebetlerde bulunduğunu hissederek Fatmayı evden alıp 200 metre kadar uzaklaştırmış ve orada kardeşinin boğazını sıkarak öldürmüştür. Suçlu Mehmed yakalanarak adliyeye verilmiştir.

Kızkardeşini öldüren Hasan muhakemede

Kazlıçeşme deri fabrikasında çalışan Erzincanlı Hasan adında bir amele, bir müddet evvel Beyoğlunda kahveci Haşim adında biriyle nikâhsız oturduğu için kız kardeşi Esmayı 8 yerinden bıçaklıyarak öldürmüştü.

Hasan hakkındaki tahkikat bitmiş ve dün ağırcezada muhakemesine başlanmıştır. Hasan mahkemede şöyle demiştir:

— Kız kardeşim kahveci ile nikâhsız oturuyordu. Bizim mezhebimiz böyle şey kaldırmaz. Kendisine birçok defalar bu adamla nikâhlan, dedim. Beni dinlemediler. Israr ettim. Kız kardeşim benimle kavga etti. Bana hakaret ve küfretti. Gözüm karardı. Sonra ne yaptığımı bilmiyorum.

Mahkemede dinlenen şahitler Hasanın kız kardeşini yere yatırtarak 8 yerinden bıçakladığını söylediler. Muhakeme diğer şahitlerin dinlenmeleri için başka güne

Vahşi Bir Baba Üvey Kızını Kıtır Kıtır Kesmiş

Bağdat, (Hususi) — Burada hafta başında tüyler ürpertici bir cinayet oldu. Öyle bir cinayet ki vahşi insanların tarihi bile böyle bir facia kaydetmemiştir. Burada çarşıda çuhacılık eden Hacı Hüseyin isminde bir tacir vardır.

Bunun da (14) yaşında Fahriye isminde bir kızı vardır. Kızın annesi öldüğü için Hacı Hüseyin Efendi başka bir kadınla evlenmiştir. Fakat bu üvey ana kızını istememiş, her gün babasına fit vermiş. Nihayet bir gün Fahriyenin bazı münasebetsizliklerde bulunduğu, tanımadığı gençlerle konuştuğunu babasına haber vermiş.

Babası : “Ya ! Buda mı başıma geldi ? Ben ona gösteririm.” demiş ve gece el ayak çekildikten sonra kuyunun ipini alarak kızın boğazına geçirmiş ve tavandaki lâmba çengeline asarak öldürmüştür.

Sonra bu cinayeti gizlemek için de mutfaktan satır ve bıçakları getirerek evvelâ kızının kafasını kesmiş, sonra ellerini, ayaklarını, bacaklarını ve bütün vücudunu ayrı ayrı parçaladıktan sonra torbalara koymuş. Kızın

larını, bacaklarını ve bütün vücudunu ayrı ayrı parçaladıktan sonra torbalara koymuş. Kızın kafasını Haymegâh mahallesindeki bir kuyuya, büyük parçalarını (Reşidiye) nehrine, bacaklarını da bir torba içinde istasyon civarındaki bir kuyuya atmıştır.

Birkaç gün sonra da kızının evden çıkıp kaçtığını polise haber vermiştir. Nihayet nehirde cesedin parçaları bulunmuş ve polis tahkikatında babası tarafından öldürüldüğü tesbit edilmiştir. Kızın oğlan kardeşi de bu cinayeti babasının işlediğini söylemiştir. Hacı Hüseyin Ef. evvelâ cürmünü inkâr etmisse de nihayet itiraf etmiş ve "Namusumu kirletti de ondan öldürdüm," demiştir.

Colinge Âfeti

Bir genç teyzesini bıçakla öldürdü

İzmir, 14 (Hususî) — Kemalpaşada bir aile faciası olmuş, Necmi isminde bir genç teyzesini bıçakla altı yerinden yaralıyarak öldürmüştür.

Hüseyin isminde bir gencin Necmi'nin teyzesinin evine sık sık devam etmesi ve bazan orada yatması cinayete sebep olmuştur. Derhal yakalanan Necmi ifadesinde: «Teyzemi ailenin namusunu berbad ettiği için öldürdüm.» demiştir.

Ahlâkta Musavat İsteriz

Bir cebheli ahlâk
Bir cebheli demo-
krasi olamaz

Altı ay evvel yevmi gazeteler yazmışlardı:

Feci bir cinayet
..... Kasabasında 24 yaşında haceri isminde bir dul kadını köyün gençleri.... nehrinin kenarında on sekiz yerinden yaralamış, ve nehre atmışlardır. Cinayetin sebebi Hacerin, evine Çakır Recep ismindeki aşığını almasıdır. Gençler evi basmış, Haceri aşığının kolları arasından alarak sürüklemiş, öldürdükten sonra nehre atmışlar. Çakır Recep vakayı polise ihbar etmiş, failler yakalanmış, fakat Hacerin cesedi taharriyata rağmen bulunamamıştır..

Her cinayet fertten evvel cemiyetin eseridir. Yaşadığı muhitin kalıplarına göre şekil alan insan, her hareketinde içtimai bir miras olarak tevarüs ettiği telâkkilerin esiridir.

Haceri niçin öldürdüler sualinin cevabı şudur:

Haceri köyün gençleri değil, cemiyetin telâkkileri öldürdü. Cinsî ahlâk telâkkisi altında yalnız bir taraflı bir ahlâk te'sis eden cemiyet, Çakır recepten hesap sormaz, Çakır Recebi ittiham etmez, fakat Haceri mücrimdir. Cemiyetin namus telâkkisini çiğnemiş, muhitinin ahlâkı nizamı haricine fırlamış bir günahkardır.

Bu telâkki, kadının şahsi bir mülk adedildiği, bir mal gibi pazarlarda satıldığı devirlerden kalmıştır. Kadını pazarlarda bir mal gibi pazarlarda satıldığı devirlerden kalmıştır. Kadını pazardan öküze satın alır gibi, parası mukabili satın alıp evine kapayan, bir ticaret metai gibi elden ele satan aşiret reisinin veya dere beğinin kadın telâkkisi ile Hacerin köyündeki genç, veya İstanbuldaki eli kalem tutan genç arasında hiç bir fark yoktur.

Hükümet teessüs ettiği gün-denberi kadının şahsî hürriyet ve şahsiyetini, evvelâ dini bir çerçeve içinde hapseden, ona zaman zaman mukaddes veya mezmum süsü veren cemiyet, din rabitalarının gevşediği zamanlarda onu ahlâk çerçevesi içine hapsedmiş, onu içtimai ve iktisadi faaliyetten mahrum ettiği gibi cemiyet içindeki hak ve vazifele-rinden de mahrum etmiştir.

Kadının dumağı inkişafına mâni olan, iktisadi faaliyetten mahrum eden erkeğin kadın üzerindeki bu inhisar ve temellük hakkıdır. Hâlâ bu gün karısını çalıştırmağı ayıp telâkki eden, karısının üzerinde tahakküm eden, kadını tufeyli vaziyette bırakan zihniyet dünkü devirlerin bize bıraktığı mirastır.

İktisadi hayatın ve içtimai inkılâbımızın tesirile kadın hayata girerken, kendini dinin zincirle-rinden kurtarmalıdır.

Kadına kanunu hak vermesi kâfi değildir. Örf, adet, telâkki diye cemiyetin çizdiği kanunlar, kitaba geçen kanundan daha kuvvetlidir. Kadını kurtarmak için, bu zihniyetleri çürütmek lâzım.

Erkek için ayrı,
Kadın için ayrı bir
ahlâk olamaz

Hacer, bir adam sevmişse, bundan Ahmede, Mehmede hesap vermeğe, hatta bunu kanıyla ödemeğe neden mecbur olsun? Eğer Hacerin günahı varsa, medeni bir cemiyet içerisinde bunu cezalandıracak bir kanun var. Ahmede, Mehmede, kanun namına icrayı saltanat etmek, bir camaatın müşterek namusunu kurtarmak için Hacerin mahremine girmek salâhiyetini veren kara kuvvettir, taassuptur, çok geri kalmış bir ahlâk telâkkisidir.

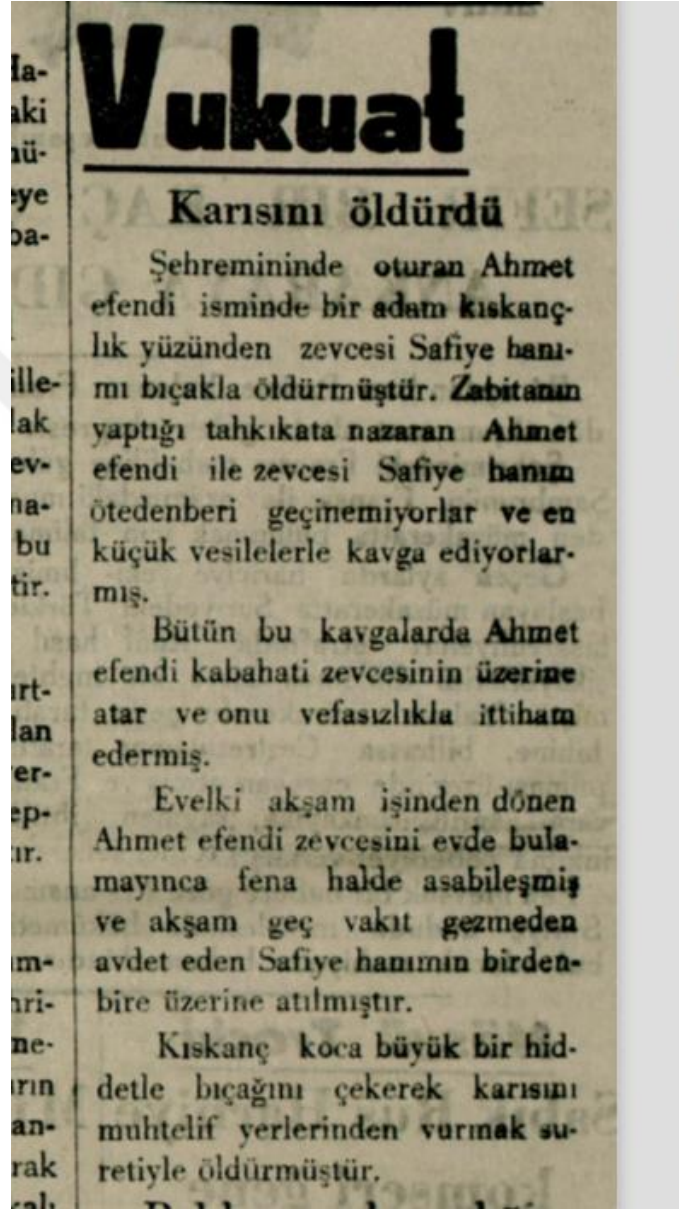
Dul bir kadınla dul bir erkek arasında fizik ihtiyaç itibarıyla hiç bir fark yoktur. Kadının bu hakkını cemiyet münakaşa bile etmez. Kadına ahlâk sahasında musavat istemek, bir dini yıkmaktan daha küstahane bir hareket, daha büyük bir cür'ettir. Kadının ahlâkı musavatına karşı dini taassüpten daha kuvvetli ahlâki bir taassüp hükümandır.

Kadının cinsî ahlâk sahasında en küçük bir musavatsızlığı, fuş ile ifade edilir. Fuş cemiyet mekanizmasının doğurduğu bir şeydir. Bundan yalnız kadını mes'ul etmek, cinsî ahlak sahasında kadını inkâr etmekten mütevellittir.

Bir cemiyet içtimai bir inkılâp ile sarsılırken hatta kültürünü değiştirirken, eski dere bey devrinin bıraktığı akidelerle yaşayamaz. Haceri cinsî mubalatsızlığı yüzünden öldüren zihniyet küçük bir köy veya kasabada değil, en medeni geçinen insanında kafasında aynı taassupla yaşıyor. Kadının hayatta hürriyet ve şahsiyetine sahip bir fert olarak yaşayabilmesi için fuş ile kadın ahlâkı arasında ki fasılayı açmak, kadına da ahlâk sahasında musavat vermek lâzımdır.

Bir adamın karısını öldürttüğü iddia ediliyor

Kastamonu (Hususi) — Devrekâni nahiyesinin Habeşli köyünde bir aile faciası olmuş, beş çocuk anası Hamdiye isminde bir kadın, İbrahim isminde bir genç tarafından 18 yerinden yaralana - rak öldürülmüştür.

Hamdiyenin kocası Şevket tarafından öldürtüldüğü de iddia edilmekte ise de bu iddia şimdilik sadece dedikodu mahiyetinde kalmakta ve bu dedikoduya da evvelce Şevketle Hamdiye arasında cereyan etmiş bir dava bulunması sebep olmaktadır.

Hamdiyenin Şevketten beş çocuğu vardır. Son zamanlarda karı koca arasında geçimsizlik başlamış, Şevket karısı aleyhine bir ihanet davası açmıştır. Bu davada nahiye müdürü Bürhan, ilk okul muallimi Saim ve inhisarlar memuru Arif şahit olarak dinlenilmişlerdir. Bunların şهادetile de Hamdiyenin iffetsiz olmadığı anlaşılmıştır.

Bu tecelli üzerine Şevket sinirlenmiş, bunu da kadının öldürülmesi takip etmiştir. Bunun üzerine de Şevketin yaşı küçük olan İbrahime bıçak verdiği ve karısını 18 yerinden yaralatarak öldürttüğü dedikodusu çıkmıştır. Maamafih bu cinayet tahakkuk ve teyyüt etmiş değildir. Şimdilik sadece cinayeti yapan İbrahim tevkif edilmiştir. Tahkikata devam edilmektedir.

ni Be
lar ça
Mer
hürme
miz t
lıdır.

Var
linde
Canik
nahiy
kollar
atın b
komu
retle

Ez
Ezin
sinde
ne hı
lamış,
paralı
girmiş
ta hı
hırsız
mış,
haber
müml
ramal
nacağ

Kız
Kız
dun
köylü
masic
buray
lıyac
kikat

Bir kadını kasatura ile öldüren adam Müddeiumumî, dünkü celsede suçlunun idamını istedi

936 senesi birinciteşrin ayının 17 nci gecesi Hacer adında bir kadını parasına tamaan Kadıköyde Mahmudbaba mezarlığında kasatura ile parça parça etmek suretile öldürmekten suçlu Hüseyin'in duruşmasına dün Ağırceza mahkemesinde devam edilmiştir.

Hâdisenin tarihçesi

Dünkü celsede, Müddeiumumî, mütaleasını bildirmiş ve bu çok feci hâdisenin bir tarihçesini yaparak demiştir ki:

— «Hüseyin, Hacerin kafasını taşla erdikten sonra, kasatura ile gözlerini oymuş, ayrıca karnında geniş bir yara açarak, kadıncağızı çok feci bir şekilde öldürmüştür.

Hüseyin, metresi Şerifeye yaptığı cinayeti itiraf ettiği gibi, Hacerden gasbettiği paranın bir lirasını Şerifeye vermiş ve ertesi sabah, Şerife ile o civardan geçerken, yol üstünde yatan Hacerin cesedini, metresine göstermiştir. Gerek tahkikat evrakı ve gerek Şerifenin, ve diğer şahidlerin ifadeleriyle Hüseyinin Haceri parasına tasma ederek öldürdüğü sabittir.

Ölüm cezası

Bir cürmü işlemek için, irtikâb edilen katil fiillerinde, kanunun 450 nci maddesinin 3 ve 7 nci bendleri, faile ölüm cezası tayin eder.

Hüseyin de, Haceri, parasını almak kasdile öldürmüştür. Bu ağır cinayetin cezasını, başile ödemesi lâzımdır. Hüseyinin asılmasına karar verilmesini istiyorum.»

Müddeiumuminin, ölüm istiyen bu mütaleası, salonda derin ve ürpertici bir sükût uyandırmıştı.

Suçlu müdafaasını yapıyor

Suçlu Hüseyin, bitkin bir halde idi. Müddeiumumî, mütaleasını bitirince Hüseyinin önceden hazırlamış olduğu yazılı müdafaası okundu.

Hüseyin, bu müdafaasında, vak'a gecesi askerde olduğunu, kıtladan bir yere ayrılmadığını, metresi Şerife ile araları açıldığı için meçhul bir şahıs tarafından işlenen bu cinayeti kendisine isnad ettiğini iddia ederek, beraetini istiyordu.

Mahkeme, kararın tefhimi için duruşmayı başka güne bıraktı.

İhtiyar kadını döğerek öldürmüş

Yeşilköyde Saliha sokağında 20 numaralı evde oturan Yunan tebaasından 75 yaşlarında Mari, dün evinde otururken komşusu Panayot gelmiş ve bir para meselesinren kavga etmeğe başlamıştır.

İhtiyar kadın kendisini rahat bırakmasını söyleyince Panayot kızmış ve Marinin üstüne hücum ederek döğmüştür. Mari yediği yumrukların tesirile hastalanmış ve kaldırıldığı hastanede ölmüştür.

Panayot yakalanmıştır. Hakkında tahkikata devam edilmektedir.

Bir hiç yüzünden...

Kozanda bir adam kızkardeşini öldürdü

Kozan (Hususî) — Kasabaya bağlı Eskikabasakal köyünde bir hiç yüzünden yürek sızlatıcı bir aile faciası olmuş ve genc bir kadın ölmüştür. Hâdise hakkında alınan malûmata göre, henüz bir aylık evli bulunan Salâhaddin Öztürk adında bir genc, annesinden harçlık istiyor. Annesi vermek istemiyor. Salâhaddin buna kızıyor. Annesine artık eksik söz söylemeye başlayınca kızkardeşi Ferdane araya giriyor ve Salâhaddine:

— İnsan, annesine böyle muamele yapar mı, ayıbı değil mi? tarzında çıkışıyor. İtabdan büsbütün öfkelenen Salâhaddin, bu defa kızkardeşine musallat oluyor ve zavallı kadının karnına bir yumruk vurarak yere yuvarlıyor. Ferdanenin bu düşüşü üzerine gürültüye komşular geliyor ve Ferdaneyi, bayıldı zannile, ayıltmaya çalışıyorlar. Fakat bedbaht genc kadını bu ağır yumruk darbeleriyle hayata gözlerini kapamış buluyorlar.

İşin diğer acıklı bir tarafı da, talihsiz Ferdanenin henüz altı aylık bir yavrusunun anasız kalışdır. Hemşire katili Salâhaddin yakalanmış ve Ferdane de kara topraklara gömülmüştür. Bir hiç yüzünden çıkan bu feci hâdise, muhitimizde acı bir tesir bırakmıştır.

Paralı olduğu sanılan dilenci

(Baş tarafı 1 inçde)

— Yahu. Bu kadını kesmişler!
demistir.

Filhakika, kadının boynunun kesilmiş olduğuna kani olan iki çocuk derhal zabıtaya haber vermişler, gelen memurlar boğazından kesilmiş olan yaşlı bir kadının kanlar içinde yatmakta olduğunu görmüşlerdir.

Kadının üzeri aranınca, bir cebinde 20 para, diğer bir cebinde de bir at kestanesi bulunmuştur. Üzerinde bulunan nüfus hüviyet cüzdanından da 1270 doğumlu Salih kızı Havva olduğu anlaşılmıştır.

Hâdiseden derhal nöbetçi müddeiumumî muavini Cevat, emniyet ikinci şube müdürü Zeki ve Muavini Tevfik haberdar edilmişler, derhal vak'a mahalline gelerek tahkikata başlamışlardır.

Yapılan tahkikatta, Havvanın, Sultanahmet civarında bir kulübede oturduğu ve dilenerek geçindiği anlaşılmış, fakat dün gece geç vakte kadar, bundan fazla bir ucu bulmak mümkün olamamıştır.

Havvanın dilendiğini bilen ve paralı olduğunu zanneden bir veya bir kaç kişi tarafından buraya getirildiği ve biraz oturduktan sonra üzerine cullanılarak keskin bir bıçakla boğazının varı yerine kadar kesildiği tahmin edilmektedir. Cesedi muayene eden adliye doktoru Enver Karan keskin bir aletle boğazının kesildiğini ve haricî neziften öldüğünü tesbit etmiştir. Dün gece geç vake kadar, şüphe edilen bir çok kimseler Alemdar merkezine celbedilerek müddeiummî muavini Cevat tarafından istevap edilmislerse de, henüz bir in ucu elde edilememiştir. Tahkikata ehemmiyetle devam edilmektedir. Bu gün bu sralı cinayetin avdınlanacağı ümit edilmektedir.

Rumeli Hanı cinayeti

Dün dinlenen şahitlerin ifadeleri maznun Yani ve Sokrat'ın aleyhinde...

Bundan bir müddet evvel Beyoğlu'nda Rumeli hanının 52 numaralı dairesinde oturan Madam Antonya'yı öldürmekle maznun Yani ve kardeşi Sokrat'la, bu katil hâdisesine iştirakten maznun beraber Todori hakkındaki muhakemeye dün öğleden evvel saat 11 de Ağır ceza mahkemesinde devam olunmuşur.

Dünkü celsede 11 şahit dinlenmiştir. Şahit sıfatına ilk olarak isticvap edilen Emniyet memurlarından Abdurrahman Rey dermiştir ki:

«— Vak'ayı ihbar ettikleri zaman diğer alâkadar memurlarla birlikte hâdisenin cereyan ettiği Rumeli hanına gittik. 25 numaralı dairede Madam Antonya boğazından boğulmuş olduğu halde ölü olarak yatıyordu. Derhal

tahkikata giriştik. Elde ettiğimiz malûmata göre Yunanistan'a kaçmış olan ve Madam Antonya'yı tanıyan Yani maktûlün evine giderek yakında Yunanistan'a gideceğini ve oradaki oğluna bir haber yollamak istiyorsa bunu maalmemnuniye yapacağını söylemiştir. Madam Antonya muvafakat etmiş ve gideceği gün kendisine uğramasını rica etmiştir. Nihayet bir salı günü kardeşi Sokrat'la birlikte Madam Antonya'nın evine gitmiş ve bir müddet görüşmüştür. Maktul kadın kendisinin bir çok kıymetli tahvilâtı ve altınları bulunduğunu, bunları bozdurarak Yunanistan'a gitmek istediğini Yani'ye söylemiştir. Bu mükâleme ve mürakereler esnasında Madam Antonya mi-

Lâtfen sahifeyi çeviriniz

safirlerine kahve pişirmek üzere mutfağa giderken Yani eline geçirdiği yuvanlak bir odunla zavalhı kadının kafasına dört defa vurmuştur. Kadın yere düşmüş ve Yani'nin kardeşi Sokrat bağırması ve çırpınmaması için ellerini, kollarını tutmuş ve ağzına mendil tıkmıştır. Bunun üzerine Yani kardeşine bir ip bulmasını söylemiştir. Sokrat ta odadan mutfaka yapılmış olan elektrik zillerinin tellerini sökerek Yani'ye getirmiş ve iki kardeş teli madamın boğazına doluyarak boğmuşlardır.

Cinayet bittikten sonra iki kardeş evde para edecek kıymetli mücevherat ile madamın kendilerine bahsettiği tahvilâtı alarak kaçmışlar ve doğruca evlerine gitmişlerdir.

Vak'adan bir müddet sonra bir memur arkadaşımız Beyoğlu'nda Todorî'nin çalıştığı berber dükkânında tıraş olurken hâdise mevzuu bahsolmuş ve orada bulunan Sokrat failin bulunamayacağını, onun Yunanistan'a kaçacağını söylemiştir. Mükâlemenin tarzi cereyanı memurun nazari dikkatini celbetmiş ve yapılan taharriyat neticesinde Sokrat'la Todorî ele geçirilmiştir.

Parayı istemeğe gittim. Bana bir takım tahvilât numaraları vererek bunların kaçta geçtiğini öğrenerek sattığım takdirde paramı vereceğini söyledi. Fakat ertesi günü Yunanistan'a kaçtığını öğrendim.» demiştir.

Şahit Telefon şirketi memurlarından Recep Mümin Bey de demiştir ki:

«— Ben Sokrat'ı tanırım. Bir gün kahvede oturuyordum. Sokrat gazete de Rumeli hanı cinayetini okumağa çalışıyordu. Türkçeyi iyi bilmediği için benim okumamı rica etti. Okudum. Evvelâ morardı sonra da sarardı. Ben hiç bir şey anlamadım. Sadece hayret ettim. Bir saatten sonra da katilin Yani ve Sokrat olduğunu ve Sokrat'ın tevkif edildiğini öğrendim.»

Dün sorguya çekilen Sokrat'ın kardeşi Katina maznunun kardeşi olduğunu söyleyerek şehadetten istinkâf etmek istediğini söylemiştir. Heyeti hâkime Katina'nın bu talebini kabul etmiştir.

Bundan sonra katillerin annesi Madam Flora türkçe bilmediği için tercüman vasıtasile şayani dikkat ifadatta bulunarak şunları söylemiştir:

«— Cinayetin olduğu gün öğleden

sinde Sokrat'la Todori ele geçirilmiş - tir.

Yapılan isticvapta Sokrat cürmünü tamamille itiraf etmiştir. Zabıta vardır.»

Katil kardeşler vak'anın ertesi günü altın bir saatle bir altın yüzüğü berber Todori'nin tavassutile kuyumcu Bedros Efendiye satmışlardır. Bedros E - fendi de bunu Yako Efendi isminde başka bir tüccara satmıştır.

Bu mün'abetle Bedros ve Yako E - fendiler de dün şahit olarak dinlen - mişlerdir.

Bedros Efendi demiştir ki:

«— Todori benim üç senelik berbe - rimdir. Kendisini gayet yakından ve iyi bir adam olarak tanıyorum. Bir gün yanında isminin Sokrat olduğunu öğ - rendiğim bir gençle dükkânıma geldi - ler. Sokrat Efendi cebinden bir saat çı - kararak bunu kaç alacağını sordular. 1875 kuruş vereceğimi söyledim ve Todoriye de çalınmış bir mal olmasın diye sıkı sıkı sordum. Bana teminat verdi.»

Bundan sonra dinlenen Yako Efen - di saati Bedros Efendiden aldığını, söy - lemştir.

Bundan sonra dinlenen terzi Sokrat Efendi de:

«—Bana Yani'nin elbise borcu vardı.

«— Cinayetin olduğu gün öğleden evvel ölen kadın bizim eve geldi. Ben kendisini tanıımıyordum. Bizim çocuk - ları sordu. O sırada Yani ile Sokrat ta geldiler. Madam Antonya büyük oğlum Yani ile bir müddet görüştü. Ne konu - ştuklarını bilmiyorum. Yani ve Sokrat saat dörde doğru evden çıktılar ve ba - na Madam Antonya'nın evine gidecek - lerini söylediler. Ben izahat istediğim zaman sen karışma dediler. Akşam ü - zeri saat 7 de evvelâ Yani ve 10 daki - ka sonra da Sokrat geldi. Yani bana bir paket verdi. «içinde kıymetli şeyler var» dedi. Ben bunları nereden bul - duğunu sordum. Bir arkadaşına ait ol - duğunu ve Yunanistan'a götüreceğini söyledi. Sonra bunu bir yastığın içeri - sine koyarak dikti. Bana 17 lira ev ki - rası için ve beş lira da harçlık olarak verdi. Ben gene bunları nereden bul - duğunu sordum. Bana tekrar bu işlere karışmamaklığımı tenbih etti.

Benim hiç bir şeyden haberim yok. O kadına karşı fena fikir beslediklerin - den haberim olsaydı elimden geldiği kadar mümanaat ederdim.»

Heyeti hâkime neticede diğer şahit - lerin de celbi için muhakemeyi 13 mar - ta talik etmiştir.

Anasını kesen bir şerir

Bir hafta evvel Beykoz ormanlarında tüyler ürperten bir facia geçmiştir.

Hadise hakkında verilen malûmata göre vakasın kahramanı Ahmet isminde bir adamdır. Ahmedin Laz Fatma isminde bir annesi vardır. Bu kadın senelerden beri biriktirdiği parasını evinde bir çekmecedeki saklayormuştu.

Para istiyor

Ahmet bundan bir hafta evvel annesine müracaat ederek sevdiği bir kıza vermek üzere para istemiş. Kadın her hangi bir kız için verilecek parası olmadığını kat'i bir lisanla oğluna anlatmıştır.

Bir arkadaş?

Ahmet annesinden para alamayacağını anlayınca evden çıkmış ve doğru Hısnî isminde bir arkadaşının yanına gitmiştir. Ahmet Arkadaşına demiştir ki:

— Benim bir annem vardır. Gayet hasistir. Babamın paralarını evde bir çekmecedeki saklıyor. 2000 altın lira var. Eğer kabul edersen seninle beraber gidelim. Annemi öldürelim 2000 liranın 1000nini sen 1000nini ben alayım.

Bir balta alıyorlar

Yeni sa... eğl...

Bir I... netine bir... Bu şirket... seyahat... sefer eden... yapmak... Italyada... oldugunu... şehirde ya... tam bir... paganda... lifatı em... Dige... seyahet... essise bu... miktarda... ve mükem... tasis edec... kiralayac... kârı ve fe... celi bir y... lerdir. B... sermaye

Ta...

Tevk... kat son... Heyeti is... nin tanzi...

Bir balta alıyorlar

Hüseyin bu teklifi kabul ediyor Beraber gidip bir balta tedarik ediyorlar. Baltayı keskince biliyorlar. Sonra eve gidiyorlar. Ahmet annesinin üzerine hücum ediyor öbürü ağzını tıkiyor kadını bir arabaya atıyorlar.

Beykoz ormanlığının bir köşesine götürüyorlar. Arabadan indiriyorlar. Ağacın altına bırakıyorlar. Ahmet baltayı çıkarıyor yere koyuyor. Sonra beraberce kadını yakalayıp yere yatırıyorlar. Hüseyin müthiş bir korku içinde çırpınan kadını ellerinden yakalıyor, bu esnada Ahmet annesinin saçlarından yakalıyor. Ensesini açıyor ve büyük bir so-uk kanlılıkla elleri titremeden vicdanı ızdırıp duymadan baltayı kadının ensesine yerleştiriyor ve o anda biçare Fatma hanımın

nin tanzimile meşgul olmuştur Heyetten 4üncü müstantık Süreyya bey dün müddei umumî Kenan beyi makamında ziyaret ederek tahkikatın muhtelif safhatı hakkında iza-hat vermiş ve iki saat kadar müddei umumilik makamında meşgul olmuştur.

kafası kanlar içinde vücudundan ayrılarak ağacın dibine doğru yuvarlanıyor. Katil evlat ile bu betbalıt evladın arkadaşı bu feci manzara karşısında hiç vaziyet ve muhakemelerini kayp etmiyorlar.

Cesedi bir tarafa, kesik başı diğer bir tarafa gömüyorlar. kan içinde kalan ellerini, yüzlerini denizde yıkayıp yataklarına giriyor ve sabahlara kadar uyuyorlar. Ahmet Jandarmanın elindedir.

VUKUAT

Bir kadını parçaladılar

Laz Ayşe isminde 50 yaşında bir kadın oğlu Ahmet tarafından öldürüldü

Beykoza tabi Ömerli Nahiyesinin Mahmut Şevket Paşa köyünde çok feci bir cinayet olmuş, 50 yaşında ihtiyar bir kadın parasına tamaan canavara öldürülmüştür.

Yaptığımız tahkikata göre bu cinayetin tafsilatı bervechi atidir:

Beykozda Ömerli Nahiyesine tabi Mahmut Şevket paşa kariyesinde otıran 50 yaşlarında Laz Fatma hanım on beş günden beri ortada kaybolmuştur.

lamış ve cinayetin Laz Fatmanın oğlu Ahmetle arkadaşı Hasan tarafından yapıldığını ve cinayetin kadının 30 lirasına tamaan ika edildiğini meydana Çıkarmıştır.

Katiller zavallı kadının parasını almak için evvelâ dövmüşler, fakat paraların yerini öğrenemiyince suikaliyle kadını parçalıyarak öldürmüşler ve bu parçaları da bir çuvala koyarak köy haricine atmışlardır.

Ana katili Ahmet yakalanmıştır. Arkadaşı Hasan aranmaktadır.

Yangınlar

Bir yangın

Galatada ormar müdürü Şevket B. in evinden yangın çıkmış ve evdeki

Yapılan taharriyat uzun sürme-
miş, zavalli kadının cesedi parçaparça
bir halde bir tarla kenarında bulun-
muştur. Cesedin parçaları toplanarak
jandarma karakoluna getirilmiş ve
keyfiyet Üsküdar müddei umumiliğine
haber verilmiştir.

Müddei umumilik tahkikata baş-

Bir Bekçi, Bir Kadını Parçaladı

bi
in
le
si
ve
le-
ş-
ü-
i.

Tokat (Hususi) — Bir aydan fazla bir zamandanberi Kôr Teslime isminde bir kadın ortadan yok oldu. Uzun zabıta tahkikatı neticesinde bu kadının son defa bağ bekçisi Hüsamettinin nezdinde görüldüğü anlaşıldı. Teslime esasen hafif meşrepli bir kadındı. Ve yine anlaşıldı ki Hüsamettin bu kadını öldürmüş, cesedini parçalamış, her parçasını bir başka yere gömmüştür. Bekçi, cürmünü itiraf etmiştir. Kanlı eşyası, saçları bir dere içinde gömülü olduğu görülmüştür. Ceset henüz çıkarılmamıştır. Katil cürmünü itiraf etmiştir. *Bedri*

Namusunu korumak için balta ile adam öldüren kadın beraet etti

**Bu davaya bakan İzm't ağırcezası kadının şeref ve
ve namus için katil olduğu kanaatine vardı ve halk
beraet kararını alkışlarla karşıladı**

İzmit (Husuf) — Kandiranın Zade-
ler köyünde İsmail kızı Zehra isminde
genç bir kadın vardır. Kocasını başka bir
şehirde asker bulunmaktadır. Zehra 22
yaşında, iki çocuk anası, genç ve çok
güzel bir kadındır. Zadelers köyünde o-
na (Suna) derler.

Bundan bir ay evvel, gece yatağın -
da yavrularını bağrıma basmış, Alisi -
nin hayali ile sevişe sevişe uyuyan genç

anne, yanibaşında bir hareket hisse-
rek gözlerini açıyor. Bakıyor ki, köyün
azılı heriflerinden Hüseyin yanibaşın -
dadır. Zehra şerefli, haysiyetli bir
Türk anasıdır. Hariminde yabancı bir
adamın bulunması onu deli etmiştir.
Yatağından kalkıyor, ocaktaki çiraları
tutuşturuyor:

(Devamı 11 inci sayfada)

Namusunu korumak için balta ile adam öldüren kadın beraet etti

(Baştarafı 1 inci sayfada)

— Senin ne işin var, burada?
Diye Hüseyine soruyor.

O, aşkından, yanıp kül olduğundan, hazır kocası da yokken pek âlâ ve gül gibi yaşamanın mümkün olacağından, hattâ çok fakir olan Zehraya para da vereceğinden bahsedecek oluyor.

Genç anne:

— Şimdi buradan git. Başka hiç bir şey söyleme. diyor.

Hüseyin sırtlıyor. Tehdid ediyor. Sonra da tecavüze ve tasalluta yelteniyor. Kadının üzerine atılıyor. Küçük köy odasında yaman bir mücadele başlıyor. Zehra bakıyor ki, kurtuluş yok. Işıl ışıl, yanan gözleri köşedeki baltaya iliyor. Ve baltayı kapması ile Hüseyine saldırması bir oluyor. Herifin evvelâ kafası parçalanıyor, sonra muhtelif yerlerine, derin yaralar açılıyor. Her taraf kızıl kanlara bulanıyor. Hırsını ve hıncını alamıyan kadın, hücum etmekte devam ederek çabısız ve hareketsiz kaldığına kani olunca, ellerini, yüzünü; yatağı; yorgani; eşyaları ve kan deryası içinde yüzen odayı yıkıyor. Sonra cesedi sırtına alarak köyün deresine atıyor. Eve geliyor. Yavrularını kucaklayıp doğru muhtarın evine koşuyor. Gece hâlâ karanlıktır. Muhtar şaşkın şaşkın genç ve taze kadına bakıyor:

— Ne istiyorsun gece vakti böyle.

— Ben, diyor, Hüseyini öldürdüm. Namusuma tecavüz etti.

Muhtar şaşırıyor. Telefonla jandarmayı ve Kandıra müddeiumumisini haberdar ediyor.

Sabah henüz olmamıştır. Alaca karanlıkta vazifedar memurlar facia yerine geliyorlar. Fakat; bu 22 yaşında körpe ve güzel kadının bu müthiş, korkunç ve vahşi cinayeti irtikâb edeceğine inanmıyorlar:

— Doğru söyle bu senin işin değil, kim öldürdü? diyorlar.

Zehra, akşamki tüyler ürperici hâdiseyi birer birer, anlatıyor.

Başka hiç kimse değil, ben öldürdüm, bu namus meselesi, diyor.

— Peki öyle ise, şimdi gene sırtına al da, eve götür, diyorlar.

Kadın hiç fütur etmeden kanlı cesedi yüklendiği gibi doğruca eve getiriyor.

Hâdise İzmit Ağırceza mahkemesine intikal etmiştir.

Ağırceza reisi Nafî Töre, azalar ve müddeiumumi Hamdi Doğudan teşekkül eden hâkim heyeti, şerefi, namusu, haysiyeti için mücadele yapan ve katil olan bu kadının tam ittifakla cezadan muafiyetine ve beraetine karar veriyor. Bu karar salonu doldurmuş olan halkın şiddetli ve sürekli alkışları ve Cumhuriyet müddeiumumistne olan derin itimadın bir defa daha tezahürü ile sona eriyor.

Zehra yavrularını kucaklayarak Zadedeler köyündeki yuvasına dönüyor.

dan daha ikna edici deliller beklerdik.

ATSIZ

Musa'nın Necip (!) Evlâtları Bilsinler ki :

Yahudi denilen mahlûku dünyada yahudiden ve sütü bozuklardan başka hiç kimse sevmez. Çünkü insanlık daima kuvvete, kahramanlığa ve iyiliğe tapındığı halde yahudi zilletin, korkaklığın, kötülüğün ve seciyesizliğin örneği olmuştur. Dilimizdeki « yahudi gibi », « çıfıtlık etme », « çıfıt çarşısı », « havraya benzemek », « yahudiden yumurta alan içinde sarısını bulamaz » gibi sözler bu alçak millete ırkımızın verdiği değeri gösterir. Bu yalnız bizim memleketimizde böyle değildir. Almanyadan kovulan yahudileri kabul etmek misafirperverliğinde bulunan Fransada bile yahudiler hakkındaki en basit iltifatın « pis yahudi » terkibi olduğunu o memlekete gitmiş olan arkadaşlarımız söylüyor.

Almanya, Lehistan, Macaristan, Romanya gibi bazı memleketlerde ise yahudi aleyhtarlığının nasıl yırtıcı bir şekil aldığını ve bir gün bu memleketlerdeki yahudilerin muhakkak kapı dışarı edileceğini hepimiz

biliyoruz. Yahudi meselesini ilk halleden memleket Almanya olmuştur. Başka milletler bundan ders alacaklardır. İsveç gibi kendi halinde bir milletin bile yahudi düşmanı olması bu menfur milletin bütün dünyada nasıl telâkki olunduğunu ispat etse gerektir.

İstanbulda çıkmaya başlıyan Milli İnkılâp mecmuasının yahudilerin hakiki mahiyetini meydana koyan neşriyatı üzerine yahudiler arasında bir galeyan olduğunu, hattâ onların Beyoğlunda gizli bir toplantı yaparak Milli İnkılâp mecmuasına karşı mukabil cephe almak için bazı kararlar verdiklerini işittik. Yalnız bu hareketleri bile onların Türkiye'ye karşı besledikleri duyguları gösterir. Bir defa hükümetten gizli olarak toplantı yapmak kanunî bir cürümdür. Müddei umumiliğin dikkatini celbederiz. Saniyen kendi aleyhlerinde neşriyat yapılmamasını istiyorlarsa bu vatana sadık kalmağa mecburdurlar. Onlar her hareketleriyle ve çıft yaygaralarıyla bizden ayrı olduklarını daima bize anlatırlarken biz de herhalde onlara methiye yazacak değiliz. Biz yahudilerin memleketteki meş'um iktisadî ve ahlâkî rolünü biliyoruz. Hattâ mütareke yıllarında İstanbullu süsliyen (!) ingiliz, fransız, amerikan, italyan, yunan ve ermeni bayrakları arasında bir de yahudi bayrağı olduğunu unutmadık. Eliza Niyego adındaki yahudi kızının cenaze merasiminde yaptıkları edepsizliği de kendileri unutmamışlardır. Bir maliye memuruna rüşvet teklif ederken Ankarada yakalanan iki yahudi avukatla, Türk-lüğü tahkir yüzünden tevkif olunan yahudi kızı meseleleri de onların namussuzluklarının son perdesini teşkil ediyor. Öyle, ikide bir yahudileri Türkleştirme cemiyetleri kurarak bizi kandırmağa çalışacaklarına na-

muslu Türk tebaası olarak kalsınlar, yetişir.

Çünkü biz onların Türkleşeceklerini asla ummadığımız gibi bunu istemeyiz de. Çamur ne kadar fırına verilse demir olmayacağı gibi yahudi de ne kadar yırtınsa Türk olamaz. Türklük bir imtiyazdır, her kula, bilhassa yahudi gibi kullara nasip olmaz.

Onlara yapılacak ihtar şudur: hadlerini bilsinler. Sonra biz kızsak Almanlar gibi yahudileri imha etmekle kalmaz, daha ileri gideriz: onları korkuturuz. Malûm ya ataların sözüne göre yahudiyi öldürmekten korkutmak yektir.

ATSIZ

TAVZİH

Hâkimiyeti Milliye yazıcılarından Aka Gündüz Bey, kendi sütununda, Atsız imzalı okuyucusunun yolladığı şiirleri düzeltip basıyor.

Ne kadar acemice olsa da Aka Gündüz Beyin düzeltmesine mühtaç olacak kadar çocukça şiir yazmıyacağımı herkes bilmekle beraber bu imzanın bana ait olmadığını tasrihe lüzum gördüm.

ATSIZ

İSTANBUL: ARKADAŞ MATBAASI
Cağaloğlu, Halkevi Caddesi Nu. 17

ÖZ GEÇMİŞ

1993 yılında İstanbul’da doğdu. 2016 yılında Süleyman Şah Üniversitesi Sosyoloji bölümünden mezun olduktan sonra aynı yıl Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyoloji bölümünde yüksek lisans eğitimine başladı.

